Mihail
Drumeș

CAZUL MAGHERU

ROMAN

MIHAIL DRUMEŞ

CAZUL MAGHERU

Versiunea digitală 2.0 – mai 2023

Realizată după volumul apărut la Editura Eminescu, 1971

Coperta: Cristina Crinteanu

Toate versiunile anterioare ale acestui roman, inclusiv traducerile făcute sunt abolite de autor prin apariţia prezentei versiuni

Fiicei mele Monica și fiicelor sale
Vrăbiuța și Găbița

PARTEA ÎNTÂI
ZORILE UNUI VIS

CAPITOLUL 1
FAMILIA MAGHERU

I

Gheorghe Magheru era fiul unor ţărani înstăriţi din comuna Merişani, judeţul Dolj. Încă nu împlinise treizeci de ani când liberalii aflaţi la putere îl unseră pretor în plasa Jiul de sus, cu reşedinţa chiar în locul său de baştină. N-arătase prea multă râvnă la învăţătură, dar de bine de rău avea în buzunar o diplomă de licenţă în drept, obţinută în cinci în loc de trei ani. Ba îl zgândări ambiţia unui doctorat la Sorbona şi atunci părinţii, călcându-şi pe inimă, vândură câteva pogoane de pădure ca să-l ţină la Paris doi ani încheiaţi. În acest timp, tânărul nostru nu trecu mai mult de zece ori pe la facultate. Isprăvind banii şi neprimind alţii, se întoarse în ţară căsătorit gata cu o franţuzoaică înaltă, slabă ca fusul şi urâtă foc. Merişănenii îşi făceau cruce văzând-o şi se întrebau ce-o fi păţit domnul pretor de-a luat pe muma-pădurii? Trebuia să bată *dumnealui* atâta cale până la ţara franţuzului, nu găsea el oltence de-ale noastre chipeşe şi pieptoase? Ori nu-i ajungeau braţele să le cuprindă peste mijloc?

Mai târzior se răspândi vestea că doamna Geneviève se trăgea dintr-o familie nobilă, scăpătată, din ţinutul Loirei, ai cărei părinţi muriseră săraci lipiţi lăsând pe fată în bătaia vânturilor. Va să zică, asta era? Odrasla Magherilor umbla după ranguri înalte, îi plăcea să plutească în măreţie. Chiar numele lui istoric făcea pe mulţi să creadă că ar fi descendentul unuia dintre fruntaşii revoluţiei de la 1848, mai ales că el nu dezminţea niciodată rudenia. De fapt, nu exista nicio legătură între cele două familii, nu era la mijloc decât o simplă coincidenţă de nume.

Tânăra vicontesă Magheru, transplantată pe pământ românesc, încercă să se adapteze noilor condiţii de viaţă atât de deosebite faţă de cele în care trăise până atunci. Avea în fiinţa ei un neastâmpăr permanent, o neobişnuită nevoie de mişcare, de activitate. Nu se ocupa de gospodăria casei, era străină de această îndeletnicire. Îşi petrecea timpul călărind singură prin satele vecine, urcând pe dealurile Cotmenii, sau rătăcind prin zăvoaiele şi luncile Olteţului. *Danton*, superbul ei cal de curse, îi făcea toate voile. Seara, cânta în salon arii din opere de compozitori francezi acompaniindu-se la pian – singurul pian din Merişani – apoi citea până noaptea târziu, de preferinţă de Mauppasant. Când venea prefectul de la Caracal – om instruit, care îşi făcuse studiile în Franţa – se angaja cu el în discuţii pasionante despre clasicii francezi şi, în focul vorbirii, Geneviève se schimba la faţă, inteligenţa ei vie şi ascuţită o făcea frumoasă, distinsă, *grande dame!* Soţul rămânea undeva departe, în penumbră. Încolo, doamna-Magheru, ca să-şi umple timpul,

organiza serbări şcolare (erau două şcoli în comună) şi atunci alerga să adune obiecte pentru tombolă sau să plaseze bilete. Începuse s-o rupă binişor românește, însă lumea se obişnuise demult cu vorbirea ei stâlcită. Mai în fiecare an, de obicei iarna, se făcea nevăzută o lună, două. Pleca la Paris, sugrumată de o nostalgie sfâşietoare. Uneori o însoţea şi bărbatul.

Chiar în primul an al căsniciei, Magherii avură un copil. Îl botezară Hillaire (după numele unui străbunic al mamei, fost mare demnitar în vremea consulatului). Pe românește îi spuneau Ilarie şi aşa fu trecut în actul de naştere. Venirea pe lume a băiatului le invadă existenţa tihnită, aproape liniară, cu griji şi spaime cumplite. Se născuse prematur, câteva luni se zbătu între viaţă şi moarte. Apoi căpătă o eczemă rebelă, care îl chinui pe el şi pe ai săi trei ani încheiaţi, după care – altă pacoste – se îmbolnăvi de astm. Avea crize dese, simţea o apăsare în piept şi răsufla anevoie, cu şuierături stridente. Sabaru, singurul medic din comună, îl punea să inspire aer dintr-o strachină în care turna câteva picături de piridină. Degeaba, criza nu ceda. Mama duse copilul la Craiova, apoi la Bucureşti, plimbându-l pe la toţi medicii de specialitate. Văzând că nu-i tămăduieşte boala plecă la Paris, împreună cu soţul. Alte colinde, consultaţii la doctori cu renume, Potain, Guéneau de Mussy, consulturi medicale. În fine, crizele se răriră, dar copilul încă nu era deplin vindecat. Acolo Geneviève născu o fetiţă, de astă dată sănătoasă. Şi după o lungă absenţă Magherii se întoarseră în ţară. O bună parte din avutul lor se dusese pe copcă şi de rândul acesta începu şi tatăl să sufle greu, pentru că nu putea trăi numai din leafa de pretor.

Astfel crescu Iluş, cu toţi ochii pe el, ţinut la aer, sub dezmierdarea soarelui, însă mai mult încălzit de dragostea babei Floarea, slujnică la toate din casă. Scăpase, ce-i drept de năduf, nu mai avea crize, însă dădu peste altă pacoste. Maică-sa trase o bună spaimă când într-o dimineaţă intrând în sufragerie, îl găsi dormind sus, pe bufet. În timpul nopţii, apucat de un acces de somnambulism, băiatul plecase din pătucul lui şi era de mirare cum reuşise să se caţere pe bufetul înalt de doi metri ca să-şi continue acolo somnul. Părinţii, speriaţi, îl luară să doarmă cu ei pentru a-l veghea în timpul nopţii. Micul somnambul se mai sculă de câteva ori, la intervale scurte, dar nu păţi nimic. După câteva luni accesele, rărite între timp, încetară de-a binelea şi totul reintră în normal.

Ca oricărui copil, lui Ilarie îi erau dragi jucăriile, dar tot mai mult îi plăcea să i se povestească basme. Ar fi stat ţeapăn pe scăunaşul lui de-o şchioapă ore întregi ca să audă întâmplări năstruşnice cu feţi-frumoşi şi cosânzene care îi fermecau închipuirea. Părinţii nu ştiau basme, nici nu le ardea să-i citească pierzând atâta timp, aşa că trecuseră greul asupra bătrânei. Ea nu ştia carte, dar era depozitara unei nesecate biblioteci de poveşti şi, mai mult

decât atât, se pricepea să le spună viu şi colorat, cu un dar deosebit ai naraţiei. Aşa încât toată comoara adunată în timpul copilăriei trecu repede, fără ştirbiri, în mintea nesăţioasă a băiatului, mobilând-o bogat nu numai cu fantezie, dar şi cu tâlcul vorbelor de duh. De aceea, la cinci ani, cuvânta ca un om mare, cu fraze din cărţile de poveşti ori proverbe auzite din gura dădăcii. Precocitatea lui se dovedea uimitoare.

Rămase de pomină o frază adresată preotului Grigore. Acesta tot stăruia pe lângă pretor să restituie parohiei crescătoria de porci, luată cam cu japca de către primăria comunii, în vederea înfiinţării unui orfelinat care nu se mai înfiinţa. Copilul aflat întâmplător în birou, auzind discuţia, zise neîntrebat:

— Părinte, şi cu slănina în pod şi cu sufletul în rai nu se poate!

Preotul se uită încremenit la ţâncul de-o şchioapă:

— Ia te uită, ce vorbe îi ies din gură?! Ca la un om bătrân. Aferim, copile!

Pretorul Magheru rămase şi el *bouche bèe*[1], cum îi spunea adesea nevastă-sa, vicontesa. Hm, nu era atât de straşnic proverbul cât *aplicarea la speţă*. De bucurie luă pe Ilarie în braţe şi îl copleşi de sărutări.

— Mare noroc avuseşi, popo... N-am încotro, îţi aprob cererea, dar ţâncului ăstuia să-i mulţumeşti, nu mie...

Băiatul pretorului era muncit încă înainte de vârsta şcolară de numeroase şi felurite întrebări care năuceau pe părinţi. Pe vremea aceea comuna Merişani fu zguduită de o crimă pasională: un flăcău ucise pe fata unui vecin al Magherilor care se logodise cu altcineva. Ilarie o cunoştea pe Ileana, îi era chiar dragă, de atâtea ori vorbise cu ea şi auzind de nenorocire se duse s-o vadă. Până atunci încă nu zărise un cadavru. Se uită înfricoşat la moartă cum şade ţeapănă în cosciug, acoperită de flori, auzi vaiete şi plânsete în casă fără să spună un cuvânt. Ba chiar reuşi să pună un deget pe mâna celei duse fără să-l observe cineva, dar îl trase repede, îngrozit. Mâna moartei era rece ca gheaţa. Plecă pe furiş foarte copleşit de cele văzute. Acasă părinţii îl certară, nu trebuia să se ducă *acolo*, aşa ceva nu era pentru el.

— De ce n-am voie? De ce să nu ştiu?

— Ce să ştii?

— Vreau să ştiu cum *a putut* băiatul acela s-o omoare pe Ileana?

— I-a împlântat cuţitul în inimă...

— Şi din asta se poate muri?

— Da, desigur. Mai bine să vorbim altceva.

Băiatul rămânea tot nedumerit.

— Atunci un om poate să ucidă pe altul şi acela să fie ucis la rândul lui?

---

[1] Cu gura căscată.

— Hai, Iluş, isprăveşte cu prostiile...

— Astea nu-s prostii. Mie, tăticule, te rog să-mi spui pentru ce se poate, de ce s-a dat voie să se omoare oamenii între ei?

Ce să-i răspundă la această întrebare?

Se vede că în mintea copilului se făurise o lume ideală, oamenii se iubeau unii pe alţii, trăiau paşnic, scăldându-se în apa călduţă a fericirii. Un om chiar dacă ar fi duşmănit pe altul n-avea putere să-l omoare căci îl apăra viaţa. Şi aşa trăia până la adânci bătrâneţi, când venea moartea să-l ia, altundeva, într-o împărăţie foarte departe, dincolo de nori. Nici cu muritul oamenilor nu era ceva prea lămurit, dar ştia că viaţa are un capăt. Şi acum, toată clădirea închipuirii lui se surpa din temelie, zdrobită de cruzimea unei fapte.

— Ileana era tânără, trebuia să trăiască până se făcea bătrână ca baba Floarea. De ce acela i-a luat viaţa? Ar putea cineva să i-o dea înapoi?

— Viaţa nu se mai întoarce.

— Nu-i drept! Nu-i bine! ţipă copilul, bătând nervos din picior. Îi veniră chiar lacrimile. Suferea pentru o cauză care nu era a sa.

Nici tatăl, nici mama nu-şi dădură seama de gravitatea răzvrătirii copilului împotriva relei orânduiri a naturii. Se mulţumeau să-şi spună:

— E prea sensibil... Bolnăvicios de sensibil! O să aibă de furcă cu viaţa...

Altă dată Ilarie află că un frate al învăţătorului, alergând să prindă trenul, lunecase de pe scară şi fusese tăiat de roţi.

— Cum a îndrăznit trenul să-l omoare? De ce trenul are atâta putere? Nu tot oamenii l-au făcut? Dacă l-au făcut ei de ce îl lasă de capul lui, să-i ucidă?

Întrebările nu erau total naive, cele mai multe având cât de cât un sâmbure logic. Aria lor însă rămânea aceeaşi.

— Ascultă, Fleurie, de unde vin copiii pe lume, o întrebă pe baba Floarea, franţuzindu-i numele în semn de alint.

— Din cer, dragul maichii, îi aduce barza în coş. Asta ştie oricine.

— Acolo cine-i face?

— Dumnezeu, cine altul? Ia lut, îl frământă bine, croieşte căpşorul, mânuţele şi picioruşele, pe urmă suflă în ele şi gata fătul. Aşa face cu toţi...

— Şi de ce îi trimite pe pământ şi nu-i ţine la el în cer?

— Apăi, Iluş maică, acolo sus n-au cum să crească. Dacă se măresc cad jos, fiindcă atârnă prea greu şi praf se fac. D-aia se duc berzele de-i ia şi îi împart pe la oameni. În cer nici n-au ce mânca, acolo-i numai aer, atâta...

— Ar fi o socoteală, zicea copilul oarecum convins de spusele dădăcii. Dar berzele împart copii după capul lor?

— Cum după capul lor?

— Aşa, bine... De ce lui badea Toader i-au adus nouă copii, iar părinţilor mei numai pe mine şi pe Mariana? Tăticu poate să hrănească şi zece, are de unde, dar badea Toader n-are şi rabdă copiii de foame!

Pe baba Floarea tocmai a strigat-o stăpână-sa şi a plecat repede, altfel cine ştie cum s-ar fi descurcat. Dar, după ce Ilarie merse la şcoală, încetă cu desăvârşire să mai creadă în balivernele celor mari.

— Toţi m-aţi minţit, chiar tu, Fleurie, în care aveam încredere. Copiii nu vin din cer, sau de la Paris, cum spunea maman, se nasc aici pe pământ. Altfel de ce ar fi băieţi şi fete? Ar ajunge doar băieţi. Fete pentru ce trebuie?

Numai că nedumeririle lui Ilarie creşteau pe zi ce trecea. La şcoală nu află prea multe lucruri, nici n-avea cum, aşa că foamea lui de a şti rămase tot nesatisfăcută. Numai când trecu la liceu se schimbară lucrurile. Părinţii l-au dat la pensionul *Modern*, unde se aflau elevi din toate clasele, câţiva găligani cu „mustaţă” din cursul superior care îi destăinuiră destul de brutal unele fapte. Inocenţa lui rănită înăspri conflictul latent cu viaţa. Iată-l acum alergând la lectură particulară peste lecţiile de fiecare zi, pentru el simple jucărioare. Citea o carte şi acea carte cerea alta şi aşa fiecare se voia urmată fără oprire şi fără sfârşit. Ajunsese asemeni unui naufragiat care chinuit de sete bea din apa sărată a mării. Setea sporită va cere să bea din nou, tot mai mult, până la pieire...

Elevul Magheru Ilarie ajunsese în acea vreme în clasa a VI-a, dar în privinţa fondului de cunoştinţe se putea măsura cu un absolvent de facultate.

II

Tot pe atunci, cu puţin înainte de vacanţa Paştelui, se întâmplă tragedia cu Geneviève, mama lui, care îi zgudui fiinţa din rădăcini.

Într-una din zile, baba Floarea, urcându-se în podul casei, găsi pe stăpână-sa atârnând inertă de o grindă. Slujnica, îngrozită, începu să ţipe, vecinii alarmaţi sosiră în grabă şi tăind frânghia dădură jos sinucigaşa. Pretorul care se afla la serviciu veni într-un suflet acasă, dar nu mai era nimic de făcut: soţia sa murise de câteva ore, după spusele doctorului Sabaru, chemat şi el la faţa locului.

Vestea se răspândi în Târgul Merişanilor cu iuţeala fulgerului, uluind pe toată lumea. Ce-o fi avut sărmana, se întrebau oamenii, de şi-a tăiat firul vieţii, că era de neam mare şi o ducea bine, împrejmuită de cinste şi respect.

Cui i-ar fi trecut prin minte că răul sapă sub strălucire şi moartea n-alege? Franţuzoaica era bolnavă coaptă de nervi. La ospăţul de îngropăciune chiar bărbatul ei mărturisi prefectului că nu putea să doarmă, săraca, nopţi întregi nu închidea ochii, cu toate somniferele înghiţite, abia acum i-a venit, în fine,

somnul cel mare, numai că să ferească Dumnezeu pe tot omul de aşa somn... Da, pentru că e fără trezire...

Pornit să-şi descarce inima, pretorul adăugă că Geneviève mai încercase o dată să-şi curme zilele – nu sunt nici două luni de-atunci – dar el a prins de veste şi a scăpat-o. Tot degeaba, răul ei n-avea lecuire, spuneau doctorii.

Aceste lucruri neştiute ajunseseră şi la urechile lui Ilarie, înteţindu-i durerea. Şi când el, reîntors pustiu la şcoală, dădu întâmplător peste o frază în care Shakespeare spunea că la ospăţul vieţii cel mai de seamă fel este somnul, tresări, gândindu-se la suferinţa maică-sii.

După care lacrimile îi inundară ochii.

CAPITOLUL 2
MEMORIAL I

(din însemnările elevului Magheru G. Ilarie)

Încă de mic (n-aveam nici şapte ani), începusem să-mi dau seama de tragicul destin al omului. Atunci am văzut pentru prima dată o fată moartă, pe Ileana, vecina noastră, pe care a ucis-o un flăcău (îi spunea Sile) din răzbunare că se logodise cu altcineva. De-atunci n-am mai putut să aud de acest nume, oricine l-ar fi purtat, chiar cei mai de treabă oameni, fără să mă cutremur de spaimă. Împins de curiozitate, m-am furişat în casa răvăşită de ţipete şi plânsete, unde toate femeile îşi puseseră pe cap marame negre. Nu-mi venea să cred ochilor că *obiectul* acela întins pe spate, îngheţat tun, vopsit pe faţă cu galben de lumânare era chiar Ileana care cânta aşa de frumos, încât nu mă săturam ascultând-o. O rugam să mai cânte, o sărutam pe obraz ca s-o îmbunez şi ea îmi făcea pe plac. Acuma nu mai putea să cânte, nici să scoată o vorbă, nici să mişte un deget. Se întâmplase ceva foarte ciudat, aproape că nu mai semăna cu aceea care fusese azi-dimineaţă. Dar ea era, de bună seamă, îi plecase doar viaţa, lăsându-i trupul nevolnic cu care nu mai avea ce face. Fenomenul mă umplea de mirare. Cum arăta *viaţa* asta, unde stătea ea în trupul Ileanei (şi al altora, bineînţeles, chiar şi în al meu) atât de ascunsă de n-o vedea nimeni cu ochii? Nu ştiam ce să cred. Cu oamenii se petreceau lucruri de neînţeles. Descoperisem moartea!

Chiar după ce am aflat ce se întâmplase, tot nu mă lămuream. De ce îmi închipuisem până atunci că omul e intangibil, cu o viaţă a lui proprie, care nu-i poate fi răpită de altcineva, că adică deţine în fiinţa lui o însuşire inatacabilă, nesupusă distrugerii? Nimeni nu-mi dăduse vreo lămurire în această privinţă, aşa că singur îmi înjghebasem această *concepţie* bizară despre viaţă şi om.

Dezamăgirea, prin cruzimea ei, mi-a frânt pârghiile încrederii. Omul închipuirii mele naive, croit pe măsura zeilor, era în realitate o sărmană făptură care poate fi ucisă nu numai de semenii săi – mai vicleni sau mai puternici – dar şi de fiarele codrului, de armatele micilor vietăţi nevăzute (bacterii, virusuri, microbi), sau spintecat de trăsnet, înecat de apă, otrăvit de ierburi şi chiar de lucrurile făcute de propria-i mână. La orice pas – un duşman, o primejdie, o spaimă... Totul în juru-i, de sus în jos, şi chiar din el însuşi, atentează la viaţa lui. Când e tânăr îi place să creadă că moartea e doar problema părinţilor, unchilor şi bunicilor. Raportând-o la *alţii* i se pare *acceptabilă*, naturală, chiar necesară, fiecare din noi fiind posesorul unui grăunte de timp din vastul depozit al veşniciei. Dacă o raportează la sine, moartea devine înspăimântătoare, ilogică, nedreaptă şi se apără cu toate

armele care-i stau la îndemână să scape de ea, s-o amâne încă o bucată de timp, apoi alta, alta. Dar ajung vreodată aceste arme? Una e când descoperi inamicul, şi conştient de primejdie fugi de el sau îl înfrunţi. Însă cum ai să lupţi cu un duşman nevăzut, cu un virus de pildă, sau cu alţi agenţi patogeni pe care nu-i poţi vedea nici la microscop? Sau cum te aperi de hazardul orb care-ţi prăvăleşte un trăsnet din cer, îţi doboară avionul în care zbori, îţi deraiază trenul, ori îţi scufundă vaporul cu care călătoreşti?

Aşadar, spiritualitatea umană e problematică, civilizaţia şi valorile ei stau sub semnul aventurii, ori al miracolului, omul trăieşte într-o permanentă şi iremediabilă nesiguranţă.

Lacom de cunoaştere, am alergat la tomurile filosofiei. Aveam nevoie de puţină rânduială în haosul gândurilor, ca să realizez în mine acea unitate necesară pentru cunoaşterea aşa-numitului adevăr obiectiv hegelian. Citeam, copleşit de deznădejde, în *Eudemos* al lui Aristotel, că mai bine ar fi pentru om să nu se nască, iar dacă s-a născut, să se întoarcă în grabă în împărăţia nopţii. Sau pe Blaise Pascal, care susţine că omul nu-i decât un fir de trestie, adică cea mai slabă făptură din câte a zămislit natura. După care adaugă: dacă forţele universului se coalizează pentru a-l nimici, totuşi omul e mai înţelept decât ucigaşul său, fiindcă el ştie că moare şi e conştient că marele călău, Universul, e mai puternic. În schimb, călăul habar n-are de acest lucru...

La întrebările ce puneam oricărui mare gânditor, răspunsul lua înfăţişarea deznădejdii. E o nebunie şi tristă şi goală să trăieşti o viaţă lipsită de sens, contradictorie, dominată de hazard, în care valoarea şi nonvaloarea, binele şi răul, raţiunea şi absurdul au puteri deopotrivă de mari.

Protestam din răsputeri: Nu! Nu! Nu! Ceea ce este nu-i ceea ce ar trebui să fie! Refuz să accept această stare de fapt numai pentru simplul motiv că există...

Acumulând aceste date ale experienţei umane ar fi trebuit să-mi făuresc o concepţie despre viaţă şi lume mai pesimistă decât cea elenică. Deşi ele mi-au năpădit fiinţa de frământări metafizice, deşi mi-au strecurat nelinişti paroxistice aşa încât trăirea mea interioară înregistra un taifun permanent, n-am acceptat resemnarea care e un prag al nefiinţei, ci aprins de toate flăcările revoltei am pornit la luptă împotriva firii. Luciditatea îmi şoptea că nimicul din mine nu va reuşi să modifice nicio literă din cartea destinelor umane şi de altfel nici nu mă gândeam la o asemenea acţiune a nebuniei. Voiam doar ameliorarea sentimentului tragic al omului pe care îl naşte incertitudinea absolută în faţa existenţei, adică să micşorez înspăimântătoarea frică de moarte şi în general suferinţa umană, acest nor negru pe cerul nostru.

Cum să fac? Încotro să apuc? Ce trebuie să întreprind pentru reuşita scopului meu? Erau întrebări ale viitorului apropiat. Deocamdată aceste preocupări, ferm sedimentate în conştiinţă, alcătuiau legea mea de formaţie a adolescenţei şi chiar o normă de existenţă.

CAPITOLUL 3
PĂŢANIA

Antenele elevului Magheru, în loc să exploreze lumea exterioară ca să anexeze de acolo ceea ce i se potrivea, se obişnuiseră a bâjbâi în universul interior al gândurilor şi sensibilităţii sale. Căutând răspunsuri la mistuitoarele întrebări ale existenţei, se aruncase în braţele filosofiei şi umbla pe felurite drumuri ale înţelepciunii, încă neştiind care din ele ducea la aflarea adevărului.

Aceste căutări făcute cu pasiune incendiară, în care fierbeau laolaltă spiritul şi emoţia, îi stârneau uneori deznădejdi cumplite, alteori cele mai pure bucurii.

Când se simţea istovit de trudă, trecea la pian. Şi muzica îl făcea să sufere, dar era o suferinţă plăcută, îmbietoare, ca suferinţa dragostei. Plutea uşor ca fulgul deasupra pământescului cu Bach, era zguduit de greul vieţii cu Beethoven, zâmbea printre lacrimi cu Mozart şi părea sfâşiat de nostalgii cu Chopin.

Căpătase obişnuinţa de a discuta fiecare faptă, uneori inutil, înregistrând astfel procese reci de cugetare în dauna fenomenelor de simţire. De aceea, trăirea lui curgea molcom pe lângă viaţă, sau în penumbra ei. Adversar al stereotipului, dispreţuia repetiţia sau clişeul, când nu izbutea să le înlăture. Din pricina asta avea dese întâlniri cu decepţia.

Odată făcu o cerere către dirigintele clasei să-i motiveze câteva absenţe. Mai toţi colegii, când era vorba de aşa ceva, minţeau invariabil că au fost bolnavi. Magheru se gândi să spună adevărul. Şi adevărul era că trăsese la fit trei zile pentru a citi o carte, care îl interesa mult. Dirigintele crezu că vrea să-şi bată joc de el şi ceru directorului să pedepsească pe elev.

— Să pedepsesc pe cel mai bun elev pe care l-am avut de douăzeci şi cinci de ani de când sunt profesor?

Preda limba franceză, pe care Ilarie o vorbea de-acasă tot aşa de bine ca şi maică-sa. Cazul ajunsese la conferinţa profesorală. Elevul Magheru, chemat în faţa consiliului, se apără cu dârzenie:

— Vreţi să mă pedepsiţi pentru că am spus *adevărul?* Ei, bine, pedepsiţi-mă! Va fi o învăţătură de minte pentru mine! De aici înainte voi minţi şi eu la fel cu ceilalţi.

Dascălii simţiră şfichiul biciului. Ştiau că Magheru G. Ilarie era un elev eminent, dar nu trebuia să i se dea prea mult nas.

Disciplina era deopotrivă pentru toată lumea şcolară.

— Într-adevăr ai citit o carte?

— Da, domnule profesor.

— Ce carte e aceea pentru care ai simţit nevoia de a lipsi trei zile?

— O carte de filosofie, *Discours de la Méthode* a lui Descartes, apărută în editura Garnier...

Profesorii făcură ochii mari. *Descartes?* Puştiul ăsta dintr-a şasea se ocupă cu astfel de probleme, sau toarnă baliverne cât el de mari?

— Măcar ai înţeles ceva? îl întrebă profesorul de logică.

— Da, am mai citit şi alte cărţi de filosofie. Şi chiar *Traité du Monde ou de la Lumière*, tot a lui Descartes...

— Ai putea să-mi rezumi în câteva cuvinte concepţia acestui filosof?

— De ce nu?

Elevul făcu o scurtă introducere asupra ideii cunoaşterii integrale, cită din memorie pasaje din autor, încercând o comparaţie cu Spinoza. Expunerea limpede, caldă, lipsită de ostentaţie, impresiona pe dascăli.

— Ne bucurăm că ai asemenea preocupări, numai că nu trebuie să le sacrifici timpul rezervat şcoalei. În mod excepţional îţi motivăm absenţele.

Aşa că Magheru ieşi sporit din această tărăşenie. La câteva luni după asta se întâmplă tragedia cu maică-sa. Moartea ei îl zguduise ca un cutremur şi dezastrul provocat se menţinuse în continuare cu toate rănile sângerând. La înmormântare nu vărsase o lacrimă, participase absent, cu corpul altcuiva. Dar când, întâmplător, la ora de muzică, un coleg al său talentat execută la vioară *Elégie* de Massenet, pe care maică-sa o cânta mereu, izbucni într-un plâns sfâşietor, încât elevii şi însuşi profesorul îl împrejmuiră grijulii, să vadă ce s-a întâmplat. Însă Ilarie, cu zăgazurile rupte, nu se mai putea potoli.

Numai timpul, vraci infailibil, aşternu o pojghiţă peste dureroasele aduceri-aminte. Avu nevoie de un an pentru această *lucrare* abia începută, care n-avea să se sfârşească niciodată.

Acum Ilarie trecuse într-a şaptea. Era înalt, subţire, zvelt, cu trăsături cam neobişnuite: figură aproape triunghiulară, frunte pură, înaltă, chiar prea înaltă, ochi mari, verzi, sprâncene stufoase, nas ascuţit, gură mică, părul (o, mai ales părul!), o claie luxuriantă, refractară pieptănatului, cu reflexe strălucitoare. Toate astea, separat, ar fi trecut neobservate (afară de podoaba părului), dar laolaltă se armonizau surprinzător, imprimând adolescentului o distincţie rară. De altfel, chiar din gesturi şi vorbire se detaşa o noblеţe care impresiona plăcut de la cea dintâi cântărire a ochiului. Mica lui avere intelectuală, deşi se făcea simţită numaidecât prin permanentul contact cu colegii săi, nu-l infatua. Îi erau străine atitudinile de superioritate faţă de alţii, aerele atât de frecvente la unii adolescenţi, care îşi închipuie că sunt alfa şi omega, că lumea începe odată cu ei. E drept, nu se încârduia cu băieţi de seama lui, ştiind că o prietenie nu se poate lega fără schimburi reciproce şi totodată egale de sentimente şi idei. De aceea, părea

prea puţin accesibil, numai că această lipsă o compensa printr-o excesivă amabilitate şi chiar serviabilitate în orice împrejurare. Cu toate astea, mulţi îl invidiau fără să-i arate. Nici nu se putea altfel.

Era şi puţin maliţios. Încă de anul trecut avea pică pe *Moş Pentagon* (cum îi spuneau profesorului de matematică) pentru că odată, citind un roman surprinzător de captivant al lui Paul Adam despre viaţa împărătesei Teodora a Bizanţului, neglijase lecţia şi căpătase un doi zdrobitor. Eşecul trezi în elev o ambiţie nemăsurată de a-şi apropia acea disciplină aridă. Toată vacanţa mare învăţă pe capete algebră şi trigonometrie, citind manuale şi cărţi de specialitate şi făcând necontenit exerciţii. Aşa încât, reîntors la şcoală, rezolva orice problemă, aplicând teoreme născocite în fierbinţi căutări, ca un inspirat. Moş Pentagon se uita la el cu uimire ori de câte ori îl examina. După ce Ilarie trecea în bancă, profesorul relua pe catedră calculele de la capăt. Apoi, sărind în sus, striga luminat:

— M-ai păcălit, Magherule, nu-i aşa...

Clasa chicotea pe înfundate. Începeau controversele, elevul susţinea o teoremă, profesorul alta şi aceste discuţii umpleau ora, spre satisfacţia băieţilor. După câteva păţanii de-acestea, Moş Pentagon renunţă să-l mai examineze, punându-i nota 10 din oficiu în fiecare trimestru.

Elevul Magheru câştigase lupta.

Dar o aventură amoroasă, în care adolescentul se lăsă antrenat, îi aduse un nor negru pe cerul senin, primăvăratic.

La pensionul *Modern*, unde părinţii îi dăduseră chiar de la începutul studiilor liceale, ocupa o odăiţă lângă apartamentul directorului, despărţită printr-o uşă permanent încuiată. Obţinerea acestei camere, în care încăpea abia un pat, o măsuţă şi un dulăpior, presupunea totuşi un regim de favoare, întrucât elevul stând singur, se bucura de mai multă linişte decât ceilalţi colegi, care erau înghesuiţi câte douăzeci în vaste dormitoare. E drept că tatăl său plătea o taxă ceva mai mare, dar câţi n-ar fi vrut o cameră separată? Chiar pedagogii locuiau câteşitrei într-o singură odaie.

Până aici, toate bune! Numai că Morariu, directorul pensionului şi totodată profesor de fizică la liceu, fiind văduv (nevastă-sa murise cu doi ani în urmă), se recăsători cu o femeie frumoasă şi mai tânără decât el cu vreo douăzeci de ani. Când băieţii din cursul superior văzură pe noua lor directoare credeau că e nepoata profesorului Morariu, nicidecum soţia. Şi se îndrăgostiră pe capete de ea. Unul, dintr-a şaptea, o fotografiase pe ascuns şi dormea cu poza ei sub pernă. Altul, mai îndrăzneţ, îi făcu ochi dulci, pe faţă, spunându-i „Săru-mâna, *zeiţă!*". De aceea, adolescenţii rămaseră stupefiaţi aflând de la pedagogi că „frumoasa din pădurea adormită" nu e nici nepoată,

nici fiică, ci soţie. Soţie? Mii de draci! Cum l-o fi luat pe moşneag de bărbat? Dar e o căsătorie împotriva firii, n-are cum să dureze. Naiba l-a pus pe director să aducă o torţă aprinsă în şura cu paie? Un puşti dintr-a cincea veni cu vestea că doamna directoare era fata unei actriţe şi că a mai fost măritată cu un sublocotenent chipeş de cavalerie. După aceea, se auzi că întâi ţinuse un maior, pe urmă a venit la rând sublocotenentul... Isprăvind cu armata, trecuse la corpul didactic. Iscodirile de acest fel alimentau cronica pensionului şi o vreme constituiră singurul subiect de discuţie.

Şi lui Ilarie îi plăcu, nici vorbă, directoarea cu ochii umbroşi şi trup de felină. Cu atât mai mult, cu câte semăna leit cu actriţa lui favorită, Francesa Bertini. Prima dată când o văzu, ea îl opri să-l întrebe:

— Cum te cheamă?

— Magheru Ilarie, răspunse el şcolăreşte, luându-l gura pe dinainte.

Îi păru rău, trebuia să-i spună Ilarie Magheru – oricum era *altceva.*

— Ilarie? Ce nume curios?!! se miră ea surâzând larg, cu toată faţa.

De ce curios? Poate un nume rar, dar curios? Probabil o vorbă în vânt. Îl mai descusu în ce clasă e? (a şaptea – ea credea că într-a opta). Cu ce se ocupau părinţii? (pretor – adică administrator de plasă – o, da! da!) Dacă învaţă bine? Elevul zâmbi (cred că am note destul de bune), ea râse cu poftă şi plecă repede, parcă plutind.

Din ziua aceea, ori de câte ori se întâlneau îi zâmbea, ba odată îi aruncă în treacăt: „Mi-eşti simpatic, Magherule!" Băiatul rămase pe loc, mirat. Altă dată, îl rugă să-i cumpere o carte de la librărie (tot trece pe-acolo), auzise că e captivantă şi dorea s-o citească. Vru să-i dea şi banii (lăsaţi, doamnă, mi-i restituiţi când vă aduc cartea).

Când îi aduse cartea, era singură în cancelarie.

— Eşti foarte drăguţ, Magherule, nu m-aşteptam să fii aşa de serviabil. Îţi mulţumesc... Cu ce te-aş putea răsplăti, spune?

— Cu nimic, doamnă...

— A, nu! Nu! Nu vreau să-ţi rămân datoare...

Ciudat! Îl copleşise atâta şi încă... Ce-o fi având de gând? Se apropiase de el, îl sorbea din ochi şi deodată îl sărută neaşteptat pe gură... De necrezut!... Ilarie nu simţi voluptatea buzelor femeii, se crezu plutind deasupra unui abis, ca să cadă numaidecât în el. Două palme răsunătoare îi plezniră obrajii. Totul se petrecu atât de repede şi de ciudat, încât băiatul, buimac, nici nu-şi dădu seama că în pragul cancelariei se ivise pedagogul Stanciu.

Directoarea, dezlănţuită brusc, striga la Ilarie:

— Ieşi afară, măgarule, cum ai îndrăznit să... Afară! Afară!

După ce *vinovatul* ieşi valvârtej, femeia se adresă celui apărut atât de inoportun:

— Ai văzut ce obrăznicie din partea unui elev? Va fi pedepsit...

În câteva minute tot pensionul ştia ce se întâmplase. Colegii tăbărâră pe autorul atentatului la pudoare, ca să afle în ce împrejurări se petrecuse tărăşenia. Ilarie nu deschise gura, se îndărătnici într-o muţenie de statuie. Chiar pedagogul, pe care imponderabile necunoscute îl mânaseră în cancelarie tocmai în clipa de taină, îl luă deoparte ca să-l descoase, căci omul avea o bănuială.

— Spune drept, Magherule, n-a fost teatru toată chestia asta?

Şi de astă dată Ilarie rămase mut. În schimb, directorul pensionului îşi dete drumul la mânie. În primul rând îl făcu pe pedagog ca pe-o albie de porci:

— Pentru ce ai difuzat *porcăria* asta, ca să aibă ce cleveti tot oraşul? Datoria dumitale era să-ţi pui lacăt la gură, căci în definitiv este în joc nu numai cinstea soţiei mele, dar şi onorabilitatea institutului de unde mănânci pâine!

Subalternul, de frică să nu-şi piardă slujba, aruncă vina pe spinarea elevului, care fu evacuat din pension. I se găsi în pripă o gazdă, dar el refuză şi locui la un coleg al său, Radu Şteflea.

A doua zi, după terminarea cursurilor, Magheru fu chemat în cancelaria profesorilor şi supus unui scurt interogatoriu:

— Ce-ai căutat la doamna Morariu?

— I-am adus o carte pe care m-a rugat să i-o cumpăr de la librărie.

— Te-a mai rugat şi altă dată să-i faci comisioane?

— Nu.

— După ce i-ai dat cartea ce ţi-a spus?

— Mi-a mulţumit.

— Şi dumneata ce-ai făcut?

— ...

— Te întreb: ce-ai făcut? Ai plecat aşa cum trebuia să faci... sau...?

— ...

— Nu vrei să răspunzi? Prin urmare îţi recunoşti vina că ai „violentat-o”?

— ...

— Rău faci retrăgându-te în mutism, în loc să mărturiseşti deschis, cu francheţe, fapta urâtă pe care ai comis-o...

— ...

— Cel puţin o regreţi?

— ...

— Nici asta... Tăcerea dumitale te acuză mai mult decât îţi închipui. Eşti un elev eminent, asta este de netăgăduit, te-ai comportat ireproşabil sub toate raporturile şi dacă acum ţi-ai dat în petic prosteşte, noi, ţinând seama

de antecedente, ţi-am acorda circumstanţe atenuante. Dar în loc să-ţi recunoşti greşeala şi să ne ceri iertare, dumneata te complaci într-o muţenie exasperantă... Nici nu mărturiseşti, nici nu negi fapta... Şi ai mai făcut încă o greşeală peste cea dintâi.

— Care, vă rog?

— Aceea că ai trâmbiţat printre colegii dumitale ceea ce s-a petrecut în cancelarie, punând-o pe doamna Morariu într-o lumină destul de urâtă!...

— Asta, nu! N-am rostit o silabă...

— Dar cine a făcut-o?

— Domnul pedagog Stanciu...

Soborul belferilor nu luă deocamdată nicio măsură. Erau prea mulţi împotriva uşurinţei profesorului Morariu, însurat cu o fetişcană căreia putea să-i fie tată şi care trebuia să trăiască în mijlocul unor adolescenţi. Aşa că un act ca acela pe care îl judecau era de prevăzut şi erau de prevăzut în viitor altele mult mai grave, întrucât despre virtuţile doamnei Morariu încă nu pomenise nimeni nimic, pentru bunul motiv că nu le avea. Se mai întâmplă însă un fapt nou: directorul pensionului, aflând că pedagogul difuzase tentativa agresorului, îl concedie, iar acesta, ca să se răzbune, dădu în vileag că doamna Morariu atentase la pudoarea adolescentului, întrucât, în momentul când intrase pe uşă, a văzut mâna ei încolăcită de gâtul lui Magheru. Aşa că degeaba a căutat să salveze aparenţele, trăgându-i – de florile mărului – două palme, ca şi când ea ar fi fost victima.

Magheru, chemat din nou în faţa conferinţei, adoptă aceeaşi metodă a negaţiei, încât moş Pentagon, până la urmă, nu se mai putu stăpâni şi strigă:

— Ia mai lăsaţi-l în pace, băiatul ăsta e un cavaler în carne şi oase. Asta-i! Bravo, tinere! Şi eu în locul dumitale tot aşa aş fi făcut!...

După alte câteva zile de dezbateri, se hotărî, în fine, ca elevul Magheru să fie transferat la celălalt liceu din oraş. Prin blânda măsură se împiedicase dezavuarea profesorului Morariu, dar crescuse prestigiul unui vinovat fără vină.

CAPITOLUL 4
MEMORIAL II

(pagini autobiografice ale elevului Magheru G. Ilarie)

I

După tragedia mamei, cea mai cumplită lovitură a destinului a fost moartea Martei. Simplu act de stare civilă pentru unii, pierderea mi-a zguduit fiinţa până în adâncurile ei cele mai insondabile, marcând o cotitură decisivă în viaţa mea.

Când tatăl ei, institutorul Marin Coravu, fu transferat ca director la şcoala primară de la noi din Merişani (tata a stăruit mult să-l aducă), eu isprăveam cu chiu cu vai pe-a şaptea (după păţania cu *directoarea* care mi-a adus destul ponos) şi eram în vacanţa mare. Marta, cu un an mai mică, abia acum trecuse în clasa a şaptea. Avea o fire veselă, zburdalnică, neastâmpărată. Nu-mi amintesc s-o fi văzut vreodată pe gânduri sau supărată. Tristeţea nu se lipea de ea ca apa de untdelemn. Cânta şi râdea oricând şi oriunde, fără contenire. Chiar când mă aflam în casă, îi simţeam prezenţa vizavi, peste drum, în curtea şcolii. Nu râdea ca alte fete, sau cum se râde în mod obişnuit. Râsul Martei izbucnea vulcanic, din toată fiinţa, ca un uriaş chiot al bucuriei de viaţă. E drept, la început ne uluia pe toţi, parcă avea în el ceva nefiresc, dar, în cele din urmă, râsul acesta cucerea, propagându-se ca un incendiu prin paie, împotriva căruia nimeni nu avea cum să se apere. O ajuta mult şi făptura robustă, nu prea înaltă, cu sânii parcă ostentativ dezvoltaţi. Nu era o frumuseţe citadină, lucrată, ci rurală, a naturii neprefăcute. Izvora din ea o mireasmă irezistibilă de frăgezime, de fructă proaspătă. Părea, într-un cuvânt, expresia vie a sănătăţii, sănătate cu trup de fată, nas în vânt şi păr de păcură, revărsat pe umeri.

Din ziua când puse piciorul în Merişani, tutui familiar pe băieţi şi fete, se împrieteni numaidecât cu vecinii şi dintru început se aşeză în mijlocul atenţiei generale, ca o mică regină a satului.

Aşa se explică prietenia noastră născută chiar din prima oră când familia învăţătorului a poposit în comună cu două care îndopate de mobilă şi bagaje. În prezenţa ei mă simţeam trăind mai bine decât oriunde, sau mai bine zis, uitam că trăiesc. Mania de a mă introspecta aproape în fiece clipă suferise de astă dată o paralizie binevenită. Când te întrebi: ce simţi, sau cum simţi, eşti în posesia unui fenomen de cugetare care diminuează sensibilitatea. Ori, în vecinătatea Martei, simţirea lipsită de control devenea plenară. Şi cum să nu devină dacă vitalitatea ei avea o acţiune tonică asupra sănătăţii mele şubrede? Pe vremea aceea încă n-aveam conştiinţa acestei

binefaceri, dar instinctul care ne conduce sigur paşii o simţea şi o folosea lacom.

Trebuie să subliniez că în cele trei luni ale vacanţei mari, altă dată atât de lungi şi goale, prietenia noastră şi-a deschis larg aripile, fără a fi tulburată de morbul dragostei. O clipă nu mi-a trecut prin minte că aş putea să mă îndrăgostesc de Marta şi nu numai atât, dar nici nu mă preocupa dacă are cumva vreun iubit... Un iubit? Dar noi toţi ceilalţi băieţi din hora ei l-am fi făcut fărâme dacă am fi aflat una ca asta! Marta era a noastră, deopotrivă a tuturor, ar fi comis o fărădelege faţă de grup preferând pe unul singur... Ce ne facem cei rămaşi fără ea, fără acest bun obştesc? Relaţia – ea şi noi – prezenta sub acest aspect o primejdie mereu trează.

Sora-mea, Mariana, fire posacă, aplecată spre solitudine, n-o prea înghiţea. „Nu-mi place, e prea gălăgioasă!" spunea. Aşa că Marta, venind în casa noastră, şi venea mereu, fiindcă părinţii ei locuiau peste drum, se întreţinea mai mult cu mine. Astfel, am reuşit să aflu că era poetă. Surpriza mi-a dat mult de gândit. Nu ştiu de ce îmi plăcea să cred că numai firile meditative, predispuse la interiorizare, sunt miruite cu acel dar deosebit al creaţiei. Existau două fiinţe antagoniste în Marta, una veselă, exuberantă, clocotind de viaţă şi alta melancolică, sfâşiată de nelinişti şi întrebări? Se prea poate. Dacă nu se prefăcea în purtarea ei de toate zilele, şi cred că nu se prefăcea (pentru ce ar fi făcut-o?), atunci personalitatea ei părea să fie destul de complexă.

N-a vrut, în ruptul capului, să-mi arate o poezie proprie. Nici n-am stăruit prea mult, însăşi făptura Martei era o poemă şi mă îndoiam că se va depăşi pe sine. S-a bucurat ca o copiliţă când îi aduci o jucărioară găsind în biblioteca mamei un belşug de cărţi, mai ales clasici francezi. A plecat numai cu poeţi în braţe, Villon, Chénier, Vigny, Lamartine, Hugo.

Într-o zi, ne-am abătut prin cimitir, unde fiecare mormânt era o scurtă istorie. Dar cine avea răgaz să cerceteze atâtea urme de viaţă stinsă? Două inscripţii ne atraseră luarea-aminte. Pe o cruce părăginită de intemperii scria: *Aici zace Ilie Pătru, tată a zece copii,* iar pe altă piatră era săpat cu litere mari: *Aici odihneşte Marin Iovanache.*

— Cine o fi fost acest Iovanache? mă întrebă ea.

— Un om bogat, a murit demult. Dar de ce te interesează pe tine?

— Tu nu simţi, Iluş, nu-ţi sare în ochi nedreptatea? Bietul Pătru s-a trudit din greu să crească atâţia copii şi acuma *zace*, iar celălalt care s-a odihnit toată viaţa continuă *să se odihnească*.

Comparaţia presupunea o anume subtilitate de gândire.

— Iată o temă pentru o poezie! i-am propus.

Altă dată, plimbându-ne pe malul bălţii, am fost martorii unei întâmplări neobişnuite. Boghină, cârciumarul, căruia îi plăcea să pescuiască, făcând o mişcare greşită, îi căzură banii în apă şi omul necăjit se căznea zadarnic să-i scoată. Marta, când auzi despre ce-i vorba, începu să râdă cu poftă:

— Justiţia imanentă şi-a spus cuvântul!

— Cum vine asta? Nu înţeleg!

— Foarte simplu: banii cârciumarului veniţi din apă s-au întors în apă.

Bună! Straşnică! Pe zi ce trecea însuşirile Martei ieşeau la iveală. Avea nu numai *des bons-mots*, dar şi idei subtile.

Tot atunci ne-am aşezat pe iarbă. Ea s-a apucat să citească tare *La nuit de mai*, a lui Musset. În timpul lecturii, vrând să-şi schimbe poziţia, s-a întors brusc şi atunci, fără să vreau, i-am văzut sub rochie o bucăţică de pulpă roză. Faptul se consumă cu o uşoară rezonanţă în simţirea mea.

Un singur lucru mă cam supăra. Îmi spunea uneori *Cassanova*, făcând aluzie la trista păţanie cu directoarea. Am rugat-o să renunţe la poreclă, după care mi-a pus alta: *Don Juan.*

— Nici asta nu-mi place.

— Dar aşa îţi spun toate fetele la şcoală...

— Cum, au aflat de pocinogul meu?

— Oho, ai ajuns vestit ca un cal breaz... În locul tău m-aş bucura.

— Mulţumesc. Prefer o *celebritate* pe alte dimensiuni.

— Bine. S-o aşteptăm!...

Dar în aşteptarea *celebrităţii*, care n-avea cum să vină atât de repede, veni dragostea.

II

Vacanţa se termină odată cu vara. Poposi, toamna, în frunte cu septembrie, vestitorul noului an şcolar. De obicei, mă duceam cu trăsura la Craiova, împreună cu soră-mea. De rândul acesta, am luat-o cu noi şi pe Marta, care învăţa la aceeaşi şcoală cu Mariana. Încă nu se crăpase de ziuă când am plecat, fiindcă aveam de bătut un drum lung, de vreo treizeci de kilometri. Tata ne însoţea, având mereu treburi în oraş. Stăteam în trăsură, pe scăunelul dindărătul vizitiului, faţă în faţă cu Marta. Pe când firea dormea dusă (cu excepţia grupului nostru) şi se petrecea acel uluitor fenomen al mecanicii cereşti care se cheamă revărsatul zorilor, genunchiul meu atinse involuntar pe al ei, din cauza hurducăturilor trăsurii. L-am tras înapoi, speriat, parcă mă curentase o sursă electrică... Mi-a fost ruşine de spaima mea. După câteva minute lungi, genunchii noştri se atinseră din nou, de astă dată cu voia lor. O beţie plăcută, uşoară mi-a inundat fiinţa din cap până-n călcâie. N-am retras piciorul de teamă să nu fugă simţirea aceea nouă,

miraculoasă, care mă copleşise. Aşteptam înfricoşat, cu sufletul la gură, să-şi tragă ea piciorul. Din fericire, nu-l trase. Pesemne că şi Marta simţea tot aşa ca şi mine. Nimeni nu spunea nimic, devenisem muţi, chiar şi Marta cea guralivă. Cât de mult ne trebuia acea tăcere! Pentru că ea ne menţinea starea de beatitudine pe care cuvântul rostit ar fi gonit-o. Ceva mai târzior, schimbând poziţia picioarelor cu ajutorul întunericului (şi el complice), am strâns genunchii Martei într-ai mei. Supusă ca o mieluşea, n-a zis nimic. M-a podidit din nou un potop de voluptate. Să-mi ies din fire! De unde, din ce rezervoare tainice izvora atâta plăcere? Când tata, Mariana sau vizitiul scoteau câte o vorbă, mă crispam de mânie. Noroc că nimeni n-avea mâncărime la limbă. Natura impunea tăcere în clipele când se năştea ziua...

Şi aşa, înlănţuiţi şi muţi, plutind cu trăsură şi uneori fără trăsură, prin înalturi cereşti, am ajuns la poalele dealului Vârtinei. Tata ne rugă să coborâm, urcuşul era greu. Sora-mea Mariana nu vru să coboare. Marta şi cu mine ne-am dat jos şi am rămas în urmă. Nu ştiu, nu-mi dau seama de ce am făcut asta, doar nu ne înţelesesem dinainte. Urcam tăcuţi dealul, pas la pas, unul lângă altul, aşa de aproape, că ne atingeam. Am luat-o de mână şi-i simţeam căldura degetelor, ba chiar uşoara zvâcnire a sângelui. Deodată, ne-am oprit locului, ne-am înlănţuit cu braţele şi ne-am sărutat lung cât veşnicia. Fiinţele noastre avuseseră tot timpul să treacă una într-alta.

Aşa a început clasa a opta, cu botezul miracolului iubirii şi consider că lumea mea s-a născut odată cu dragostea dintre noi. Chiar în prima noapte i-am scris prima scrisoare, potop de cuvinte care scălda un potop de visuri şi de sentimente. Apoi alte scrisori şi altele, câteva întâlniri nereuşite (n-am putut să rămânem singuri), în fine o secetă sufocantă de fapte.

III

Această dragoste mi-a colorat intens adolescenţa. Evoluţia ei a parcurs o zonă roză la început, apoi roşul aprins al pasiunii, după care a intrat în bezna marii deznădejdi.

Marta a suferit mutaţii temperamentale vizibile chiar cu ochii liberi. Când în vacanţa mare s-a întors acasă, adică după aproape un an de la primul şi hotărâtorul nostru sărut din revărsatul zorilor, nu mai era aceeaşi. Râdea şi acum, dar râsul nu mai semăna cu cel de odinioară, era palid, de convalescentă. Nu se plângea de nimic, n-o durea nimic, şi mai mult decât atâta, poate că era fericită. Dar ceva se schimbase în structura ei intimă şi toţi băieţii şi fetele din Merişani prinseră de veste că Marta e îndrăgostită. Nu spusese nimănui o vorbă, nici ea, nici eu, dar oricine, numai privind-o, ghicea numaidecât ce anume se petrecuse. Şi o reacţie, o ostilitate surdă

aproape fătişă, se revărsă mai cu seamă împotriva mea ca să mă înlăture din societatea tineretului în care deţineam, bineînţeles, primul loc.

De unde să găsesc timp pentru vechile îndeletniciri? Tot timpul îl dăruisem Martei mele. Mereu eram împreună, ziua în locuri singuratice, afundaţi prin zăvoaiele Olteţului, iar seara, şi o bună parte din noapte, în grădina casei. Tata aflase de iubirea noastră, dar nu s-a amestecat. Mă lăsa în pace, ştia că sfaturile părinteşti în această materie intră pe-o ureche şi ies pe alta. A spus numai că se aşteptase la o înrudire mai de soi. „Bine, să aşteptăm *înnobilarea* lui Marin Coravu, gândeam în derâdere faţă de asemenea prejudecăţi învechite, am să-i scriu regelui să-l ungă baron. Merită Coravii o baronie, pre legea mea, pentru că au făcut pe Marta". În schimb mama ei o ţinea de rău, de multe ori o certase, dar, curios, tatăl întotdeauna lua apărarea fetei; spunând că-i un joc pe care îl joacă toţi tinerii, şi e mai bine că m-a îndrăgit pe mine decât pe altcineva, cu mine cel puţin învaţă să converseze franţuzeşte. (Bătrânul vedea practic lucrurile).

Într-adevăr, ne obişnuisem să purtăm discuţiile în limba lui Molière, numai cuvintele dragostei le rosteam în româneşte. În altă limbă ni se păreau improprii, fade, lipsite de conţinut.

Marta, după câte am înţeles, se zbătea muşcată de obsesia păţaniei mele cu *directoarea*. (Adevărul nu i l-am spus niciodată: îmi convenea să creadă că eu provocasem scandalul, pentru a mă bucura de aura îndrăznelii).

— Spune-mi drept, ai iubit-o?

— Nu! protestam, nu poate fi vorba de aşa ceva.

— Atunci de ce te-ai angajat în acea aventură?

— Dacă vrei numaidecât o explicaţie, am iubit femeia în general, nu o *anumită* femeie. Acum se schimbă lucrurile: iubesc pe domnişoara Marta Coravu, aşadar o existenţă purtând un nume precis, pe care am ales-o dintre o mie de fete, pentru că reprezintă *idealul meu de femeie*.

— Mincinosule, cred că m-ai convins.

— Îţi jur că nu te mint.

— Şi, mă rog, care-i idealul tău de femeie?

I-am spus că e Athenais, soţia împăratului Teodosie al Bizanţului. Când a auzit una ca asta, a început să plângă, crezând că-mi bat joc de ea. De fapt vorbeam foarte serios. Athenais, fiica unui profesor grec, era o fată pe cât de frumoasă, pe atât de inteligentă şi instruită.

— Tu o întreci: eşti şi poetă.

— Am înţeles, împărate, şopti ea surâzând printre lacrimi.

De-atunci, îi spuneam *Athenais*, iar Marta mă striga *Teodosie*. Făceam în fiecare zi excursii cu bicicletele prin satele vecine sau mai depărtate şi ne întorceam târziu, ocolind *centrul* Merişanilor noştri, ca să nu ne vadă cineva

împreună. Apoi, încă nesătui de noi, ne furişam în salon unde era pianul, ca să-i cânt muzică... pe sărutări. Pentru *Patetica* lui Beethoven mi-a dat odată douăzeci şi cinci de sărutări. Mozart era plătit mai puţin (afară de *Pastorală*) însă cu deosebire îi plăceau valsurile postume ale lui Chopin. Şi bineînţeles, obligatoriu, aria *Marthei* din opera cu acelaşi nume a lui Flotov. După concert treceam în grădina casei. Nu ne deranja nimeni decât rareori şi acolo era locul cel mai potrivit pentru plăţile Martei.

— Uite, vezi, aceea e steaua mea şi cealaltă a ta. Hai să stăm de vorbă cu ele.

Întrebam stelele când ne căsătorim, câţi copii o să avem, cum o să-i cheme pe fiecare, unde va trebui să ne stabilim, şi altele câte ne treceau prin cap. Într-o seară, Marta s-a speriat, steaua ei nu se mai vedea. Din fericire, se ivi iarăşi la locul ei, cuminte şi sclipitoare. Athenais nu mai putea de bucurie. N-am înţeles nici până azi ce se întâmplase cu steaua ei micuţă.

Odată, am zărit pe câmp un băieţaş de vreo cinci ani, care lovea cu o nuia un bou, gigantic în comparaţie cu el. Animalul, pesemne, se depărtase prea mult de cireada şi copilul voia să-l aducă înapoi.

— Ia te uită, Marlen, ce spectacol halucinant: două forţe care se înfruntă, cea fizică şi cea intelectuală. Namila de bou ar putea să facă una cu pământul pe copil, cu un singur gest; cu toate astea ascultă de el, fără murmur, nu-i iese din voie...

Amândoi, obosiţi de drum, ne-am tolănit pe iarbă chiar în vecinătatea boului cu pricina, să ne odihnim oleacă. Vremea nu era prea potrivită pentru popas, începuse a sufla un vânt cam aspru, încât umfla rochia fetei cu neruşinare.

— Ah, nebunul ăsta de vânt cum îmi ridică rochia, făcea Marta necăjită, încercând s-o tragă în jos. Tu, Iluş, te-ai vorbit cu el, vânturaticule!

Râdeam să mă topesc.

— Are ce are cu tine... spune-i să se astâmpere şi să ne lase să îmbucăm ceva.

— Ţi-e foame? Nu putem mânca aici, n-avem cum face mămăliguţa.

— Pâine n-ai adus?

— Ba da, numai că aş prefera mămăliguţă...

Am găsit la băieţaş o bucată de mămăligă rece, în schimb i-am dat pâinea, spre bucuria lui.

După frugalul prânz, urmă siesta. M-am apropiat de bou şi i-am mângâiat uşor faţa păroasă. Animalul placid nu se sinchisi deloc, parcă nu era vorba de el.

— Vreau să-l mângâi şi eu, zise Marta.

Îl mângâie şi ea, dar cu oarecare teamă.

— Ce blând e!... Spune-i ceva, Iluş... Dacă ai şti cum te priveşte.

— Boulene drag, îmi pare rău că adineauri ai mâncat bătaie. Micul tău stăpân te consideră un simplu lucru, după cum văd. Deşi te naşti ca să mori, tu nu vezi trăind, nu-ţi pui întrebări asupra existenţei, nu cârteşti împotriva vieţii, oricât de aspră ar fi cu tine. În asemenea condiţii, eşti fericit?

— Iluş, ai căpiat? Întrebi un bou de fericire? Şi fata apucându-se să mângâie animalul, de astă dată cu mai mult curaj, spuse cu toată drăgălăşenia: Adoratul ăsta rămâne din păcate numai forţă de muncă şi carne de consum. Asta-i soarta lui.

— De azi încolo nu mai pun gura pe carne de vită.

Altă dată, după o seară prelungită de muzică, ne-am apucat să zvârlim undiţe în apele viitorului.

— Tu, Marlen, mai ai un an până termini liceul. În timpul ăsta nu ne putem lua, e exclus, nu-i aşa?

— Sigur că da, elevă şi soţie, încă nu s-a văzut pe lume.

— Foarte bine. Dar cum intri la facultate, gata, ne căsătorim. Sunt multe perechi de studenţi care urmează universitatea ca bărbat şi nevastă, să ştii...

— Dacă părinţii se împotrivesc?

— Noi le spunem cinstit, că ne luăm. Nu consimt? Trecem peste voinţa lor şi ne cununăm în cea mai mare taină.

— Şi dacă află?

— N-au decât. Niţică furtună, apoi pace bună... Vrei?

— Vreau...

— Serios, sau...?!!!

— Vreau! Vreau! Vreau!

— Atunci să fixăm data nunţii.

— Eşti nebun, Iluş...

— Nicidecum. Îmi place să calc pe certitudini.

Am vârât în şapca de licean foile de duminică ale unui calendar.

— Trage! Îţi cedez alegerea datei!

Marta zâmbi larg, îi plăcea să întrebe viitorul. Umblă cu mâna prin grămada de foi şi scoase una.

— 14 aprilie.

— Asta este. Soarta a hotărât. *Alea jacta est!* Peste doi ani, la 14 aprilie, avem nunta, domnişoară mireasă! Să fie într-un ceas bun!

Şi plecându-mă adânc în faţa fetei, i-am sărutat respectuos mâna.

IV

Într-o zi, ducându-ne cu bicicletele la Chinteşti, o comună cam la 20 kilometri de Merişani, ne-a apucat o ploaie torenţială, care a ţinut, cu întreruperi, aproape două ore. Se înserase, nu mai era chip să ne întoarcem pe aşa vreme.

— Ce-i de făcut? am întrebat-o pe Marta.

— Dormim aici, şi plecăm mâine dimineaţă, pe lumină.

Ea, cu gura ei a spus *dormim aici*. Firește, n-aveam ceva mai bun de făcut, oricui i se putea întâmpla un asemenea pocinog, dar mie ca să rămânem aici peste noapte, adică să *dormim împreună*, mi se părea ceva himeric, de pe tărâmul visului.

Cârciumarul ne dădu o cameră cu un singur pat. Nici n-avea alta. Prin urmare, trebuia să ne culcăm nu numai în aceeaşi cameră, dar şi în acelaşi pat.

— Şi ce ai să spui, baziliso, acasă la întoarcere? Că ne-am petrecut noaptea în palatul sacru?

— Nu, Theo (îmi prescurtase numele), voi spune că am dormit afară în ploaie, dar nu ne-a atins o picătură de apă din pricina ta.

Am râs amândoi cu poftă. Theo, (pe grecește, Dumnezeu) putea să facă, bineînţeles, orice minune.

Din păcate, Theodosie al ei a băut în timpul nopţii mai mult decât trebuia şi ameţit nu atât de vin, cât de farmecele împărătesei, i-a cerut să fie a lui. Ea n-a vrut în ruptul capului.

Îmi acceptase până acum multe fantezii erotice, chiar goliciunea la o scăldătoare în apa Olteţului, dar mă opri categoric în pragul posesiei. Cu simţurile răscolite, stăruiam însă tot mai mult.

— Nu pot... Asta nu... Trebuie să înţelegi, Iluş...

— De ce? Spune-mi de ce? Nu ne iubim?

— Dacă mă iubeşti, cruţă-mă...

— Pentru ce spui să te cruţ? Tu nu simţi la fel ca mine?

— Vreau să mă păstrez curată până la cununie.

Era prizoniera tradiţiei? Îi intrase în sânge această opreliște şi o păzea cu străşnicie, ţinând piept tumultului pasiunii?

— I-am jurat mamei, în faţa icoanei...

A, asta a fost?... Ah, mamele, cu marea grijă tremurată pentru fetele lor. Era o înfruntare neghioabă a firii... Poţi să stăvileşti apele revărsate cu jurăminţi făcute prin constrângere? Am încercat s-o conving pe Marta că trebuie să ne supunem marei porunci a dragostei! Cine nu se supune dragostei – dragostea îl părăseşte.

Fata a început să plângă. A sărit din pat şi şi-a pus rochia.

— Ce faci? De ce te îmbraci?

Nu scotea niciun cuvânt. Se speriase parcă de mine şi voia să fugă afară, în ploaie, prin bălţoace, în beznă.

— Marlen, iartă-mă! M-am purtat ca un nemernic. Cred că îmi pierdusem minţile. Acum, uite, mi-am venit în fire.

N-am izbutit s-o conving să se culce din nou alături de mine. Stătea pe o laviţă şi tremura din toate încheieturile.

— Ţi-e frig?

Întrebare prostească, pentru că în odaie era cald. Tremura de teamă – se temea de mine. Dragostea noastră intrase într-un nor negru. Deodată mi-a spus:

— Ce singură sunt!

Nici cea mai grea injurie nu m-a durut ca vorba asta. Parcă mă izgonise brutal din lumea ei, cu toate că fiziceşte eram de faţă. Până dimineaţa n-am închis ochii. Nici ea. Noua zi care a coborât pe pământ ne-a găsit pe amândoi stingheri, aproape străini unul faţă de altul. Am plecat după aceea, devastaţi, ca după un uragan înspăimântător. Pe drum, schimbam replici uzuale, seci. Marta devenise alta, poate nici n-o mai chema aşa. În ce mă priveşte, plecasem din mine fără să ştiu pe unde rătăceam.

Ce greşeală de neiertat! Numai timpul, vraci cu puteri miraculoase, o mai poate şterge din amintire. Dar cine aşteaptă lucrarea lui care numără luni de zile sau chiar ani întregi? Cum să mă înham la carul lungii răbdări, şi dacă n-o fac, în ce fel astup proaspăta prăpastie dintre mine şi Marta?

Încă o noapte albă m-am perpelit tot disecând urmările nesăbuitei purtări. O rănisem brutal, împingând lucrurile dincolo de hotarul posibilului. Cum de n-am avut o fărâmă de stăpânire? Trebuia să-mi dau seama că fructul iubirii noastre era crud, încă crud şi atunci de ce graba de a-l culege de pe ram? Dacă ar fi fost copt, el se desprindea de la sine şi Marta, chiar dacă ar fi făcut o mie de jurăminte mamei sale, tot ar fi fost a mea...

Până la urmă, m-am convins că zbuciumul acesta n-a fost decât o problemă de conştiinţă, care s-a consumat în mine fără consecinţe exterioare. Căci, spre surprinderea mea, relaţiile dintre noi reîncepură senine chiar de a doua zi, parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Şi unul şi altul ignoram într-adins *conflictul* de la Chinteşti, fără a pomeni despre cele petrecute acolo, ca şi când ar fi fost vorba de ceva *tabu*... Şi continuam plimbările cu bicicleta (hrana noastră de toate zilele) pe drumeaguri înguste, odihnindu-ne pe iarba verde la umbra copacilor, prin crânguri ori prin păduri. Aşadar, sensibilitatea mea ascuţită dăduse proporţii catastrofale unui simplu obstacol, preschimbat lesne în ceartă obişnuită. Dar aceste certuri, asemănătoare liniilor frânte, sunt necesare geometriei iubirii,

o împrospătează, în timp ce monotonia liniei drepte o lipseşte de neprevăzut şi totodată de farmec.

Într-una din scurtele noastre excursii cotidiene, pe când treceam peste un râu, Marta, făcând o mişcare greşită, căzu pe podeţ, cu bicicletă cu tot.

— Am făcut buf, strigă ea din urmă, luând seama la bicicletă să nu se fi stricat vreo piesă.

Era cât pe ce să-i spun *aşa cad fetele*, dar mi-am înghiţit replica, de teamă să nu-şi aducă aminte de noaptea noastră albă.

— Curge sânge, i-am atras atenţia după ce pornisem din nou la drum.

S-a uitat la picior. Într-adevăr, genunchiul fusese inundat de sânge. Am coborât de pe biciclete.

— Văd că te-ai lovit serios... N-o fi vreun cui ieşit în afară?

— Nu ştiu, n-am băgat de seamă...

I-am legat genunchiul cu o batistă curată, dar sângele pătrunse prin ea. A doua batistă avu aceeaşi soartă. N-aveam vată, nici tifon, nici alcool medicinal. Am coborât şi i-am spălat rana cu apă din pârâu, după care am legat-o din nou... În fine, sângele s-a oprit.

— Cum îi spune acestui pârâiaş care ne-a ajutat şi unde se varsă?

— Gemărtălui. Se varsă ceva mai departe în Olteţ.

— Ce nume curios, se miră ea.

Seara, când a ajuns acasă, maică-sa a bandajat-o serios şi povestea acestui mic accident părea sfârşită odată cu vindecarea rănii... Dar n-a fost aşa.

V

Absolvenţii liceului nostru proiectaseră o excursie de zece zile în nordul Moldovei, sau cum îi spuneam noi, „un pios pelerinaj la mânăstiri”. Nu mă trăgea deloc inima să mă duc, preferam micile mele plimbări cu Marta, sau mai precis, mi-era greu să mă dezlipesc de ea atâtea zile. În cele din urmă, am renunţat la excursie, cu toate că plătisem anticipat drumul. Împotriviri, proteste: tata, soră-mea, părinţii Martei şi chiar Marta. Insistenţa ei m-a decis: am plecat. Ca să fiu sincer, un alt *motiv* mult mai puternic a fost hotărâtor. Despre ce era vorba?

Ori de câte ori ne aflam unul lângă altul, fiinţa mea plutea în fericire, pierzând din greutate, uitând de existenţa timpului şi de lumea din jur. Dimpotrivă, când era departe de mine, o doream aşa de intens, îmi lipsea atât de mult, suferinţa mă copleşea atât de integral încât îmi stârnea o voluptate a durerii mult mai plăcută decât fericirea de a fi lângă ea. Această ciudăţenie a firii mele am trăit-o plenar de nenumărate ori şi m-am hotărât lucid, s-o trăiesc şi de astă dată.

Am plecat. Oamenii cu gândurile prinse privesc ca de obicei, fără să vadă nimic. Oriunde mă duceam n-o vedeam decât pe Marta. Dorul meu o căuta pretutindeni şi ştiind că n-o va găsi o crea cu închipuirea în peisajele ce mi se ofereau privirii. Aş zice că am umblat ca un orb. De fapt n-am văzut decât ceea ce am realizat eu însumi cu ochii minţii. Dar asta aş fi putut să fac stând şi acasă.

I-am trimis zeci de ilustrate, cu mânăstiri şi călugări. (Mai târziu din aceste ilustrate am reconstituit excursia mea). Mi-a scris şi ea la Piatra Neamţ câteva rânduri, că nu prea se simte bine şi iscălea brusc scrisoarea înainte de a fi terminat-o. N-am dat atenţie faptului, socotind că e o simplă indispoziţie. De ea nu se prindea nicio boală, nu fusese – după cum mi-a mărturisit – niciodată bolnavă.

În fine, cele zece zile au trecut, excursia s-a încheiat, iar eu m-am întors acasă, la Merişani. Întrebând-o pe soră-mea ce face Marta, mi-a spus că e bolnavă, dar nu ştia ce are. M-am repezit numaidecât peste drum, la Coravi, şi am intrat în odaia ei. Zăcea în pat nemişcată, trasă la faţă, cu mâinile puse cuminţi peste cuvertură. Când m-a zărit, a schiţat un zâmbet palid.

— Ce ai tu, Marlen, ce s-a întâmplat?

— Sunt bolnavă, Iluş, bolnavă rău... Să ştii că mor...

Am certat-o.

— Haide, nu vorbi prostii. Doctorul ce a spus?

— Nici eu nu ştiu ce am, nici doctorul. Sau el ştie, dar îmi ascunde. Mor, dragul meu, zilele mele sunt numărate... Dacă tu erai *doctor* mă făceam bine...

— Te rog, Marlen, isprăveşte cu previziunile astea macabre. Nu se moare aşa de uşor...

— Şi greu, şi uşor, murim în toate chipurile. Ce rău îmi pare că n-am fost a ta, atunci la Chinteşti, când ai vrut tu. Nu-ţi închipui cât regret acuma...

— Draga mea, de ce să regreţi, avem cel puţin o jumătate de veac înaintea noastră.

— Nu, nu mai avem decât zile. Dragostea noastră va rămâne pentru totdeauna neîmplinită şi eu voi avea mereu nouăsprezece ani.

— Haide, nu spune asta, că mă supăr foc. Ai să te faci bine, chiar dacă eu nu sunt medic. Mă duc la Craiova să aduc unul... Pe cel mai bun care există acolo.

— Pe doctorul Stroia?

— Chiar pe el, cu voia, ori fără voia lui... ca să te faci bine... Uite, plec chiar în clipa asta. E bine aşa?

Nu ştiu dacă m-a auzit ce i-am spus. Adormise. Adormise pe nesimţite şi respira uşor, săltând ritmic pieptul. M-am întors acasă, i-am spus tatii că

Marta e greu bolnavă şi că trebuie să aduc un medic de la Craiova. Nu-i mai bine să fie internată la un spital de acolo? Nu, pentru că e netransportabilă. Tata a dat poruncă vizitiului să înhame caii şi am plecat numaidecât.

VI

Doctorul Stroia, medicul-şef al marelui spital „Caritatea" era vestit nu numai la Craiova, ci în toată Oltenia, chiar în întreaga ţară. Eu, însă, nu-l văzusem niciodată. Aşa că, după o aşteptare istovită de două ore, când am intrat la el, prima impresie a fost că mă voi dezagrega pe loc în faţa monumentului său, căci era într-adevăr de o statură uriaşă. Îmi spuneam că numai un om ca acesta e în stare să ia la trântă cu moartea şi s-o îngenuncheze. În aceeaşi clipă, vedeam cu ochii minţii năzdrăvana luptă dintre om şi natură. O imagine de-a dreptul absurdă, pentru că *alta* era puterea lui, cea fizică mai mult îl încurca.

În câteva fraze repezi şi stângace i-am spus ce mă aduce la el. Cred că n-a înţeles mare lucru. Nici eu nu ştiam ce boală are Marlen, ce anume o durea şi cum se manifestau simptomele boalei. Ştiam că zace în pat şi că doctorul trebuia neapărat s-o vadă. Atâta!

— Unde locuieşte pacienta? Strada şi numărul!...

Când a auzit că locuinţa *pacientei* nu e în oraş, ci într-o comună undeva în judeţ, a sărit ca fript. La fel de surprinse au rămas şi ajutoarele lui în halate albe, probabil doctoriţe sau surori de caritate, dintre care una ireal de subţire şi frumoasă.

— Îmi ceri un lucru imposibil. Timpul de care dispun e riguros cronometrat. Te rog, ascultă...

Una din asistente, cea corpolentă, citi de pe un carnet ce avea de făcut medicul în următoarele şase ore, minut cu minut.

— Ştiu că sunteţi foarte solicitat, ca orice doctor cu faimă. Tocmai pentru asta am venit la dumneavoastră. E vorba de un caz extrem de grav. Sunt cu trăsura. Vă duc şi vă aduc înapoi cu trăsura. Trebuie să veniţi! Vă rog, în numele umanităţii...

— Păi, asta fac mereu, tinere... Tot ce fac e pentru umanitate!... Dar ce *umanitate* e asta dacă pentru a salva o pacientă trimit alte zece în eternitate!

— Celelalte cazuri poate nu sunt atât de urgente... Craiova e un oraş mare, sunt atâţia medici aici. Dar bolnava mea pe dumneavoastră vă aşteaptă, pentru că numai dumneavoastră o puteţi salva... Spunând aceasta, am căzut covârşit în genunchi: Veniţi, vă implor!

— Ridică-te, strigă enervat medicul, detest cabotinajul!

Nu m-am clintit de jos. I-am spus:

— Nu mi-o luaţi în nume de rău! Până în clipa de faţă nu m-am rugat aşa nimănui pe lume, nici lui Dumnezeu din ceruri!

Asistentele priveau la mine înmărmurite, aş zice consternate chiar. Medicul Stroia, în culmea surescitării, răcni la mine:

— Cine e pacienta? Spune odată!

Am şoptit, plecând capul:

— Iubita mea

A fost un cuvânt magic, cuvântul care sparge orice împotrivire, care dărâmă şi înalţă munţii, cuvântul ce creează şi dă sens vieţii pe pământ.

Doctorul m-a luat în braţe, m-a strâns înduioşat, gata să mă sărute. Nu m-a sărutat, mi-a spus numai:

— Prietene, ai obţinut *imposibilul!*

O lumină aproape nefirească a coborât pe feţele celor două asistente cărora doctorul le-a spus:

— Vă descurcaţi cum ştiţi. Am fost chemat de regina reginelor. Nu pot să nu mă duc.

Am plecat îndată, dar nu cu trăsura, ci cu maşina doctorului, un *Austro-Fiat* nou-nouţ. Fiinţele noastre şi-au întins antenele întâi timid, prudent, apoi tot mai cutezător (mai ales din partea mea) în cercetarea lor reciprocă. Medicul m-a descusut, dar ce putea să afle din biografia mea albă decât unele poliţe trase asupra viitorului, simple visuri adolescente fără suport practic.

— Ia spune, ce ai de gând să faci?

Întrebarea m-a găsit descoperit. Nici mie nu-mi răspunsesem ferm, deocamdată oscilam (în ceea ce priveşte profesiunea) între litere şi muzică, fără a fi luat o decizie. I-am răspuns optând brusc pentru profesorat:

— Aş vrea să urmez filosofia... sau să devin pianist.

Doctorul zâmbi cu îngăduinţă.

— Hm, nu-i rău, numai că filosofia face pe om să trăiască deasupra vieţii, s-o privească de sus ca să aibă sub ochi o perspectivă larg cuprinzătoare. Pentru asta e neapărat nevoie de o bază materială. Sunt bogat? Nici bogat, nici sărac. Tata e cutare... n-avem decât casa şi o vie... Pădurea s-a dus, are să se ducă şi via. Atunci va trebui să mă însor cu o fată bogată, aşa şi aşa, să-mi asigure existenţa. Altfel, cum? *Iubita* dumitale are avere?

— Nu, tatăl ei e învăţător.

— Hm! Aş fi preferat să fie mare proprietar...

Am râs amândoi cam stingheriţi. Cât priveşte cariera de pianist... să nu mai vorbim. După asta s-a strecurat o tăcere în dialogul nostru. La capătul ei (nu ştiu ce mi-o fi venit!) i-am pus întrebarea!

— Vă rog să nu vă supăraţi... Dumneavoastră de ce v-aţi făcut medic? Sunt tare curios să aflu...

Doctorul se uită lung la mine şi atât de pătrunzător, încât privirea lui parcă mi-a străbătut epiderma şi s-a instalat adânc în interiorul meu.

— De ce? Pentru că iubesc oamenii! Acesta e răspunsul. Un medic care nu iubeşte oamenii e un biet profesionist, bun pentru a opera bătături. Îşi face meseria pe tărâmul medicinii, ca să nu-şi ude picioarele şi să contracteze, Doamne-păzeşte, un guturai banal. De ce să se aventureze în larg unde bântuie furtunile şi există primejdia înecării? Medicul, cu M mare, e un adevărat apostol, gata să se jertfească pe sine şi pentru el deviza *Primum non nocere* nu constituie o problemă. Pe când lucram la spitalul *Maggiore* din Milano, m-am împrietenit cu obstetricianul Majocchi. Tatăl său, medic, a murit la treizeci şi doi de ani, contractase o infecţie în urma unei operaţii; tatăl meu s-a stins la patruzeci şi trei de ani, exact în aceleaşi împrejurări. Şi cazuri de-acestea, ţi-aş putea înşira cu zecile dacă vrei...

După cum vezi nu e vorba de marii binefăcători ai umanităţii ca Esculap, Hipocrate, Avicenna, Pasteur, Koch şi mulţi alţii, ci de medici cunoscuţi sau anonimi, înrolaţi în marea armată de sub steagul legendarului Asclepios. Aceştia au luptat şi luptă cu abnegaţie împotriva durerii, care degradează existenţa oamenilor şi o nimiceşte încetul cu încetul fără a o elibera, aşa cum face moartea. Pentru că, dragă tinere, scopul nostru nu e de a ne război cu moartea binevenită atunci când coeficientul de bucurie, singurul care legitimează viaţa, a scăzut sub orice nivel, ci de a înlătura durerea, duşmanul nostru numărul unu. De altfel medicina nu-i decât o armă a răzvrătirii noastre împotriva naturii...

(Cum vine – asta? Ascult cu atenţia încordată).

...Da, pentru că noi, oamenii, ne împotrivim naturii aspre şi ostile atunci când nu lăsăm pe cei slabi să moară, călcăm legea biologică a evoluţiei care protejează mai degrabă specia decât individul, întrucât supravieţuieşte întotdeauna cel puternic. Dacă dumneata vii pe lume cu un organism deficitar, care nu se poate adapta, trebuie să pieri. Altul mai bine dotat, cu o constituţie mai robustă îţi va lua locul. Aşa se întâmplă cu regnul animal, mila şi compasiunea pentru cei slabi nu există. Există însă la oameni, ei au ieşit din această lege naturală, creând pentru ei o stare revoluţionară de favoare, datorită comandamentelor moralei, fie creştină, budistă, mozaică ori islamică. Aşadar, rostul medicinei e să creeze o sănătate artificială şi s-o întreţină cu mijloacele care-i stau la îndemână. Însă cum poţi apăra pe oameni de emisarul morţii – durerea – dacă înainte de toate nu-i iubeşti?

— Eu iubesc oamenii...

— Atunci ai şanse să ajungi un bun medic!

(Medic? Şi Marta mi-a spus să mă fac medic. Niciodată nu mi-a trecut prin cap aşa ceva).

— Căci această dragoste e o condiţie *sine qua non*. Absolut! Şi cum să nu-i iubeşti? Omul e capodoperă a naturii, trupul său – cea mai formidabilă autouzină din câte există, de care puţini dintre noi ne dăm seama. Inteligenţa ne-a eliberat de mediul nostru şi ne deosebeşte de celelalte vieţuitoare. Focarul ei a schimbat faţa pământului acoperind-o cu oraşe, temple, universităţi, spitale şi uzine de tot felul. El a creat artele frumoase care ne înnobilează şi civilizaţia, care ne uşurează existenţa... E al doilea creator care s-a luat la întrecere cu primul creator, iar mai târziu ambii creatori se vor lua la trântă... Dar noi nu vom apuca vremea aceea...

Mă emoţionează ceea ce îmi spune. Ce sentiment înalt e iubirea de om. Îl întreb:

— Aţi salvat multe vieţi?

Doctorul Stroia zâmbi auzind întrebarea, dar nu se hotăra să-mi răspundă. Am stăruit:

— V-aş ruga să-mi povestiţi măcar un caz...

— Ai văzut la mine în cabinet pe cele două muceniţe?

Am ridicat din umeri, nu înţelegeam despre ce era vorba.

— Muceniţe le spun femeilor din cadrul medical, fie că sunt doctoriţe, surori de caritate sau infirmiere.

— Da, era una blondă, cealaltă o brunetă înaltă şi subţire.

— De cea de-a doua e vorba: de brunetă. Nici nu visa că va ajunge *muceniţă*, era odrasla unui mare proprietar din Gorj. A avut acum şase ani un accident nenorocit de automobil. Un telefon deznădăjduit din partea familiei. Am alergat la spital să văd ce este?! Nimic, s-a isprăvit, mi-a raportat medicul de gardă; am depus-o la morgă de o oră. Cobor s-o văd: un corp de copilă, zdrobit, n-avea nici douăzeci de ani. Pun mâna pe ea (gestul profesional salvator). O părere de puls. Tresar, ce-i asta? Trăieşte, viaţa n-a părăsit-o încă. Să încercăm ceva. Dacă încerci nu-i totul imposibil, măcar unu la sută. Ei bine, vom lupta să fructificăm acest unu la sută. Am înlăturat moartea ei clinică, i-am restabilit funcţiile vitale: cordul şi respiraţia. A doua zi, operaţia. Ore de-a rândul m-am războit cu moartea ei îngrozitoare. Când murea, când învia. Secundul care mă asista credea că am înnebunit. Poate eram nebun, dar uneori e atât de necesară şi niţică nebunie. Nu acceptam să moară la vârsta ei, mi se părea mereu că-i fiica mea. Când dispărea imaginea fiicei mele, o vedeam proiectată de-a lungul anilor, şi habar n-am pentru ce îmi apărea ca o cântăreaţă celebră culegând triumfuri, ovaţionată de un public delirant. Şi lucram înainte, febril, suturând plăgi şi ţesuturi,

ligaturând vene... În fine, operaţia se sfârşise. Mi-am aşternut o cruce mare pe piept: „Asta-i, Doamne, tot ce-am putut face. Tu continuă restul!”

(Cum l-aş îmbrăţişa pe medicul ăsta! Simt că îl iubesc – îl iubesc! E aşa de mult om, încât a încetat să semene cu ceilalţi oameni...)

...Apoi fuga după medicul de gardă, care expediase pe pacientă la morgă. L-am bătut crunt în faţa colegilor şi l-am dat afară în brânci. N-a suflat o vorbă, n-a schiţat un gest de apărare, înţelegi? La inspectoratul sanitar au vrut să-l repartizeze la un alt spital din oraş. Nu! Faceţi bine, stimaţi domni, şi ţineţi-l la voi să facă scriptologie, pentru că nu-i medic, ci conţopist. Altfel, îl bag în puşcărie şi-i nenorocesc familia. Nu glumeam. A rămas la inspectorat. Şi azi tot acolo... mucegăieşte.

(Parcă vedeam bătaia cu ochii şi, zău, tare as fi vrut să reped şi eu acelui nemernic câţiva pumni. În orice caz, comportarea medicului Stroia m-a uns la inimă. Cred că nicio bătaie, de când e lumea, n-a fost mai îndreptăţită ca asta. O, ce simpatic e doctorul... simpatic... simpatic... L-am întrebat de ce fata aceea n-a ajuns actriţă, ci s-a făcut doctoriţă ca el?)

— ...Cântăreaţă, nu actriţă, m-a corectat. Dar asta era o închipuire fără nicio contingenţă cu realitatea. Adevărul e că Nadia Garoiu (aşa o cheamă), după ce s-a văzut pe picioare, în afară de orice primejdie, i se pare că nu calcă pe pământ sănătos decât alături de mine. De aceea a urmat medicina. Crezi că numai ea face parte din familie? Oho, am *rude* pretutindeni, în toată ţara. De unde nici nu gândeşti primesc scrisori, felicitări, daruri cu nemiluita. Directoarea unei şcoli de ţesătorie din Târgu-Jiu (am scăpat-o de o apendicită purulentă) îmi trimite mereu carpete şi covoare, o frumuseţe!, lucrate de mâna ei, nici n-am unde să le mai pun; un avocat din Turnu-Severin, care are o vie, îmi aduce de Paşti şi de Crăciun câte o damigeană cu tămâios. Ăstuia i-am salvat fetiţa. Pretutindeni mă plimb ca vodă prin lobodă, în recunoştinţa pacienţilor mei, care mi-au devenit *rude*, după cum ţi-am spus. Ce vrei, fiecare profesie are satisfacţiile ei. Satisfacţiile medicinei sunt însă imense, ating piscuri sufleteşti de ordinul Everestului. Iată de ce onorariul unui medic mi se pare, pur şi simplu, un nonsens. Ce sumă trebuia să-mi plătească Nadia Garoiu pentru că i-am salvat viaţa? Sau avocatul cu via că i-am scăpat fata din ghearele morţii? E imposibil să evaluezi în bani biruinţele medicului. Ele se achită cu valori sufleteşti şi – mai mult decât atâta – cu propriile şi marile noastre satisfacţii.

(Ciudat: în timp ce doctorul vorbea, mă vedeam în halat alb, aşa cum îl zărisem pe el, înconjurat de o droaie de asistente. O, ce minunat lucru să fii medic! Dar atât de greu!... Eu aş putea? Parcă mi-ar fi ghicit gândul:)

...Greşeşti, dragul meu dacă te uiţi la noi prin telescop. Priveşte-ne cu ochii liberi, la propriile noastre dimensiuni. Să ştii că omenirea nu duce

chiar atâta lipsă de medici cât de *medicină*. Fondul de cunoştinţe al umanităţii e redus, omul va rămâne mai departe o fiinţă necunoscută, aşa cum bine spune Alexis Carrel. Acum zece-doisprezece ani, plecasem în Franţa pentru specializare. Făceam stagii semestriale, fie la Nancy, la şcoala doctorului Bernheim, fie la Salpêtrière, alt centru medical al celebrului Charcot, unde l-am cunoscut, printre cursişti şi pe Axel Munthe. Pe vremea aceea vindecările miraculoase de la Lourdes făceau vâlvă pe numeroase meridiane. Noi, medicii, atei convinşi, ridicam superior din umeri, fără a da crezare minunilor care se întâmplau, chipurile, acolo. Axel Munthe, cu care aveam discuţii interminabile pe această temă, susţinea că poate or fi vorbit câţiva muţi, poate or fi umblat câţiva paralitici, dar asta sunt nevropaţii funcţionale, mie să-mi vindece boli organice... Într-o zi m-am urcat în tren şi, după o călătorie destul de lungă şi obositoare, iată-mă la povârnişurile verzi ale Pirineilor, în preajma cărora se afla acest vestit Lourdes. În gară, potop de bolnavi, schilozi, paralitici, cei mai mulţi pe tărgi, înghesuiţi în cărucioare cu două sau patru roate şi înconjuraţi de pelerini, preoţi, călugări şi călugăriţe, din toate ordinele. M-am dus la *Bureau des constatations*, căci funcţiona acolo un asemenea birou, condus de medici, care verificau rezultatele obţinute de bolnavi. Chiar atunci a fost adusă o doamnă de vreo patruzeci de ani, cu plăgi mari ulceroase la membrele inferioare, probabil de natură varicoasă, care de zece ani rezistau la toate tratamentele. Disperată, femeia a venit în pelerinaj şi a vârât picioarele bolnave în piscină, acuzând dureri atât de mari, încât a leşinat. Asta s-a întâmplat în cursul dimineţii. După-amiază când infirmiera a vrut s-o panseze a rămas uluită: plăgile se cicatrizaseră, ulcerile dispăruseră. Numai la încheietura picioarelor rămăseseră câteva cicatrice recente, acoperite de o proaspătă epidermă, desigur în curs de vindecare. *Je suis guérie, je suis guérie,* striga ea gâtuită de emoţie, arătând picioarele, ca pe nişte trofee. Eu, unul, mă uitam împietrit, neştiind ce să cred. Dar mai mult decât asta, m-a impresionat procesiunea de după-amiază. A fost cel mai zguduitor spectacol pe care l-am văzut în viaţa mea. Închipuieşte-ţi un cortegiu al ororilor celor mai groaznice adunate laolaltă: paralitici pe tărgi, canceroşi cu feţele mutilate de tumori, tuberculoşi în cărucioare, orbi conduşi de însoţitori, nevropatici agitaţi, tremurând fără încetare, toţi aceştia cântau, se rugau Sfintei Fecioare. Întindeau mâinile exaltaţi, într-un delir fără frâu... Ajuns la *Sanctuarium*, convoiul rupse zăgazurile stăpânirii de sine şi intră în nebunie. Urlete şi răcnete sălbatice izbucniră din sute de piepturi, cerând imperios divinităţii vindecarea lor, chiar impunând cu forţa glasurilor această vindecare. Mi s-a zburlit părul de spaimă, am început să tremur şi niciodată ca atunci n-am încercat un sentiment mai plenar de neputinţă a medicinii

noastre. Nu ştim decât foarte puţin şi ceea ce ştim ştiu foarte puţini. Durerea omenească e prea mare, ca un ocean fără ţărmuri, şi cine se încumetă să-l sece? Şi cum?

(Am văzut cu ochii minţii această procesiune şi m-a emoţionat, ca şi când aş fi fost de faţă. Ce putere mare au cuvintele, abia acum îmi dau seama).

...Am cunoscut ceva mai târziu un medic-savant, Alexis Carrel, care s-a ocupat de aceste fenomene în general contestate de biologi. Mi-a spus că într-adevăr, există o influenţă a rugăciunii asupra stărilor patologice, că uneori se obţin vindecări instantanee ale unor boli nu numai funcţionale, dar şi organice, ca tuberculoza osoasă, peritoneală, cancer, lupus şi altele. Procesul începe cu o accentuare a durerii, după care intervin brusc uşurarea, rănile se cicatrizează în câteva minute, simptomele caracteristice dispar, pofta de mâncare revine. Asemenea fenomene dovedesc existenţa unor relaţii încă necunoscute între procesele psihologice şi cele organice. Studiul aprofundat al acestor activităţi spirituale ne vor releva potenţele uriaşe ce zac neexplorate în străfundurile fiinţei omeneşti şi atunci se va deschide în faţa noastră o lume nouă, mai bună decât aceasta, în oare trăim...

(O lume nouă! Cuvânt magic, deschizător de drumuri... De ce până acum n-a deschis nimeni porţile acestei lumi?)

Doctorul Stroia tăcu, dar cuvintele lui schimbate în ecouri prelungi vuiau prin toată fiinţa mea, răscolind-o, răvăşind-o, prefăcând-o. Nu vijelios ca furtuna, ci tăcut, pe-ncetul, cu puterea convingătoare a liniştii...[2]

Ah, cum aş vrea să descopăr eu lumea cea nouă!... Aş ajunge, de bună seamă, un binefăcător al oamenilor. Numai de-aş fi în stare! Şi de ce să nu fiu? Mai întâi, trebuie *să vreau*. Şi după aceea, să mă-nham la truda învăţăturii, căci cunoaşterea e începutul ştiinţei. Patima cunoaşterii nu are frontiere, nici măsură.

VII

Visarea mea cu ochii deschişi s-a întrerupt. Ne apropiam de pârâul Gemărtăluiului şi amintindu-mi de podeţul cu pricina i-am atras atenţia şoferului să micşoreze viteza, ceea ce a făcut. Doctorul, curios, m-a întrebat ce era cu podeţul acela? Ce să fie, s-a cam deteriorat, ar avea nevoie de reparaţii, grinzile uite-aşa bâţâie când trece carul cu boi şi chiar omul. Aici a căzut Marta de pe bicicletă. Nu ştiu de ce i-am povestit păţania ei, n-avea niciun rost. N-am înţeles însă pentru ce doctorul i-a dat importanţă.

---

[2] Am transcris expunerea doctorului Stroia la proporţii excesive, întrucât dialogul nostru a avut o influenţă decisivă asupra destinului meu.

— S-a lovit cumva? m-a întrebat el.

— Aşa, puţin... Adică s-a zgâriat la genunchi. Abia am reuşit să oprim sângele.

— Nu s-o fi înţepat, cumva?

— Aşa cred. Dar de ce vă alarmaţi, rana s-a vindecat. Nu mai are nimic...

— Dacă n-are nimic pentru ce m-ai adus? răcni doctorul dezlănţuit dintr-odată.

De rândul acesta m-am alarmat eu.

— Credeţi că este vreo legătură?...

Nu mi-a răspuns. Îşi frângea mâinile, se agita, nemaigăsind loc, parcă ar fi şezut pe tăciuni. A strigat la şofer să meargă mai repede.

— Mai avem mult?

— Vreo şase kilometri.

A fost un chin până am ajuns. N-am îndrăznit în acest timp să scot un cuvânt. Tremuram vargă, invadat de spaimă, căci înţelesesem din atitudinea doctorului că era ceva grav, deosebit de grav. În poarta şcolii, era chiar Sabaru, bătrânul medic-şef al spitalului nostru, care tocmai voia să plece. Când ne-a văzut oprind maşina a rămas pe loc. Doctorul Stroia, auzind cine este, fuga la el, un schimb de fraze şi amândoi s-au făcut nevăzuţi. Credeam că au intrat la Marta, dar ei se retrăseseră într-o sală de clasă. Am ascultat la uşă ce vorbeau. Se auzea tot, pentru că doctorul Stroia ţipa ca apucat de toate furiile pământului. Cuvinte grele îmi zdrobeau urechile: „Diagnostic diferenţial grosolan, ce nefrită acută, dobitocule, ucigaşule, cum ai profesat dumneata o viaţă întreagă, cu tâmpenia?...” Erau adresate bătrânului medic Sabaru, şeful spitalului nostru de treizeci de ani şi el le îndura, vinovat, cu ochii în pământ.

Am rămas locului înmărmurit, blestemând sănătatea auzului. Dacă eram surd aş fi aflat adevărul peste câteva ore când a murit Marta. De ce l-am adus pe Stroia atât de târziu? De ce am plecat în excursia aceea nefastă? De ce a căzut Marta pe podeţul blestemat? De ce medicul Sabaru nu i-a ghicit boala? De ce Stroia şi-a dat seama de la o depărtare de şase kilometri că are *tetanos?*

Toate aceste *de ce*-uri laolaltă au înălţat muntele deznădejdii mele. Nici eu, nici ea nu ştiam de unde venim, pentru ce trăim şi unde plecăm. De ce ne-am întâlnit şi iubit? Ce raţiune a avut dragostea noastră dacă ea trebuia să se stingă neîmplinită, în faşă? O întâmplare nu numai fără sens, ci de-a dreptul stupidă, nimicise universul creat de noi, punând neantul între mine şi ea. Marta reprezenta prea mult pentru mine, atât de mult, încât mă punea în imposibilitate de a-i cuprinde moartea cu mintea.

Ce monstruozitate fără pereche, ce absurd revoltător, ce mizerabilă alcătuire! Cum e cu putinţă ca fiinţele umane, după ce au fost create de puterea celei mai desăvârşite inteligenţe, să fie părăsite în voia oarbei întâmplări? Nu, nu pot, mintea mea refuză să conceapă nimicnicia, după ce a cunoscut atotputernicia gândirii.

Ce condei ar fi în stare să aştearnă pe hârtie ideile şi simţămintele contradictorii care m-au sfâşiat în zilele acelea grele, nesfârşite, peste care plutea linţoliul morţii şi al ireversibilului?

...Pe Marta au pus-o în cavoul nostru, lângă mama. Eu am ţinut mult la asta. Mă gândeam că măcar după moarte, voi fi lângă ea. Mă miram, şi nu numai eu, ci toată lumea, că pe faţa ei încremenise un zâmbet larg, deschis, parcă se bucura de plecarea ei pe alte tărâmuri. Am aflat secretul. Înainte de a muri, doctorul Stroia o hipnotizase pentru a-i uşura suferinţa, sugerându-i că suntem împreună, că i-am spus *te iubesc* de mii de ori şi că s-ar cuveni să mă răsplătească măcar cu o sută de sărutări...

— S-a stins fericită, fără să ştie, cu chipul dumitale în suflet. Mai mult decât atât n-am putut face.

Tatăl Martei mi-a încredinţat caietul cu poeziile. Nu ştiu dacă ea lăsase vreo dispoziţie în acest sens; n-aş crede, pentru că niciodată n-a vrut să mi le arate. Dar cum era să-mi ajungă numai atât? Părinţii ei, zdrobiţi, mi-au îngăduit să iau tot ceea ce vroiam din lucrurile ei. Am luat pe Oana, păpuşa-i atât de dragă cu care dormea de ani de zile, pe Lăbuş, căţelul de pâslă, uniforma de şcolăriţă cu guleraş alb pe care o purta când am sărutat-o prima oară, un pui de pernă, o pălăriuţă de panama (ce bine îi venea!) şi chiar o pereche de sandale. Vor izbuti toate aceste lucruri să mi-o înlocuiască? Nu ştiu! Ştiu că nu puteam fără ele...

...Asta a fost... Şi am început să trăiesc mai departe mirându-mă că pot trăi, că viaţa mea îşi continuă totuşi mersul ca şi cinci nu s-ar fi întâmplat nimic.

Eram singur pe pământ, plecase toată lumea din mine, chiar eu însumi...

CAPITOLUL 5
„SAVANTUL”

I

După năprasnica lovitură a destinului, Ilarie se închise cu durerea sa într-o carapace, unde nu pătrunseră decât tragicii greci şi Shakespeare. Tragediile lor erau mai zguduitoare decât propria lui tragedie, aşa că prin comparaţie le considera ca fiind cele mai bune medicamente împotriva rănilor sufletului. Câteodată, se abătea pe la cimitir unde cele două morminte – al mamei şi al iubitei – atestau crunta realitate. Fugea devastat din cetatea umbrelor, căci găsea pe Marta mai repede în sine decât acolo. În fiinţa lui arăta chiar mai fragedă şi mai pură decât fusese în viaţă. Întâmplările dintre ei îşi scuturaseră colbul şi petele, dobândind o ireală şi imaculată patină. Iar de acum înainte, iubita lui, după ce îşi oprise vârsta la nouăsprezece ani, nu mai avea să moară. Teama asta inhibitivă dispăruse cu desăvârşire. Era o consolare? Se poate. Doar avea atâta nevoie de consolare, de orice fel de consolare, fie cât de absurdă sau de naivă!

— Ascultă, Marlen, m-am hotărât să urmez medicina. Te bucuri? Ştiam... Nu mi-ai spus chiar tu să mă fac medic? Dacă te îngrijeam eu, nu te-aş fi lăsat să mori...

De fapt, hotărârea nu pornise numai din îndemnul iubitei. Convorbirea din maşină cu medicul Stroia marcase o cotitură decisivă în drumul său înainte şi, astfel, doctorul deveni pentru Ilarie un model. De asemenea, învăţătura desprinsă din lecturile filosofice tot spre medicină îl împingea. Viaţa, pe pământ numai rană şi durere, ţipa după ajutor. Lupta pentru întârzierea morţii fusese începutul medicinii iar prelungirea zilelor pământeşti – maturitatea ei. Celelalte suferinţe morale, provocate mai ales de egoism, aveau – de bine, de rău – balsamul muzicii şi literaturii, orice operă ce suie la inima omului constituie o alinare.

„Trebuie să mă înrolez în armata celor care luptă pentru cucerirea unui *plus de cunoaştere* ca să pot dobândi *un minus de durere*. Dacă doctorul Sabaru ar fi acumulat mai multe cunoştinţe, desigur că Marta scăpa cu viaţă. Moartea ei nu fusese eroare, ci *neştiinţă*, pur şi simplu...”

Cu trei săptămâni înainte de a se înscrie la Facultatea de medicină, Ilarie se apucă să studieze tetanosul, boala care-i răpise iubita. N-avea cărţi, vru să ceară cu împrumut medicului Sabaru un tratat de patologie, dar acesta plecase pe neaşteptate din comună, îl scoaseră la pensie (a-ha, magnificul Stroia a avut grijă să se ocupe şi de asta!) şi atunci se repezi la Craiova, de unde se întoarse cu un vraf de cursuri. La o parte Shakespeare, la odihnă tragicii antici, să vedem ce-i cu acest blestemat balaur care se cheamă

tetanos. Cruntă boală, teribile urmările ei, dar mizerabilă şi neputincioasă dacă-i cunoşti măruntaiele... Şi tot ceea ce ştii îşi pierde puterea, devine neînsemnat, mărunt, simplu! Folosind însemnările din maculator întocmi o cărticică de vreo sută de pagini. Fu primul său pas în medicină!...

Locuia la Bucureşti într-o odăiţă modestă, în apropiere de facultate, pe o stradă liniştită, fără linie de tramvai, împreună cu un coleg de an, Radu Şteflea, oltean ca şi el, care îl găzduise după urâta păţanie cu directoarea pensionului. Amândoi studenţii mâncau la prânz la cantină, iar seara pe unde apuca fiecare. Tovărăşia nu ţinu prea mult, colegul n-avea *suflu* la învăţătură, era petrecăreţ şi, colac peste pupăză, se încurcase cu o studentă. Aşa încât Ilarie răsuflă uşurat când acesta se mută în altă parte şi îl lăsă în pace.

Tatăl său, pretorul, îi trimitea câte o sută cincizeci de lei pe lună. Era o sumă bunicică, îi ajungea să-şi acopere nevoile existenţei dacă s-ar fi stâmpărat să cumpere cărţi de specialitate de la anticari. Dar cumpăra cu toptanul, iar unele, cu neputinţă de găsit, n-avea încotro şi le comanda în străinătate. Un tratat de metapsihică al lui Charles Richet îl costă un sfert din întreţinerea pe o lună. În afară de asta, purta o corespondenţă destul de costisitoare cu Sidgwick, directorul institutului „For Psychical Research" din Londra şi alţi profesori străini, somităţi în materie.

Râvna lui Ilarie de a studia, priceperea la lucrări practice şi unele răspunsuri strălucite la colocvii făcură destulă vâlvă în jurul său. Colegii îi spuneau *Savantul* şi aşa îi rămase porecla. E drept, obţinea bile albe cu nemiluita, dar nu învăţa pentru notă, socotind-o accesorie, ci pentru a-şi potoli setea de a şti. Din cauza asta îi rămăsese necunoscută truda. Studiul i se părea o simplă joacă, pentru că la mijloc era pasiunea – acea faimoasă concentrare de forţe sufleteşti care mătură orice piedici din cale şi face plăcut cel mai neplăcut lucru.

Ilarie nu fugea de amintirea Martei ca s-o uite, dimpotrivă, o căuta mereu şi ea venea... Trăia necontenit în el ca o a doua fiinţă, fără să-l stingherească întru nimic. Acest adaos viu al său îi era necesar, îl considera un bun personal la care ţinea mult căci fusese dobândit cu preţul unei prea mari suferinţe. Nu purta numele iubirii, căci trecuse de hotarul ei, ajungând, undeva, în esenţă... Aşa că o scurtă aventură cu sora gazdei, venită în vizită de la Galaţi nu afectă deloc zona superioară din el destinată Martei şi nici alte legături pasagere de mai târziu cu femei.

Viaţa lui sexuală n-avea nicio corespondenţă cu iubita ideală din suflet. Ore întregi stăteau la taifas repetând fără contenire ceea ce trăiseră împreună sau născocind scene noi, neîntâmplate. Cu timpul începu să se

consulte mintal cu ea ori de câte ori avea vreo problemă care cerea o dezlegare, cerându-i părerea ca şi cum ar fi fost vie şi totodată competentă.

De obicei Marta era prezentă când învăţa, şedea pe genunchii lui cuminte şi mută ca păpuşa ei, alteori se urca pe masă făcându-se mică-mititică, sau chiar pe foile cărţii.

Studentul se obişnuise să doarmă pe puiul de pernă moştenit de la iubita moartă dimpreună cu păpuşa Oana. Gazda, care îi făcea curat în odaie se mira de ciudăţenia tânărului ei chiriaş şi îl tot descosea ce-i cu păpuşa, cu ursuleţul şi rochiţa de şcolăriţă? El îi spunea că i-au rămas de la o fată care a murit şi atâta tot. Mai mult nu-i pomeni un cuvânt.

Odată trecu o zi fără să-şi aducă aminte de Marta. I se strânse inima de durere. O fi supărată că uitase s-o cheme?

— Iartă-mă, tu, Marlen, am fost foarte preocupat de *maestrul* indian Meher-Baba, i-am scris lui Brunton la Londra în privinţa asta şi...

Avu impresia că fata încă nu l-a iertat...

— Ştii, ce? Am să-ţi scriu şi ţie...

Uite, o idee: să-i trimită o scrisoare. Nimeni n-a făcut până acum aşa ceva. De ce n-ar face-o el cu Marta? Şi nu numai o scrisoare, ci un vraf întreg. Era o nebunie din partea lui? Nicidecum! Mai repede, un plus de simţire care se cere cheltuită. Excedentul acesta s-ar irosi oricum, dar tot mai bine să-l folosească aşternând gânduri pe hârtie. O scrisoare cere răspuns, urmăreşte realizarea unei dorinţe, obţinerea unui avantaj. Scrisorile sale nu vor cere răspuns, nu urmăresc nimic. Poate vor fi citite de alţi ochi decât ai Martei. Bine şi-atât. În istoria iubirii atâtea cupluri vestite înfruntă secolele. Cine ar fi ştiut de ele dacă n-ar sta mărturie corespondenţa lor amoroasă? Ilarie şi Marta, pereche neştiută de nimeni, n-avusese parte de poezia scrisorilor, iubirea lor era sortită să se stingă în anonimat.

— Nu, nu vreau să moară, iubirea noastră. Eu trăiesc şi o duc mai departe, până la împlinire!

Adevărul e că tot ceea ce făcea Ilarie Magheru era în vederea eternităţii. Înfricoşat de neant, voia să trăiască mai multe vieţi, chiar după moartea fizică. De aceea îl frământau proiecte atât de cutezătoare, ca acela de a ajunge un binefăcător al omenirii, pe drumul medicinii. Deocamdată această năzuinţă imperioasă îi era încă neclară, dar cu timpul avea să se limpezească, îmbrăcând forme precise.

Luă toc, hârtie şi începu să-şi aştearnă gândurile.

„Ştiu, Marlen, că n-ai să-mi răspunzi niciodată, mâinile tale puse cruce pe piept nu mai pot ţine condeiul. Dar sunt sigur că citeşti tot ceea ce-ţi scriu, fiindcă te simt aplecată pe umărul meu urmărind cuvânt cu cuvânt..."

În cele două pagini care urmară, Ilarie evocă destul de înaripat primii fiori ai dragostei, apoi triumful său cu *marea sărutare* din revărsatul zorilor când plecaseră la şcoală, cu trăsura. Dar strică mai multe plicuri până să definitiveze adresa. În cele din urmă scrise: Marta Marlen Coravu, în *Ceruri*. Şi aruncă scrisoarea în cutia poştală.

După câteva zile scrise alta, apoi încă una, după care având mult de învăţat, întrerupse câteva săptămâni corespondenţa. Şi din nou mai aşternu câteva răvaşe pe adresa cerului.

II

Cu trecerea timpului, studentul Magheru devenea din ce în ce mai incomod, se lua la harţă cu profesorii, le răspundea cu impertinenţă, angajându-i uneori în discuţii contradictorii. Căci, paralel cu materiile de învăţământ, el se ocupa şi de alte probleme. Îl interesau relaţiile activităţii mintale şi psihologice ale omului, influenţa glandelor asupra spiritului, stările mistice, vindecările miraculoase, clarviziunea şi telepatia. Ştia că existenţa acestor fenomene metapsihice era contestată de biologişti şi medici. Mai mult: savanţii priveau cu neîncredere, şi chiar dispreţ, pe cei care se ocupau de ele. Aceste manifestări, e drept, întâmplătoare, nerepetabile cu voinţă, fuseseră – din păcate – compromise de avalanşa superstiţiilor şi minciunilor celor interesaţi. Dar observaţia arăta că ele totuşi *există* şi ne duc, cum spunea de altfel şi doctorul Stroia, la constatarea că omul dispune de potenţe uriaşe care zac neexplorate în rezervorul fiinţei sale.

Ei bine, pe aceste comori nepreţuite voia să pună mâna Ilarie Magheru, ca să le cerceteze originea, alcătuirea şi însuşirile, pentru a le oferi pe tavă omenirii. Durerea fizică odată izgonită, s-ar fi schimbat faţa lumii. Dintr-o vale a plângerii pământul ar fi chiui de bucuria sănătăţii.

Asta era lupta lui, *asta* voia să dea oamenilor, pentru că ceea ce facem pentru alţii rămâne întotdeauna după noi. Îşi făurise un ideal, stea care-i călăuzea paşii dându-le sens. Adevărul se afla undeva pe acest drum. Trebuia însă cucerit.

Ştiind că unele tulburări mintale pot fi lecuite prin hipnotism, învăţă tehnicile acestei metode în speranţa că va obţine vindecări mai de seamă. Nu izbuti mare lucru, dar reţinu că vindecarea n-o înfăptuia decât *inconştientul* bolnavului. Când sugestia operatorului era captată de conştiinţă, dădea greş. Nu, calea bătătorită de Mesmer nu ducea prea departe. O abandonă repede, fără regret, ca să caute altceva, să caute mereu zi şi noapte, treaz sau în vis, să caute fără linişte şi odihnă.

Câte un *intermezzo* bine venit întrerupea tensiunea acestor preocupări. Aşa, într-una din zile, trecând pe lângă un chioşc de ziare, privirea îi rămase agăţată de un afiş al cunoscutei reviste literare *Lucifer* în care citi printre altele: *Scrisori către iubita moartă*. Cumpără numaidecât revista şi spre marea lui surprindere dădu cu ochii de prima lui scrisoare adresată Martei. O citi şi reciti de câteva ori, uluit de năstruşnica întâmplare. Cum, când, prin ce miracol nimeriseră rândurile sale în redacţia *Luciferului?* Arzând de curiozitate se gândi să se ducă la secretarul redacţional pentru dezlegarea misterului, însă renunţă pe loc. Ar fi destrămat cu mână duşmancă pânza de vrajă ţesută de el însuşi în jurul acestor scrisori.

Ce se întâmplase? Când poştaşul de la cartare dăduse peste plicul cu strania destinaţie, îşi zise că adresantul trebuie să fie nebun sadea... şi vru să arunce scrisoarea la rebut. Dar în acea clipă se ivi pe uşă oficianta Elena Banciu.

— Ce facem, doamnă, cu scrisoarea asta? Cum o expediem în... *ceruri?*

Oficianta mirată luă plicul, îl desfăcu şi citi cuprinsul. Trăsăturile feţei i se schimbară dintr-odată. Plecă repede în biroul ei şi repetă lectura, tot mai zguduită. Trimise vorbă cartatorului că dacă mai sosesc scrisori de-astea să i le aducă ei. Femeia era poetă, colabora la *Lucifer* şi dându-şi seama de valoarea lor literară şi documentară le trimise redacţiei.

În timpul publicării epistolelor, care ţinu câteva luni, Ilarie adună poeziile Martei, puse să le bată la maşină şi le expedie redacţiei. Apărură şi ele, în grupaje de câte şapte-opt poezii, după care fură publicate într-o plachetă cu fotografia autoarei. Înnebunit de fericire, medicinistul cutreiera acum febril pe străzi, oprindu-se la vitrinele librăriilor ca să contemple cartea. Cumpără vreo două sute de exemplare şi le-ar fi cumpărat pe toate dacă avea bani. Trimise o parte din ele părinţilor Martei.

— Marlen, tu trăieşti, te simt atât de vie!... Uite, pot să te îmbrăţişez! şi strângea la piept placheta cu poeziile ei, ca o dovadă peremptorie.

Vru să însemneze în *memorialul* său acea zi a fericirii. Cercetă calendarul, în câte avem astăzi?

14 aprilie!...

Tresări zguduit ele talazul amintirii: dar 14 aprilie fusese hărăzit nunţii lor, în ziua asta hotărâseră să se cunune încă de acum doi ani...

— Marlen, strigă el, mă voi ţine de cuvânt, luptând cu imposibilul. Ne vom căsători, deşi lipseşti fără voinţa ta. Am în mine uriaşa putere de a te simţi lângă mine vie şi pură cum ai fost de când te ştiu. Ceea ce fac nu e o nebunie, sunt în stare să modific realitatea după cum vreau. Nici povestea scrisorilor nu s-a dovedit a fi o nebunie... Haide, iubito, să ne respectăm jurământul...

Cumpără o verighetă, puse pe bijutier să-i graveze numele şi alergă la un preot de pe strada vecină. Îi spuse cine era şi ce vrea. Slujitorul Domnului îl cântări din ochi surâzând cu blândeţe:

— Nu se poate fiule, ceea ce-mi ceri e împotriva firii...

— Împotriva firii? Sfinţia ta cunoşti povestea lui Saint Louis le Décapité?

— Nu...

— Atunci dă-mi voie să ţi-o istorisesc în câteva cuvinte. Acest Louis, preot în floarea vârstei, fusese ataşat undeva în Franţa, pe lângă un bătrân paroh căruia trebuia să-i urmeze la duhovnicie. Într-o zi, bătrânul paroh e găsit asasinat. Bănuielile cad asupra celui tânăr, se credea că voise să-i ia locul cât mai repede. Cu toate că s-a apărat strigându-şi înverşunat nevinovăţia, fu osândit la moarte şi executat. După câţiva ani, menajera preotului asasinat, înainte de a-şi da duhul, mărturisi chinuită de remuşcări că ea omorâse pe bătrânul paroh şi că a doua zi s-a spovedit celui tânăr ca să-şi uşureze cugetul. Acest Louis, care ştia cine a comis crima şi ar fi putut cu un singur cuvânt să se salveze, a ales moartea decât să calce *taina* spovedaniei, dând-o în vileag. Pentru această forţă sufletească, biserica l-a sanctificat. Şi acum, întreb pe sfinţia ta: forţa sufletească a Sfântului Louis părea cu adevărat normală? Nu era împotriva firii?

— Te cunun, fiule, dacă aceasta îţi aduce o alinare sufletească.

— Da, părinte. Altfel de ce aş fi venit? Îmi faceţi un bine fără să supărăţi pe nimeni.

Ceremonia religioasă se săvârşi în cea mai mare taină. Pe Marta n-o mai putea separa de el.

Odată, într-o noapte albă de truda căutărilor, pe când Ilarie citea un raport medical despre rezultatele de la Lourdes, se gândise probabil că înalta tensiune a sufletului, care dă *extazul*, deziderat suprem al activităţii psihice, ar putea într-o sclipire cosmică să declanşeze acea forţă necunoscută în stare să vindece fulgerător. Dar prin ce mijloace va obţine un extaz, rezultat mai ales al practicilor religioase? Şi iată, acum, la această neobişnuită cununie, trăise plenar acel extaz. Făptura lui naviga în univers, se îmbrăţişa cu stelele, desprinsă de realitate, potopită de o fericire necunoscută, imaterială, sublimă. Îşi însemnă în minte:

— Tot dragostea mi-a dăruit această stare!

III

Într-o dimineaţă întâlni la spitalul Colţea pe doctorul Stroia, venit de la Craiova pentru un consult.

— Eşti medicinist? îl întrebă acesta mirat.

— Se putea altfel? Convorbirea aceea, din maşină, a fost hotărâtoare pentru mine.

— Mă bucur. Va să zică mie-mi datorezi alegerea carierei şi eu habar n-aveam... Vino diseară la Capşa să iei masa cu mine.

Timp de trei ore cât se lungi cina, Ilarie deşiră prelung ghemul preocupărilor şi mai ales al căutărilor sale şi conchise:

— Vă rog să mă ajutaţi. Sunt la o răspântie şi nu mai ştiu pe care drum să apuc.

— Dragul meu, te-am ascultat nu numai cu luare-aminte, dar şi cu uimire. Ceea ce ţi-ai pus în gând să faci este tocmai ceea ce voiam şi eu să fac pe când eram de vârsta dumitale. Din păcate, idealul care mi-a încălzit anii studenţiei şi mi-a crescut câteva rânduri de aripi în spinare a rămas nerealizat. Ştii de ce? Pentru că mi-au lipsit banii ca să-l înfăptuiesc. Nu te mira, chiar un ideal are nevoie de o bază materială. Eram sărac, tata s-a prăpădit, ţi-am mai spus, la patruzeci şi trei de ani. Îmi trebuia o sumă care să-mi asigure întreţinerea pe o perioadă de cel puţin cinci ani, plus spezele de călătorie – dus şi întors. Erau bani ăştia, nu glumă, şi, cu toate străduinţele mele, n-am putut face rost de ei. Voiam să plec în India, nu numai pentru a studia ceea ce se cheamă Yoga, ci chiar s-o practic efectiv, nădăjduind că în ea voi găsi cheia căutărilor mele. După cum vezi, nu era vorba de acumulări de cunoştinţe, ci de o mare experienţă spirituală, care s-ar fi putut să-mi transforme structura intimă, modul de a gândi, dându-mi o nouă viziune asupra lumii şi divinităţii. Cum am ajuns aici? Întâi, mi-a căzut în mână o carte a unui orientalist modern, Colenbrooke, apoi am citit alta a lui Burnouf... Te rog să le citeşti şi dumneata, am să ţi le trimit... În orice caz, fără a găsi esenţa cea mai pură a spiritualităţii umane, nu rezolvi problema care te munceşte şi această esenţă n-o afli decât în India. Şi în India, nu oriunde, căci acolo vei descoperi o lume de vrăjitori care încă mai folosesc aşa-zisele forţe oculte. Eşti tânăr, cutezător, întreprinzător, încearcă această experienţă uriaşă. Dacă ştii să vrei ai să găseşti banii de care ai nevoie. Cu o parte din ei te voi ajuta chiar eu. Aş fi putut să fiu bogat dacă făceam medicină pentru bani, ca alţi confraţi mai puţin pricepuţi decât mine. Poate îţi voi obţine şi o bursă. Te ajut din toată inima, măcar să reuşeşti dumneata ceea ce n-am reuşit eu. Numai că – din păcate – cerul Europei s-a întunecat, războiul bate şi la uşa noastră. Cred că ne vom prinde în hora morţii, avem un ideal de împlinit. Vezi, tot un ideal. Dar odată şi odată, se vor limpezi lucrurile. Timpul îţi stă din belşug la dispoziţie...

Doctorul Stroia mai spuse că preocupările tânărului său confrate sunt cu adevărat mai binevenite, cu cât se pornise o înverşunată luptă împotriva medicinii medicamentoase. În America, Marden ridicase steagul reacţiunii

iar în Europa, Coué şi discipolii săi făceau senzaţie cu vindecările lor aproape miraculoase. Vechea terapeutică începea să fie înlocuită printr-una mintală, căci medicii şi filosofii încă de la Epictet îşi dăduseră seama că ceea ce tămăduieşte nu-i decât o putere lăuntrică. Însă toate astea sunt încercări timide, continuă Stroia. Lovitura cea mare e alta. Trebuie s-o dai dumneata.

— Aveţi această încredere în mine? făcu Ilarie cu ochii măriţi de uluire.

— Da, am! strigă Stroia convins.

Studentul nu-şi dădu seama cât de uriaş era acest Stroia, pentru că, de obicei aşa se întâmplă: cine ajunge la poalele muntelui e greu să-i vadă înălţimea.

CAPITOLUL 6
DOCTOR ÎN MEDICINĂ

I

Pe albia bătrânului timp apele se-nvolburară, aducând urgia războiului. Poporul nostru, îndrituit să-şi redobândească unitatea neamului, se aruncă în vâltoarea întinsă pe tot pământul, în acel an de pomină, 1916.

Ilarie Magheru încă nu absolvise facultatea, mai avea de susţinut teza de doctorat, dar evenimentele năpustindu-se nu-i dădură răgaz. Mobilizat ca medic, gradul de sublocotenent, îşi îndeplinea îndatoririle după necesitate (era psihiatru – devenise chirurg) buimăcit de prăpădul care întorsese lumea pe dos. Cum să apere viaţa când puterile răului coalizate se întreceau care de care s-o suprime? Durerea omenească n-o stârneau numai forţele naturii ci şi înşişi oamenii, homo homini lupus! Acel *minus de durere* la care se gândea el mereu nu putea fi realizat fără să se fi obţinut mai întâi un *minus de egoism* al făpturii umane.

Până atunci, moartea nu mai pridideа cu secerişul vieţilor tinere, pline de vlagă. Lucrul medicului se oprea îndată ce îngrozitoarea coasă neagră îşi arăta ascuţişul. Cu toate astea, Ilarie află şi aici un rost al omeniei. Agonia multor răniţi începea cu suferinţe cumplite, care îi făceau chiar doctorului părul măciucă de groază. De ce să nu le uşureze drumul către nefiinţă dacă nu-i mai poate ajuta să trăiască? Şi atunci, îi hipnotiza pe muribunzi (aşa cum făcuse maestrul Stroia cu Marta) şi aşa, nefericiţii mureau fericiţi. Măcar atâta, pentru acei care îşi jertfiseră viaţa ca să trăiască mai bine cei rămaşi în urma lor.

După ce nemţii cotropiră mai mult de jumătate din trupul României, spitalul unde lucra sublocotenentul Magheru fu evacuat în Moldova. Acolo ostaşii noştri avură de luptat cu încă un inamic, puternic şi nevăzut: tifosul exantematic. Epidemia foamei, a mizeriei şi a deznădejdii decimă trupele şi populaţia în crunta iarnă a anului 1917. Prăpădul atinse dimensiuni de coşmar, viaţa atacată din toate părţile se împuţina îngrijorător zi de zi, pământul nu mai avea gropi pentru morţi.

Dar firea sănătoasă a românului nu se speria de nimic. Maiorul Dordea, care părăsise spitalul abia de o lună, după o operaţie grea (un şrapnel îl rănise la cap), reveni de astă dată infectat de exantematic.

— Doctorilor, am fost rănit de şapte ori şi acum în loc de glonţ trebuie să mor de *păduche?* Nu, asta n-o înghit! Dacă nu mă faceţi bine să ştiţi că dărâm spitalul pe voi...

Din fericire, scăpă cu zile. Medicul Magheru, cu care se împrietenise, îi spunea:

— Nene maiorule, de când ai început să ţii la viaţă nu mai ai şanse să devii erou...

— Ce să devin dacă sunt, doctoraşule? Uite, tot trupul mi-e plin de cicatrice, nu mai e loc cu dat dracu' pentru alte gloanţe... Ce să fac? Sunt obligat să trăiesc până ating suta... După aia, om vedea noi!

Ca maiorul Dordea erau mulţi.

Într-una din zile, sosi vestea că la Iaşi căzuse victimă teribilului flagel însuşi generalul-medic Gheorghe Stroia. Clătină trist din cap, înălţă umerii şi atâta tot. Moartea era atât de prezentă în fiecare clipă, încât ajunsese să nu mai impresioneze pe nimeni. Oamenii se obişnuiseră cu ea ca hainele de pe ei. Strălucitul doctor călcase pe urmele tatălui său răpus tot la datorie. Numai că Stroia îşi dăduse fără doar şi poate seama de sfârşit, dar moartea nătângă habar n-avea că omorâse pe cel mai aprig inamic al ei...

Tot umblând cu gândul prin căldura amintirilor, zgura de pe simţirea doctorului se muie pe-ncetul şi o sfâşiere prinse a-i măcina fiinţa.

— Mă duc să-l văd, trebuie să-mi iau rămas bun, orice s-ar întâmpla.

Vru atât de mult încât n-avea cum să nu izbutească. Căpătând o delegaţie de formă, plecă urgent cu maşina diviziei şi ajunse tocmai când se oficia serviciul divin.

Nu, nu putea să conceapă, în ruptul capului, pe acel uriaş întins cuminte pe catafalc... Era o înfrângere prea mare şi nedreaptă. Doctorul Stroia nu trebuia să se supună actului morţii. Obţinuse de la natură, prin puterea minţii, prerogative deosebite, intangibile, supreme! Pentru care motiv cedase? De ce a fost jefuit de viaţă înainte de vreme? Pentru el, moartea fără acceptare constituia o tâlhărie...

Sublocotenentul Magheru asculta prohodul ţeapăn, fără suflare, în timp ce lacrimile şiroiau lunecând pe valea obrajilor. Cu un gest brusc, scoase batista şi le şterse. Îi era ruşine.

— Eu să plâng pe *maestru?* (Absurd! Ridicol!) Să mă înduioşez de soarta lui, să-l compătimesc? Dar, Marlen, asta înseamnă desconsiderare, dacă nu chiar jignire!...

Marta, cu care începuse acest dialog mintal, ca de obicei părea de acord.

— Tu eşti moartă, mă înţelegi, nu-i aşa? De aceea consider, că înmormântarea acestui om este o eroare. Zeii nu se îngroapă, nu se jelesc. Nu trebuia să viu aici.

Croindu-şi potecă prin mulţime, ieşi din lăcaş. În tinda bisericii o doamnă în doliu mare îl întreabă:

— Sunteţi rudă cu defunctul, domnule sublocotenent? Nu ştiu de unde vă cunosc.

— Mai mult decât rudă: doctorul a fost *modelul* meu de viaţă.

Femeia era medicul Nadia Garoiu, căreia Stroia, ridicând-o de la morga spitalului, îi redase sănătatea.

...Nu trecu mult şi moartea obosită din cale-afară se duse să-şi mai tragă sufletul. Pacea reveni pe tron odată cu soarele şi primăvara. Ţara noastră fu întregită după drepturi, iar poporul, bucurat, uită prea repede marile suferinţe prin care trecuse. Cei căzuţi nu se mai vedeau, fuseseră înghiţiţi de pământ dimpreună cu viaţa lor netrăită. Şi totul reintră în normal, pe vechile făgaşe.

II

Reîntors la Bucureşti, Ilarie închirie tot odaia în care petrecuse anii studenţiei. La facultate, primul pe care îl văzu fu colegul său Radu Şteflea.

— Am scăpat cu zile, savantule! Tinereţea noastră a biruit. Gaudeamus, igitur!

— Nu tinereţea, Radule, ci jocul hazardului. Tineri erau şi colegii noştri de an. De ce s-au prăpădit? De ce n-au încercat să-şi corecteze destinul trăgând spuza pe turta lor?

Într-adevăr, din promoţia lor, căzuseră douăzeci şi unu de inşi din cincizeci. Aproape jumătate.

— Mda, ai dreptate. În timpul războiului viaţa nici nu mai conta pentru noi. Să vezi, odată câţiva ofiţeri combatanţi – numai eu eram medic – jucam cărţi pe iarbă să ne omorâm timpul. Nu ştiu de unde naiba, un glonţ rătăcit vine şi culcă la pământ pe unul dintre jucători. Un chibiţ numaidecât l-a tras de o parte şi a intrat el în careu. Jocul a continuat, fără să se sinchisească cineva de cel care murise atât de neaşteptat.

Ilarie auzind această întâmplare tresări.

— Cum, pe tine te mai impresionează asemenea lucruri? se miră Şteflea.

Nu-i răspunse. Dar în sinea lui se bucură mult: încă nu uitase că e om. Ar fi fost un adevărat dezastru pentru cariera lui de medic.

Cu cei de-acasă purta destul de rar corespondenţă. La Merişani bătea pustiul, tatăl său fusese mutat cu slujba la Lipova, un orăşel din Banat, în vecinătatea Timişoarei. Vânduse casa şi plecase acolo cu Mariana, luând-o şi pe bătrâna Fleurie. Pădurea o vânduse demult, înainte de război, din pricina unui proces, încă nu ştia prea lămurit ce-a fost, aşa că averea părintească era dusă pe copcă. Acum îi scria că nu mai poate să-l ajute, să facă bine să se descurce singur, destul a cheltuit cu învăţătura lui.

Ce-i drept, asta nu era prea greu. Se angajă ca intern al Eforiei Spitalelor Civile, şi pe deasupra Şteflea îi mai plătea lunar o leafă ca să-i dirijeze teza

de doctorat. Aşa că Ilarie lucra cu sârg la două teze, a lui şi a colegului său care avea părinţii bogaţi.

În sfârşit, după câteva luni îşi susţinu lucrarea care stârni o deosebită vâlvă. Nimeni până la el nu cercetase mai amănunţit şi n-adusese o contribuţie mai personală în studiul nevrozelor. Dar profesorii examinatori contestară unele susţineri ale candidatului şi astfel se iscă o discuţie în contradictoriu care ţinu câteva ore, încât decanul facultăţii, un om cu bun simţ, mirat de bagajul de cunoştinţe al doctorandului, determină comisia să-i dea drumul cu nota limită. În schimb, Radu Şteflea obţinu *magna cum laude*.

Îndată ce căpăta libera practică, fu numit medic la spitalul din Dobrosloveni, un sat înstărit din judeţul Argeş. Acolo rămase mai mult de un an, îi plăceau oamenii, locurile, un singur lucru nu-i plăcea: n-avea lumină electrică. Nu râvnea distracţiile oraşului, teatru, cinema, sau baruri, astea le considera plăceri vulgare, dar se obişnuise a citi la lumina unui bec pe care îl stingi cu o mişcare reflexă când pleoapele se lasă uşor pe ochii obosiţi... Se împăcă şi cu lampa de petrol, era aici doar în trecere, provizoratul acesta n-avea să dureze o veşnicie. Altul era visul cu care ţinea să-şi legitimeze existenţa. Câtă dreptate avusese doctorul Stroia! Da, trebuia să plece în Indii ca să-şi apropie ştiinţa sufletului, ştiinţă unică pe care spiritualitatea acelei misterioase ţări o dobândise în câteva milenii şi o păstra ascunsă ca pe o comoară. Înainte, însă, de a ajunge acolo avea neapărată nevoie să afle tot ceea ce acumulase experienţa Europei.

De curând, i se părea că dăduse peste o formulă mai eficace decât cele obişnuite în ceea ce priveşte vindecarea psihozelor în genere. În cazurile când sugestia, fie hipnotică, fie în stare de veghe, din metoda psihoterapici lui Dubois, nu tămăduia, cauzele determinante necedând, atunci se cerea un tratament psihanalitic. Aceasta, din asociaţie în asociaţie, cobora până la accidentul traumatic primar, îl reactiva, aducându-l în planul conştient. Şi era de ajuns ca pacientul să-şi dea seama de adevărata pricină a bolii, pentru ca simptomele să dispară. Cazul unei femei apucată în fiecare dimineaţă la oră fixă de o tuse spasmodică, citat de marele Bernheim, era cât se poate de concludent.

Aşadar, trebuie mai întâi să meargă la Viena să lucreze măcar un semestru cu profesorul Brundl sau chiar cu Freud, apoi în Franţa, pentru a lua contact cu şcoala de la Salpêtrière a lui Charcot, cea de la Nancy a lui Bernheim şi chiar să treacă oceanul, ca să-şi dea seama ce e cu miraculoasele transplantări de organe ale savantului Carrel şi ale altora de la Institutul Rockefeller, în special Flexner. Şi abia după aceea, înarmat cu

observaţiile şi experienţele dobândite, să ia drumul Indiei, pentru experienţa decisivă.

Acest plan măreţ, care-i cerea pe puţin zece ani din viaţă, clădit pe coordonate posibile, era perfect realizabil, şi dacă rezultatul se dovedea cel scontat, adică obţinerea acelui minus de durere în existenţa umană, faţa lumii s-ar fi schimbat. Avea douăzeci şi patru de ani, la treizeci şi patru ajungea un binefăcător al omenirii, pisc pe care vestitul Pasteur urcase mult mai târziu.

Şi-acum, hai, doctor Ilarie Magheru, porneşte pe drumul marelui tău vis. Să vedem cu ce? Îţi trebuie cel puţin trei sau patru sute de mii de lei. Cine îţi pune la dispoziţie atâta bănet?

Doctorul Stroia tot din pricina banilor renunţase la idealul său. Îi făgăduise să-l ajute, şi l-ar fi ajutat, dar făgăduiala nu se mai putea îndeplini, fiindcă el închisese ochii în Moldova anilor grei... Să ceară tatălui său? Exclus! Chiar dacă dispunea de câteva zeci de mii, încă nu i-ar fi dat măcar jumătate, căci era la mijloc şi soră-sa Mariana. De altfel, în ultimul an de învăţătură nu-i trimisese nicio lescaie, îl lăsase să se descurce singur cum o putea. Dac-ar lua o fată bogată? Chiar urâtă, ciumă, dar cu o zestre de câteva milioane? Sunt boieroaice de-astea destule, ar închide ochii şi... Nu, nu se poate, nu-i o soluţie. Să pleci cu asemenea povară în spinare, purtând-o pretutindeni unde nu trebuie, angajându-te în îndatoriri conjugale, având riscurile unei progenituri? Şi ce va face o sărmană femeie în India, unde zona sufletească a bărbatului va trebui ferită de orice atingere dăunătoare, condiţie absolut necesară instalării unei noi spiritualităţi? Din capul locului, experienţa ar fi sortită eşecului în asemenea caz... O bursă de stat e şi ea exclusă pentru raţiuni suficiente, nu se acordă decât pentru scopuri precise. Cât priveşte realizarea unor economii din salariul de medic, nici vorbă nu poate fi de aşa ceva. Chiar douăzeci de ani n-ar ajunge pentru a strânge suma de care avea nevoie.

Ce era de făcut? Nădăjduia totuşi într-o întâmplare – o cerească întâmplare – care să-i aducă miraculoasa soluţie. Uneori, se întreba mirat: de unde-i izvora încrederea aceea în necunoscut? Ce suport logic o ţinea pe picioare? Degeaba căuta deslușiri ca s-o legitimeze. Nu i se transmisese nimic, şi totuşi aidoma ca în fenomenul telepatic *ştia* brusc, fără să-şi dea seama *cum*, sau *de unde* îi venise ştirea.

„Aş *fura* la urma urmei dacă mi s-ar ivi un prilej bun. Şi mi-aş răscumpăra fapta cu vârf şi îndesat redând sănătatea bolnavilor incurabili, sănătate care nu se poate cumpăra cu tot aurul lumii”.

Era o învoială cu propria-i conştiinţă. Cu toată ispititoarea răsplată, gândul pornit pe acest drum iscodi cu repeziciune temeiuri ca să se ţină cât

mai bine pe picioare. În definitiv, dacă prădezi pe un parazit putred de bogat ca să întorci în schimb o faptă bună, comiţi într-adevăr un delict? Legea ţine seama în primul rând de *intenţia* făptuitorului, dar în acest caz intenţia nu e numai negativă, ci şi pozitivă, ba chiar aspectul pozitiv copleşeşte pe cel negativ, de aceea orice conştiinţă omenească (deci şi a legiuitorului) ar aproba-o fără rezerve.

Raskolnikov, eroul lui Dostoievski, mersese şi mai departe. El admitea chiar să *ucidă* pe zgripţuroaica bătrână şi bogată ca s-o jefuiască şi astfel să-şi realizeze cu banii ei visul de a studia mai departe. Dar se prăbuşeşte, cu aripile frânte. De ce? Neprevăzutul îi scosese în cale o fiinţă inocentă, pe nepoata cămătăresei. N-avusese încotro, trebuise s-o omoare şi pe ea. Această nouă faptă, nepreparată şi neîncuviinţată de conştiinţă, iată ceea ce îi frânge echilibrul sufletesc. El n-o poate îndura cum ar fi îndurat-o pe cealaltă. Eul său moral se răzvrăteşte, mustrările îi pustiesc fiinţa iar prăbuşirea se dovedeşte inevitabilă.

Dacă Raskolnikov era în stare să suporte o crimă fără a declanşa prăpădul remuşcărilor, oare Ilarie nu izbutea să-şi înduplece conştiinţa pentru făptuirea unui simplu *furt?* Şi la urma urmei, ce înseamnă acest fapt mărunt pe lângă carnagiul la care fusese martor în timpul războiului? Aşa că încetul cu încetul, doctorul statornici în mintea lui ideea furtului, acceptând-o ca un rău necesar. Dacă i s-ar ivi cândva o ocazie prielnică, bineînţeles cu şanse de nouăzeci şi nouă la sută de a nu fi prins, n-are să dea îndărăt. Însă nu va ucide, sub niciun motiv, ca să jefuiască. Asta nu, niciodată! Oricât de ispititoare ar fi împrejurarea!

În afară de această soluţie extremă, mai exista, totuşi, un mijloc de a pune mâna pe bani, care nu trebuia neglijat: să joace la loterie. Românul nostru zice: niciodată nu se ştie de unde sare iepurele. E foarte adevărat! S-ar putea ca tocmai Ilarie să câştige lozul cel mare (teoretic e cu putinţă), dar n-avea nevoie de un milion, hm! S-ar mulţumi şi cu jumătate, chiar şi cu un sfert. Şi... la urma urmei, nu s-ar putea să găsească o geantă cu bani? Dacă norocul îi întinde o mână de ajutor, orice e cu putinţă pe lumea asta.

Obsedat în permanenţă de nevoia banilor, ori de câte ori se culca, îi veneau în minte tot felul de lovituri celebre, citite cândva prin ziare sau auzite de la unul sau altul.

Iată autoduba care transportă lingouri la Banca Spaniei. Un sergent de la circulaţie o opreşte: „Mi s-a comunicat că maşina este dinamitată, va sări în aer, duceţi-o degrabă într-un loc pustiu ca explozia să facă mai puţine victime”. Când aud, şoferul şi paznicii sar din maşină şi fug îngroziţi. Sergentul strigă în zadar după ei, apoi se urcă la volan şi dispare cu

autoduba şi aurul. Autorul măiestrei lovituri, deghizat în sergent de stradă, n-a fost prins. Hei, o idee ca asta nu se plimbă prin mintea oricui...

Iată şi pe neamţul Neumann care în anul 1907 se duce cu un milion de mărci să-şi încerce norocul la Monte Carlo. Ţine un milion de mărci pe-o carte? Ţine! Trage cartea: neamţul 9, banca 8. A câştigat! Ţine două milioane pe-o carte? Ţine! Neamţul 8, banca 7. A câştigat din nou. Ţine patru milioane pe-o carte? Ţine! Neamţul: amândouă cărţile figuri, mai cere una, as. A realizat doar un singur punct. Banca: tot aşa, primele două cărţi figuri, ia încă una: tot figură, deci zero. Neamţul a câştigat cu un punct opt milioane. A plecat şi dus a fost... Nimeni nu ştie ce a mai făcut. Era un om trecut de cincizeci de ani, banii nu erau ai lui. Dacă pierdea, trebuia să se sinucidă. Curajul său a fost cu adevărat nebunesc. Dar, se spune că Fortuna, zeiţa norocului, îmbrăţişează pe cutezători.

În orice caz, Ilarie avea să lupte pe mai multe fronturi, să se zbată ca peştele pe uscat şi să nu lase neîncercat nimic până nu va dobândi suma care-i trebuie. Pentru început, cumpără două lozuri întregi la loteria de stat de la sucursala din Piteşti, jertfind aproape o jumătate din leafă.

Între timp, îmbina în închipuire tot felul de lovituri pe care le voia iscusite, dar nu erau deloc. Îi lipsea ingeniozitatea şi fantezia, citise prea puţine romane poliţiste, dar bune, din colecţia *Le Masque*, însă îşi dădu seama că nu era în stare să ducă la bun sfârşit astfel de isprăvi. Îi lipsea curajul (în locul neamţului, când acesta realizase un singur punct, el ar fi căzut jos, doborât de apoplexie), n-avea sângele rece al omului de acţiune, era doar un cercetător migălos şi răbdător al fenomenelor vieţii, atâta tot. Dacă vreo ocazie i-ar fi picat mură-n gură, desigur că trăgea folosul şi asta numai pentru că fusese bântuit de asemenea preocupări.

Aşadar, aştepta cu nădejde lucrarea timpului. După câteva luni fu transferat ca medic primar la spitalul comunal din Piteşti, unde era şef un prieten al lui din facultate, doctorul Barbu Duţescu. Acolo închirie un apartament mobilat în centrul oraşului, pe Strada Mare, la o văduvă, doamna Elisabeta Albu, care se legă să-i servească şi masa. Avea trei odăi; într-una instală un mic cabinet de consultaţii, în alta o sală de aşteptare pentru clienţi, iar în ultima dormitorul. Sala de aşteptare servea şi de sufragerie.

Se bucură zărind, chiar în prima zi la bodega Ciortus, loc de întâlnire al protipendadei oraşului, pentru *aperitive*, pe fostul maior Dordea, avansat cu doi ani în urmă colonel şi acum comandantul regimentului de infanterie din localitate. Rănit a treia sau a patra oară la cap de o schijă, Magheru îl operase, scăpându-l din gheara morţii, iar mai târziu îl îngrijise de tifos exantematic, când ofiţerul ameninţase în glumă că dărâmă spitalul dacă nu se face bine. De-atunci deveniseră *rude*, după spusa maestrului Stroia.

Era un bărbat scund, îndesat, cu capul mare cât o baniţă, nesecat de voioşie, nimeni nu-l văzuse supărat vreodată. Piteştenii îi căutau prietenia cuceriţi de firea lui deschisă şi aşa ajunsese să cunoască pe toată lumea, parcă ar fi fost născut şi crescut pe malurile Argeşului.

— Să vă prezint, fraţilor, pe tăticu-meu, căruia îi datorez viaţa. Ăsta e doctorul Ilarie Magheru... Mi-a scos cinci gloanţe din trup şi două schije din cap. Dacă nu era el, ajungeam oale şi ulcele. Ca pe copilul lui m-a îngrijit pe urmă de tifos exantematic. Luaţi-vă bine pe lângă el dacă vreţi să trăiţi până la adânci bătrâneţi, ascultaţi ce vă spun!

— Trăiască *tăticu!* izbucni un cor de glasuri.

Astfel, rând pe rând, Ilarie cunoscu pe profesorul Olarian, arbitrul eleganţei piteştene, pe judele-instructor Kaminski de la tribunal, polonez de origine, înalt, deşirat, cu o claie de păr în cap care stârnea admiraţia unanimă, pe avocatul Radulian, fost decan al baroului, bărbat frumos, în puterea vârstei, după care se prăpădeau femeile, meşter la vorbă şi lector pasionat, apoi pe scriitorul Tache Simedru, un moşneag uscat ca pastrama, cu o bărbuţă de ţap, încă vioi şi ager la minte (se spunea că împlinise nouăzeci de ani, dar nimeni nu-i da nici şaptezeci).

Luat pe sus de colonel, doctorul nimeri odată la clubul *Renaşterea*, unde notabilităţile piteştene îşi făceau veacul jucând cărţi ori table. Numai prefectul judeţului nu juca, stătea de o parte şi privea la ceilalţi, ore întregi, fără să scoată o vorbă, sau măcar să întoarcă capul. Din pricina asta îi spuneau *Statuie*, adică Ghibănescu-Statuie. Şi aşa-i merse numele cu porecla aninată în coadă. Om greoi şi calculat, pe toate le făcea cu încetinitorul, ca să-şi semneze doar numele îi trebuiau cinci minute. Nici preşedintele tribunalului, Marin Almăjanu, nu se încurca la jocuri de noroc, dar privea de sus cu îngăduinţă pe jucători. Boier de viţă, avea o figură aparte, cu o imensă barbă, despicată în două, care îi acoperea tot pieptul. Bun *causeur*, era stăpânul unui sac fără fund de anecdote şi întâmplări pe care le povestea cu destul haz. De altfel, ori de câte ori îşi făcea apariţia, îl împrejmuiau numaidecât vreo zece-cincisprezece clubmeni ca să-i asculte snoavele. Printre ei se afla Clopotniţă, primarul Piteştiului, pe numele lui adevărat Ilie Mustaţă, care râdea aşa de zgomotos de anecdotele mai pipărate ale lui Almăjanu, încât se auzea tocmai în stradă. Îl porecliseră *Clopotniţă*, după ruina de la marginea oraşului pe care încercase s-o restaureze.

Singurul notabil care nu călca pe la club era procurorul Andrei Ghinea, zis *Trogloditul*, o stârpitură de om care amintea oricui pe cocoşatul de la *Notre Dame*. Nu se ducea la nimeni, nici nu primea pe nimeni; trăia singur, ascuns ca un sobol. Fetele, în batjocură, şi-l recomandau una alteia ca soţ.

III

Abia trecură câteva luni de când doctorul Ilarie Magheru luase postul în primire. Munca de fiecare zi era monotonă: colite hepatice, intoxicaţii, fracturi, bronşite, două operaţii de apendicită. Un singur caz mai interesant, al bătrânului fără identitate, cules de pe stradă şi internat la spital în stare de comă, pe care reuşise să-l aducă în simţiri cu ajutorul respiraţiei artificiale şi tracţiunii limbii.

Obsedat de proiectul care-i domina universul lăuntric, căută să ocolească în limite rezonabile contactele cu societatea piteşteană, nevrând a-şi irosi timpul liber. Chiar dacă ar fi rămas zile şi nopţi cu braţele încrucişate *gândind* numai la problemele sale, nu era cu mult mai câştigat decât omorând vremea la club?

Ros de grijă, îşi spunea adesea:

„Uite, s-a mai scurs o săptămână... Apoi altă săptămână şi alta, mereu alta, toate albe... De ce nu se *întâmplă* nimic?".

Un gând aducea pe loc îndreptăţirea:

„Răbdare, trebuie să ai răbdare!"

Respingea soluţia veche de când lumea:

„Formulă facilă, praf în ochi! Răbdarea nu-i decât mijlocul de a uita ceea ce vrei!"

Adevărul e că îşi cam pierduse cumpătul. De aceea, nu aştepta pasiv *evenimentul* de care avea atâta nevoie. Dimpotrivă. Difuza pretutindeni, fără răgaz, undele gândirii concentrate la maximum, crezând că mesajele acesteia vor produce, ca în fenomenul telepatic, faptul revendicat cu atâta putere de către dorinţa sa.

Era o naivitate, o scrânteală obsesivă? Cu toate astea, ceea ce *voise* veni mai curând pe firul timpului decât se aştepta. O adusese voinţa lui, hazardul orb? Cine ar putea s-o spună?

PARTEA A DOUA
ÎN VÂLTOARE

CAPITOLUL 1
O PRESIMŢIRE STRANIE

— Azi n-arătaţi prea bine, domnule doctor, observă subchirurgul, uitându-se la Magheru cu coada ochiului.

— Ţi se pare, Gheorghiu, răspunse acesta cercând să surâdă. Sunt puţin obosit, atâta tot...

— Cred şi eu. Am avut de furcă în dimineaţa asta.

— Mda, încuviinţă medicul cam plictisit, scoţând halatul pe care îl agăţă în cuier. Apoi zise: Astăzi plec mai devreme. Vezi, după-amiază nu uita să schimbi pansamentul accidentatului de la salonul doi.

— Prea bine, domnule doctor. Să fac formele de ieşire pentru moşneagul de la rezerva 6?

— Nu încă. Îl mai ţin o săptămână sub observaţie.

Magheru făcu rânduială printre hârtiile de pe birou, apoi îşi luă pălăria atârnată în cuier.

— La revedere, Gheorghiule.

— Să trăiţi! răspunse subchirurgul, ridicându-se respectuos în picioare.

„Nu-mi plac spinările prea încovoiate", gândi medicul în timp ce cobora scările.

Ajungând în dreptul porţii se uită la ceas. Arăta unsprezece fără un sfert.

„Numai atât? Credeam că e mult mai mult. Adineauri am văzut greşit ceasul. De-aia i-am spus subchirurgului că..."

Râse.

„Fleacuri! Am tendinţa de a complica inutil lucrurile".

La urma urmei, pentru ce plecase de la spital? Curios, n-avea niciun motiv plauzibil. Nu-l aştepta nimeni acasă, în oraş n-avea nicio vizită de făcut şi afară de asta nici nu era obosit. Trântise subchirurgului o minciună gratuită, fără sens, căci o justificare în faţa unui subaltern e lipsită de sens.

Prinse de veste că paşii lui îndemnau la drum. De ce se grăbea astfel? Încetini numaidecât pasul. Apoi se pomeni din nou zorind.

„Ce m-o fi apucat? Încotro mă duc picioarele? Nu-i cumva o presimţire? Hm, te pomeneşti!".

Râse zgomotos şi cu ochii minţii se văzu pe sine râzând.

„Presimţire? Toţi trecătorii ăştia s-ar topi şi ei de râs dacă ar fi în stare să-mi citească gândurile. Auzi, colo, ce-i trece unui om de ştiinţă prin cap. Aş înţelege o femeie bântuită de superstiţii, fără suport raţional, dar un medic?... Şi cu toate astea... Ei, da, chiar un medic. Antenele fiinţei umane nu se cunosc, n-au fost măsurate de nimeni, dar ele există. O fiinţă nu ocupă în spaţiu numai dimensiunile corpului fizic. Prelungirile acestui corp, nevăzute

şi neştiute, se întind pe mari suprafeţe. Sunt oameni ale căror prelungiri potopesc întreg pământul, nu numai în timpul vieţii, ci şi după moartea fizică, încât s-ar zice că Homer, Dante şi Shakespeare trăiesc, dar nu mai scriu. Aşa că degeaba ar râde cineva de mine că mă las influenţat de semnalele unei presimţiri difuze".

În clipa aceea, tresări brusc:

„Am primit o telegramă!"

Nu-l anunţase un glas din văzduh... nici n-avea cum, dar deodată *ştiuse* că a primit telegrama. Şi o telegramă, prin natura ei urgentă, nu aduce decât veşti sau foarte bune, sau foarte rele. Cele de nivel mijlociu se comunică prin scrisori.

„S-o fi întâmplat ceva pe-acasă? Mai acum două-trei săptămâni tata îmi scria că stă prost cu tensiunea. Să fi făcut vreo congestie cerebrală? Doamne păzeşte, la anii lui totul e posibil... Trebuia să mă reped până la Lipova ca să văd ce-i cu el şi dacă era cazul să-l supun unui tratament. Pe moşneagul cules de pe stradă, pe care nici nu ştiu cum îl cheamă, l-am salvat, dar pe propriul meu tată, nu... Uite, viaţa e plină de ciudăţenii de-astea..."

Iuţi pasul. Spitalul era departe, dincolo de Trivale şi până în inima oraşului mai avea de bătut o bună bucată de drum. În cap i se plimbau vârtos gânduri negri? Câte unul timid din tabăra adversă cerca să le ţină piept, sugerând că s-ar putea să nu fie vorba de moarte, dar n-avea putere să-şi impună susţinerea. Amestecul gândurilor bune avu drept rezultat naşterea îndoielii. Mai rău! Îndoiala păru doctorului mai chinuitoare decât adevărul. Ca s-o curme, luă trăsura deşi străbătuse o jumătate de drum.

— Mână repede! Du-mă pe Strada Mare!

Birjarul dete bice cailor, care porniră în goană. După câteva minute ajunse la poarta casei.

— Opreşte!

Urcă la etaj, pătrunse în apartament. Toate la locul lor. Strigă pe Ilinca, slujnica. În locul ei veni proprietăreasă, doamna Albu:

— Dumneata, domnule doctor, la ora asta?

Ilarie o întrerupse:

— Mi-a venit o telegramă?

— Da, da, făcu ea, chiar adineauri a adus-o factorul. O aşteptai?

Doctorul tresări, făcându-se alb ca varul. Vezi, va să zică, tot a sosit... Eram sigur... Transmisiunea telepatică a funcţionat fără greş. Abia putu să îngaime:

— Unde e?

— Ilinca a primit-o. Cred c-a pus-o pe birou... S-a dus jos, până la băcănie.

Nu mai fu nevoie de ajutorul slujnicii. Găsiră numaidecât telegrama, sub postamentul lămpii cu abajur, de pe masă. Ilarie o desfăcu nervos, tremurând. Întâia oară citi fără să înţeleagă, literele îi jucau sub ochi, învălmăşite. Abia la a doua lectură îi desluşi înţelesul.

Duminică nunta Marianei. Vino negreşit. Tata.

— Cum, *asta e?* îşi zise încă ameţit, nevrând parcă să creadă realitatea veştii celei bune. Apoi se adresă proprietăresei care aştepta împietrită:

— Mă cheamă ai mei la nuntă...

— Cine se însoară?

— Soră-mea se mărită.

— Să fie într-un ceas bun!...

Abia după plecarea proprietăresei Ilarie îşi veni în fire. Aşadar, era vorba de măritişul Marianei. Ştia vag de legătura surorii sale cu un profesor de acolo. Bine, toate bune. Dar de ce îl anunţaseră chiar în ajun? Dacă era plecat în judeţ?!!! Consultă mersul trenurilor. Avea tocmai după-amiază, la 6, un accelerat care ajungea în zorii zilei la destinaţie. Altul mai potrivit nu era. Cu trenurile personale nu-i plăcea să călătorească.

Îi reveni buna dispoziţie, se simţi mai sprinten şi voios.

„Ce facem, doctore dragă, cu *presimţirea?* îşi puse el brusc întrebarea, amintindu-şi de sângele rău pe care şi-l făcuse mai înainte. La drept vorbind, nu facem nimic, constatăm doar că presimţirile nu sunt numai negative, aşa cum crede toată lumea, ci şi pozitive, cum e cea de faţă. Asta-i, he! În orice caz fenomenul telepatic s-a produs şi nu mai poate fi contestat. Ştiam cu precizie că mi-a sosit o telegramă şi chiar aşa a fost! E puţin lucru? S-avem iertare! Cred că sunt apt pentru asemenea recepţii şi, desigur, că şi pentru alte fenomene spirituale mai importante. Pot să mă felicit? Desigur! Sincere felicitări, doctore Magheru!”

Lăsând la o parte abstracţiunile coborâte la nivelul glumei se pregăti de plecare. Chemă pe medicul-şef la telefon:

— Barbule, am o nuntă în familie, chiar mâine, duminică. Cam departe, dincolo de Timişoara... Luni să zicem că lipsesc, dar marţi te asigur că mă întorc. S-a făcut?

— Ba bine că nu! Te aştept atunci joi. Să fie într-un ceas bun şi petrecere frumoasă!

Ce om admirabil Barbu ăsta! Nu face nicio deosebire între prietenie şi datorie. Odată permisiunea pusă la punct, trecu la doamna Albu în vederea unei „consultaţii”.

— În lucrurile practice sunt complet lipsit de imaginaţie. Ce aş putea cumpăra soră-mii ca dar de nuntă?

— Un ceas de mână...

— Ceas are, pe cât ştiu... Altceva...

— O brăţară de aur masiv, sau un inel cu briliante. Dar mai bine haidem la bijutier. Mi-e teamă că singur nu te descurci.

Merseră împreună la bijutierul Horia, pe care doamna Albu îl cunoştea foarte bine, şi după ce-i răscoliră galantarele, doctorul se hotărî tot pentru brăţară.

Proprietăreasa, cu privirile agere, ochi un inel bărbătesc neobişnuit.

— N-am mai văzut o piatră preţioasă atât de mare.

— E un rubin veritabil de Tibet, evaluat la vreo 75.000 de lei.

— Şi poţi să găseşti cumpărător pentru un astfel de inel?

— A, nu-i de vânzare. E proprietatea conului Matei Zăvideanu. I l-am reparat, rubinul se mişca puţin şi-i era frică să nu-i cadă...

Când cei doi tocmai ieşiră pe trotuar, o trăsură elegantă de casă opri în dreptul magazinului. În fundul ei şedea tolănit un bărbat corpolent cu pălărie de panama, care salută pe doamna Albu.

— Cine e domnul acela? întrebă doctorul pe însoţitoarea lui după ce se depărtară puţin.

— Nu l-ai cunoscut încă? E Zăvideanu, proprietarul inelului. A venit desigur să-l ridice. Uite, chiar bijutierul a ieşit să i-l predea.

— E aşa de bogat omul ăsta?

Doamna Albu râse cu poftă.

— Bogat? Pe ce lume trăieşti, doctore? Eşti în oraş de două luni şi încă n-ai auzit de Zăvideanu?!! Cred că nici el nu ştie ce avere are. Răposatul, bărbatu-meu, zicea că vreo douăzeci de milioane... Alţii susţin că mult mai mult... Ferice de bărbatul care va lua pe fiică-sa de nevastă... Se cheamă că i-a pus Dumnezeu mâna în cap...

— Atât are? Numai o fată? Cel puţin e frumoasă?

— Asta, da... foarte frumoasă... Ce-ar fi să-ţi încerci norocul?

De rândul acesta râse şi doctorul cu poftă.

CAPITOLUL 2
COMPARTIMENTUL DE CLASA ÎNTÂI

I

— Mână mai iute să nu pierdem trenul...

— Nicio grijă, dom' doctor, unu-i Manea birjarul.

Gara se ivi, de departe, cu spatele ca un hotar de oraş. Dincolo de ea nu mai era decât un portativ de linii ferate care duceau spre alte aşezări.

Ilarie coborî în pripă şi alergă la casa de bilete. Apoi ieşi pe peron să aştepte sosirea acceleratului. Cineva îl bătu pe umăr.

— Bună ziua, doctore. Încotro?

Era Olarian, profesorul de latină, pe care îl cunoscuse la clubul „Renaşterea".

— Salve, dascăle. Mă reped pân-acasă, la părinţi. Avem o nuntă în familie...

— Aşa? Bravoo!... Felicitări!

— Mulţumesc. Dar dumneata unde mergi?

— Cu mine e ceva mai complicat... Vreau să fac o cură de trei săptămâni la Căciulata. Stau prost cu rinichii...

Profesorul se apucă să-i descrie crizele pe care le avea (ăsta parcă vrea o consultaţie pe peron!), un urolog din capitală, căruia îi merge numele (a-ha, Nedeianu) îi recomandase să se ducă la Karlovy-Vary, în Cehoslovacia, dar de unde bani?

— Fii pe pace dascăle, e bună şi Căciulata noastră. Chiar mai bună... Până şi cehii vin la noi... aşa că...

— Pe front am răcit şi m-am ales cu o nefrită straşnică. De-atunci nu-i chip să-mi vin în fire. Încolo nu beau, nu fumez, nu umblu după fuste...

— Dar fustele umblă după dumneata?

— Oho, încă cum!!!

Ilarie îl măsură sub aspectul unui *homme à femmes*: un bărbat între două vârste, ochi mici, jucăuşi, nas cârn, gură disproporţionat de mare, pudrat ţipător, cu monoclu şi crizantemă la butonieră. Prea elegant pentru rinichii săi modeşti...

— Iacă şi trenul, strigă Olarian. Hamal, vrei să ne reţii două locuri?

— Ce bilete aveţi? De clasa întâi? întrebă omul cu şapcă roşie.

— Sigur că da.

— Nicio grijă. Într-a-ntâia sunt locuri berechet.

Peste câteva clipe un monstru lung şi inelat se năpusti în staţie cutremurând peronul. Oricine ar fi crezut că nu mai poate să se oprească, dar, deodată, goana se frânse şi vagoanele încremeniră pe şine.

Cei doi călători se urcară în tren. Avusese dreptate hamalul, compartimentele erau aproape goale.

— Numai la clasa a doua şi a treia e aglomeraţie, zise profesorul. Hai să stăm aici... Tot mai bine-i să fim singuri.

— Ai dreptate. Doamna din compartimentul de alături e prea bătrână pentru noi...

Se aşezară lângă fereastră, unul în faţa celuilalt. Olarian privi afară pe peron.

— A, uite pe moşierul Zăvideanu!...

Sări în picioare şi lăsă în jos geamul ferestrei.

— Coane Matei! Coane Matei! Urcă-te aici! Avem loc şi pentru dumneata!

— Mulţumesc! răspunse cel interpelat. Vin numaidecât!

După câteva minute se ivi pe culoar silueta moşierului. Magheru, când îl zări, surâse maliţios în sinea lui, gândindu-se la apropo-ul proprietăresei de a-şi încerca norocul: „Poftim, numai la asta nu mă aşteptam, să călătoresc chiar cu tata-socru. Însă, cum tot de nuntă e vorba – fie, o s-o facem şi pe-asta. Păcat că nu-i simpatic, obezitatea lui îmi displace."

Moşierul – la rândul său – rămase surprins dând cu ochii de Ilarie. Nu se aştepta să mai fie cineva cu Olarian. Îl salută înclinând uşor capul, după care se adresă profesorului:

— Fii bun, profesore, şi lasă-mă să trec la geam. Cumnatu-meu trebuie să-mi aducă biletul. Cât mai avem de stat?

— Încă şapte minute. Da, da, exact şapte minute, răspunse Olarian cercetând ceasul. Plecăm la şase şi douăzeci, punct. Trenul n-are întârziere.

— Bun! Bun! E timp destul! făcu moşierul mulţumit, ştergându-şi cu batista sudoarea de pe frunte. Uite-l că vine! Şerbane, sunt aici, băiete!

— Te-ai şi urcat? Foarte bine!

Vorbele astea le spusese un bărbat înalt şi bine legat, care se apropie de fereastra deschisă a vagonului şi întinse cumnatului său un cartonaş alb cu ciungă roşie pe mijloc.

— Ştii că mi-am găsit un *compagnon*?

— Pe cine?

— Pe dascălul nostru de latină...

Olarian se arătă vederii, scoţând şi el capul pe fereastră.

— Păcat că tovărăşia noastră nu ţine prea mult. La Piatra-Olt schimb trenul.

— Da' unde te duci, Horaţiule, la Caracal?

— Ba nu, pe valea Oltului, la Căciulata.

— Gata la urmă! se auzi un glas, după care controlorul sună din corn.

Locomotiva răspunse cu un şuierat prelung şi trenul dezmorţit prinse a luneca uşor pe şinele cu luciu de gheaţă.

— Matei, vezi, nu neglija, anunţă-mă imediat cum închei târgul. Voiaj bun! strigă omul care se trăgea îndărăt pe peronul gării.

— Da, da, îţi telegrafiez... Poimâine sunt înapoi.

— Călătorie bună, Horaţiule! Trimite-ne şi nouă o vedere de la Cozia. Caută să fie cu umbra lui Mircea cel Bătrân.

— Cu plăcere! îl încredinţă profesorul fluturând batista în vânt.

Acceleratul îşi înteţi umbletul, pocnind asurzitor macazurile, strecurându-se sprinten printre şiruri răzleţe de vagoane, până când nu se mai văzu.

II

Zăvideanu şi Olarian se traseră de la fereastră şi se întinseră în voie pe canapelele moi, primitoare.

— Da-ncotro mergi, coane Matei, că am uitat să te întreb?

— Iaca, tocmai la Buziaş, încolo...

— Buziaşu ăsta nu-i o staţiune balneară, doctore? Parcă aşa ştiu.

— Ba da, şi încă una de primul rang...

— Faci vreo cură pe-acolo, coane Matei, sau ce?

— Nu, Horaţiule, mi-e în gând să cumpăr un stabiliment.

„Ce i-o fi trebuind belea pe cap? gândi Ilarie. Nu-i ajunge ce are? Dar setea de avuţie a omului nu se stâmpără cu toată apa mărilor şi oceanelor."

— Stabiliment balnear, ai spus? Straşnică idee, zise Olarian, ca să-i ţină hangul. Şi, mă rog, ce boli se curarisesc prin partea locului?

— Nu ştiu. Nu sunt medic. După câte am auzit, adică avocatul mi-a spus, cică-s bune pentru boli de ficat.

Auzind asemenea balivernă, Ilarie se amestecă în discuţie:

— Buziaşul are ape alcaline, feruginoase, în special apă de masă *Phoenix* carbogazoasă, litinată, foarte recomandabilă. Staţiunea e indicată pentru unele boli ale aparatului circulator, boli nervoase şi genito-urinare.

— Dumneata eşti doctor? îl întrebă Zăvideanu.

— Da.

Profesorul se arată cam nedumerit.

— Cum? Nu vă cunoaşteţi? Credeam că... Păi, dă-mi voie să ţi-l prezint: îl cheamă Magheru...

— Bucuros de cunoştinţă, spuse moşierul strângându-i mâna. Am auzit de dumneata, eşti medicul cel nou de la spitalul comunal, nu-i aşa?

— Întocmai.

— Îl cunosc pe Duţescu, şeful spitalului. Şi figura dumitale mi se pare cunoscută... Unde te-am mai văzut?

— Cred că azi pe la vremea prânzului... în dreptul bijutierului Horia.

— A, da, mi-aduc aminte... În ce eşti specialist, domnule doctor?

— În psihiatrie.

— Bun! Bun! Meserie bănoasă! Bolile mintale sunt foarte răspândite... Bineînţeles nu ducem lipsă nici de celelalte.

— Păi cum o să fie *mens sana* fără *corpore sano*?

— Uite că Horaţiu al nostru ne dete şi prin latineasca lui.

Vorbise moşierul. Magheru se uită la el cu coada ochiului şi gândi:

„Nu prea are nivel. Dar, la urma urmei, nici nu-i trebuie. Puterea lui e banul."

Olarian şi Zăvideanu se angajară într-un dialog cu subiect strict local. Doctorul, exclus din discuţie, îşi găsi de lucru răsfoind un ziar. Acolo dădu cu ochii de rezultatele tragerii la loterie. Vârî mâna în buzunar, scoase cele două lozuri şi începu să confrunte cifrele.

— Pii, afurisit ghinion! strigă el către Olarian, uite, pentru un singur număr n-am câştigat un sfert de milion... Să nu crapi de ciudă?

— Dă-o-ncolo de loterie, făcu profesorul, eu unul m-am lecuit ca de mere acre. Săracul nu câştigă niciodată... Numai cei bogaţi, pentru că banul la ban trage. Fac prinsoare că dumneata ai câştigat, coane Matei...

— Numai că eu nu joc. Nu-mi place să zvârl banii pe fereastră.

Cei doi continuară discuţia întreruptă, în vreme ce doctorul se refugie în lectura ziarului.

— Dascăle, ia citeşte aici... Să vezi ce escrocherie ingenioasă.

Olarian luă ziarul şi după ce străbătu cu ochii pasajul indicat, exclamă:

— Extraordinar, domnule!

— Ce e? Ce e? făcu moşierul podidit de curiozitate. Ia spune-mi şi mie...

— Să vezi, coane Matei, ce drăcovenie. Ieri-noapte, în acceleratul de Bucureşti, se afla într-un compartiment ca ăsta, de clasa întâi, directorul Băncii Crysoveloni şi alţi patru călători, printre care un tânăr elegant, spilcuit, franţuzit, tot ce vrei. Oamenii discutau, ca să omoare vremea, glumeau, râdeau. La un moment dat, junele scoase portţigaretul şi oferi tovarăşilor săi de drum câte o ţigară scumpă. După câteva minute, directorul băncii şi ceilalţi pasageri dormeau tun. Când se treziră, tuturor le dispăruseră portmoneele. Locul ocupat de tânărul galant era gol. Hoţul dispăruse, spălase la timp putina...

— Hm! Hm! mormăi încruntat moşierul, cu siguranţă că ţigările aveau opium.

— Asta fără doar şi poate. Altfel cum?

— Întâi i-a furat somnul şi pe urmă... domnul, încercă Ilarie o butadă.

— Nu râde mata, tinere, nu-i de râs, îl mustră Zăvideanu, apoi întorcându-se spre Olarian îl întrebă: scrie acolo cât i-a păgubit pe bieţii oameni?

— Şaizeci şi cinci de mii directorul şi cincisprezece mii ceilalţi. Total optzeci de mii. Nici mai mult nici mai puţin.

— Ce tot spui, Horaţiule, se sperie moşierul. Asta-i avere, nu jucărie. Ce secături, mon cher! Ăştia ar trebui spânzuraţi fără milă! Sau să li se reteze mâinile, cum făceau orientalii.

— Hei, oftă profesorul, dacă am fi pe vremea lui Ţepeş Vodă i-am trage în ţeapă şi le-ar pieri sămânţa. Dar vremea aia s-a dus, să nu mai vorbim de ea. În ceea ce mă priveşte, n-am nici o grijă. Să vezi ce mi-a trecut prin cap: am cumpărat un lănţişor zdravăn de oţel şi un lacăt secret, uite, atâtica de mic. Când călătoresc prind valiza de rama reţelei cu lanţul, pun lacătul şi nu mă mai doare capul.

— Ştii că procedeul e straşnic? Mi-ai dat o idee... Păcat că nu călătoresc prea des. Îmi face rău drumul...

Cei doi piteşteni continuară discuţia fără să epuizeze tema. Magheru, plictisit că băteau apa în piuă, lăsă capul pe spate, parcă hotărât să doarmă. Mersul trenului îl legăna plăcut, îmbiindu-l la somn. Pocnetul ritmic al roţilor îi suna în urechi ca un refren:

Par-tir c'est mou-rir un peu!
Par-tir c'est mou-rir un peu!

Adevărat! Avea dreptate Haraucourt! Când pleci dispari un timp din sufletul celor dragi. Absenţa ta alimentează clipă cu clipă uitarea. Şi câteodată, brr! poţi să mori de tot, căci în orice plecare te pândeşte primejdia. Şi chiar când dormi, mori puţin, de aceea somnului i se spune *moartea mică*. Pretutindeni şi oricând ameninţă moartea, din însuşi momentul naşterii. Dar oamenii, până acum n-au învăţat nimic din lecţia existenţei, iubesc viaţa fără să se iubească între ei, ceea ce e un nonsens, căci viaţa este un bun obştesc.

Şi aşa, doctorul, cu ochii închişi, plutea peste gânduri, uitând pe cei doi piteşteni, încinşi la vorbă.

În acest răgaz, moşierul se adresă profesorului:

— Uitai să te-ntreb tocmai ce era principal: l-au prins pe bandit?

— Aş, nici pomeneală!

— Ia adă-mi, Horaţiule, jurnalul să citesc şi eu cu ochii mei. Zău, parcă nu-mi vine a crede.

Olarian i-l întinse puţin nedumerit.

— Nu prea înţeleg un lucru. De ce dai atâta însemnătate acestui fapt divers...?

— Cum *divers?* Iaca vorbă! Se poate să spui asemenea prostie? După mine aşa ceva se cheamă *crimă*... Ţi-ar părea bine să ţi se întâmple la fel? Adică să-ţi fure banii munciţi cu sudoare? Ce zici? strigă Zăvideanu cuprins de furie. Dar brusc muie vocea cătând spre Ilarie. Şopti mai mult pentru sine: Doctorul a adormit!

— Coane Matei, văd eu bine, dumneata eşti îngrijat... de parcă...

— Cum să nu fiu, păcatele mele, şopti moşierul, apropiindu-se de el, dacă am la mine o jumătate de milion şi trebuie să petrec o nopticică întreagă în tren?

Ilarie, care nu dormea, tresări uşor. Auzise bine? O jumătate de milion?

— Ce spui? O jumătate de milion? De ce umbli cu sume aşa de mari la dumneata? se miră profesorul.

...Adevărat.?... Chiar o jumătate de milion?! Olarian repetase parcă întradins ca să-i confirme adevărul. Doctorul simţi un fior, străbătându-i şira spinării. Să fi venit mult aşteptata *ocazie?* Mai ştii?!! Ce anume îl împinse să sforăie uşor ca să simuleze somnul? Da, trebuia, trebuia neapărat. Îşi ascuţi intens auzul, ca să înregistreze cât mai fidel dialogul, să nu scape un cuvânt.

Moşierul urmă în şoaptă:

— Nu ţi-am spus că vreau să cumpăr stabilimentul acela? Acum dau un aconto, restul mai târziu. Aş fi putut să iau un cec, plătibil la o bancă din Timişoara. Dar, vezi dumneata, numai comisionul de unu la sută face cinci mii. Cu banii ăştia plătesc drumul, hotelul, mesele la restaurant şi tot îmi mai rămâne ceva. Ai înţeles socoteala?

— Fii pe pace, coane Matei, că nu ţi se întâmplă nimic, îl linişti, profesorul. Până nu te miroase cineva, poţi să dormi fără grijă.

— Ştiu asta! Dar ce strică să-şi ia omul măsuri din timp? Bunăoară, eu mi-am făcut aici, pe dedesubtul vestei, un buzunar secret şi acolo am pus pachetul cu bani, numai hârtii noi de cinci mii. Nu e prea umflat, nu atrage atenţia, nu-i aşa?

În închipuirea doctorului răsări buzunarul tainic şi un teanc de hârtii nou-nouţe, legate pe mijloc cu o banderolă. Se răsuci în loc, prefăcându-se mai departe că doarme, dar ferindu-se ca de foc să nu-l prindă cu adevărat somnul.

Vorbirea celorlalţi doi continua tot pe şoptite:

— La urma urmei, de cine ţi-e teamă, coane Matei? N-ai pe doctoraşul ăsta cu dumneata?

„*Doctoraş*, hai? Bine latinistule, mai stăm noi de vorbă, te judec eu!" gândi Ilarie.

— El unde merge? întrebă moşierul.

— La Lipova... Amândoi aveţi acelaşi drum până la Timişoara... (Asta, da...)

— Ce bine-mi pare. M-am mai liniştit. Naiba te-a pus să-mi istoriseşti tărăşenia cu ţigările? (Oho, a fost bună tărăşenia aia, ce bună!)

— Las-că nu strică. Dacă te pomeneşti aici cu un escroc internaţional ca Manolescu al nostru, care îţi oferă galant o ţigară parfumată? Din capul locului i-ai ghicit intenţia şi îl refuzi scurt. Este sau nu?

— Lasă-mă naibilor, Horaţiule, că nu-s fumător... Ceea ce nu-mi place e că mi se bate ochiul stâng... Uite, acu' iar a-nceput...

— Fugi d-aci, coane Matei, nu te lua după prostii d-astea...

Un val de umbră se furişă în compartiment, posomorând atmosfera.

— S-a înnorat afară, zise Olarian. Miroase a ploaie.

— Prea era zăduf! Niţică udătură nu strică...

Tăcură un timp, cufundându-se adânc în pernele canapelei. Aveau ochii împăienjeniţi de somn...

— Biletele pentru control!

Conductorul, ţac-ţac, perforă două bilete. Doctorul încă se prefăcea că doarme, aşteptă să fie trezit, ceea ce se întâmplă. După plecarea ceferistului, Olarian spuse:

— Ştiu că ai dormit, doctore, nu te-ai încurcat!

— M-da, făcu acesta, eram tare obosit.

După un timp moşierul îl întrebă:

— Domnule doctor, te-aş ruga să mă lămureşti şi pe mine ce-i cu presimţirile astea? Se bazează pe ceva? Dumneata, ca om de ştiinţă, crezi în ele?

Ilarie îi spuse că are nevoie de câteva ore pentru a-l face să înţeleagă ceva care până la urmă va rămâne tot sub semnul îndoielii. E un domeniu pe cât de vast, pe atât de necunoscut, explorat de savanţi cu renume, dar şi de numeroşi şarlatani. Totuşi, e cert stabilit, pe bază de observaţii, că unii oameni sunt dotaţi cu facultatea de a privi în viitor şi a-i descoperi tainele. Fenomenul însă e rar şi nu se poate repeta după voie.

— Am să-ţi relatez un caz privitor la asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand şi a soţiei sale, la Sarajevo, din pricina căreia a fost declanşat, după cum ştim, războiul mondial. Episcopul Iosef de Lanyi era totodată şi profesor de limba maghiară al arhiducelui. Acesta visează în zorii zilei de 23 iunie 1914, ora 4, că a primit o scrisoare îndoliată din partea imperialului său elev, în care-i scria textual: „Eminenţă, vă anunţ că eu şi soţia mea vom fi victimele unei crime politice. Rugaţi-vă pentru noi!" Episcopul s-a trezit

înspăimântat, a povestit alor săi visul, l-a comunicat chiar unui frate, profesor în alt oraş şi abia după-amiază i-a sosit pe calea telegrafului teribila veste care-i confirma previziunea.

— Straşnică! strigă Olarian. O fi chiar adevărată?

— N-am fost martor ocular, dar am citit-o – negru pe alb – în *Psychische Studien* apărute în 1918. Dacă vrei îţi spun şi pagina: 324...

— Uite că ştie şi pagina... se miră profesorul, crucindu-se.

— Foarte interesant, făcu moşierul vădit impresionat. Alte cazuri nu mai ştii?

— Ba ştiu destule, au fost publicate câteva mii cu girul unor somităţi în materie.

Era gata să pomenească de Richet, Bozzano, Crookes, Flammarion, dar renunţă căci îi repugna savantlâcul. Le povesti în schimb cazul unui student din Lyon, anume Gallet, căruia în 1894, pe când citea un curs îi veni în minte, ca o revelaţie, că la alegerile prezidenţiale ce aveau loc în acea vreme, va reuşi Casimir Périer cu 451 de voturi. După-amiază la facultate, povestind colegilor pronosticul, toţi râseră. Périer aproape nici nu candidase, lupta se dădea între Brisson şi Dupuy. Dar, pe seară, sosi vestea că Périer fusese ales, exact cu 451 de voturi.

— Extraordinar, domnule, să ghicească la milimetru! Îţi stă mintea în loc. Cum îţi explici dumneata una ca asta?

Ce să explice? Că facultatea premonitorică e datorită inteligenţei sau unor forţe necunoscute care o influenţează, că avertismentele ori viziunile nu se produc decât uneori, fiind necesare anumite condiţii fie din partea receptorului sau a emiţătorului şi chiar a mediului de propagare? Că factorul timp şi factorul distanţă se anulează reciproc? Că...

— Toate bune, conveni moşierul şi vru să-l consulte dacă atunci când se bate cuiva ochiul stâng e de *bon-augure* sau nu, dar întrebarea i se păru cam insipidă şi renunţă. Cum trenul oprise într-o staţie, zise mirat:

— Asta e Slatina?

— Da, da! Chiar Slatina...

— Bre, ce repede am ajuns. Nici n-am ştiut când.

Pe culoar se ivi un tânăr înalt şi subţire, în haine albe de *bourrette*. În mână avea o servietă voluminoasă de piele. Trăgând uşa glisantă a compartimentului întrebă respectuos:

— Nu vă supăraţi, e vreun loc liber?

— Berechet, după cum se vede, răspunse Olarian.

— Mulţumesc.

Se aşeză pe canapeaua unde şedea doctorul, în faţa moşierului şi puse geanta lângă el. Ceilalţi îl cântăriră din ochi, urmărindu-i fiece mişcare. Scoase din buzunar un portţigaret aurit şi oferi vecinilor lui ţigări.

— Dacă-mi permiteţi... Vă rog... serviţi...

— Mulţumesc, nu fumez, zise moşierul şi pe loc făcu lui Olarian un semn cu ochiul ca şi cum ar fi spus: n-o fi ăsta escrocul de care pomenesc ziarele?

Bineînţeles, oferta fu respinsă şi de ceilalţi doi, profesorul şi doctorul.

— Eşti slătinean, tinere? îl întrebă Zăvideanu.

— A, nu, răspunse el sec.

Umblă în servietă, luă o carte şi începu să citească. Doctorul cu ochii lui vultureşti, observă îndată că era un roman poliţist.

— Tot Protopopescu e prefectul judeţului? îl întrebă din nou moşierul.

— Nu-l cunosc. Nu sunt slătinean...

— Ai avut ceva treburi prin oraş?

— Da.

Nu era chip să lege o conversaţie cu el. Omul dădea răspunsuri laconice, n-avea mâncărime de limbă. Pagubă-n ciuperci! Îl lăsă în plata Domnului. Astfel, în compartiment se instală o tăcere silnică, neverosimilă, care ţinu până când trenul îşi domoli goana, cu scrâşnete de roţi şi pocnituri de macazuri. Olarian se apucă să-si pregătească bagajele. Era şi timpul, gara Piatra-Olt se ivi masivă pe stânga, cu peronul, ca totdeauna, forfotă de lume...

— Afaceri mănoase, coane Matei! Şi dumitale, doctore, petrecere bună la nuntă!

Cu aceste formale urări, profesorul Olarian coborî în staţie...

CAPITOLUL 3
MEMORIAL III

(din însemnările doctorului Ilarie Magheru)

Când prin propria indiscreţie a moşierului am aflat că acesta deţinea asupră-i o jumătate de milion, toată fiinţa mea a luat foc. Iată *ocazia* cea mare pe care o aşteptam tremurând de nerăbdare, pe care o chemasem să vie cât mai curând lansând mesajele crispate ale dorinţei mele uriaşe de a face rost de aceşti bani atât de necesari, iată, în sfârşit, destinul se îndurase şi-mi punea la îndemână prilejul. Altfel, cum să-mi explic acel concurs favorabil de împrejurări: Zăvideanu să plece cu acelaşi tren cu mine, să călătorească în acelaşi compartiment datorită profesorului Olarian. Asta era una la mână. Cum se făcuse să găsesc în ziar faptul acela divers cu escrocul din tren care stârnise îngrijorarea moşierului şi ca urmare avea să se dea în vileag taina acestuia cu buzunarul secret, pe care auzul meu a interceptat-o la timp. Cine ar fi reuşit să organizeze cu atâta măiestrie aceste premise în vederea săvârşirii *faptului* dacă nu o complicitate necunoscută, sau în orice caz deasupra înţelegerii mele, care îmi întindea o splendidă mână de ajutor.

Nu, am greşit. Organizarea pregătitoare nu era perfectă, avea o fisură mare. Olarian mă cunoştea, la rându-i mă prezentase lui Zăvideanu. Ca atare, trebuia să lucrez *descoperit*, deci cu mult mai multe şanse de a fi prins. Dacă pentru profesor aş fi rămas un necunoscut, lucrurile se schimbau radical în favoarea mea: lucram acoperit. Era situaţia *maximă*...

Olarian, după apariţia conductorului de tren, mi-a spus: *ştiu că ai dormit, nu te-ai încurcat!* De fapt, nu închisesem ochii o singură clipă, mă băteau mii şi mii de gânduri, toate asmuţite de ispita care se ivise sub înfăţişarea moşierului. Dar nu era chip să înjghebez un plan limpede, acceptabil, care să mă ducă la izbândă. Încheiasem o convenţie cu conştiinţa mea ca să-mi procur chiar prin *furt* suma de care aveam nevoie, altă posibilitate nu exista, în societatea noastră, celelalte (bursa de stat, loteria, însurătoarea) dăduseră toate greş. Dar nu înţelegeam să risc prosteşte nimerind de-a dreptul în puşcărie. Goethe spune undeva: cinstea e ca şi viaţa: o pierzi o singură dată. Eu, bineînţeles, chiar în ipoteza că aş fura, nu mă consider nicio clipă *hoţ*. Nu folosesc banii în scopuri personale (îmi repugnă desfătarea ori dezmăţul), ci pentru binefacerile umanităţii. Fără ei potenţa de care dispun rămâne văduvită de posibilitatea de a se manifesta. Aşadar am de ales: sau să-mi abandonez idealul de viaţă, lipsind societatea de foloasele pe care le pot aduce, sau să recurg la un mijloc amoral, nesocotind legea ca să-mi ating ţelul pe această cale... Ori, în cazul că voi fi prins, cine va fi în stare să înţeleagă umanitarul şi generosul meu mobil?

Aşa că, prudenţă, doctore Magheru, îmi spuneam, o singură mişcare greşită te prăbuşeşte în neant. Sunt, evident, unele condiţii prielnice, dar astea n-ajung. Să aşteptăm, să vedem ce se mai întâmplă.

Ce s-a întâmplat? După Slatina se ivi în compartimentul nostru tânărul cu haine de buret. La Piatra-Olt coborî profesorul Olarian. În calea *faptei* rămăsese numai o barieră. Cât timp această barieră se afla între mine şi moşier nu puteam să mişc un deget.

De ce aş minţi: m-am bucurat puţin. Cum s-ar zice, bine că mi-au dat brânci, tot voiam să cad. Adevărul era la mijloc: aveam nevoie de un răgaz – să răsuflu, să-mi adun gândurile. Mi-am tras privirea de la geam, aş fi vrut să rup o bucată de somn. Transpirasem de atâta zbucium şi-mi ştergeam cu batista sudoarea de pe frunte.

Câteodată, luam seama la moşierul cufundat în perna moale a canapelei, căruia îi cădea mereu capul, biruit de leagăn. Atunci, se trezea buimăcit, încercând să alunge somnul. Apoi din nou se lăsa pradă toropelii.

„Doarme iepureşte! mi-am spus, e foarte bănuitor. Cred şi eu..."

Într-un timp se plânse:

— Mă doare capul... Mă apucă ori de câte ori călătoresc cu trenul.

— Am antinevralgice la mine, i-am spus. Dacă doriţi...

— Mulţumesc, cred că are să treacă de la sine...

N-am stăruit. Nu era deloc probabil că-l vor lăsa durerile în atmosfera aceea închisă în care pluteau nori de fum.

Slătineanul, cufundat în lectură, citea mai departe şi fuma mereu. Tot o carte captivantă e cel mai bun remediu împotriva apăsării timpului, nici vorbă. Întorcea paginile una după alta, devorându-le cu lăcomie. Uitase pesemne unde se află, aşa încât, atunci când trenul opri în gara Craiova, el sări în sus speriat:

— Am ajuns la Craiova?

— Da, i-am confirmat.

A pus cartea în geantă, ne-a salutat şi a coborât repede din vagon. Trenul s-a pus din nou în mişcare, câţiva călători care se urcaseră au trecut pe culoar, aruncând priviri în compartimentul nostru, dar au ales alte compartimente alăturate. Va să zică, rămăsesem doar cu... victima, noi doi, aşa cum trebuia. Şi până la Turnu-Severin n-avea cum să se ivească vreun pasager, fiindcă acceleratul n-avea oprire.

— La dracu! E pustiu vagonul ăsta!... Ca niciodată! rosti moşierul ca să umple tăcerea care îl stingherea.

— Da, pustiu, i-am răspuns ca să nu tac.

N-aveam poftă de vorbă. „Acu-i acu! gândeam. Sunt singur cu el, ştiu că are asupră-i o jumătate de milion, cunosc locul unde sunt ascunşi banii, dar

cum să fac, ce mijloc să folosesc pentru a-i trece în posesia mea? Învaţă-mă, tu, zeiţă, Fortuna, care mi-ai creat această situaţie norocoasă!”.

Minutele grele, preţioase fugeau îndărăt, topindu-se fără rost. Nu-mi venea în minte nimic. Implorarea zeiţei fusese gratuită. Afară vremea se zburlise, orizontul nu se mai desluşea.

— Vine furtuna! Uite, a început să picure!

Stropi mari de apă plescăiau pe geam, parcă erau păsările speriate care căutau adăpost, cercând cu ciocurile. Nu trecu mult şi se întunecă de tot. Văzduhul, bătut de bice albe şi zguduit de trăsnete, trosnea parcă din ţâţâni.

— Mare prăpăd, mormăi Zăvideanu, înnorat şi el ca cerul. Şi, dacă aţi şti, domnule doctor, cum mă doare capul! Nu m-a slăbit o clipă. Când mă gândesc că până la Buziaş mai am şase ore de drum, îmi vine nu ştiu ce...

— Dar ţi-am oferit adineauri un antinevralgic şi m-ai refuzat.

— Acum văd că n-am încotro: trebuie să-l iau. Dacă nu te superi!

— De ce m-aş supăra? întotdeauna plec cu trusa la mine.

Am umblat în trusă şi scoţând dintr-o cutie un cachet l-am întins moşierului,

— E un produs Bayer, cu efect garantat.

— Îl pot lua cu Vichy? Că apă n-am la îndemână.

— Sigur că da.

Zăvideanu aşeză antinevralgicul pe limbă şi îl înghiţi cu o sorbitură de apă minerală.

După câteva minute l-am întrebat:

— Ei, domnule Zăvideanu, a cedat migrena?

— Parcă... olecuţă... În orice caz acum e mai suportabilă durerea.

— Trece, numaidecât... Nicio grijă în privinţa asta.

Se făcuse negură în compartiment. Noroc că s-a aprins lumina. Am vrut să pun la loc în trusă cutia cu antinevralgice rămasă pe măsuţa pliantă. Când colo, am observat cu surprindere o greşeală care m-a pus pe gânduri. Oferisem moşierului un somnifer, în loc de antinevralgic. Cum a fost cu putinţă să confund cutiile, căci se deosebeau destul de bine una de alta? Să fi fost semiîntunericul de vină? Nu, nu-i de crezut. Numai un factor subconştient făcuse pozna, incontestabil, căci tendinţa de a-mi însuşi banii moşierului cucerind şi altă zonă decât aceea a conştiinţei nu şedea cu mâinile în sân, ci lucra intens. Se mai punea problema cum să ies din încurcătură? Nu, n-aveam cum, nimic nu se mai putea drege.

Am tras cu coada ochiului spre *victimă* ca să văd dacă adormise. Nu, încă nu, dar se lupta cu somnul cotropitor. Chipu-i brobonat de năduşeală se crispa, pleoapele grele nu se lăsau împăienjenite. Tot încerca să se ridice, să rămână treaz, însă iar cădea istovit în pluşul canapelei. Deodată spuse:

— Domnule doctor, nu știu cum, parcă mă simt mai rău...

Am înghețat. Ca un fulger mi-a trecut prin minte că poate moșierul își va da seama că e narcotizat. Ce calamitate! Dar spaima se topi înainte de a lua proporții. Zăvideanu adormise cu capul sprijinit pe umăr.

Iată, sosie, în sfârșit, marea ocazie! Banii mult râvniți se aflau la doi pași de mine, n-aveam decât să întind mâna și să intru în posesia lor. Și cu toate astea eram atât de departe de ei! Nu, marea ocazie în realitate nu venise, totul nu părea să fie decât o iluzie a marii mele nevoi de bani. Cum, adică, să-l jefuiesc pe moșier? Și pe urmă, ce fac, pe unde scot cămașa? Cobor la prima stație, ori sar din mersul trenului și fug încotro oi vedea cu ochii? Ei, și? Nu mă va denunța moșierul că l-am prădat? Știe doar cine sunt! Hm, o greșeală mai mare nu se poate concepe. Adică să-mi tai singur creanga de sub picioare, ca un neghiob? Doar n-am dat în mintea copiilor!

Trebuie să țes la repezeală un plan ingenios, adaptat la situația prezentă, ținând seama de premisele existente, încât nimeni să nu-l poată doborî.

Plan *ingenios* croit sub presiunea momentului? Greu, doctore, mă îndoiesc că va avea șanse de reușită.

Totuși...! Totuși...!

Am aprins o țigară, crezând în acțiunea ei liniștitoare asupra sistemului nervos. N-aveam prea mult timp la îndemână și chiar dacă aș fi avut nu era prudent să merg până la limită. Putea să se ivească în fiece clipă ceva neprevăzut care să răstoarne *prilejul* dându-l peste cap. Fierul trebuia bătut până era cald.

N-am să uit până voi închide ochii ce vifor s-a dezlănțuit în mine. Ființa mea se împărți în alte câteva ființe pe care nu le vedeam, dar le auzeam poruncile, protestele, ocările. Când rațiunea își ia tălpășița lasă în urma ei un monstru.

Una din aceste străine îmi striga asurzitor:

„Îndrăznește, căci un prilej ca acesta n-ai să mai întâlnești a doua oară! Zăvideanu e bogat, pentru el suma aceea nu-i decât un fleac, în schimb pentru tine e *totul*, înțelegi? Îți împlinești visul, te realizezi, ajungi cineva!..."

„Bine, foarte bine, și pe urmă ce fac?"

„Nu te gândi ce va fi pe urmă. Norocul te ocrotește din umbră, el ți-a pus pe tavă această nesperată ocazie și tot el îți va crea condiții favorabile ca să scapi cu fața curată."

„Nu se poate, Zăvideanu are să mă nimicească."

„Atunci ucide-l! Ucide-l!... răcni altă ființă din mine. Nu da înapoi! A cutezătorilor e lumea!"

M-am îngrozit! Să ucid? (Aruncă-l pe fereastră!) Dumnezeule, să suprim cu mâinile astea o făptură omenească? (Nu te poticni de un cadavru!) Eu care nu ştiu decât să smulg viaţa din gheara morţii – tocmai eu să... (În lături cu pretexte neroade! Cine ar cuteza să bănuiască pe un medic că a ucis ca să prădeze?) Chiar eu singur n-aş fi bănuit vreodată că în mine mocnesc porniri ucigaşe. Nu era oare timpul să mă sperii de fiinţa umană?

Ascultam năucit mai departe sugestiile străinilor care mă cotropiseră:

„Hai, nu pregeta, pune mâna pe bani şi zvârle-l pe fereastră. Controlul a trecut, afară e iadul curat, n-ai de ce să te temi. Câţi pasageri nu se perindă într-un compartiment de tren pe timpul unei călătorii? Tu însuţi vei da alarma spunând că trecusei în vagonul-restaurant, iar la întoarcere moşierul a dispărut fără urmă".

Am respins cu indignare îndemnul criminal, deşi trebuie să recunosc că avea un conţinut logic, care, folosit bine, m-ar fi scos basma curată. Dar a ucide era peste puterile mele. O furnică putea mai degrabă să mute un munte din loc decât eu să omor un om. Mă nimiceam întâi pe mine, dezagregându-mă ca sub acţiunea unui acid dizolvant chiar la ipoteza că n-aş fi fost privat de libertate. Nu, asta nu! Mi-am amintit cât de mult am urât pe ucigaşul Ilenei din vremea copilăriei mele. Îi spunea *Sile* şi ori de câte ori auzeam numele ăsta mă trecea un fior de spaimă. Chiar astăzi, după două decenii, îl consider un nume blestemat oricine l-ar purta şi mă feresc de el.

Şt atunci? Prefer de o mie de ori să renunţ la înfăptuirea idealului meu de care mi-am ancorat existenţa, să duc o viaţă ştearsă, anonimă, la nivelul cel mai scăzut al oamenilor care nu fac altceva decât că înlesnesc circulaţia materiei în natură. E atât de necesară şi această categorie albă.

Dar groaznicul străin din mine nu dezarma deloc. Cu toată împotrivirea conştiinţei, perora nestăvilit:

„Laşule, nu pierde preţioasele clipe (Nu sunt laş!) Măcar o dată în viaţă fă un act de curaj. (Am făcut de-atâtea ori, mai ales în război). A cutezătorilor e lumea! (Detest cutezătorii de acest soi). Cei care învinge au întotdeauna dreptate, nimeni nu îndrăzneşte să-i judece!"

„Nu pot! Nu pot!" strigam cu glasul neauzit al gândului.

Mi-am luat capul înfierbântat în mâini. Tâmplele zvâcneau pripit, tensiunea se ridicase, nu era exclus să fac o congestie cerebrală, dar cine se gândea la asemenea consecinţe?

Ca să scap de uraganul îndemnurilor tot mai imperative, m-am ridicat în picioare ca să trec dincolo, pe culoar, unde m-aş fi găsit mai departe de ispită. Când am ajuns la uşă, în loc s-o deschid m-am pomenit că las în jos zăvorul ca s-o încui şi trag perdelele. Apoi, trecând la fereastră, am vrut să

cobor geamul. Am auzit însă paşi pe culoar. Mişcarea a rămas spânzurată în aer. O uşă s-a deschis cu zgomot în compartimentul alăturat. Asta m-a trezit.

„Cum? Îmi propusesem să fac un lucru şi făceam altceva? Ce însemna asta? Acţionam inconştient, în absenţa totală a raţiunii? Ce, sunt nebun? Am devenit un simplu manechin manevrat de instincte primare?

Nu! Nu! Nu!".

Cu pumnii strânşi de încordare, răscolit de revoltă, am ridicat perdelele şi deschizând uşa am trecut pe coridor. Acolo cu ajutorul unei ţigări, îmi veni în minte un plan ceva mai raţional. Trebuia să risc, fără un procent de risc, nu se poate obţine mai nimic. Despre ce era vorba? Îi iau banii, să zicem, şi mă retrag în vagonul-restaurant. Ar putea cineva să-mi reproşeze că n-am rămas în compartiment ca să-l păzesc pe moşier? De unde ştiam că are asupră-i o jumătate de milion? Şi chiar dacă aş fi ştiut, eram obligat să fac pe paznicul? În acest timp, Zăvideanu se va trezi, are să-şi dea seama că a fost prădat. Îl voi mustra (şi pe drept cuvânt!) „De ce nu mi-ai atras atenţia că ai atâţia bani, n-aş fi plecat de lângă dumneata. Se vede că în lipsa mea te-a operat un hoţ, văzând că dormeai... În ce mă priveşte, să mă ierţi, n-am nicio vină..." Toate bune, dar ce fac cu pachetul de bancnote? Nu-i deloc prudent să-l ţin la mine. S-ar putea să fiu percheziţionat şi atunci? Ce-ar fi să-l ascund undeva, să zicem la W.C.? Nu-i bine acolo, mai bine sub pernele canapelei... Dar nu în compartimentul nostru, ci în altul, oricare. Ia să văd dacă e vreunul gol?

M-am plimbat pe culoar căutând cu ochii. Am găsit unul gol la capătul celălalt al vagonului. Straşnic lucru! Ascund banii aici, iar înainte de coborâre, mă strecor înăuntru şi-i ridic.

Oricum, va fi greu să se găsească dovezi împotriva mea. Prezumţii poate, dar pe astea justiţia nu condamnă. Şi, la urma urmei, cine are să mă ancheteze? Kaminski mi-i prieten, medicul-şef Duţescu, prieten! Avocatul Radulian – prieten. Nu mai vorbesc de colonelul Dordea în stare să pună pentru mine tunurile la bătaie... Asta este!

Gândind aşa m-am întors în compartiment, hotărât să purced la fapt. Moşierul dormea liniştit, cufundat în somn adânc. Am întins spre el o mână şovăitoare. Când degetele atinseră postavul vestei, parcă un curent electric m-a săgetat pe loc.

„Ah, cerule, sunt prea slab, virusul cinstei mi-a pătruns în sânge. Trebuie să-mi înving această slăbiciune înspăimântătoare." Furişând a doua oară mâna am dat peste buzunarul cu pricina, l-am pipăit şi simţind cusătura am rupt-o destul de brutal. Era nevoie de o lamă, dar ce să mai umblu în trusă? Noroc că moşierul nu s-a trezit. Ce naiba, doar nu tăiam lemne pe el...

În clipa când am sfâşiat buzunarul tainic, simţii o zguduitură. Trenul se oprise brusc şi vagonul nostru se afla chiar în dreptul unei staţii inundate de lumină. Era Turnu-Severin. Nici n-am prins de veste când a încetinit mersul, pocniturile macazurilor nu mi-au atras, ca de obicei, atenţia, într-atât eram de adâncit în operaţia furtişagului.

„Să mai aştept câteva minute până pleacă acceleratul şi după aceea termin treaba."

Pe culoarul vagonului se auziră zgomote. Am tresărit înspăimântat (toate spaimele mă păşteau). În acelaşi timp uşa compartimentului se deschise şi un bărbat vârstnic răsări în prag, urmat de două femei, probabil soţia şi fiica.

— Sunt locuri libere?

Cum să-l sugestionez să mă lase în pace, să treacă în alt compartiment cu familia lui? I-am spus:

— Sunt, cum nu. Dacă doriţi un compartiment gol găsiţi la capătul vagonului.

— Mulţumesc, stăm şi aici... tot aia e... Se poate aprinde lumina?

Greş formidabil. Cei trei depuseră în plasă o groază de bagaje, înghesuindu-le claie peste grămadă, apoi se aşezară victorioşi. Eu am rămas lângă moşier.

— Cât facem pân-la Timişoara? m-a întrebat şeful familiei.

Nu ştiam exact, n-am putut să-i dau un răspuns. Aflasem însă că până la sfârşitul călătoriei nu era chip să scap de prezenţa lor. În vremea-asta moşierul se trezi. Primul gest pe care îl făcu: îşi pipăi cu mâna buzunarul de la vestă. Sigur că da... La el era totul în regulă. În schimb la mine – prăpădul prăpădului...

Ca să evit o convorbire cu moşierul (numai de aşa ceva nu-mi ardea!) am rezemat capul de ieşitura spătarului prefăcându-mă că dorm. Şi chiar aş fi vrut să trag un pui de somn, aveam vreme destulă pentru asta. Dar se lipea somnul de mine?...

Aveau într-o măsură dreptate monştrii mei lăuntrici. Uite, m-am lins pe bot de banii lui Zăvideanu. Când mă voi întâlni cu cea de-a doua ocazie? Poate niciodată! Crăpam de ciudă, am fost un neghiob, un fricos, şi de ce n-aş spune: un laş... E adevărat că gândul meu e cu mult mai iute decât fapta, dar asta justifică pierderea vrabiei din mână? Când mă gândesc că în momentul opririi n-aveam nevoie decât de o secundă ca să iau pachetul cu bancnote. De ce am amânat operaţia aşteptând să plece trenul din staţie? Din ce buzunar am scos motivarea asta neroadă? Şi atunci a răsărit – ca o oprelişte – familia severineanului, ca să-mi zădărnicească orice mişcare de aci înainte.

Da, sunt incapabil de acţiune, ca un om care ducându-se la mare nu găseşte apa.

CAPITOLUL 4
VISUL

În ritmica legănare a vagonului, doctorul Magheru, istovit ca după un mare efort fizic, adormi. Realitatea din juru-i se şterse, coborî în umbră deasă, compactă. Se detaşase de tot, fugise din actualitatea sufletească a doctorului? Nu, nicidecum! Păstra mai departe legătura, dar pe o cale nouă, tainică. Ea îi dădu un vis ciudat...

Se făcea că Ilarie ajunsese parcă undeva, într-un pustiu. Cât băteai cu ochii, nici urmă de viaţă. Pretutindeni gol, încremenire. Pe jos nu era pământ tare, nici nisip, ci o pastă netedă şi moale în care când călca picioarele lui se afundau nu prea mult, dar de ajuns să-l înspăimânte. În spate zări câţiva stâlpi, drepţi ca brazii, de înălţimi şi grosimi diferite. În vârful lor clipeau lumini ciudate, împingând înainte umbra celui care mergea. Doctorului i se păru că stâlpii se mişcau, chiar schimbându-şi unul altuia locul, dar era numai o iluzie hrănită de nevoia sa de a crede că mişcarea stâlpilor dindărăt aducea strania pustietate pe tărâmul vieţii.

Şi aşa, cu inima strânsă de groază, răsuflând tot mai greu, Ilarie mergea în neştire cu paşi mari, egali. Încotro? Nu ştia, de altfel nici nu se gândea la asta. Întoarse capul la stâlpii ce gâlgâiau lumină – aşa cum făcea mereu – şi chiar în clipa aceea răsări dinainte-i, ca din pământ, un cub cu pereţi de sticlă lucie, de mărimea unei cocioabe. Nu avea nicăieri uşă, nici ferestre... De fereastră nu se simţea, de altfel, nevoie, pentru că oricine vedea ce-i înăuntru prin pereţii transparenţi. Călătorul nocturn n-avea cum să ocolească ciudata încăpere, căci îi tăia drumul, ca o barieră. Trebuia s-o străbată. Şi chiar aşa făcu. Izbi cu vârful ghetei în peretele lucios şi – ciudăţenie! – piciorul pătrunse dincolo întreg, parcă peretele era de hârtie, nu de sticlă. Mai lovi o dată, de două ori, în perete, mărind considerabil gaura şi pătrunse fără dificultate în strania încăpere, aşa cum niciodată n-ar fi crezut. Îndărătul lui, spărtura pe unde intrase se împlini la loc ca o rană vindecată fulgerător. Faptul îl miră, dar, grămădindu-se alte fapte, îl uită. Ce văzu doctorul în interiorul sumbrei încăperi? Pe o canapea, dormea în neştire moşierul Zăvideanu, cu capul rezemat de spetează. Cum şi de unde răsărise? Ce forţă îl adusese în pustietatea asta, aidoma cum se afla în compartimentul vagonului de clasa I, cu canapeaua pe care se aşezase, cu partea de reţea din dreptul său, şi chiar cu valiza pusă deasupra?

Ilarie se opri în faţa bogătaşului. Acesta, ca şi când ar fi presimţit primejdia care-l păştea, deschise brusc ochii şi-i pironi asupra ucigaşului. Trăsăturile feţii se crispară de spaimă, alungindu-se, iar gura căscată enorm,

cât o ţineau fălcile, părea că strigă după ajutor. Dar striga fără glas, se vedea limpede că strigă, fără să se audă un cuvânt. Ilarie înainta mecanic, sfredelindu-l cu privirile şi calculând cu precizie lovitura de moarte.

Gâtuită de groază, victima aştepta sfârşitul inevitabil, zvârcolindu-se neputincioasă, ţintuită de canapea cu lanţuri nevăzute. Două mâini lungi şi străvezii se împreunară de-a lungul gâtului şi strânseră cu tărie, îngropându-se adânc în carne. Se auzi un horcăit scurt ca un oftat de uşurare. Perii zburliţi ai capului se culcară, ochii îşi traseră cuminţi pleoapele, capul se aplecă într-o parte, rezemat de umăr, înfrigurarea trupului se stinse uşor. „Mort?" se întrebă Ilarie. Da. De bună seamă! Scormoni fără grabă într-un anumit buzunar pe care îl ştia atât de bine şi scoase de acolo o pungă. O ridică în dreptul ochilor mângâind-o cu priviri calde:

„Hm! Atârnă greu!" îşi spuse cu glasul gândului şi desfăcând-o răsturnă câţiva galbeni în palmă, care luciră atât de puternic că-i luară văzul. Şi deodată îl năpădi teama să nu-i piardă. Dacă venea cineva, pe neaşteptate, să-i fure comoara? Se gândi s-o şteargă cât mai repede. Se uită în toate părţile: nu mai găsea ieşirea. La naiba, pe unde pătrunsese aici? Nu era chip să-şi aducă aminte. Parcă pe acolo... Nu, pe dincolo... Plimbă ameţit mâna pe zidul de sticlă. Spărtura pe unde intrase nu mai exista. Era aşadar, prins în capcană! Un fior rece, ca o sabie, îi spintecă brusc trupul. Dacă vor pune mâna pe el? Nu, asta nu! Trebuie să fugă! Izbi furios în perete, cu pumnii strânşi, cu picioarele. Cioburi de sticlă groasă ca pe mână căderau dincolo cu zgomot sec, calp. O spărtură se deschise, în zidul subţire, creştea văzând cu ochii, până când ajunse ceva mai scundă decât un om. De jur împrejur avea dinţi uriaşi. Ilarie dădu să treacă dincolo. Atunci dinţii se apropiară unii de alţii şi-l prinseră ca-n cleşte. Ce fel? Acum era sticlă tare? Adineauri era moale ca pasta. Se smuci cu deznădejde din strânsoarea cleştilor şi, până la urmă, izbuti să scape. Dar în ce hal! Hainele atârnau pe el numai zdrenţe, iar în spate, simţea curgându-i şuvoaie fierbinţi. Curgea sânge? Hm, se prea poate! Dar nu-l durea nimic, sau nu simţea încă durerea? Strângea tare, în mână, punga cu galbeni, ca să se încredinţeze că n-a pierdut-o. Pe unde s-o apuce acum ca să ajungă mai repede acasă? Şi încotro era casa? Nedumerire! Nu-şi mai aducea aminte pe unde venise. Ce fel, îşi pierduse memoria? Aruncă o privire largă în juru-i, doar, doar va găsi drumul. Când se uită în spate, casa de sticlă nu mai era. Pierise înghiţită de pământ. În locul ei zări, zburând pe sus cu vuiet asurzitor, o mână uriaşă, având degetele umflate şi noduroase, aduse în formă de gheară. Cu toată forţa adunată în el o rupse la fugă pe o cărăruie de lumină, aşternută pe pământ de lumânările stâlpilor din spate. În timp ce alerga, prinse de veste că lângă poteca luminoasă se

deschisese o prăpastie neagră, fără fund. De teamă să nu se prăvălească, nu mai îndrăzni să se uite după pumnul din văzduh, el fugea înainte cât îl ţineau picioarele.

Un fluierat prelung, asurzitor îi ţiui în urechi. Şi iată răsărind, la câţiva paşi, un şirag de vagoane, lunecând agale pe şinele de fier.

„A! uite, trenul. Trenul cu care am plecat. Ce-o fi căutând pe meleagurile astea stranii? Scoase un chiot de bucurie. Mă urc în tren, gândi el, sunt scăpat!"

...Dar ce-i asta? Picioarele i se umflă, se îngreuiază, parc-ar prinde plumb în călcâie. Nu mai poate alerga! Şi trenul care alunecă uşor prin faţa lui... Se scurge fără zgomot, ca o nălucire... Poate nici nu e tren. De ce lipseşte mecanicul de locomotivă? De ce în vagoane nu-i ţipenie de om? E un tren pustiu, un tren fantomă... De unde vine şi încotro se duce?

Ar vrea să sară în vagonul care-i trece pe dinainte. Îi mai trebuie câţiva paşi... Atât!... Nu se mai poate urni din loc. Şi mâna aceea neagră din spate care îl urmăreşte necontenit. O fi ştiind că a prădat pe moşier şi vrea să-l pedepsească? E pumnul unei dreptăţi care sălăşluieşte în fire, justiţia imanentă? Sau îşi face frică de florile mărului? Ba nu, vine spre el, se apropie din ce în ce... E la zece paşi... cinci paşi... la un singur pas. Îi simte în urechi asurzitorul vâjâit.

Şi, tremurând ca varga, fugarul se pregăteşte să îndure lovitura de care nu mai poate scăpa; îşi pleacă resemnat capul ca un osândit la moarte.

...Acum!... Acum!...

— Aaaa!

CAPITOLUL 5
CATASTROFA

I

O trosnitură năprasnică sparse liniştea adunată de miezul nopţii. În acea clipă cruntă două locomotive întâlnite pe aceeaşi linie se sfărâmară duşmăneşte. Cea dintâi se aplecă ameţită, răsturnându-se alături, într-o vale îngustă cu botul turtit, pufăind groaznic pe nări, cealaltă care apucase să se urce cu roţile deasupra ei o încalecă, dar lipsită de puteri, nu reuşi să meargă mai departe şi căzu de sus, zdrobindu-se. Asta nu era încă nimic dacă din spate nu dădea buzna prăpădul. Vagoanele, împiedicate brusc din goana lor, nu mai ştiau ce să facă: se năpustiră în spinarea locomotivelor, amestecându-se cu ele, două lunecând se prăvăliră de-a latul, altele pătrunseră unul într-altul ca să facă, împuţinate, din trei vagoane doar unul singur, vagonul-restaurant, împiedicat de rămăşiţele celorlalte, se ridică în picioare ca un stâlp, dominând infernalul peisaj al prăpădului. În schimb, alte vagoane, mai ales cele din mijlocul trenului, avură noroc: rămaseră pe loc, tefere, pe propriile lor roţi.

Totul se petrecu neverosimil de repede. Urmară câteva clipe de gol, după care văzduhul fu răscolit de revărsarea unui potop de vaiete şi strigăte. În bezna nopţii, arătări apocaliptice, rămăşiţe de oameni cu feţele devastate de spaimă, izvorau din mormanele de ruine, înghesuindu-se, călcându-se, stropşindu-se unii la alţii, în căutarea unei ieşiri în aer liber care se chema *salvarea* lor. Niciun glas nu striga după ajutor, ştiind că fiecare trebuie să se descurce cum putea, cum îl tăia capul, sau cum hotăra norocul.

Geamurile ferestrelor rămase întregi pocneau mereu, zornăiau sinistru în noapte. Bărbaţi şi femei săreau din vagoane de-a valma, mulţi rănindu-se inutil în cădere, după ce scăpaseră teferi din ciocnire. Dar panica făcea ravagii şi nimeni nu mai judeca nici cât o muscă.

Glasuri gâtuite de spaimă răneau cerul coborât jos de tot. Bărbaţii îşi strigau femeile, mamele îşi căutau copiii pierduţi în întuneric, toţi se cereau unii pe alţii, fără contenire, nesocotind orice raţiune.

O umbră întreba pe altă umbră, la întâmplare:

— N-o văzuşi pe fie-mea Florica?...

— N-o văzui... Da' dumneata nu-l văzuşi pe bărbatu-meu?

— Nu-l văzui...

După aceste dialoguri scurte, ilogice, strigătele începeau mai vârtos ca să ajungă tot de unde porniseră: la deznădejdea cruntă.

Un glas detunător cârti împotriva cerului care picura de sus mărunt, ca ploaia de toamnă:

— Dă, Doamne, un potop, ce te joci? Înecă-ne şi termină cu noi. Că n-ajunge iadul care ni l-ai trimis pe cap...

Puţini din cei scăpaţi întregi se-ntorceau în vagoane. Cei mai mulţi rămâneau pe-afară, preferând să-i ude ploaia până la piele decât să audă vaietele celor stâlciţi cărora nu le puteau veni în ajutor.

Dar adevărata jale se cuibărise în primele vagoane. Dacă cineva încerca să facă câţiva paşi trebuia să calce, din cauza întunecimii, fie pe cadavre calde încă, fie pe mâini ori picioare sau şi mai rău, pe oameni mutilaţi:

— Auleo, nu călca pe mine, fie-ţi milă, măi frate...

Întunericul era amarnic, scotea din ţâţâni, înnebunea pe oameni. Mult mai bună moartea decât bezna.

— Care ai un chibrit, omule?

— Fă-ţi pomană cu un băţ, creştine...

Puţinii care aveau chibrituri, mai ales fumătorii, le ţineau pentru ei, încât se auzi o ofertă neobişnuită:

— Dau o sută de lei pentru o cutie de chibrituri.

Ici, colo, dincolo, se iviră smocuri de raze, muşcând din întunecime. Se stingeau unele, apăreau altele, cu viaţă scurtă. Sinistraţii aprindeau ziare, cârpe, ce le venea la îndemână, dar degeaba, nu era chip să învingă beznele iadului. Peste neputinţa oamenilor veni într-ajutor întâmplarea: se aprinse vagonul-poştal tupilat lângă locomotiva încinsă a acceleratului şi flăcările izbucniră victorioase în ciuda ploii mărunte care nu contenea.

— Of! Of! Of... îşi făcu cerul pomană cu noi!

...Şi oamenii văzură acum cu ochii tot mai miraţi o bună parte din întinderea nenorocirii...

II

Un geamăt prelung răsună în compartimentul de clasa I şi se stinse neauzit de nimeni. Alămurile geamantanelor din plase, în care se reflectase luminiţa becului din tavanul scund, sclipiră învălmăşite, luând proporţii ireale, apoi totul coborî în întuneric. O senzaţie plăcută de cufundare în abis, la început înceată şi uşoară ca fulgul, apoi vertiginoasă şi grea ca plumbul.

...Şi Ilarie Magheru se-ntinse pe canapea fără cunoştinţă, zgârcindu-şi convulsiv trupul, într-o beznă de mormânt.

Alături de el se afla moşierul Zăvideanu. Încolo, nimeni. Familia celor trei urcaţi la Turnu-Severin dispăruse, nu se, ştie unde.

De-afară, din altă lume, de pe tărâmul vieţii, răzbătură voci omeneşti bune şi calde. Se auzi un zgomot de autocamion, chiar mai multe, se mai auziră târnăcoape izbind greu, chiar o macara care scârţâia. Părea că începuse o stranie activitate în noapte.

Veniseră ajutoarele. Lumini când albe, când roşii se plimbau de-a lungul liniei ferate, pe-o parte şi alta a trenurilor.

— Răniţii să plece cu primul transport, detună o comandă ca pușca.

Un murmur surd, ca mugetul mării, acoperea poruncile. Erau gemetele răniţilor, vaietele celor care îşi pierduseră copiii sau rudele.

Acelaşi glas energic, care pesemne conducea operaţiile de salvare, strigă:

— Dacă prind pe cineva că fură, îl împuşc pe loc, fără judecată! Să vie plutonul de picheri! Treceţi la lucru!

În compartimentul de clasa I nicio schimbare. Liniştea domnea mai departe, nestingherită. O luminiţă palidă licări la dreptul ferestrei, apoi se trase, dispărând. Însă, după câteva minute, se ivi pe culoarul vagonului. Uşa gemu, forţată pe dinafară. Un om pătrunse în muţenia compartimentului, plimbând lanterna peste cele două corpuri inerte, după care se aplecă asupra unuia din ele.

— Gheorghe! Gheorghe! Vino-ncoace! se auzi de-afară vocea tunătoare care spărgea urechile.

O mişcare scurtă stinse lumina lanternei. Umbra ţâşni pe culoar, apoi, răzgândindu-se, reveni în compartiment, ca imediat după aceea, să coboare din vagon, supunându-se chemării.

Între cei doi se încinse un dialog violent:

— Pungaşule, unde mi-ai fost?

— S-trăiţi, dom' şef, într-a întâia e un rănit... adică sunt doi.

— Nu-i treaba ta... Ridică mâinile!

Omul făcu întocmai. Celălalt îl căută prin buzunare cu mişcări repezi, dibace, îl pipăi peste îmbrăcăminte. Nu găsi nimic suspect, bănuiala rămase nesatisfăcută:

— Să nu te mai prind prin vagoane că-ţi găuresc ţeasta pe loc, m-auzi? Hai, şterge-o la camion...

— Am înţeles, dom' şef...

Vocea poruncitoare se adresă altcuiva, pe-aproape:

— Gherasime, ai grijă de păcătosul ăsta...

— Lăsaţi pe mine!

...Vorbe în vânt. Cine avea putere să stăpânească atotputernicia răului?

CAPITOLUL 6
HOTEL MAJESTIC

Ochii lui treziţi desfăcură pleoape grele privind în jur ferit, cu sfială. Nu vedeau mai nimic, becul fusese văduvit de lumină, dar câteva raze venite de-afară, prin mijlocirea ferestrei, tremurau alături de trupul moşierului.

Doctorul Magheru, cu capul vârtej, n-avea încă habar pe ce lume se află. Ar fi vrut să se ridice, chiar schiţă gestul înfigând mâinile în pluşul canapelei, dar slăbiciunea îl ţintui pe loc. Trase pleoapele peste ochi, întinzându-se pe spate. Parcă se simţea mai bine în această poziţie. Dar gândurile trezite, începând lucrul lor tainic, nu-i dădeau pace. Încercă să se ridice din nou. Nici de data asta nu izbuti. Eşecul nu-l îngrijoră, căci înainte de a se întreba de ce nu poate executa o mişcare atât de simplă, îşi puse o altă întrebare, de interes mai grabnic:

„Ce-i cu mine? Unde sunt?"

Nici la această întrebare n-avu timp să răspundă, pentru că în aceeaşi clipă duse involuntar mâna la cap. Atingerea îi deşteptă o durere ascuţită iar pe degete simţi ceva călduţ, năclăit:

„Hm nu-i sânge ăsta? îşi spuse, intrând în horă reflexele profesiunii. Da, sânge coagulat".

Un fior, ca o sabie rece, îl străpunse din cap până-n călcâie. Tresărirea trupului îl mai dezmetici puţin.

„Eram parcă în tren... Mă duceam la... la... (nu-şi mai aminti numele localităţii), da, la nuntă... nunta soră-mii... Şi acum... Ce fel? Sunt rănit?"

Cătă nedumerit în juru-i, în celula care se afla prizonier.

Se ridică de pe canapea, de astă dată fără efort prea mare. (Mda, la Lipova, plecase, lapsusul pierise.) Se aşeză numaidecât la loc, statul în picioare îl stânjenea.

„Ce-o fi pe aici înclinat? Ah, şi bezna asta afurisită... Îţi dai cu degetele în ochi... De ce s-o fi stins becul? Cu adevărat podeaua asta e aplecată într-o parte... Ce s-o fi întâmplat? Nu cumva o ciocnire de trenuri? Hm, s-ar putea... Altfel am merge, n-am sta pe loc... E simplu... Sau suntem într-o staţie? Nu, nu suntem... aş zări lumini pe-afară... Ne aflăm undeva pe câmp... Da, chiar ciocnire este... vagonul a sărit de pe şine... fără să se răstoarne... Altfel cum se explică poziţia în care ne aflăm?... Şi zgomotele de afară... Umblă oameni, aud strigăte... ba nu, vaiete... Cerule, s-a întâmplat o nenorocire!..."

Vârî mâna în buzunar să scoată bricheta, dar nu reuşi s-o aprindă. O azvârli pe jos de necaz.

„Parcă-i alt compartiment ăsta... Cine l-a schimbat? Cum de ne-a mutat într-altul fără să simt... fără...?! Ba nu, mi se pare... Tot el e... nu se putea să ne evacueze...”

Un fior de gheaţă îi străpunse trupul. Era semnalul de alarmă pentru propria-i viaţă.

„Ajutor! Ajutor!” ţipă spaima fără nume.

Se opri brusc, parcă ruşinat, glasul îi părea străin, al altcuiva.

„Pe cine chem? Cine mă aude?”

În zorul fugii se împiedică de plasa din faţă, călcă pe un geamantan rostogolit pe jos (să-mi iau valiza? Las-o, dă-o-ncolo!) Ajuns la uşa compartimentului, încercă s-o deschidă. Nu izbuti. Nu era chip. Până la urmă, îşi dădu seama că uşa era deschisă, dar cum să-ţi dai seama în beznă? Pătrunse pe culoarul vagonului, pustiu, fără suflare. Aci se descurcă mai lesne, o părere de lumină (venită, pesemne, de la vagonul incendiat) îi îndrumă paşii fără poticnire, până la uşa de coborâre. El însuşi se mira foarte:

„Ce noroc chior... Până acum niciun obstacol... Uite, se poate pe aici... Parcă mi-ar fi croit cineva drum...”

Dar uşa cu scara de coborâre era distrusă, vagonul intrase în cel dinainte cu toată forţa, mutilându-şi îngrozitor partea din faţă.

„Să încerc pe partea cealaltă”.

Uşa din spate rămăsese neatinsă (Am nimerit. Ce bine!) Avea noroc cu carul, de ce s-ar plânge? Când se văzu afară, trase aer mult în piept. (Până-n adâncul alveolelor pulmonare!) Se simţi înviorat ca după o baie rece! Însă arătările omeneşti care foiau încoace şi-ncolo, fără stâmpăr, vaietele şi răcnetele care-i suliţau urechile îl făcură să înţepenească pe loc.

„Ce catastrofă! îşi spuse mintal, dându-şi seama de proporţia ei. Şi uite, eu am scăpat teafăr... Mă mişc, pot să umblu, să gândesc...”

Un şuierat strident de locomotivă, venit pe neaşteptate, era cât p-aci să-i spargă timpanul.

„Vine alt tren peste noi? Ne-aşteaptă un nou prăpăd?”

Spaima îi puse jar la tălpi. Doctorul o rupse la fugă încotro văzu cu ochii, apucând-o pe câmpul deschis înainte-i ca o mare nesfârşită... După câteva sute de paşi se poticni. Nimerise într-o băltoacă...

„Na! Colac peste pupăză! Asta-mi lipsea, acuma!...”

Se ridică de jos ud, cu picioarele şiroind de apă şi hainele mânjite de noroi. Privi înapoi, văzu incendiul profilat în zare, pe fondul întunericului. Părea de-a dreptul un uriaş balaur de lumină ale cărui limbi de flacără lingeau poalele cerului.

— M-am speriat degeaba. A sosit, probabil, un prim tren cu ajutoare.

Să se întoarcă? Nu. Nu! De ce această opoziţie categorică? Ce anume îl împiedica? Instinctul de conservare. Alte tendinţe inconştiente? Bine, are să vadă, are să analizeze, acum nu-i cazul, nici locul. Dar încotro să apuce? Aşa, la întâmplare, unde îl vor duce paşii?

Se temea. Simţi frica încolţindu-l.

— Ah, mizerabilă condiţie umană, nu pot ieşi din tine.

Tăiase linia ferată şi o luase de-a curmezişul prin porumb. Mai bine se-ntorcea, ce i-o fi venit, să apuce, pe coclauri, singur în noapte, pe o vreme să-i plângi de milă, ca să ajungă – unde?

Doamne, ce prostie! Păşea când pe vârfuri de speranţă, când prin prăpăstii de deznădejde. În fine, zări câteva sclipiri de lumină, venind parcă de-a dreptul de sub pământ. Şi odată cu ele, dădu peste un drum ceva mai bătătorit.

— Uite, acolo... parcă-i un sat!...

Se-nvioră puţin. Îşi spuse că primejdia nu e făcută decât pentru cei care se tem. În clipa aceea îşi aduse aminte că e rănit. Duse mâna la cap, dar o trase numaidecât, dându-şi seama că degetele lui erau pline de noroi. Atât îi mai trebuie: să facă o infecţie.

— Ăsta nu-i sat... trebuie să fie un orăşel, de bună seamă, judecând după spuza de lumini care se văd...

Încetini mersul. Sufla greu: o căldură nesuferită îi încingea trupul. Transpirase de atâta umblet. Nu-i păsa... Măcar de-ar ajunge sub un acoperiş omenesc...

Cele dintâi clădiri se iviră singuratice ici, una, colo, alta. Pe strada pietruită, ţipenie de om.

„E târziu... Cât o fi ceasul?”

Până atunci n-avusese această curiozitate a orientării în timp. Ridică mână stângă, unde avea ceasul, până în dreptul bărbiei. Simţi ceva tare şi rece. Era acolo... îl duse la ureche şi ascultă. Dragul de el, mergea! Tic-tac! Tic-tac! Zvâcnet mărunt ca inima unui pui de vrabie. Îl sărută de bucurie. Când ajunse în dreptul unui felinar se uită pe minusculul cadran:

— Douăsprezece fără un sfert? Numai atât?!!

Mai cercetă o dată. Tot atâta arăta. Mare mirare! I se păruse că nu mai e mult până să se crape de ziuă... Se petrecuseră atâtea lucruri într-un timp atât de înghesuit?!! El însuşi parcă alerga de ore întregi pe meleagurile astea unde nu călcase niciodată cu piciorul.

Casele se îndesiră, apoi începură a se lipi una de alta. Multora li se adăuga un cat, două, deasupra. Era, de bună seamă, un orăşel mai răsărit... Felinarele clipeau somnoros în tăria nopţii, aşternând pe caldarâmul ud preşuri străvezii. Se arătară în sfârşit şi câteva magazine cu obloanele trase.

Unele aveau firme luminoase, al căror scris sărea în ochi. Doctorul, trecându-le în revistă, înregistra mecanic: *Coloniale şi Delicatese* (da, colonialismul adusese... delicatesele), *Frizeria High Life* (mâine trebuie să mă rad neapărat), *Confecţiuni bărbăteşti şi de damă* (Vai de mine, ce mă fac, mi-a rămas smochingul în valiză!...) Nu se mai gândi cum o să se descurce la nunta Marianei cu hainele ponosite de pe el. Îl contraria faptul că nu vedea nicăieri picior de om.

— Ce fel, oraşul ăsta a dat ortul popii? Vreau să văd un om... Măcar un singur vardist de noapte...

Lumea parcă părăsise localitatea şi se mutase, altundeva. Cine să-l îndrepte la un hotel, unde să găsească ospitalitatea de care avea nevoie?

Uite că strada se desfăcu larg, făcând loc unui scuar întins, străjuit de pomi, cu alei încrucişate, iar în mijloc un chioşc pentru muzica militară.

„Aici trebuie să fie centrul."

Zări o clădire înaltă, luminată ca ziua. O muzică săltăreaţă îi ajunse la urechi.

— Un local de noapte, se vede treaba, cu clienţi târzii.

Într-adevăr, aşa era. Sus, la etaj, o firmă: *Hotel Majestic*.

— Să încerc aici!

Apucă pe un gang întunecos. Nimeri într-o curte pustie, întunecată. Nici urmă de portar. O luă înapoi ca să întrebe pe cineva din local pe unde se poate intra în hotel.

Restaurantul cu acelaşi nume unde pătrunsese doctorul înota în nori groşi de fum. Câţiva clienţi întârziaţi ocupau trei patru mese încărcate cu halbe de bere, pălăvrăgind şi râzând zgomotos. Pe restul meselor se aflau scaunele răsturnate cu picioarele în sus, semn că bătuse ceasul de închidere al localului. Cocoţată pe estradă, o guristă cânta plictisită o romanţă în indiferenţa generală. Nici pianistul care o acompania mecanic, picotind de somn, nu mai era în stare s-o asculte.

Intrarea unui necunoscut atrase atenţia chefliilor din local. Cine era acest străin, de unde venea în halul ăsta? Ce făcuse nenorocitul, îşi băuse minţile, prin câte băltoace nimerise ca să-şi umple cu noroi hainele de sus până jos? Poate că a fost bătaie la mijloc, are parcă sânge pe faţă... Ce-o fi cu el, se vede că nu-i de prin partea locului...

Patronul, un bărbat cu statură herculeană, îi ieşi în întâmpinare:

— S-a închis localul!...

Doctorul nu luă seama la avertisment:

— Vă rog, nu vă supăraţi, ce oraş e aici?

Patronul înmărmuri auzind o astfel de întrebare:

— Cum ce oraş? Dumneata nu ştii?

— Nu...

Şi lui Ilarie Magheru i se păru nefiresc să întrebe tam-nesam de numele oraşului. Avea de gând să se intereseze pe unde-i intrarea la hotel şi se pomenise întrebând altceva (nu chiar aşa, la nimereală, de fapt îl preocupase anterior chestiunea).

— Auziţi, domnilor, întrebare, se adresă patronul către clienţii de la mese, ce oraş e ăsta? Spuneţi-i dumneavoastră.

— Honolulu! strigă o voce.

Un val de râsete acoperi răspunsul.

„Ce răi sunt oamenii îmbuibaţi. Numai când suferă sau solicită altora ceea ce le lipseşte îşi schimbă pielea. Iar când se îmbolnăvesc devin blânzi şi docili ca mieluşeii..."

Câţiva clienţi părăsiră locurile de la mese şi mânaţi de curiozitate se apropiară de străinul picat ca din lună. Gurista obeză renunţă să mai cânte, iar cel care o acompania închise capacul pianului.

— Ce-i cu dumneata? Ai scăpat din ospiciu? făcu batjocoritor patronul.

— Cum îţi permiţi insolenţe faţă de cineva care nu te-a jignit cu nimic? îl apostrofă doctorul atins. Te-am întrebat unde mă aflu, pentru motivul că sunt străin de localitate, am venit aici datorită unui accident şi dumneata în loc să-mi răspunzi cuviincios mă iei peste picior?

— Ia lasă-mă-n pace cu accidentul! Ţi-am spus că-i ora de închidere, nu mai primim pe nimeni, şi patronul făcu ameninţător câţiva paşi, hotărât să evacueze cu forţa pe nevolnicul client.

— Ilarie, tu eşti? se auzi un strigăt care întrerupse dialogul dintre cei doi beligeranţi. Ce-i cu tine, *savantule?*

Un bărbat tânăr, elegant, strânse cu putere mâinile străinului. Era medicul Şteflea.

— Radule! Nu m-aşteptam să te găsesc aici! zise Magheru mai surprins decât prietenul său de miraculoasa revedere în aceste împrejurări.

Clienţii strânşi roată în jurul lor rămaseră şi ei cu gura căscată, aşteptând curioşi să vadă ce are să se întâmple.

— Mai întâi de unde vii în halul ăsta? Ce-ai păţit, dragul meu?

Drept răspuns, Ilarie se clătină, muiat din picioare, căutând un sprijin.

— Nu ţi-e bine? întrebă colegul...

— Aş, nimic... O simplă ameţeală...

— Vino să ne aşezăm aici, la o masă...

Ilarie îl urmă supus, ca un şcolar.

— Dacă vrei, deschide puţin fereastra...

Colegul deschise fereastra. O gură de aer pătrunse primenind atmosfera îmbâcsită din local.

— Asta ce mai e? Ai o rană la cap?

— M-da... Un traumatism cranian închis sau deschis... poate chiar o fisură...

— Haidem la mine să te văd, trebuie bandajat locul. Dar ce s-a întâmplat, de unde vii? Nu mi-ai spus încă...

— O ciocnire de trenuri. Eram în accelerat... mergeam la Lipova şi...

— Ce e aia? S-au ciocnit trenurile, zici? Unde, măi frate? Şi cum?

— Nu-mi dau seama... Nu ştiu nici unde mă găsesc... Ce oraş e aici?

— Caransebeş, dragul meu.

— Credeam că am trecut de Lugoj. Aşadar... Caransebeş, spui?

Vestea stârni senzaţie printre clienţii din local. S-au ciocnit trenurile? Care trenuri? Trebuie să fie acceleratul de 11 şi cinci... Cu cine? Poate cu vreun mărfar, că personalul trece mai devreme, pe la zece şi ceva...

— Unde s-a întâmplat nenorocirea? În ce loc?

— A fost prăpăd mare? Sunt multe victime?

— Cine-i vinovat de dezastru?

Ilarie întoarse privirile spre curioşii îngrămădiţi să afle din gura lui atâtea amănunte şi ridică din umeri. Doctorul Şteflea interveni energic:

— Da' lăsaţi-l în pace, oameni buni... nu vedeţi că nu şi-a venit încă în fire? Ce tot daţi zor cu întrebările? Mâine o să aflăm totul... tot ce-a fost...

— Aşa-i, domnule doctor, aflăm şi ce-a fost şi ce n-a fost...

— Iar tu, Majesticule, se adresă Şteflea patronului, asta-i purtare la tine? Îţi intră un client în prăvălie şi tu îl întrebi dacă a scăpat de la balamuc? De ce, mă pezevenghi bătrân?

— Să iertaţi, coane Radule, cine ştia că-i prieten cu dumneavoastră?

— Fă bine, şi cere-i scuze...

— N-am nevoie de scuze, sări Ilarie ca fript.

— Atunci trimite după o birjă. Să vie imediat, cât bat din palme.

— S-a făcut, coane Radule!

Magheru întrebă din priviri:

— Ce-i nevoie de birjă?

— Mergem acasă. E târziu.

— Eu, să-ţi spun drept, aş fi vrut să trag la hotel.

— Ce e aia? În starea în care eşti?... Trebuie să vedem ce-i cu rana... La hotel cine să te panseze? Acasă am trei camere de musafiri, nu una... Aşa că nu-i vorba de niciun deranj.

Un bărbat între două vârste năvăli în local ca scăpat din puşcă şi se duse întins la Şteflea:

— S' trăiţi, dom' doftor, vă cheamă la dispensar, că veni un camion cu răniţi. Vă căutai p-acasă dar nu eraţi. Bine că dădui aici de dumneavoastră. Cică s-au ciocnit trinurile dincoace de Pietroasa, prin dreptul Gengii...

— Ce spui, Lisandre? Bine, măi, de ce nu i-a dus la Spitalul Asigurărilor?

— A dus şi p-acolo, alte camioane, c-a fost, zice, prăpădu' lui Dumnezeu! Trimisei pe Safta după Macarie, ajutorul dumneavoastră, trimisei şi după surori, ailantă, Smaranda e de serviciu şi eu venii într-un suflet încoace.

— Cu ce-ai venit?

— Păi, cu trăsura dispensarului...

— Foarte bine. Ne abatem întâi acasă la mine, lăsăm pe dumnealui acolo, după care mergem la datorie. Şi întorcându-se spre Magheru, zise: Haidem, savantule...

Porniră în tropotul cailor. Şteflea sporovăi tot timpul. Se afla de un an în localitate, o ducea bine, de ce s-ar plânge, îşi făcuse relaţii bune. Nu se însurase, dar avea în vedere o partidă straşnică, cinci milioane, două, bani peşin, restul imobile. Nu ca tâmpitul de Istrăţeanu – ăla de făcea pe asistentul lui Cantacuzino – care-i la Timişoara – a luat o prăpădită de artistă numai cu cămaşa pe ea. Dincă a nimerit-o, e la Brâncovenesc. Ăsta şi cu Cimpoeru, coada promoţiei, s-au aranjat cel mai bine... Şi tu, mucegăieşti la Piteşti în loc să...? Credeam să te specializezi pe undeva, în Germania şi Franţa... De ce te-ai lăsat, savantule, pe tânjeală? Erai cel mai... Crezi că am uitat cât m-ai ajutat la teză, fără tine, nu ştiu, zău, cum mă descurcam. Uite că vine ocazia să recunoască omul, când nu te gândeşti... Sigur că aş fi vrut în alte condiţii, numai că nu-i după dorinţă, ci după putinţă.

Trăsura opri.

— Aici stau, zise Şteflea, sărind sprinten, e casa mea, am cumpărat-o proaspăt... O vând după ce mă însor... dă-o-ncolo!

Antreul se lumină. O umbră se ivi dinapoia perdelelor.

— Am un musafir, Cristino, pregăteşte odaia din faţă.

— E pregătită, poftiţi!

Cei doi bărbaţi străbătură antreul scăldat în lumină şi se opriră în cabinetul medicului.

— Ia să vedem ce-i cu fisura? Mi se pare că ai temperatură, nu?

— S-ar putea, mai ştii!...

— Da, da, ai febră... Dă-mi termometrul, Cristino... Scoate haina şi întinde-te colea pe pat...

— M-da, o plagă destul de superficială. Ai avut noroc că nu te-a lovit în temporal. În definitiv, ce te-a lovit?

— Hm, ştiu eu?!!... Poate un pumn de fier.

Şteflea înălţă ochii, mirat:

— Ce vorbă e asta?

— Aşa mi s-a părut... De fapt, nu-mi dau seama... sunt puţin aiurit... Am o stare de obnubilare... Uite şi termometrul. Ia vezi, s-a ridicat?

— Ai câteva linii peste 37...

— De unde vine temperatura asta?

— Las-că vedem noi. Ziceai că te duci parcă la o nuntă, hai?

— Da... Soră-mea... se mărită mâine...

— Mâine? Nu cred că ai să poţi face faţă. Ne trebuie cel puţin trei zile de spitalizare la mine...

Ilarie ridică din umeri.

— În orice caz vedem mâine ce-i de făcut.

Trecură în odaia musafirului.

— Acum, fă-te comod. Cristino, o pijama... Hai, mişcă mai repede. Ce stai aşa... ca viţelul la poarta nouă?

Fata din casă se uitase tot iscodind pe Ilarie. Ce soi de musafir o fi domnul acesta, picat fără veste în toiul nopţii, cu capul gol, însângerat, cu hainele ude şi pline de noroi şi pe deasupra, zgribulit ca un căţel cules de pe drumuri?

— Nu mai zgâi ochii aşa, dumnealui e doctor ca şi mine, am fost colegi de facultate. A avut un accident.

Ilarie surâse. Sigur că slujnica avea de ce să plutească în mirare.

— Dacă nu era accidentul, nici nu veneai la mine, nu-i aşa? Îţi place camera?

— Da, destul de elegantă. Nu ca aia, de pe Kogălniceanu, unde stăteam împreună.

— Mi-a plăcut întotdeauna confortul. Acum te las să te odihneşti. Mă duc la spital. Mi-i teamă c-o să am de furcă toată noaptea. Dacă ai nevoie de ceva, suni. Uite, aici e butonul. Ai adus pijamaua, Cristino? Foarte bine. Vezi să nu-i lipsească nimic musafirului nostru. Am plecat. La revedere, savantule norocos! Pe mâine... Noapte bună!

Spunând acestea ţâşni pe uşă, dar numaidecât se întoarse din drum:

— Era să uit, uita-m-ar relele, nici nu te-am întrebat dacă nu cumva ţi-i foame? Cristino, pregăteşte o cină pe cât e posibil mai substanţială...

— Nu vă deranjaţi, nu mănânc nimic... Prefer să mă odihnesc...

— Nu se poate, nu admit. Măcar ceva frugal. Ţi-aş ţine companie, dar, iartă-mă, nu-i posibil. Am plecat! Încă o dată, la revedere. Ai grijă, Cristino, de toate... Nu se ştie când mă-ntorc, poate că lipsesc până mâine dimineaţă...

— Da' unde vă duceţi, Doamne iartă-mă?

— Am de lucru la spital. A, nu ţi-am spus... S-au ciocnit mai adineauri două trenuri şi mi-au adus o groază de răniţi.

— Maică Precistă! exclamă femeia speriată, aşternând a cruce mare pe piept.

CAPITOLUL 7
MEMORIAL IV
(din însemnările doctorului Magheru)

I

După plecarea lui Şteflea, femeia mă întrebă ce-aş dori să-mi pregătească pentru cina târzie.

— Nu mănânc nimic. Nu numai că nu mi-e foame, dar nici n-am voie să înghit, mai ales alimente solide...

N-a vrut să audă, spunea că are s-o certe *conaşul* dacă mă lasă flămând. Văzând că stăruieşte atâta, am acceptat să-mi prepare o citronadă, cu zahăr mult, ca să scap de ea. În aşteptarea băuturii mi-am rotit privirile prin interiorul încăperii, gândindu-mă la ce joc al hazardului care m-a adus fără voie într-un oraş necunoscut, pentru a revedea pe un fost coleg, revedere parcă într-adins aranjată. Cu ce scop? Numai ca să mă odihnesc o noapte în acest pat somptuos, care vorbea de starea materială a lui Radu Şteflea? Asta era tot sau mai exista şi altă raţiune?

În definitiv, de ce aş căuta o raţiune unde poate nu este niciuna?

M-am oprit îndelung dinaintea unui tablou aninat de perete care înfăţişa un cap de expresie.

„Parcă aduce puţin cu Zăvideanu!"

Capul din ramă păru că se înclină în semn de aprobare, încreţind uşor sprâncenele. Am înregistrat gestul cu o tresărire. Avusese o amprentă atât de veridică, încât simţii nevoia să mă apropii de pânză şi s-o pipăi cu mâna. Era un tablou, firește... Ce-ar fi putut să fie altceva? Am surâs, jenat de vedenia mea (ce prostie!) şi cercetând mai atent portretul mi-am dat seama că n-avea decât o foarte vagă asemănare cu moşierul. Şi la urma urmei, chiar dacă ar fi semănat leit cu el, ce mă privea?

Menajera se ivi cu citronada. Am întrebat-o:

— Spune-mi, te rog, ce reprezintă tabloul ăsta?... E tatăl lui Radu?

Femeia înălţă din umeri, nu ştia. Înainte de a se retrage, mă rugă să las hainele afară, în spatele uşii, ca să le cureţe de noroi şi să le calce până mâine dimineaţă.

— Dar pantofii, nu?

— Şi pantofii, sigur că da, făcu ea, cătând mirată la mine.

După ce plecă, mi-am examinat sumar hainele şi ghetele. De necrezut! Erau pline de noroi de sus până jos, parcă mă bălăcisem într-o băltoacă. Ciudat: până acum nici nu băgasem de seamă acest lucru. Cum am intrat în halul ăsta la restaurant? Patronul avusese dreptate să mă ia drept un nebun scăpat din balamuc... Se întâmplă uneori şi de-astea. Dar *capul* acela, din

tablou, nu-i preocupat de asemenea probleme vestimentare pentru bunul motiv că n-are *trup*.

De ce mi-o fi venit tam-nesam acest gând stupid? Iată-mă din nou ancorat de portret, pe firul unei asociaţii de idei cu o logică trasă de păr.

În definitiv, cine o fi omul ăsta? m-am întrebat călcând, de astă dată, pe pragul obsesiei.

Capul din ramă, iscodit de fixitatea privirii, păru că se însufleţeşte, ca adineauri, cuprins de fluidul vieţii. Ochii mici, cu sprâncene stufoase, se bulbucară, crescură peste orbite. Gura strânsă, încleştată, se căscă mai mult decât permiteau fălcile şi un şirag de dinţi neregulaţi ieşi la iveală. Limba se zvârcoli în cuşca ei umedă, vrând parcă să evadeze din închisoarea care o ţintuia. Zăvoiul de păr pe creştet se răsfiră ca bătut de furtună.

Mă răsuceam în loc, fără astâmpăr, lungind gâtul ca să văd mai bine. Unde am mai zărit eu figura asta? Unde, frăţioare?

Nu era chip să-mi aduc aminte. Şi, totuşi, îmi era familiar chipul, îl mai întâlnisem, undeva, cândva...

„Să-l ia dracul de tablou, nu mai vreau să ştiu de el."

Şi ca să nu mă tulbure, l-am desprins din perete şi întorcându-l cu spatele, l-am rezemat de şifonier. În timpul acestei operaţii, pendula umplu odaia cu o notă prelungă, sonoră, al cărei ecou se stinse anevoie.

„Uite, e ora unu, după miezul nopţii şi eu îmi pierd vremea cu năzbâtii... Mai bine m-aş culca..."

Mi-am descălţat pantofii; subreta îmi adusese papuci. Ce femeie grijulie! Când să scot haina, un obiect lunecă jos pe covor. (Ce-o fi picat?) Voiam să mă aplec ca să văd ce-a căzut din buzunar, însă o pijama de poplin, foarte arătoasă îmi fură atenţia.

— Hm, mi-au dat una nouă, neîntrebuinţată...

Mi-am pus pijamaua (mă simţeam bine în ea, parcă eram mai zvelt), am făcut câţiva paşi prin faţa oglinzii (mofturi feminine), apoi m-am strecurat în aşternut. În aceeaşi clipă îmi aminti că uşa rămăsese descuiată. Coborâi din pat să întorc cheia. Nu se închidea uşa. (Ce-o fi asta?) Am răsucit cheia în sens invers, de astă dată se încuiase. (Mă rog, de ce invers?) Ce broască o fi asta care se închide întorcând cheia de la dreapta spre stânga şi nu de la stânga spre dreapta? Lăsând broasca în plata Domnului, am revenit sub pătură. Din pricina acestor lucruri mărunte uitasem cu desăvârşire să văd ce anume îmi căzuse adineauri pe covor. Preţ de câteva minute am simţit o adevărată voluptate în braţele odihnei.

Voi trage un pui de somn! Ştia el Shakespeare ce ştia când a spus că la ospăţul vieţii cel mai de seamă fel e *somnul*. Avea, pesemne, insomnii, săracul... Şi somnul ce reparator e... Fără el... organismul...

„Ei drăcie! Am lăsat lumina aprinsă...”

Iată-mă din nou la uşă apăsând de zor pe un buton. Curios, lumina nu se stingea...

„Trebuie că-i sonerie asta... Unde o fi întrerupătorul?”

Cercetam pe toată porţiunea peretelui ca să-l găsesc dar întrerupătorul nicăieri.

„Te pomeneşti că lumina se stinge de afară. Nu, nu cred. Prea-i de tot.”

Câteva ciocănituri puseră capăt frământărilor. (Asta ce-o mai fi?) Am deschis uşa. În prag Cristina, menajera.

— Ce e? am întrebat-o mirat.

— N-aţi sunat dumneavoastră?

— Da, eu... Voiam să sting lumina şi am apăsat din greşeală pe buton. Te rog, unde-i întrerupătorul? N-aveţi întrerupător în odaia asta?

— Cum se poate? E aici, nu-l vedeţi?

Era chiar deasupra butonului soneriei.

— Ptiu! De când îl caut! Mulţumesc! Iartă-mă că te-am deranjat.

— De ce n-aprindeţi veioza de la pat?

— N-am observat-o.

Femeia o aprinse şi înainte de a se retrage văzu tabloul coborât din perete.

— Dumneavoastră l-aţi dat jos?

— Da. Poţi să-l aşezi la loc... Cine e bătrânul acela?

— V-am mai spus că nu ştiu, făcu slujnica enervată. Întrebaţi pe domnul doctor.

— Bine, poţi pleca... (E o toantă asta, s-a cam supărat. Nu-i vorbă, are şi dreptate.)

Nu se mişcă din loc. Ce mai avea de spus?

— Vă rugasem să scoateţi afară hainele şi pantofii...

— Da, da, bine, nicio grijă... Mulţumesc.

Le-am scos după plecarea ei, lăsând la locul lor lucrurile din buzunare, în special portţigaretul din aur. (Eh, n-are să-l fure, nu mă tem că-i hoaţă.) Am stins victorios lumina (al naibii întrerupător, tot te-am descoperit). Rămas numai cu becul lămpii de noapte, m-am întins în pat hotărât să dorm. (Dacă nu-i tatăl lui Radu, cine naiba o fi?)

După un timp, altă pacoste: mi-am adus aminte că uitasem uşa descuiată. Stăteam în cumpănă: s-o încui, s-o las aşa? Tot mai bine s-o încui.

Hai şi de astă dată jos din pat, răsuceşte cheia, încearcă clanţa, întoarce-te la loc sub pătură. E cel puţin curios că nu mă sinchiseam deloc de repetatele mele scăpări. Parcă aş fi avut cea mai normală comportare.

Sub aşternutul moale am încercat din nou relaxarea muşchilor obosiţi şi nu făceam nicio mişcare de teamă să nu alung acea senzaţie plăcută din preajma somnului. Dar gândurile, acele vietăţi minuscule, fără formă şi conţinut, populaţia necunoscută a universului meu lăuntric, nu-mi dădeau pace.

„Undeva, cândva, tot am zărit eu mutra aceea din tablou."

Obsesia revenise, dar se izbi iarăşi de poarta aducerii-aminte încuiată cu lacăte grele. M-am întors cu faţa la perete. Pleoapele căzură ca o cortină despărţind lumea interioară de cealaltă, a realităţii. Dinaintea ochilor minţii rulau acum secvenţe izolate din propriul meu film, proaspăt trăit. Mă vedeam citind textul telegramei... Zâmbisem atunci... Aşteptam o veste rea (ah, telegramele astea blestemate, trâmbiţe ale nenorocirii). Aceea făcea excepţie de la regula generală, îmi adusese o veste bună, în ciuda presimţirii... Şi cu toate astea, presimţirea mea neagră părea, din păcate, îndreptăţită. Era o previziune, facultate obscură şi întâmplătoare, care trăsese un colţ din perdeaua viitorului imediat?

Iată acum pe moşierul Zăvideanu, cu trupul revărsat pe arcurile canapelei, legănându-se ritmic în mersul trenului. Îl durea capul şi în loc să-i dau un antinevralgic, îi dădusem un somnifer. Ce eroare simptomatică! Îl voiam dormind, ca să-l jefuiesc mai lesne. Şi cu toate că mă împăcasem cu ideea furtului, acceptând-o ca un rău necesar, totuşi, nu-i luasem banii, deşi pentru asta nu-mi trebuia decât o singură secundă, deoarece... aşteptam să plece trenul din staţie... şi după aceea... Ce raţiune avusese această ezitare? Nu era frâna conştiinţei care tot mai lucra în gol după ce pierduse partea ei de influenţă? Nici vorbă! O ezitare de-o clipă a zădărnicit totul, când mă voi întâlni de aci înainte cu o ocazie atât de rară şi bogată, când probabilităţile de a fi prins erau minime – ce minune? – aş zice inexistente. Dovada: însăşi ciocnirea trenurilor. După această nenorocire neprevăzută cine s-ar fi gândit să mă bănuiască măcar, necum să mă acuze când sunt atâţia corbi care profită mai ales în asemenea împrejurări.

Dar când m-am trezit din leşin ce făcea moşierul? Uite că nu-mi aduc aminte. Parcă era lângă mine, însă n-aş pune mâna în foc. De familia celor trei, ştiu sigur că dispăruse. Ce s-o fi ales de ei? Dacă l-a mirosit cineva şi mi-a prădat omul? Hm, totul e cu putinţă.

În orice caz, dragul şi scumpul meu vis, raţiunea existenţei mele, nu se va transforma în faptă, mereu va rămâne un proiect eşuat, sortit renunţării, ca nouăzeci şi nouă la sută din proiectele oamenilor de toată mâna.

Nu, nu pot să fur, nu pot! O incapacitate organică mă paralizează, asta-i! Trebuie să mă gândesc la alte mijloace de a-mi procura banii necesari. Orice alte mijloace afară de furt!

După aceea, am intrat într-o zonă pustie. Adormisem? Nu, încă nu! A, parcă mă gonea un pumn de fier (mi se pare chiar că i-am spus lui Radu de aşa ceva, când m-a întrebat ce mă lovise – ciudăţenie – cum de mi-a trecut prin minte un astfel de răspuns? (Am vrut poate să fac o glumă, dar gluma avea implicaţii în conştiinţă.)

Da, fugeam urmărit de un pumn zburător. Asta când? E o halucinaţie? Doar mă aflam în tren... Nu, nicidecum! Stai, stai! Un vis, chiar un vis a fost! Acolo am văzut şi un... un... compartiment de... A, încăperea aceea fantastică... cu pereţi de sticlă... preschimbată la repezeală într-un compartiment de tren, în propriul nostru compartiment în care am călătorit... Şi pe urmă poteca de lumină de pe marginea prăpastiei... Da, da, vis... autentic vis...

Tiii, chiar acolo – extraordinar! – am dat cu ochii de tipul ăsta din tablou!... Vezi, tot Zăvideanu era în fond... Tot el! Pretutindeni – el!

Nu ştiu cum n-am sărit în sus de bucuria găsirii. Rezolvasem obsesia.

Acum imaginile se trăgeau una pe alta, legate cu nevăzută sfoară într-un tot bine adunat. Astfel, am izbutit să reconstitui straniul vis pe care l-am avut în somn, după instalarea familiei din Turnu-Severin. De mirare, până în clipa de faţă, nu ştiam nimic de existenţa lui. Probabil dormeam profund, aşa încât centrii nervoşi au recepţionat destul de insuficient ondulaţiunile electromagnetice pentru a le face conştiente, înlesnind astfel reprezentările.

Mi-am zâmbit superior, cu îngăduinţă, văzându-mă pe mine cum gâtuiam pe moşier ca să-i răpesc punga. Bună! Neizbutind să fur în realitate, transferasem acţiunea în vis, domeniu în care obţineam o satisfacere deghizată a tendinţelor subconştiente refulate de cenzura conştiinţei. Aceste tendinţe rămase inofensive, pentru că în vis ele nu pot pune în funcţiune aparatul motric ca să declanşeze *fapta*, sunt slăbite, uşurate, diminuate, straşnic mecanism al nevoii de echilibru care ne aduce purificarea sufletească atât de necesară.

Simţeam că la scurte intervale mă detaşez de realitate... Îmi apăreau dinainte, tot mai palid şi destrămat, o seamă de imagini incoerente: o băltoacă undeva pe câmp, un tren pustiu care se scurgea fantomatic în noapte, o stradă luminată difuz, un pachet care a lunecat pe covor... Cum uitasem să văd ce-i cu el? Pijamaua, ah, da, pijamaua a fost de vină.

...Şi totul se topi într-o negură compactă care semăna atât de mult cu împărăţia morţii celei mari.

Adormisem.

II

Odaia era inundată de un adevărat potop de lumină. Mobilele, scăldate în ape străvezii, cochetau cu soarele. Oglinzile gâdilate de raze subţiri de

beteală surâdeau fericite bucurându-se de festivalul luminii. În fine, sub blagoslovirea cerului, toate lucrurile se transformaseră în fiinţe.

Priveam cu ochii măriţi de mirare în jurul meu şi mă înfruptam din priveliştea care îmi injecta voioşie, încredere, putere. Zâmbii luminii prietene şi stăpâne, apoi îmi întorsei mie zâmbetul. Prinsesem, din zbor, o clipă de fericire. Atâta. Căci în clipele următoare aducându-mi aminte de cele petrecute azi-noapte am conchis că trenurile nu s-ar fi putut ciocni în bunătatea darnică a luminii şi chiar dacă se ciocneau, prăpădul ar fi fost mult mai mic. Pendula, care scânteia şi ea în bătaia soarelui, se făcu auzită.

„E zece? m-am mirat. Că bine am dormit! Şi ce somn adânc, fără vise. De mult nu m-am trezit la ora asta!"

Am trecut în faţa oglinzii şifonierului, care mă cuprinse întreg în apa ei.

„Leneşule, ai să mai dormi şi altă dată până la prânz? O să-ţi rup urechile!"

Mi-era ruşine de aceste dezmierdări puerile, dar de atâtea ori am simţit nevoia să devin copil! Din păcate, seriozitatea îmi reveni prea curând.

„Hm! Sunt cam tras la faţă... Nu-mi place deloc paloarea asta... Să vedem cum stăm cu temperatura?... Cred că totuşi am niţică febră... Nu-i bine..."

Am căutat termometrul cu ochii. Nu era de găsit. Şi doar azi-noapte Radu îmi luase temperatura. (S-o fi întors? Probabil doarme!). N-o fi rămas la el? Sau la femeia din casă? Tot umblând după termometru, am descoperit jos pe covor un pachet legat cu sfoară subţire. Un colţ al învelişului era desfăcut.

„Ce-i asta? făcui surprins. De unde o fi picat?"

Mi-am adus aminte că azi-noapte, pe când mă dezbrăcăm, îmi lunecase ceva din haină. Voiam să văd ce anume mi-a căzut, dar prins de alte gânduri, uitasem. Şi uitarea asta se prelungise până acum.

— Nu i-o fi picat lui Radu?

Am respins pe loc ipoteza. Obiectul nu putea să fie ai gazdei, ştiam precis că îmi căzuse mie din buzunar.

Cercetam cu luare-aminte misteriosul obiect, îl pipăiam, îl cântăream în palmă. Cert, nu-mi aparţinea. Era al altcuiva. Învelişul rupt într-o parte, lăsa să se vadă un teanc gros de hârtii albastre.

„Ce fel, sunt bani? De unde şi până unde? Bani?"

Rupând sfoara cu un gest nervos, am desfăcut pachetul:

„Cerule! Bancnote de 5.000! Un teanc de bancnote nou nouţe! Şi asta? O scrisoare? Nu, nu-i scrisoare, o telegramă. Din ce în ce mai interesant. Să vedem ce scrie.

...Domnului Matei Zăvideanu. Vino imediat cu banii. Încheiat tranzacţia. Avocat Mărgineanu."

Stupefacţie.

„Sunt banii moşierului! Banii moşierului! Nemaipomenit!”

Am înţepenit pe loc, cu mii de rădăcini sub picioare, căutând să înţeleg ce s-a întâmplat. Un puhoi de gânduri şi sentimente mă invadară ca un torent. Apoi, am căzut copleşit pe un fotoliu, îngropându-mi capul adânc în podul palmelor.

„Cum a ajuns pachetul acesta în mâinile mele? Când? Cum? În ce chip?”

Mă trudeam să-mi aduc aminte când, în ce împrejurare intrasem – fără voie – în posesia acestor bani străini? Şi încercam să reconstitui clipă cu clipă ce anume se petrecuse după ciocnirea trenurilor? Grea treabă să te descurci într-o beznă atât de densă! Memoria mea nu înregistrase nimic trecând prin acest tunel. Şi cum să înregistreze dacă îmi pierdusem cunoştinţa? Acest hiatus poate să fi durat o oră-două, chiar mai mult. Dar ce importanţă are, dacă în acel timp mort nu se putea produce nici cea mai elementară faptă? Până aici e bine stabilit, nu încape nicio îndoială asupra realităţii celor întâmplate. Să mergem mai departe. Ce s-a petrecut după trezire? Evident, recăpătarea cunoştinţei m-a orientat asupra primejdiei în care mă aflam şi fără să-mi fi venit bine în fire, părăsisem vagonul (sursă de spaimă) cât mai repede. Mă miram că izbutisem să cobor cu atâta uşurinţă pe pământ ferm (mă aşteptam la obstacole grele, la suferinţe mari, de ce?) şi odată ajuns afară am rupt-o la fugă pe câmp, în necunoscut (ca să mă depărtez cât mai mult, deşi acum inutil, de primejdie) nimerind orbeşte într-o băltoacă (mi-o fi curăţat femeia hainele?). Comportare perfect normală în asemenea împrejurări.

Ori, în clipele acelea de groază când primul gând al omului este să-şi salveze bunul suprem, viaţa, mie îmi revenise pofta de a fura banii moşierului, sugrumând imperativele instinctului de conservare? Nu se poate!

Mi-am amintit cele citite cândva, că pe bordul *Titanicului*, marele transatlantic scufundat în împrejurări atât de tragice, se afla soţia miliardarului Rockfeller care purta un colier de perle valorând cinci milioane de dolari. Un detectiv particular, special angajat, veghea tot timpul ca nu cumva preţioasa bijuterie să fie şterpelită de vreun hoţ internaţional. Ori, când se iscă panica, bărbaţi şi femei înnebuniţi de groază călcau în picioare minunatele perle împrăştiate pe parchetul sălii de bal, fără să se sinchisească cineva de ele. O zi de viaţă preţuia pentru ei mai mult decât toate colierele din lume.

Nu, hotărât lucru, e exclus să fi jefuit pe moşier după declanşarea catastrofei. O asemenea ipoteză contrazice firea, e organic imposibilă. Monstruos, imposibilă!

Atunci, când am pus mâna pe bani? Dacă într-adevăr eu eram acela care furase pachetul cu bancnote se poate să nu-mi amintesc deloc în ce circumstanţe am comis fărădelegea?

Ciudat, foarte ciudat!...

Şi totuşi, banii se află la mine, în mâinile mele, şi asta este unica certitudine până acum. Scos din fire că nu reuşeam să fac lumină în creier, am strigat, lovind cu pumnii în masă:

— De unde au răsărit banii ăştia?

M-am speriat de propria-mi voce. Cine ar fi fost în măsură să-mi răspundă la întrebare în afară de mine?

— Trebuie să mă calmez puţin... Altfel n-ajung la niciun rezultat.

Îmi reaminti că tocmai căutasem termometrul. Acum ştiam sigur că trebuie să am febră. Şi, nemaiputând suporta generoasa revărsare de lumină, care adineauri mă bucurase atât de mult am coborât transperantele peste ochii ferestrelor, ca două stavile în drumul soarelui. Orice s-ar spune, frumuseţile naturii nu înseamnă nimic prin ele însele, dacă starea noastră sufletească nu le dă preţ.

M-am cufundat iarăşi în fotoliu, aparent calm, pregătit să reiau meditaţia pentru a rezolva acest caz ciudat din cale-afară, cazul doctorului Magheru.

N-oi fi luat cumva pachetul înainte de catastrofă? Ce făcusem înainte de ciocnire? Să ne gândim. A, da. Dormisem. De asta îmi aminteam perfect. Somnul mă apucase după apariţia familiei severinene în compartiment. Ori, în prezenţa acesteia, era cu neputinţă să fac cea mai mică mişcare. Atunci, când naiba prădasem pe zevzecul acela de moşier, care călătorea cu o sumă atât de mare la el? Doar nu i-oi fi luat banii în timp ce dormeam?

Am surâs destins oarecum, gândind la absurditatea unei asemenea ipoteze. Sigur că alta mai bună n-aveam deocamdată...

„Nemaipomenit caz, doctore Magheru, îmi spuneam. Trebuie să recunoşti deschis. Sunt sigur că ceva asemănător nu s-a mai întâmplat pe lume înaintea mea. Şi nici că se va mai întâmpla după mine!”

Deodată, mi se păru că eram jucăria unei halucinaţii şi am încercat să mă scutur de ea, s-o îndepărtez. Luând o bancnotă în mână, am pipăit-o uşor cu degetele. Simţurile, perceperea funcţionau normal. Era o hârtie nou-nouţă, cu frăgezime de mătasă, având număr, serie, aşa cum sunt toate bancnotele. Am ridicat-o în dreptul ferestrei ca să văd filigrama estompată. Am făcut acelaşi lucru şi cu altele. Erau, fără îndoială, veritabile. Am recitit telegrama: Matei Zăvideanu. Era vorba de moşierul meu, nicidecum de altcineva.

Aşadar, nu putea fi la mijloc nicio nălucire. Dimpotrivă, mă aflam în faţa unei realităţi certe, concrete, crude. Mi-am strâns capul în mâini, neştiind ce să mai fac. Ardea ca jeraticul. Tâmplele îmi zvâcneau pripit sub asaltul

sângelui fierbinte. Broboane mari de sudoare îmi lunecau de pe frunte lăsându-se în jos pe valea obrajilor, ca să le sece arşiţa...

Cineva bătu în uşă. Am sărit în picioare. (De ce m-oi fi speriat aşa?) Am strâns în pripă teancul de bancnote înghesuindu-le de-a valma în buzunarele pijamalei.

— Cine-i?

— Eu. Te-ai sculat, savantule?

Era Radu, cine putea să fie decât el? Sau Cristina, femeia din casă. Ba nu, Radu...

— Îndată!

I-am deschis. Şteflea se ivi în prag, palid, cu cearcăne la ochi.

— Cum te-ai odihnit? m-a întrebat.

— Destul de bine, mulţumesc (probabil că surâdeam). Dar tu?

— De mine să nu vorbim: am lucrat toată noaptea pe deşălate, cum spune ţăranul. Fracturi, plăgi, traumatisme cu nemiluita. Am avut un caz care m-a întors pe dos: o femeie tânără, cu o plagă lacero-contuză la piciorul stâng, mi-a făcut gangrena gazoasă... O formă gravă, nenorocită... cum n-am văzut.

— Trebuie să mergi la amputare... Fără discuţie. Altfel se curăţă...

— Doi cu fractura bazei craniului s-au şi curăţat. Aşa că tu, savantule, ai avut noroc cu carul...

— Va să zică, a fost ceva serios de tot.

— Cred şi eu. Închipuieşte-ţi trei vagoane complet sfărâmate. Înţelegi ce-i asta?

— Mda, carnagiu în toată puterea cuvântului. N-ai aflat cui datorăm măcelul?

— Abia am avut timp să răsuflu. Autorităţile anchetează pe capete. Când veneam spre casă mi-a spus în treacăt un prieten, avocat, cică impiegatul de serviciu de-aici, din staţie, unu Costescu, ar fi dat drumul mărfarului, fără să ceară liber, ca să facă cruce ca de obicei la Pietroasa. Dar acceleratul de rândul ăsta n-avea întârziere şi încrucişarea trenurilor trebuia să aibă loc la Caransebeş. În fine, precis nu se ştie ce a fost.

N-am priceput decât ceva confuz din lunga explicaţie a colegului. De altfel, nici nu reuşisem s-o urmăresc până la capăt.

— Sunt mulţi morţi?

— Vreo patruzeci şi cinci până acum. Dincolo, la *Asigurări*, s-au grămădit peste o sută de răniţi. I-au pus şi câte doi în pat. Dar nu e nimic sigur, în afară de zăpăceală. Nimeni nu-ţi poate da o ştire cumsecade. O să aflăm şi noi din ziarele de mâine. Cum stăm cu capul?

— Nu prea bine.

— Ba nu, zău?

— Am temperatură, dar mai degrabă obnubilări.

— Nu strică să-ţi faci o radiografie cranianã...

— Cred că nu-i cazul!

— Să te păzească sfântul de diagnosticul medicului asupra lui însuşi. Ţi-aduci aminte de păţania lui Gheorghiu, teribilul nostru diagnostician?

Aci, am râs amândoi cu poftă. Erorile medicilor vestiţi sunt şi mai vestite decât ei.

— Aşa că fă bine şi lasă-te în seama mea. Suporţi deplasarea?

— Eu vreau să plec, omule... Nu mai complica lucrurile degeaba.

Aveam de gând să-mi continui călătoria până la Lipova, unde mă aşteptau ai mei. Până deseară voi ajunge oricum.

— Ce e aia? Nuntă? Eşti ţăcănit la cap?...

Ţăcănit la cap? Ah, prietene, într-adevăr, cam ţăcănit. Ăsta-i diagnosticul pe care l-ai pus la întâmplare, dar ai nimerit bine. Dacă ai şti ce mi s-a întâmplat, prin câte peripeţii am trecut, ţi-ai da seama că ciocnirea de trenuri a rămas pentru mine un fapt mărunt, de nebăgat în seamă. În starea mea, desigur, nu-mi arde de petrecere, dar nici de lipsit nu pot să lipsesc. M-aş mulţumi să fiu prezent, atâta tot. Doar pentru asta plecasem la drum, chit că acest drum era cât p-aci să fie fără întoarcere.

Radu stăruia să mă convingă.

— Nu înţelegi, savantule, că n-ai cu ce să mergi? Circulaţia încă nu s-a restabilit. Se lucrează pe capete la dislocarea liniei, care e stricată pe o distanţă de câteva sute de metri...

— Hm, prost al dracului! Ce fac în cazul ăsta? Nu se poate găsi alt mijloc de locomoţie? O maşină, de pildă...

— Se poate, firește, dar nu e deloc indicat.

Spunând acestea doctorul Şteflea se uită la termometru.

— Poftim! 38 şi două linii... De unde naiba vine temperatura asta? Ţi-a pierit cheful acum?

Hm, simptom alarmant! Asta-mi mai trebuia – complicaţiile. Bine. Am să fac o radiografie. Firește că, deocamdată, voi renunţa la plecare. N-am încotro... Măcar să anunţ pe ai mei că... au aflat probabil şi ei de ciocnire şi or fi îngrijoraţi de soarta mea. Trebuie să le trimit o telegramă (ah, telegramele astea!) să-i liniştesc... Pe urmă, vom vedea ce mai e de făcut.

Ne-am înţeles să fac o radiografie la Spitalul Asigurărilor Sociale, acolo cică aveau un aparat nou, adus recent din Germania şi mai ales un radiolog bun.

— Îmbracă-te, savantule, subreta mea ţi-a curăţat hainele, vezi că le-a pus în faţa uşii. Te-aştept în sufragerie să luăm micul dejun, după care plecăm cu trăsura la spital.

— Mai bine am merge pe jos.

— Profund gândit, trăsura cam zdruncină şi nu-i bine, încuviinţă Şteflea, care tot timpul morfolea cu degetele o hârtiuţă găsită întâmplător pe masă. Asta ce-i? mă întrebă el. E a ta?

Am tresărit de spaimă:

— Da, a mea...

Aproape i-am smuls-o din mână.

— E telegrama prin care ai mei mă cheamă la nuntă, înţelegi...

Cum naiba o uitasem pe masă, la vedere? Dacă Radu îşi arunca ochii pe ea? Nu era vorba să citească textul (n-ar fi înţeles mare lucru), ci să reţie doar numele lui Zăvideanu pus în fruntea hârtiei. Atât ar fi fost de-ajuns ca să se ivească cine ştie ce complicaţii grave. Cerule, ce imprudenţă! De ce n-oi fi distrus din capul locului acest unic corp delict?

După ce Şteflea ieşi, am prefăcut *corpul delict* în zeci de bucăţele (să poftească cineva să-l reconstituie) şi le-am aruncat în sobă. Mult mai cuminte dacă le ardeam, dar gândurile cele mai bune îmi vin de regulă după consumarea faptei, replicile cele mai isteţe, după încheierea dialogului. Apoi, cu o inexplicabilă zăbavă în faţa oglinzii, mi-am pus hainele curăţate şi călcate, parcă erau ca şi noi (merită femeia un bacşiş gras – o fi trăind cu Radu?) Intrat în costum, m-am simţit mai sigur, mai ocrotit, ca într-un adăpost pe măsura mea. (Nuditatea îmi trezeşte complexe de inferioritate) Când să bag pachetul în buzunar... Stai, ce fac? n-am numărat încă banii, măcar să ştiu câţi sunt... ce dracu! Fuga la uşă. Hârrş, răsucim cheia în broască (S-ar putea ca Radu, ori chiar subreta lui să mă surprindă, pacoste care le-ar fi pus vârf la toate). N-a fost nevoie de numărătoare, bancnotele erau noi, neatinse, aranjate în serie: un simplu calcul aritmetic de-o clipă... Da, desigur aveam 500.000 de lei. Mă aşteptam la suma asta, cele auzite de la Olarian se confirmă. Va să zică, bogat! Călare pe univers! Marlen, zeiţa mea, îmi vine să zburd de bucurie, să sări peste mări şi ţări, să mă cocoţ pe Everest pentru a striga de acolo omenirii că marele meu vis, începând de azi, de la ora zece, păşeşte ferm pe drumul înfăptuirii... Câte avem azi, Marlen? Nouă iunie, duminică... Memorabilă dată în istoria noastră, nu-i aşa, soţioară mică? Te rog ia cu tine în eternitate pe acest *9 iunie!*...

Numai că bucuria asta revărsată ca un ocean mă îneacă de prea multă ce e. Stau parcă pe vulcani clocotitori care mă zgâlţâie, vrând să mă facă una cu lava. Să se înfrupte şi ei nu atât din trupul şi sângele meu (vulcanii sunt sătui de oameni îngroziţi), ci din bucuria care mă inundă, element total necunoscut lor.

Nu mă las pradă. Vreau să-mi apăr bucuria cu dinţii!

...Colegul meu Şteflea nu mai poate merge cu mine la examenul radioscopic, a primit un telefon să se întoarcă la dispensarul său, i-au mai adus câţiva grav răniţi. Cazurile mai uşoare au fost transportate la Lugoj şi chiar la Timişoara.

Nu-i nimic, voi căuta să mă descurc singur. A dat în prealabil un telefon modicului radiolog Reiss şi a plecat valvârtej cu trăsura.

După el, am plecat şi eu pe jos. Sărbătoarea solară încă nu se sfârşise, aerul proaspăt şi răcoros îmi făcea bine. Mergeam agale în susul străzii, hotărât să nu mă mai gândesc la nimic. Oraşul trăia ziua prezentă în linişte deplină, fără frământări şi probleme, străin de tot ce se întâmplase azi-noapte. Asta era în firea lucrurilor, solidaritatea umană merge până la o anumită graniţă, după aceea, omul rămâne singur. Cei mai apropiaţi de el, părinţi, soţie, fraţi, surori, încrucişează neputincioşi braţele: nu-l mai pot ajuta.

Pe partea cealaltă a străzii un comisar ţanţoş, cu uniforma strânsă pe talie. Când am dat cu ochii de el, un fior de gheaţă mă străpunse pe şira spinării. Aş fi vrut parcă să mă topesc din câmpul lui vizual. Dar omul ordinii trecuse de mine şi se depărta liniştit, fără să-mi acorde cea mai mică atenţie.

Oh, ce sensibilitate nefericită! Sunt gata oricând să fac neghiobiile cele mai idioate. Mă mir că n-am luat-o la sănătoasa. Pentru cei care se tem primejdia e întotdeauna la un pas de ei.

Oricum nu e deloc prudent să umblu cu banii în buzunar. Nu ştii niciodată ce se poate întâmpla, aşa, pe nepusă masă. Dar ce puteam face? Să-i fi ascuns la Radu în casă? Şi unde, mă rog? Dacă aveam un geamantan (ah, geamantanul cu trusa au rămas în tren – sărăcuţul – ducă-se!) i-aş fi pus acolo, sub cheie şi n-aveam nicio grijă.

Am cotit la stânga ca să ajung la grădina publică. Acolo o tăbliţă pusă pe zidul unei clădiri îmi atrase atenţia: era Oficiul poştal. Bine că l-am găsit, trebuie să dau de veste celor de acasă ce-i cu mine, altfel vor înnebuni de grijă. Le-am trimis o telegramă-fulger: *„Sunt sănătos, nu pot veni la nuntă.”*

După asta, întrebând pe unul şi pe altul, am nimerit la Spitalul Asigurărilor. Acolo, zarvă, frământare, forfot, un du-te-vino neîntrerupt. Medicul-şef îşi pierduse capul de tot. Deşi cu câţiva ani mai vârstnic decât mine, avusesem la Brâncovenesc o discuţie în privinţa unui diagnostic, la care profesorul nostru îmi dăduse dreptate. M-am pomenit că vine la mine şi mă acoperă tam-nesam de ocări:

— Ce faci, colega, îmi stai cu burta la soare în timp ce iese sufletul din noi? Treci imediat la gardă...

M-am uitat lung la el, măsurându-l din cap până-n călcâie.

— Mă aflu aici ca pacient.

— Pacient? De ce pacient?

I-am spus pentru ce şi am adăugat că aveam nevoie de o radiografie a craniului.

— Scuză-mă, te rog, mi s-a părut că faci parte din personalul meu.

— Îmi pare rău că-ţi cunoşti atât de bine subalternii, eu lucrez la Spitalul Comunal din Piteşti, care se află la o depărtare de circa 300 de kilometri.

— Şi mie tot rău îmi pare că va trebui să aştepţi mult şi bine. Precădere au cazurile grave.

— Mulţumesc pentru lămurire. Dacă veneai acum o oră m-aş fi bucurat mai mult de revederea noastră după atâta timp. În ce mă priveşte, chiar în timpul războiului n-am lucrat aşa.

Aş mai fi adăugat că plâng pe nefericiţii pacienţi încăpuţi pe mâna lui, dar s-a făcut nevăzut cu nervii lui pe care trebuia să-i lase acasă, încuiaţi în sertar. Am vrut să renunţ, dar spre surprinderea mea, o soră medicală adresându-se mulţimii a strigat numele meu.

— Eu sunt...

— Poftiţi, vă rog, la domnul doctor Reiss.

Radiologul, un neamţ blond, între două vârste, mi-a făcut numaidecât radiografie. N-a găsit nimic alarmant, o simplă fisură, dar mi-a atras atenţia asupra primejdiei frei-intervalului.

Înainte de a pleca, l-am întrebat:

— Aveţi un procentaj de erori?

Radiologul surâse:

— Nu sunt Dumnezeu. Însă cred că e minimum. Aş zice sub cinci la sută... Vă temeţi?

I-am răspuns, ocolind întrebarea, că la vestitul spital Maggiore din Milano, s-a făcut, de curând o cercetare în spiritul celei mai stricte obiectivităţi ştiinţifice, luându-se în discuţie o sută douăzeci şi patru de decese înregistrate în cursul anului trecut. Concluzia: s-ar fi putut salva treizeci şi trei de pacienţi de la moarte prin diagnostic mai exact, sau printr-o terapeutică mai bună.

Am conchis:

— Vă felicit pentru procentajul dumneavoastră!

După plecare, mi-a părut rău, trebuia să servesc acest exemplu amar şefului său cu capul în nori. Dar i-l va trimite radiologul, nicio îndoială.

Afară, în faţa spitalului, o surpriză: în timp ce coboram scările, a oprit un *Packard* şi cineva din interiorul maşinii m-a strigat familiar:

— Ilarie! Ilarie!

Era tata. De când sunt pe lume, nu-mi amintesc să mă fi copleşit cu atâtea îmbrăţişări şi sărutări ca de rândul acesta. Plângea de bucurie că mă văzuse teafăr (Scena, într-adevăr, mă emoţionase).

— Doamne, ce spaimă am tras... nu-ţi mai spun... Credeam că înnebunesc azi-dimineaţă când mi-a telefonat dirigintele poştii.

— Ţi-am trimis o telegramă acum două ore. A fost primul lucru pe care l-am făcut.

— Foarte bine! O primeşte Mariana... Voia să meargă cu mine, abia am convins-o să renunţe.

— A cui e maşina?

— A primarului Balotă... Suntem prieteni buni. El mi-a împrumutat-o. Hai undeva, să luăm o înghiţitură... Poate îmi spui prin ce-ai trecut...

Am nimerit chiar la restaurantul *Majestic* de azi-noapte, unde fusesem primit atât de ostil. Ne-am aşezat la o masă (erau mese pe trotuar). Patronul nu m-a recunoscut, nici că se simţea nevoia. Mare lucru nu i-am povestit tatii... Doar atât, că mă aflam în vagonul de clasa întâi şi...

— Foarte bine ai făcut, vagoanele de clasa întâia sunt de regulă aşezate la mijlocul trenului. În caz de coliziune acolo şocul e atenuat simţitor şi călătorii scapă numai cu spaima, înţelegi?

Nu ştiam asta... I-am mai spus că tocmai dormeam când s-a produs ciocnirea, că am fost lovit la cap, nu-mi dau seama cum, încât mi-am pierdut cunoştinţa. Când mi-am revenit, cuprins de spaimă, am luat-o la sănătoasa peste câmp, nimerind chiar aici, la restaurantul ăsta, unde din întâmplare am dat peste un fost coleg de facultate care m-a găzduit peste noapte. Păcat că-mi pierdusem geamantanul.

— Adică nu l-am pierdut... l-am uitat. Cine se mai gândea atunci la lucruri? Aveam smokingul nou-nouţ, trusa... Ah, şi brăţara, o brăţară de aur masiv... o cumpărasem pentru Mariana, cadou de nuntă.

— Lasă, nu-i nimic... Astea se fac la loc. Bine că ai scăpat teafăr...

— Teafăr de tot. Nu. Azi-noapte am avut temperatură, asta mă îngrijorează puţin. Tocmai îmi făcusem o radiografie...

Bătrânul s-a alarmat:

— Şi... ce-a spus?

— N-a găsit nimic...

— Mergem la Timişoara, acolo e un radiolog excelent. Nu strică să te vadă şi el...

Ne-am repezit până la dispensar cu gând să-mi iau rămas bun de la Ştefica, dar n-a fost chip: era în operaţie. În schimb, acasă la el, am rugat-o pe subretă să-i comunice plecarea mea şi i-am strecurat o hârtie de o sută pentru curăţatul hainelor. (Bacşiş regesc!)

Apoi, la drum întins. Şoferul, avertizat, conducea grijuliu, evitând hopurile pe cât era cu putinţă. Tolănit în voie pe canapeaua automobilului, alături de tata, mă simţeam într-o dispoziţie de securitate deplină, ca un animal-femelă care, stând să nască, considera drept protector pe cel dintâi animal adult ce-i apare dinaintea ochilor. Dar n-aveam chef de vorbă, mi-ajungea să-l ştiu pe bătrân lângă mine. De aceea, m-am prefăcut că dorm, retrăgându-mă în lumea gândurilor. Eram deficitar cu marea mea enigmă, ea rămăsese încă în aer, nerezolvată. Hai s-o iau din nou, de la capăt, poate voi reuşi să dezleg ceva.

Nu, e inutil să recapitulez *ab initio*, n-are sens. Până acum am desluşit neîndoielnic un lucru: transferul bancnotelor moşierului nu s-a petrecut decât după apariţia familiei severinenilor. Aici mă izbeam însă de un fapt incontestabil: adormisem după venirea familiei în compartiment. Admiţând că totuşi n-am dormit, ipoteza trebuie înlăturată. Prezenţa celor trei persoane nu-mi zădărnicea orice tentativă de furt?

Atunci, când am luat banii? După ciocnirea trenurilor? E exclus după ciocnire. Îmi pierdusem cunoştinţa, când m-am trezit a urmat fuga buimacă în noapte. În momentul fugii, moşierul se mai afla în compartiment sau nu? Uite, asta nu-mi aduc aminte şi pace. Cum se face că de severineni îmi aduc aminte foarte clar că dispăruseră, însă de moşier habar n-am?

În truda încordării, izbucni un gând cutezător: nu cumva în vis? Am respins categoric ipoteza. Cum în vis? Asta-i inepţie curată. Adică de ce, mă rog, inepţie? Dacă visul acela n-a fost vis, ci realitate?

Am tras aer mult în piept dintr-o trebuinţă nemărturisită de a nu mă sufoca. Hm! Dacă, într-adevăr, visul...

Înfierbântat, crezând că dezleg o clipă mai devreme nodul problemei, am rămas nehotărât ca în faţa unei răspântii.

Visul... Ce visasem oare?

Hai, toate forţele, să-l reconstituim... Visul a existat, trebuie reconstituit, poate îmi va servi drept o bază pentru concluziile viitoare. Mi-am amintit cu uşurinţă chipul lui Zăvideanu cu trăsăturile crispate de groază (obsesia cu tabloul din casa lui Radu mă ajuta enorm). Mi-am mai amintit gestul meu de a-l gâtui... da, îl strângeam de gât pe moşier cu amândouă mâinile... (Ah, monştrii din mine, ei erau autorii acestui sălbatic vis care trebuia să le dea satisfacţie.) Revăd în minte punga prădată. O scuturam în aer ca un trofeu. Şi în urechi îmi suna limpede zornăitul galbenilor.

„Poli de aur? Dar aici sunt bancnote de hârtie, proaspăt ieşite din tiparniţa Băncii Naţionale!”

Concomitent cu gândul, mi-am pipăit reflex buzunarul doldora. Nu, n-a fost decât un simplu vis, care a lucrat cu simboluri şi alegorii, în lipsa

factorului vorbirii, cum a fost, de altfel, şi fuga mea, urmărit din spate de mâna cerească, simbol al purităţii, datorit desigur conştiinţei ultragiate.

Şi Freud şi Cordan şi D'Hervey susţin că stările afective care ne-au stăpânit înainte de a adormi, dau, în cele mai multe cazuri, conţinut viselor, că o dorinţă refulată în stare de veghe găseşte în vis drumul cel mai scurt al realizării. Deci nu pare deloc surprinzător că visul meu seamănă leit cu ceea ce s-a întâmplat în realitate.

Cred că ipoteza cea mai aproape de adevăr este aceea că am pus mâna pe bani tot atunci când trenul se afla în gara Turnu-Severin, adică înainte de a sosi familia aceea alcătuită din trei persoane. E de neînchipuit însă cum memoria n-a înregistrat faptul. Eram, nici vorbă, foarte tulburat, tendinţe inconştiente se războiau surd cu sentimente şi dorinţe contradictorii. Ori, acest câmp de luptă haotic, sugrumat sub presiunea timpului, a dus la zădărnicirea unei percepţii normale.

Am rămas aici, punând punct atâtor frământări sterile. Important e ce voi face de aici înainte? Fără îndoială că Zăvideanu are să mă bănuiască şi pe mine. El va bănui pe toată lumea, cu mine de ce ar face excepţie? Sunt, de altfel, *singurul* pe care îl cunoaşte. Numai că o simplă bănuială nu duce prea departe. Are nevoie de probe, trebuie să dovedească înaintea anchetatorilor că eu am comis furtul. Dacă în urma unei percheziţii s-ar găsi pachetul cu bancnote, atunci da! Nimic de zis! Predau mâinile pentru a fi încătuşate. Dar asta nu se poate întâmpla decât unui guguştiuc care calcă în străchini. În ce mă priveşte, primul lucru pe care trebuie să-l fac e să mă descotorosesc de bani, punându-i bine la păstrare. Şi mai potrivit loc de ascuns ca acasă, la tata, nu e altul... La noapte, sau în cursul zilei de mâine, am timp berechet să găsesc o ascunzătoare sigură. În orice caz e bine să nu mă ating de bani cel puţin câteva luni, căci voi fi în acest timp supravegheat îndeaproape fără să ştiu. Mai mult decât atât, nici nu trebuie să pornesc în ţările unde visul mă trimite. Plecarea mea ar stârni, cum e şi natural, bănuieli.

Bine, dar nici aşa nu merge. Să amân călătoria *sine die?* Chiar dacă aş răbda un an, bănuiala tot îşi va scoate capul. Ori, irosindu-mi astfel timpul, n-ajung nicăieri pentru bunul motiv că nici n-am plecat. E absolut necesar să îmbrobodesc grupul de oameni în mijlocul cărora trăiesc, făcându-l să creadă că am la îndemână o posibilitate de a studia în ţări străine. Fie o bursă fictivă, fie altceva. În fine, voi vedea ce-i de făcut. Pentru orice problemă există o soluţie...

Ah, ce straşnică dezlegare dacă Zăvideanu... Probabilitatea nu-i exclusă deloc, şi-au găsit moartea atâţia oameni. Totuşi, în această ipoteză, s-ar descoperi că el a fost jefuit, dar eu, unul, aş fi scos din cauză. Singurul care ştia că am călătorit cu el era profesorul Olarian. Dar el, plecat la Călimăneşti,

să-şi îngrijească sănătatea, nu se întoarce decât mai târziu, peste o lună. Ori cu Olarian se putea face un aranjament... ştiu eu? Ba nu, asta nu-i bine... Mai degrabă i-aş spune că după coborârea lui, am trecut în vagonul-restaurant, iar prietenul său a rămas cu slătineanul – cel care ne-a oferit ţigări. Era destul ca să transfer bănuiala asupra altuia. Şi chiar dacă nu l-a jefuit slătineanul nostru nu se găseau destui corbi în asemenea împrejurări care să prade cadavrele, folosindu-se de zăpăceala generală? Ohoo!!!

Oricum vor evolua lucrurile, am convingerea că sunt singurul cu şanse de a nu fi bănuit că am comis furtul.

Cum? Dumneavoastră suspectaţi pe un medic cu trecut nepătat, care n-are niciun viciu, împotriva căruia nimeni până în prezent n-a adus o învinuire? Un om care în timpul ciocnirii a fost *grav* rănit la cap? Să declare doctorul Şteflea şi clienţii din restaurant în ce hal l-au văzut după catastrofă! Vedeţi de *altul*, domnilor poliţişti! Chiar un hoţ de rând n-ar putea să fure când e în primejdie să-şi piardă viaţa. Instinctul de conservare primează înainte de toate.

Deşi sunt străin de cercetări poliţieneşti, îmi voi striga inocenţa, înfruntând pe anchetatori până în pânzele albe, ca să-mi apăr împărăţia idealului făurit de mine, de la tronul căreia nu voi abdica niciodată. Da, inocenţa, am spus bine, căci nu mă consider culpabil, nici cât negru sub unghie. Aşa fiind, nu pot fi tras la răspundere. Chiar admiţând că am furat, n-am făcut-o cu participarea conştiinţei, deşi ea mi-a dat prealabila încuviinţare şi poate că mi-ar fi dat-o toate conştiinţele oamenilor, pentru că ceea ce voi dărui în schimb face incomensurabil mai mult decât jumătatea de milion al lui Zăvideanu, mai mult decât aurul lumii adunat la un loc. He! *Toutes proportions gardées!*[3]

Încă ceva care taie nodul gordian al neînţelegerii: ei, bine, mă leg să restitui peste şapte ani banii moşierului sau urmaşilor săi, considerând suma drept un împrumut forţat. Îi voi plăti şi dobânzile cuvenite, fac orice...

Acum, să poftească cineva să mă acuze!

---

[3] Păstrează măsura!

CAPITOLUL 8
O VESTE AŞTEPTATĂ

I

Automobilul cu cei doi ajunse la Timişoara pe la orele trei după-amiază şi opri chiar în faţa locuinţei radiologului. Îl chema tot Reiss, era fratele mai mare al celui din Caransebeş. Lucra la spital, dar dădea consultaţii şi acasă, având un aparat de curând adus din Germania, care ocupa o cameră întreagă. Medicul se odihnea, ca de obicei după-masă, dar auzind despre ce-i vorba se îmbrăcă în pripă şi examină pe Ilarie Magheru cu toată atenţia. Temperatură nu mai avea. Cercetă în aparat cutia craniană fără a găsi nimic deosebit.

— Superficial, nu văd nicio leziune, absolut nimic... În profunzime nu pot garanta. Rămâne doar frei-intervalul... După paisprezece zile ai siguranţa deplină.

Ilarie luă hârtia (avea nevoie de un document, altfel, s-ar fi lipsit de ea. Era bun pentru orice eventualitate).

Plecă mai departe luând drumul Lipovei, unde îi aşteptau nuntaşii. Bătrânul lăsase vorbă: dacă Ilarie a păţit – Doamne fereşte – ceva, amânaţi nunta. Ori ei primiseră telegrama băiatului, aşa că toate erau în regulă. În regulă şi radiografia... De asemenea, noroc cu fata, Mariana făcea o partidă bună... Şi el însuşi dăduse peste un noroc atât de neaşteptat cu loteria, încât... Ah, ce s-a speriat că după lanţul noroacelor ăstora, să nu vină cumva nenorocirea. Din fericire, nu venise, uite că şi băiatul scăpase teafăr din accident... Aşa că... Doamne ajută, pe mai departe... Şi îşi făcu cruce.

În maşină, Ilarie, liberat de grija unor consecinţe grave şi gingaşe, ca toate maladiile creierului, se arătă mai bine dispus şi începu să-l descoasă pe bătrân în privinţa măritişului Marianei. El atât aştepta. Îi spuse că-i un băiat serios, fără vicii, n-a cerut fetei nicio zestre până şi nunta e făcută pe cheltuiala lui, adică a părinţilor, care erau bogaţi...

— Şi dumneata n-ai scos niciun ban din pungă?

— De unde, măi băiete? Ştii că am rămas doar cu nenorocita de pensie. Dacă nu mă strângea nevoia de gât, vindeam eu casa de la Merişani, ca să mă mut tocmai la dracu în praznic, unde are Mariana catedra? Adică, de ce să mint? Mi-au rămas câteva părăluţe, le păstram cu sfinţenie şi cu astea le-am cumpărat însurăţeilor mobilă... Vezi că tot am făcut ceva...?

— Mobilă? Atunci nu veţi locui împreună?

— Cum... împreună? Ei şi-au închiriat o casă aproape de liceu. Rămân cu baba Florea... Dacă n-ar fi ea...

— Ce mai face Fleurie? Câţi ani are? A făcut optzeci?

— Nu chiar, pe-aproape. Dar să lăsăm vorba asta. Vreau să-ţi spun un secret, şi să te rog ceva.

— M-ai făcut curios, *père!* Ce secret?

— Mai încet, să n-audă şoferul. Uite ce e, am câştigat la loterie... Alaltăieri, a fost tragerea şi...

— Da, ştiu... Cât ai câştigat?

— Eh, lozul a ieşit cu un sfert de milion, însă am jucat o jumătate... Cap sec!

— O sută douăzeci şi cinci de mii? Şi nu-i bine? Nu te bucuri?

— Sigur, e bine şi-atât... În sfârşit, aşa-i omul, nu-l satură nimic...

— Mariana trebuie să fie într-al nouălea cer.

— Ei nu i-am spus nimic, am tăcut ca peştele. Nu vreau să ştie că am bani. Nici ea, nici ginerele...

— De ce, *père*, de ce faci asta?

— Pentru că ei n-au nevoie de bani, câştigă destul, nu duc grija lor. Cu banii ăştia îmi asigur bătrâneţile, înţelegi? Ceva-ceva poate o să le dau, cândva, când or fi strânşi de gât. Dar fără să ştie că dispun de suma asta...

— Crezi că n-o să afle? Lipova e oraş mic, vestea se răspândeşte ca fulgerul.

— Tocmai asta vreau să împiedic. Şi am găsit mijlocul...

— Care?

— Uite, care... Lozul e la purtător, ţi-l dau ţie şi tu îl încasezi la Piteşti pe numele tău de la sucursala Loteriei de Stat...

„Asta-i formidabil! gândi Ilarie, cum se înlănţuie faptele în succesiunea lor, parcă s-ar produce numai în funcţie de persoana şi nevoile mele, pentru a-mi cădea totul mură-n gură?! Oare dorinţele pe care le difuzez în juru-mi au atâta forţă magnetică încât modifică fenomenologia în favoarea lor?”

Într-adevăr, Ilarie se gândise mai înainte cu o oră sau două că nu putea pleca în străinătate fără *acoperire*, ca să nu stârnească bănuieli. Trebuie neapărat să arunce praf în ochii autorităţilor şi cunoscuţilor că dispune fie de bani, fie de o bursă fictivă ca să poată întreprinde mult visata călătorie de studii în străinătate. Şi uite, soluţia venise pe de-a gata fără să mişte un deget.

— Bine, *père*, trec totul pe numele meu şi-ţi trimit banii. Mie ce-mi dai pentru osteneală?

— Opreşti cinci mii, mai mult nicio para.

— Nu, *père*, ţi-i trimit pe toţi, intacţi. Nu reţin niciun ban.

— Nu, nu-i trimiţi... căci se află şi n-am făcut nimic. Vin eu să-i iau.

— Bine, s-a făcut...

Eh, bătrâneţe, cu grijile şi năravurile ei... Pe cât era tatăl său de risipitor înainte vreme, pe atât devenise acum mână strânsă, îngândurat de ziua de mâine. Adevărul era în altă parte, Ilarie nu-l ştia: bătrânul avea datorii multe pe care prefera să le plătească din pensie cu ţârâita ani de-a rândul, fără să simtă, decât să le achite odată...

Acasă, nuntaşii îi aşteptau nerăbdători. Ilarie îşi îmbrăţişă sora înveşmântată în alb.

— Vai, Iluş, ce spaimă ne-ai tras...

— *Tout est bien qui finit bien...*[4]

Făcu apoi cunoştinţă cu soţul Marianei, pe care îl vedea pentru prima dată (Hm, destul de prezentabil, aş zice chiar simpatic, numai să fie băiat de treabă!) şi strânse nenumărate mâini ale unor oameni total necunoscuţi. În zarva prezentărilor, numai pe o femeie bătrână, care stătea stingheră într-un colţ al salonului, n-o observase. Tatăl său îi atrase atenţia.

— Ah, Fleurie! Iartă-mă, scumpa mea Fleurie! Ţie trebuie să-ţi sărut întâi mâna...

O îmbrăţişă şi o sărută pe amândoi obrajii. Bătrâna emoţionată nu mai era în stare să scoată o vorbă. Avea ochii umezi şi boabele de lacrimi ce-i lunecau pe obraji nu erau numai de bucurii ci şi de jale.

— Ei, lasă, nu plânge, astăzi nu-i loc pentru plâns.

— Lipseşte cineva de la praznicul nostru şi nu trebuia... D-aia...

Familia Magherilor auzind spusele bătrânei se cutremură. Era vorba de Geneviève, mama miresei. Nimeni nu se gândise la ea, toţi o uitaseră la Merişani unde îşi făcea veşnicia.

Melodramaticul intermezzo nu ţinu prea mult. Invitaţii curioşi împrejmuiră pe Ilarie să-l descoasă cum s-a întâmplat groaznica ciocnire de la Pietroasa, câţi morţi şi câţi răniţi sunt, în ce împrejurări a scăpat viu şi nevătămat. Doctorul, căruia îi era lehamite de blestemata nenorocire, le-o tăie scurt că nu ştie nimic, în momentul coliziunii dormea, iar după aceea, s-a refugiat la Caransebeş. Cei care doreau mai multe amănunte să citească ziarele de mâine, unde vor afla ce-a fost.

— În ceea ce mă priveşte, conchise, m-am ales cu o pagubă prea mică faţă de ceea ce mi s-ar fi putut întâmpla: mi-am pierdut geamantanul cu hainele şi în special cadoul de nuntă. Aşa că, dragă Mariana, îţi rămân dator cu o prea frumoasă brăţară pe care am să ţi-o cumpăr din nou...

— Lasă, Iluş, faptul că ai scăpat cu viaţă e cel mai frumos dar pe care mi-l faci...

— Sunt de aceeaşi părere, numai ca el nu ţine loc de brăţară...

---

[4] Totul e bine când se isprăveşte cu bine.

Se făcuse târziu. Alaiul nuntaşilor, porni de-a valma la catedrala aflată în apropiere, unde trebuia să înceapă slujba religioasă. După aceea se încinse petrecerea într-un salon special amenajat al restaurantului Timiş.

Ilarie, în mijlocul însufleţirii generale, îndura un ciudat simţământ, care îl contraria mult. Uite, aici domneşte principiul binelui şi dincolo, la Pietroasa, principiul răului. Aici – dans, petrecere la toartă, dincolo – lacrimi, deznădejde, jale cu carul. E o contradicţie între aceste două principii, sau o conlucrare? Se ciocnesc între ele, ori se completează imprimând un relief vieţii de toate zilele? Guvernarea unuia singur ar aduce monotonia, lipsa de neprevăzut? Binele prea mult ar chema răul într-ajutor pentru obţinerea echilibrului?...

Câte întrebări, tot atâtea ridicări din umeri în loc de răspuns. Mai bine să sorbim plinul clipei prezente. Ea reprezintă viaţa în desfăşurare, e esenţa trăirii. Înainte şi după se află *cunoscutul* inert şi *necunoscutul* incert.

Ridică paharul, făcu o urare mirilor şi gustă câteva picături de vin. Parcă i-ar fi plăcut să se avânte în vârtejul dansului, de când nu mai strânse în braţe un trup de femeie, însă era contraindicat.

Medice, cura te ipse[5], îi şoptea un glas profesional. Pe alţii ştii să-i îngrijeşti, pe tine, nu?

Se retrase la timp, fără a stârni proteste. Toţi ştiau că trecuse prin momente grele care lăsaseră urme şi că avea nevoie de odihnă.

II

Se trezi pe la amiază, după un somn profund. Cum făcu ochi trimise după ziar.

— Tocmai îl citeşte tatăl tău, îi spuse baba Florea.

Ilarie se duse la bătrân să-i ceară gazeta. Acesta era în cerdac cu ochelarii pe nas, cufundat în lectură.

— N-ai isprăvit, *père*?

— Stai că mai am puţin...

După care adăugă, clătinând capul:

— Prăpădul prăpădului. Mare noroc avuseşi, băiete! Noroc cu carul! Aşa nenorocire nu s-a mai întâmplat pe căile noastre ferate...

— A ieşit lista morţilor?

— Ia, uite aici, lungă ca o zi de post. Sunt cincizeci şi doi până acum, i-am numărat, başca răniţii...

---

[5] Doctore, îngrijeşte-te pe tine însuţi.

— Da-mi voie să arunc o privire, şi Ilarie aproape îi smulse gazeta din mână. Citi încordat, urmărind cu degetul rândurile cu litere mărunte, ca să nu-i scape niciun nume.

Ajunse la sfârşitul listei fără să găsească ceea ce căuta. Reluă lectura de la capăt, cu atenţia încordată.

Nicolae Petrescu, Maria Săndoiu, Petre Pascu, Matei Dăvideanu...

Matei Dăvideanu? Hm! N-o fi chiar moşierul? Prenumele-i exact, ştiu sigur că Matei îl cheamă. Dar Dăvideanu?! Prea-i mare potriveala, prea suspectă diferenţa numai de-o singură literă... Cred că e la mijloc o greşeală de tipar. În loc de Z, linotipistul a cules pe D... Dacă n-o fi aşa pun capul jos...

Ideea îi venise cu o forţă şi certitudine care excludea orice îndoială. Întoarse ziarul şi se uită la titlu. Era *Universul*. N-avea decât să controleze dacă în alte ziare de dimineaţă numele fusese corect tipărit.

— Încotro, băiete?

— Mă duc să dau o raită prin centru.

De fapt, plecase după gazete, căci simţea intens nevoia unei verificări. La primul chioşc, cumpără câteva ziare şi primul pe care îl deschise îi confirmă bănuiala. Într-adevăr, acolo scria negru pe alb: *Matei Zăvideanu*.

Aşadar... mort! Din calea doctorului pierise un obstacol, poate cel mai de seamă. Pentru asta fusese nevoie de jertfa unei vieţi. Bineînţeles, moartea moşierului nu-i aparţinea, era opera altcuiva, a hazardului orb, dar omul îi stătea împotrivă şi-i dorise nefiinţa, cu toate astea îl zgudui surprinzător vestea. Călătoriseră amândoi în acelaşi compartiment, în aceleaşi circumstanţe şi totuşi destinele lor fuseseră atât de diferite unul de altul.

Cu un gest pios îşi descoperi capul: părea că salută pe cel învins şi câteva clipe trăi o desăvârşită reculegere. După aceea, făcu calea întoarsă. Dar noua locuinţă, de când tatăl său se mutase la Lipova, îi păru deodată neprimitoare, străină. Nu înţelegea să-i vadă pe ai săi decât în casa cu grădină din Merişanii copilăriei şi adolescenţei, încăpută pe alte mâini. Avu de gând să-i sugereze bătrânului să răscumpere casa cu banii câştigaţi la loterie, dar renunţă fără motiv. Doborât de o tristeţe inexplicabilă intră în camera lui şi se trânti pe o sofa, îmbrăcat aşa cum era, punându-şi mâinile sub cap, drept pernă...

Baba Floarea, care trebăluia pe-acolo, îl întrebă:

— Să-ţi aduc, maică, o pernă, de ce te chinuieşti aşa?

— Nu, Fleurie, mai bine vino şi stai puţin lângă mine.

— Auleu, ce-ţi veni? La ce să stau?

— Aşază-te aici, în locul pernei...

— Mare ciudăţenie cu tine, Iluş, maică...

Îl ascultă şi făcu precum o rugase. Doctorul îşi puse capul în poala ei, şi închise ochii.

— Acum, Fleurie, spune-mi basmul acela cu *uşurelu vântului* şi *greul pământului*...

— Doamne iartă-mă, ce-ţi mai trăsneşte prin minte... Acu' eşti băiat mare, ditamai doftor...

— Pentru tine, Fleurie, voi fi *întotdeauna* copil.

Începu să-i povestească domol, aşa cum îl adormea odinioară. De astă dată rămase treaz, dar coborându-se în puritatea copilăriei, simţi că se înalţă, ca un fulg, căci pe trup îi crescuseră numai aripi.

Acest sentiment de detaşare prin zone rarefiate nu dură prea mult. Un gest reflex de a-şi pipăi buzunarul unde ţinea bancnotele alungă euforia şi doctorul se văzu din nou pe pământ. Mda, banii aceia – ce să facă, unde să-i ascundă, cum să scape de ei? Chibzui în toate chipurile: aici, în casa asta nu-i bine, nici în apartamentul său din Piteşti, oricând se putea aştepta la o percheziţie minuţioasă. Parcă tot mai sigur ar fi să-i ascundă la spital. Şi acolo, unde? Dacă dă cineva peste pachet? A, dulapul cu medicamente e locul cel mai sigur. Vâră bancnotele într-un ambalaj farmaceutic şi nu-l mai doare capul. Cheile sunt la el, nimeni altul n-are acces acolo... Da, da aşa are să facă...

III

Cu toate stăruinţele bătrânului de a-şi prelungi şederea, Ilarie Magheru plecă la Piteşti chiar a doua zi după-amiază. La gară îl însoţi şi baba Floarea, căreia îi strecură o hârtie de o mie, fără ca ea să prindă de veste. Ajunse după miezul nopţii. O trăsură îl duse acasă în Strada Mare. Locuinţa i se păru parcă mai caldă decât o lăsase cu trei zile înainte. Telegrama prin care tatăl său îl chema la nuntă rămăsese pe birou în partea acoperită de tampon, dimpreună cu o scrisoare şi o ilustrată din Călimăneşti trimisă de profesorul Olarian.

— Multe s-au întâmplat de sâmbătă până azi, îşi spuse doctorul, strecurându-se în aşternut, învins de oboseală. Cât de mult e de-atunci. Şi cu toate astea nu sunt decât trei zile, tari şi mari. Atât de tari şi de mari, încât s-au întipărit adânc în memoria mea, iar binecuvântata uitare nu va avea niciodată îndrăzneala să le şteargă cu buretele ei miraculos.

CAPITOLUL 9
CEI DOI ASOCIAŢI

I

Zăvidenii, boiernaşi de rangul al doilea, îşi pierdeau obârşia în negura trecutului. Mai înainte de serdarul Dragomir Zăvideanu, de pe vremea domniei Brâncoveanului, nu se ştie altul. Încoace, mai cunoscut era State Zăvideanu, care se însurase cu o rubedenie a generalului Kiseleff, rusoaică de o frumuseţe rară. Mai toţi Zăvidenii trăiseră în umbră, retraşi pe la conacele lor, căutând tihna, uneori greu de găsit în acele vremuri. De aceea nu se înghesuiseră la demnităţi mari. Nici se amestecaseră în luptele necurmate pentru domnie. Oameni practici, le plăcuse să rămână cu capul pe umeri decât să-l piardă pentru o ambiţie deşartă.

Matei era ultimul coborâtor. Însurat de tânăr cu unica fată a Băbenilor, de fel din Mehedinţi, dusese ani de zile o viaţă ştearsă de mare senior rural. Pentru a-şi păstra *demnitatea*, aşa cum spunea, el făcu unele *opere* de binefacere în satul Zăvideni unde avea conacul, înălţând un spital, o biserică şi o şcoală (scolii îi dăduse numai terenul, clădirea o durase statul) şi atât era mult, pentru că Matei Zăvideanu suferea de o boală păcătoasă: zgârcenia. Cântărea fiecare gologan scos din pungă şi dacă n-ar fi fost orgoliul său boieresc, altă boală care se ciocnea de cea dintâi, dându-i mari sfâşieri lăuntrice, s-ar fi lipsit bucuros de orice binefacere obştească... Dar şi aşa îşi dădea în petic: zugrăveala bisericii rămase neterminată, fiindcă trebuia să mai plătească încă cinci sute de lei pe care nu-i prevăzuse şi nu se îndura să-i scoată din pungă.

De câţiva ani se mutase la Piteşti, dar nu stătea tot anul, ci numai toamna şi iarna, iar primăvara şi vara pleca la conac cu familia. Toate bune, numai o grijă îl rodea pe Matei: n-avea urmaş în linie bărbătească, pentru a-i duce mai departe spiţa, ci doar o fată, pe Marilena. După o secetă îndelungată, de zece ani, soţia lui purcese din nou grea şi născuse un băiat. Ce folos? Femeia muri din facere şi nu mult după aceea, se stinse şi copilul.

De fapt, medicii îl avertizară pe Zăvideanu că viaţa lehuzei e în primejdie şi avea de ales între mamă şi copil.

— Vreau copilul! ţinu morţiş orgoliosul moşier, gândindu-se la perpetuarea numelui Zăvidenilor cu jertfa unei vieţi.

Soarta vru altfel: după soţia condamnată la moarte de bărbatul ei pieri şi copilul venit stingher pe lume, fără mamă...

Matei Zăvideanu, resemnat cu vremea de năprasnica lovitură, nu se mai însură a doua oară, ci îngriji de fetiţa lui care se făcuse mare şi frumoasă. Vrând să-i dea o creştere aleasă, căută s-o ferească de apropieri

primejdioase. Astfel, Marilena, de mică fu instruită de către o profesoară-guvernantă – domnişoara Henriette, adusă din Franţa, cu cheltuială mare. Franţuzoaica, fată bătrână şi săracă, se împăcase cu viaţa din casa Zăvidenilor, în ciuda dorului de patrie şi hotărâse să rămână în ţară până la măritişul copilei.

Marilena împlinise de curând şaptesprezece ani. Înaltă, subţire, cu părul blond, buclat, ochii verzi, migdalaţi, arăta ca un superb manechin de vitrină. În ciuda acestor însuşiri fizice care o apropiau de perfecţiune, copila avea faţa palidă ca ceara şi orice boală se lega de ea. N-o trimisese la şcoală, învăţa acasă şi numai la sfârşitul anului se prezenta la examene, ca pregătită particular. Aşa că tot timpul şi-l petrecea în tovărăşia domnişoarei Henriette, după un program riguros întocmit de unica ei profesoară, cu anumite ore de diverse obiecte de studiu, pian, engleză, germană, apoi sporturi (în special tenis). Câteodată, făcea excursii mai lungi cu automobilul, minunându-se de tot ce vedea, cu o naivitate care îi sporea farmecul.

Între timp, sora lui Matei, anume Elena, se măritase cu Şerban Voinea, un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani, voinic şi bine legat, cu favoriţi şi mustăţi. Cumpănit de faptă şi zgârcit la vorbă, impunea de la început, fără ca cineva să prindă de veste în ce sta superioritatea acestui om. Avea trăsăturile feţei aspre, hotărâte, doi ochi mari, apăraţi de sprâncene negre, stufoase, care aproape se împreunau mai sus de rădăcina nasului. Uitătura lor pătrundea ca o săgeată trimisă fără greş. Încolo, părea posac, închis în el, necomunicativ. Dar hotărât la faptă. Orice piedici, departe de a-i slăbi voinţa, i-o întărâtau. Era capabil să stăpânească nu numai destinul său, dar şi pe al altora cu care drumurile sale se întâlneau. Pornise de jos. Tatăl său, răzeş de prin părţile Vrancei, trăia încă, deşi trecuse de nouăzeci de ani. Maică-sa avusese o spuză de copii – optsprezece băieţi şi fete – toţi în viaţă. Drept răsplată pentru fecunditatea ei uimitoare, se alese cu o pensie de la Regina Elisabeta.

După ce-şi luă licenţa în drept, Şerban fu numit procuror la tribunalul din Piteşti, unde rămase câţiva ani. Apoi demisionă ca să se apuce de avocatură. Apărând câţiva ani interesele lui Zăvideanu, dobândi prietenia acestuia – lucru destul de neobişnuit, ţinând seama de firea solitară a moşierului. De acum înainte ce mai avea nevoie de avocatură? Odată cu însurătoarea deveni asociatul cumnatului său şi amândoi înfiinţară în oraş un birou de *vânzare-cumpărare* a cerealelor *en-gros*.

Treburile merseră din plin, căci, avură parte de ani buni, mănoşi. Dar nu se ocupau numai cu exportul grânelor, ci de orice afacere care aducea câştig gras. Prinzând de veste că în Banat, la Buziaş, pavilionul băilor, dimpreună

cu hotelul erau de vânzare pe un preţ derizoriu, se hotărâră să-l cumpere ca să nu le scape chilipirul din mână. Şerban fiind reţinut de un proces, trebui să plece Matei cu banii la Timişoara, unde avea să semneze actul de vânzare-cumpărare.

În noaptea aceea, de pomină, Şerban Voinea se afla la Clubul *Renaşterea*. Ca de obicei, juca table cu colonelul Dordea, desfăcându-se astfel o oră-două de grijile de peste zi. Când să plece, după miezul nopţii, se pomeniră cu prefectul Ghibănescu-Statuie. Era întunecat ca pământul şi înainte de a fi descusut ce căuta la un ceas atât de târziu, el se opri şi anunţă pe cei de faţă, cu o voce gravă:

— Domnilor, o mare nenorocire s-a întâmplat adineauri între Lugoj şi Caransebeş...

Vestea, picată din senin, alungi feţele clubmenilor împrăştiaţi pe la mese. Se iscă o avalanşă de întrebări: Ce nenorocire? Vreun cutremur? Incendiu? Accident? Ce-a fost acolo?

— Acceleratul 701 s-a ciocnit cu un tren de marfă. Sunt foarte multe victime.

Alt val de întrebări: Unde? Cum? Când?

— Nu cunosc amănunte. Catastrofa a avut loc lângă staţia Pietroasa, dincolo sau dincoace de Caransebeş, nu ştiu precis.

Vasta încăpere a clubului, loc de *deconectare* a protipendadei oraşului, adică joc de cărţi şi băuturică, se transformă brusc într-o biserică fără altar, sfinţi şi lumânări. Pe aripile vestirii prefectului se furişă un zvon de moarte.

Şerban Voinea îngheţă, făcând laolaltă cu scaunul pe care şedea o statuie fără soclu.

— Ce spuneţi? Chiar acceleratul cu plecarea din gara noastră la cinci şi un sfert?

— Da... ăsta. Ai pe cineva care se afla în tren?

— Apăi... cumnatu-meu... A plecat la Timişoara... adică la Buziaş...

— Ce spui? Conu' Matei Zăvideanu?

— Chiar el. L-am condus la gară... Şi uite ce s-a întâmplat! Sunt foarte neliniştit dacă... nu cumva...

— Zi Doamne fereşte!

Câţiva ridicară din umeri, alţii pufniră sec, gesturi mărunte care camuflau resemnări ancestrale: Ce putem face noi, oamenii? Fiecare cu destinul său!...

Şerban Voinea se adresă din nou prefectului:

— Vi s-a comunicat numele morţilor şi răniţilor?

— Nu încă. Ciocnirea s-a produs pe la unsprezece noaptea.

— Acum o oră şi jumătate?

— Exact. Autorităţile n-au avut vreme să facă identificarea victimelor.

— Şi nu vor avea nici mâine toată ziua, se băgă avocatul Radulian în discuţie. Vă daţi seama ce zarvă trebuie să fie la faţa locului? Vrând, nevrând, trebuie să aşteptaţi, dragă Şerbane, până poimâine...

— Până poimâine? Hm! Uşor de zis, murmură colonelul Dordea.

— Până poimâine înnebunesc de tot, spuse Voinea.

Cei de faţă confirmară... Da, da, înnebuneşte omul apăsat de atâta grijă... Până atunci sunt două nopţi şi o zi... Nu poţi închide un ochi, nu poţi să te atingi de mâncare. Cum să străbaţi teafăr prin atâta pustiu de timp?

— Din ce cauză s-au ciocnit trenurile? întrebă pe prefect judecătorul de instrucţie Kaminski.

— Se crede că vina e a impiegatului de mişcare de la Caransebeş: a dat drumul acceleratului fără să ceară liber...

— Era beat? Nenorocitul!! Cum a putut să facă una ca asta?

— Nu ştiu nimic... Absolut nimic...

Avocatul Radulian începu să povestească despre o catastrofă (aia catastrofă – nu jucărie!) întâmplată în timpul războiului la Ciurea. Trenul era înţesat de lume, ca sardelele. Şi când a apucat-o la vale, prăpădul prăpădului! Sute de victime, militari, civili, de tot felul. Nici până acum nu-şi dădea seama cum a scăpat numai cu două coaste rupte. O femeie, chiar el a văzut cu ochii cum a...

Şerban Voinea nu avu răbdare să asculte povestirea fostului decan al baroului, care, desigur, îngroşa fără măsură grozăviile văzute. Se desprinse de grup şi se îndreptă spre ieşire. Prefectul Ghibănescu îl ajunse din urmă:

— Vino mâine pe la prefectură, poate aflu vreo veste despre conu' Matei. Să sperăm că va fi bună.

Voinea înclină din cap:

— Să dea Dumnezeu!

Coborî scările şi apucă pe bulevard, însoţit de liniştea gravă a oraşului care dormea. Ajuns acasă, deschise încet uşa dormitorului ca să nu trezească pe soţia sa. Renunţă să aprindă lumina. Felinarul din stradă strecura pe fereastră o panglică de argint care se culcase pe covor. Se dezbrăcă uşor, cu mişcări de vată, parcă s-ar fi dezbrăcat altcineva în locul său.

„Se pare că nu mai simt nimic", îşi spuse şi, strecurat în patul larg, înfipse privirile în gol. Nemişcat ca o stâncă, fără gânduri, fără vedere, înfrunta apăsarea timpului. Într-un târziu, poate izbuti să aţipească, dar grija care se plimba prin toată fiinţa lui îl trezi. Şi din nou începu lupta mută cu taina nopţii. Un zgomot metalic, plăcut, bătu de patru ori la porţile urechilor. Ca prin vis, recunoscu glasul pendulei din hol. Şi holul se afla departe, peste două camere. Ciudăţenie! N-ar fi crezut niciodată că se poate auzi pendula de la o distanţă atât de mare.

— Trebuie că s-a luminat, de ziuă, îşi zise cu o uşoară satisfacţie. Am biruit noaptea!

Coborî din pat şi, ducându-se în vârful picioarelor la fereastră, trase storul. Lumina vie de afară năvăli în odaie şi o spălă de neguri. Apoi se vârî din nou în aşternut. O problemă proaspătă, legată de cea mai stringentă actualitate, îi poposi în minte:

— În ipoteza că Matei... (escaladă cuvântul *a murit*) s-ar putea întâmpla ca banii aflaţi la el să... dispară. Se găsesc destui corbi care jefuiesc cadavrele, în împrejurări de-astea.

Urmă activ în sinea lui:

— Ah, i-am spus de-atâtea ori: Matei, nu-i prudent să pleci cu banii la tine, să-i trimitem prin Banca de Scont, dă-l dracului de comision, nu e mare... Cu cine să te înţelegi? Şi, uite, acum... realitatea îmi dă dreptate... În definitiv 500.000 de lei e o sumă, nu jucărie... S-o pierzi aşa, prosteşte, când cu un comision de câteva sute aveai deplină siguranţă...

După care, avocatul conchise, lucid:

— S-ar zice că mai mult mă preocupă banii aceia decât cumnatul Matei. Afurisită treabă!

Surâse îngăduitor, poate prea îngăduitor cu sine. Ştia că în evenimentele cruciale din viaţa noastră omul rămâne singur, nimeni nu-l mai poate ajuta. Aşa e de când lumea şi pământul...

Coborând mai adânc în el, fu dispus să recunoască deschis că zguduirea pe care o îndurase auzind teribila veste din gura prefectului, cu toate urmările (o noapte de nesomn), nu privea decât în mică măsură pe cumnatu-său, ci banii, banii, banii pe care acesta îi avea asupră-i...

Se întoarse pe partea cealaltă, inundat uşor de o jenă faţa de el însuşi. Goni gândul care îi dăduse în vileag (pentru a câta oară?) egoismul său atât de crud. Apoi, pentru divertisment, trase cu ochiul spre soţia lui, culcată în patul de alături. Suflarea îi sălta ritmic pieptul, iar pe faţa-i se ivise un surâs perceptibil.

„Că bine mai doarme! gândi. Poate visează un vis frumos. S-o fi aşteptând ca fratele ei să...”

II

...Nu-i destăinui nimic din cele aflate azi-noapte la club. La ce bun să-i facă inimă rea? S-ar putea să nu fie nimic (Hm! *Nimic*, după atâta zbucium? Nu-i păcat, Doamne, iartă-mă!)

Trimise după ziare. Le răsfoi în pripă, retras în biroul său. Titluri mari, pe patru şi cinci coloane îi atraseră atenţia: Catastrofa de la Pietroasa... O vale a

plângerii în Banat! Peste şaptezeci de morţi! Sute de răniţi... Directorul general al Poştelor ucis cu soţia şi fiica.

Despre Matei ziarele nu pomeneau nimic. Nici mort, nici rănit...

„Fără doar şi poate că a scăpat teafăr!" îşi zise Şerban şi cu un gest brutal zvârli ziarele pe jos.

Pe la amiază, plecă la prefectură. În sala de aşteptare, nimeni. Cu atât mai bine. Şeful de cabinet îl introduse numaidecât în biroul lui Ghibănescu-Statuie.

— Aţi aflat ceva nou, domnule prefect?

— Veşti rele, dragă Voinea... Nu mă aşteptam la asemenea proporţii... Avem, închipuie-ţi, peste patruzeci de morţi... De răniţi, nu mai pomenesc...

— Ziarele vorbesc de şaptezeci de morţi.

— Exagerează, ca de obicei, ştim asta cu toţii... Te rog stai... fă-mi plăcerea...

Şerban se aşeză masiv, cufundându-se în fotoliu.

— Despre cumnatu-meu, nimic? Nicio ştire?

— Ba da, ba da, m-am interesat special...

În clipa aceea sună telefonul...

— Caransebeşul? Prefectura? Dumneata eşti, dragă Udrişte? Aşteptam cu nerăbdare acest telefon. Aşadar, e adevărat... Se confirmă, deci? Da, da, da cu toată precizia... Îmi pare foarte rău... Mulţumesc, colega... Poimâine vii la Bucureşti la consfătuire? Atunci, ne vedem acolo... mai scoatem o vorbuliţă. La bună vedere!

După ce agăţă receptorul, Ghibănescu zise:

— Am vorbit cu Caransebeşul... Chiar cu prefectul. L-am rugat să-mi confirme dacă Matei se află printre victime...

— Şi v-a confirmat?

— Da, precum ai auzit. Din păcate, asta e situaţia! Condoleanţele mele!

Voinea se ridică în picioare. Nu i se clinti niciun muşchi al feţei. Arăta aproape senin, ca şi când vestea era firească, de neînlăturat. Spuse răspicat:

— Mda... da... Mulţumesc pentru condoleanţe.

Strânse în tăcere mâna prefectului, apoi ieşi cu paşi măsuraţi, fără grabă, ca un om pe care o lovitură ca asta nu poate să-l doboare.

Ghibănescu îl conduse până la uşă:

— Să ştii că a fost transportat şi se află depus la morga spitalului judeţean...

Voinea înclină încet capul. Ştia, de altfel, cum procedau autorităţile în asemenea cazuri, fusese doar patru ani de zile procuror. Coborî şi o luă agale pe stradă, îndreptându-se spre biroul său din oraş. Când se apropie de clădire, văzu cu ochi noi firma la care nu se uita niciodată. Numele celor doi

asociaţi, *Matei Zăvideanu şi Şerban Voinea*, îi sări dinainte, cu o spuză de semne de întrebare. Şi veni de undeva, dincolo de conştiinţă, rezolvarea: de acum încolo rămâne doar un singur nume: Şerban Voinea.

Nu îndrăzni nici să surâdă măcar acestei satisfacţii ascunse undeva în fiinţa lui. Dar ştia prea bine că ne stânjeneşte semenul nostru, ne stă în cale, ne încurcă mersul înainte şi abia aşteptăm să piară ca să-i luăm locul, dacă se poate, chiar bunurile. Nu ne mărturisim nici nouă înşine această pornire hrănită de egoismul cumplit care ne stăpâneşte, dar nu e mai puţin adevărat că ea există şi e atotputernică. Numai tatăl şi mama sunt pentru copiii lor străini de acest gând, dar asta e atât de puţin! În schimb, copiii nutresc acest simţământ ruşinos faţă de părinţi. Vai de sărmana fire omenească – cât e de plâns!

Toate aceste constatări rupte din experienţă îi trecură moşierului prin minte, preţ de o secundă-două... Intrând în biroul său, chemă pe contabilul-şef, mâna lui dreaptă, singurul care era prezent la serviciu şi duminica:

— Ascultă Gherghel, cumnatul meu Matei s-a prăpădit în catastrofa de cale ferată de la Pietroasa. Eu voi lipsi mâine, poate şi poimâine.

Înainte ca funcţionarul să se dezmeticească, patronul îl copleşi cu un noian de dispoziţii:

— Angajează de la Pompe Funebre o autodubă ca să aduc mortul; comandă un sicriu ultimul model, să fie gata poimâine, dă un anunţ mortuar la *Universul*, înmormântarea peste trei zile, joi, ora 4 după-amiaza; pune oameni să renoveze cavoul, aici, arboraţi imediat doliul, restul te descurci singur. A, telefonează soră-mii, la Slatina, să vie urgent să stea cu nevastă-mea cât timp lipsesc eu. Trimite-l pe Mutu cu maşina. Eu plec peste o oră. Autoduba să vie să mă ia de acasă. Bună ziua!

Şerban Voinea părăsi întreprinderea ca gonit din spate. Pe stradă opri o trăsură, deşi distanţa până acasă nu era mai mare de câteva sute de metri.

Soţia se miră totuşi, văzându-l întors la o oră atât de nepotrivită. Uitase ceva? I-ar fi telefonat. Ce să fie?

— Vino, draga mea, avem ceva de discutat.

Intrară în sufragerie. Bărbatul se aşeză pe un scaun.

— Stai şi tu, Lena... o pofti, arătându-i alt scaun, lângă el.

— Dar ce e? Ce e? se sperie Lena, văzând acest ceremonial cu totul neobişnuit. O veste rea?

— Destul de rea. N-am încotro, trebuie să ţi-o spun, fără prea multe menajamente. Dar te rog să-ţi păstrezi calmul... Altfel...

— Doamne, ce s-a întâmplat? strigă soţia, îngălbenind. Spune, odată... Despre Matei e vorba?

— Da...

— Ce-i cu el? Nu cumva?

Soţul drept răspuns îi luă mâna şi i-o strânse:

— Haide, curaj!

Femeia înţelese cumplitul adevăr. Slobozi un ţipăt sfâşietor şi căzu moale în braţele bărbatului.

— Vino-ţi în fire, Lena, ştiu că te doare, dar ce rezolvi, spune-mi ce rezolvi dacă te îmbolnăveşti? De înviat nu-l înviezi. Atunci?

— Ce-a fost, cum s-a întâmplat? îngăimă ea printre suspine.

— S-au ciocnit trenurile... între Lugoj şi Caransebeş... Asta a fost...

— Doamne, ce moarte îngrozitoare!... De ce a trebuit să i se întâmple una ca asta?

Ce să-i răspundă? Voinea se uita buimac la ea şi nu-i venea a crede ochilor. O veste rea avusese putere să devasteze numai în câteva clipe frumuseţea şi vioiciunea soţiei sale, s-o preschimbe într-o sărmană epavă omenească şi poate, s-o ucidă chiar...

— Pentru numele lui Dumnezeu, stăpâneşte-te, Lena... Regret că ţi-am spus... Dar ce vrei să fac? Puteam să-ţi ascund adevărul?

— Ai procedat bine... nici vorbă... Însă nu pot, nu pot altfel. Cu timpul are să-mi treacă... Orice trece...

— Nu lăsa să lucreze timpul doar. Apelează la propriile tale mijloace, afară de cazul dacă nu ţii neapărat să te îmbolnăveşti... Marilena unde e?

Auzind de fiica fratelui mort, Elena fu inundată de un nou val de lacrimi.

— Uitasem de ea... Sărmana fată! Cum o să-i spun? Nu pot, n-am curajul... Doamne, ce nenorocire!

Şerban se hotărî, de rândul acesta, să procedeze cu mai mult tact. Chemă pe Henriette, dădaca franţuzoaică şi, după ce-i vesti sumar faptul, o rugă să pregătească pe îndelete, cu toate menajamentele, pe orfană.

— Conaşule, a venit, nu ştiu cum să vă spui, o maşină neagră, cu cruce, anunţă una din slujnicele casei.

— Bine, spune-i şoferului să aştepte...

— Pleci... acolo? îl întrebă din ochi Elena, cu o uşoară mustrare mută că o lasă singură în acele împrejurări.

Bărbatul înţelese:

— Ce să fac, Lena, pot să trimit pe altcineva? Nu-ţi fie teamă, am anunţat pe soră-mea, Smaranda. Până deseară vine de la Slatina. Staţi împreună.

— Bine te-ai gândit. Dar pleci la drum fără să iei ceva în gură?

Voinea cătă la ea mustrător. Oh, femeile astea caraghios de grijulii: de mâncare îi ardea lui acum? Şi nu găsea pe drum ce să înfulece dacă îl apuca foamea?

— Numai o pijama îmi trebuie şi periuţa de dinţi. Atâta...

Când plecă o auzi din spate bocind. N-o mai ţinu de rău.
— Las’ că-i trece!...

CAPITOLUL 10
ÎNTOARCEREA

A doua zi tot oraşul aflase că medicul Magheru de la Spitalul Comunal scăpase cu viaţă din catastrofa de la Pietroasa, în timp ce Matei Zăvideanu îşi găsise moartea. Cine se pune cu soarta omului? Dacă-l face maică-sa norocos, poate să pice în foc, că nu se atinge flacăra de el, necum să piară într-o ciocnire de trenuri...

Ziarele bucureştene se înfruptau din marea nenorocire cât mai copios ca să-şi umple coloanele. Altfel nici n-aveau cum. Despre fericire ce ar fi putut să scrie ca să intereseze pe cititorii lor decât ceva călduţ, insipid, plicticos? Şi unde s-o găsească, în care colţ de ţară? În schimb nenorocirea se dovedea miliardară, magnifică, avea tragism cu carul, material zguduitor de viaţă, era aptă pentru descrieri emoţionate pe care să le citeşti cu sufletul la gură.

Ilarie, ori de câte ori ieşea, îl încolţeau cunoscuţii, mai rar prietenii (încă n-avea destui prieteni), ca să-i ceară amănunte în legătură cu accidentul. Plictisit, debita câteva fraze stereotipe şi se făcea nevăzut. Poate s-ar fi angajat mai mult în aceste dialoguri, dar câţiva îi puseseră o întrebare neaşteptată, pe care conştiinţa lui n-o formulase (o omisese într-adins?).

— Şi dumneata ce-ai făcut ca medic? Câte vieţi ai salvat?...

Le spunea că suferise un traumatism cranian închis, cu leziuni ale tegumentelor (într-adins folosea termeni medicali prea puţin accesibili profanilor), dar ei se uitau bănuitori văzându-l teafăr pe picioare.

Era o întrebare gravă. Se mira el însuşi de comportarea pe care o avusese în timpul accidentului din punct de vedere profesional. Traumatismul care s-a dovedit fără urmări era chiar un motiv ca s-o ia la fugă, încotro vedea cu ochii, uitând că zeci de răniţi aveau nevoie de ajutorul său? Vorbise în el numai instinctul de conservare? Şi acest glas fusese atât de puternic, încât le acoperise pe celelalte? Predomina în fiinţa lui, ca unic comandament, propria-i salvare?

„Mda... Încă nu sunt medic... Formal, având în mână o diplomă şi un bagaj de cunoştinţe, profesez medicina, dar până să devin medic mai va... Subconştientul nu e decât parţial angajat în meseria mea, iar inconştientul, aproape deloc".

Proprietăreasa, doamna Albu, se bucură de norocul chiriaşului ei. Spusese unei prietene:

— Zău, era păcat de Dumnezeu să se prăpădească o mândreţe de băiat ca doctorul...

În sentimentul ei era şi calculul material, dar şi o doză de simpatie.

Mai caldă fu întâlnirea cu colonelul Dordea. Acesta, picat proaspăt (lipsise câteva zile din oraş), auzise de *eveniment*, se abătu acasă la doctor şi-l copleşi cu sărutări.

— Tăticule, ce era să păţim? Nu-mi vine a crede!

Ilarie, emoţionat de revărsarea unei prietenii atât de fierbinţi, se apucă să povestească, fără zgârcenia amănuntelor, prin tot ce trecuse.

— Va să zică, te-ai lovit la cap? Puteai să te cureţi... loviturile astea sunt primejdioase al dracului... Bine că ai cap tare...

Râseră amândoi cu poftă.

— Şi cu bietul Mateiaş cum s-a întâmplat?

— Cât ştii dumneata tot atât ştiu şi eu...

— Cum, adică, n-aţi fost pe-un loc?

— Ba da, în acelaşi compartiment. De fapt, nici nu-l cunoşteam, dar Olarian, care era cu noi, m-a prezentat. După Craiova, l-am lăsat singur, am trecut în vagonul-restaurant să iau ceva în gură...

— Şi când s-a întâmplat ciocnirea unde erai?

— Ţi-am spus, în vagonul restaurant... Închipuie-ţi după cină, am adormit acolo... Şi în timpul somnului, o zgâlţâitură formidabilă, nu-mi dau seama ce m-a lovit în ţeasta, mi-am pierdut cunoştinţa şi...

— Măi, măi, ca în filme!

— Nu ştiu când m-am trezit şi cum am luat-o la sănătoasa.

— Sigur că în momentele alea numai de Mateiaş nu-ţi ardea. Avuseşi noroc, tăticule, ce să zic?!!

— Noroc cu ghiotura... Nu numai fiindcă am scăpat viu, dar şi pentru... asta! Şi scoţând din buzunar lozul tatălui său, i-l puse sub ochi.

— Ce-i cu el? A ieşit?

— Da, cu 125.000. Dacă jucam un loz întreg, aveam o jumătate de milion...

— Mă uluieşti, tăticule, m-ai făcut piftie. Ce faci cu banii ăştia?

— Încă nu ştiu. Cred că o să găsesc eu...

— Cumpără-ţi o căsuţă, acesta-i cel mai bun plasament... Da, da, să ştii de la mine...

— Să vedem. Deocamdată mă bat alte gânduri...

Iată un prim pas făcut. Colonelul Dordea, cel mai popular om din oraş, va răspândi vestea în dreapta şi în stânga, fapt care pentru Ilarie constituia o bună pavăză de apărare. Însă, până una-alta nu se hotăra unde să ascundă *ceilalţi* bani, ai moşierului. Mai adevărat părea că nu se îndura să se despartă de ei. Îi pusese într-un sertar pe care îl încuia şi, ori de câte ori se întorcea acasă, primul lucru era să constate *de visu* existenţa comorii. Se temea să nu i-o fure cineva, teamă de altfel lipsită de orice temei, căci nu ştia nimeni afară de el că posedă o sumă atât de importantă. După ce se încredinţa că

bancnotele erau intacte, încuia repede la loc. Nu simţea voluptatea de a le mângâia cu privirile, sau de a le pipăi hârtia mătăsoasă, n-avea meteahna avarului. După întoarcerea de la Lipova nici măcar nu numărase banii. La ce bun? Ştia câţi sunt... Totuşi, nu-i mai putea ţine în casă, de teama unei eventuale percheziţii. Renunţă fără motiv la dulapul farmaciei din spital.

Într-o zi, proprietăreasa plecase de acasă (avea joc de cărţi la o vecină) luă pachetul şi coborî în pivniţă. Acolo, desprinsese cu dalta o cărămidă din zid, o înjumătăţi şi introduse hârtiile în spaţiul rămas liber... după care astupă ascunzătoarea. Plecă vesel, uşor, eliberat de greutate.

Într-o seară, pe când citea de mântuială aşteptând somnul, un gând răzleţ îi bătu la poarta minţii:

„Ce-ar fi să mă reped până ia Caransebeş pentru a revedea locul unde s-a petrecut catastrofa? În orice caz, e interesantă o reconstituire."

Doctorul reflectă câteva clipe, apoi îşi spuse:

„Hm, pierdere de vreme. N-are niciun rost."

Văzând că poarta rămâne încuiată, gândul plecă în necunoscut, dar după o vreme se întoarse:

„Retrăirea unor clipe de viaţă e o problemă de psihologie. În orice caz, reconstituirea mintală, la lumina zilei, a celor petrecute prezintă atâtea aspecte inedite, încât..."

Râse de unul singur.

„Uite ce prostii îmi trec prin cap!"

În acest stadiu rămase lucrarea gândului răzleţ. Însă, într-una din zile cu totul întâmplător, doctorul citi într-un tratat de Lombroso (mai mult îl interesase numele autorului) că ucigaşul simte o nevoie irezistibilă de a se întoarce la locul crimei.

Rămase aproape uluit de acea descoperire.

Numai criminalii? Dar, hoţii, nu? Găsirea unui asemenea răspuns cerea trudă... Din clipa aceea, medicul nu se mai gândi să revadă locul unde se întâmplase catastrofa de cale ferată.

Chiar dacă va trebui să mai facă un drum până la Lipova să-i ducă bătrânului banii câştigaţi la loterie, are să închidă ochii când va trece cu trenul prin *zona morţii...*

CAPITOLUL 11
O DESCOPERIRE NEAŞTEPTATĂ

I

Călătoria cu dricul fără cai, alături de un şofer care paralizat de respect nu scotea o vorbă, se lungi peste măsură. Totuşi, Şerban Voinea suportă bine greul drumului, fără a-l interesa peisajul (ceea ce vedea în juru-i era fără priviri, ca şi când s-ar fi uitat cu ochii închişi). Rămânea mereu cu el însuşi, în tovărăşia gândurilor, care ţeseau febril planuri peste planuri. Rămăsese de-acum înainte singur, fără *asociat* insuportabil, cu aere dictatoriale, cum era cumnatu-său Matei. Devenise stăpânul unei averi imense, avea mâinile libere, hotăra numai el, având viitorul deschis care-i surâdea supus, gudurându-se la picioarele sale. Deocamdată, fata, Marilena, unica moştenitoare, nu ridica probleme: el va fi tutore până la majorat şi-i va administra averea după plac. Dacă trăia nevasta lui Matei, poate s-ar fi ivit piedici, femeia era capricioasă, chiar extravagantă, însă destinul aranjase lucrurile în favoarea lui Şerban, deschizându-i larg toate drumurile viitorului, fără ca el să mişte un deget.

Se şi vedea mutat în capitală (la Piteşti e ca şi cum ai locui undeva la periferie, iar în ceea ce priveşte afacerile – doar firimituri care rămân de la masa marilor latifundiari). O vilă la şosea, gen Minovici, şi un palat pe calea Victoriei, unde să-şi instaleze birourile întreprinderii. N-ar strica o revistă, chiar un ziar... E o trâmbiţă uriaşă, care i-ar populariza numele în masele largi...

Numai un gând afurisit îl cicălea:

Banii! Banii! Banii cu care plecase Matei să cumpere pavilionul băilor... Ce idee stupidă avusese cumnatul său. Ce să facă ei cu nişte băi prăpădite, tocmai la dracu-n praznic? Ce rentabilitate prezentau ele şi cine avea să le administreze fără un control serios? Dar aşa era Matei, dacă-i intra ceva în cap, nu-i scoteai nici cu cleştele...

Aceste gânduri îmbietoare care izvorau lanţ, stârnite parcă de hurducarea namilei cu roţi înaripate, îi făcură neaşteptat de plăcută călătoria...

„Da, îşi zise, viaţa e croită pentru fericiri mari şi mici. Cele mari sunt rare, se întâmplă când nu te aştepţi sau nu se întâmplă deloc. Trebuie să te mulţumeşti cu cele mici, de fiecare zi, pe care dacă le aduni fac mai mult decât una mare. Şi pe urmă, o fericire prea mare omoară omul, e nenorocire curată..."

Asta era concepţia de viaţă a lui Şerban Voinea: *fericirea din bucăţele* şi mersul cu paşi mărunţi. Să n-alergi, omule, umblă ca melcul, socoteşte fiecare pas cu milimetrul şi ajungi mai repede la ţintă decât cei care gonesc.

II

Automobilul-dric stopă la poarta Spitalului Asigurărilor Sociale din Caransebeş, un local nu de mult ridicat, prea vast pentru puţinătatea băştinaşilor, dar, de astă dată, din păcate neîncăpător. O mişcare vie, neobişnuită, domnea în saloane, pe coridoare, în curte. Surori de caritate în halate albe, medici, oameni de serviciu umblau forfota încoace şi încolo, lăsând în urma lor un miros pătrunzător de acid fenic.

Şerban Voinea se înfăţişă medicului-şef:

— Matei Zăvideanu? Da, da, mi-aduc aminte, azi dimineaţă mi s-au cerut relaţii despre el...

— Eu l-am rugat pe prefectul de Argeş...

— Întocmai, întocmai... Corpul se află depus la morga spitalului. Doriţi să-l vedeţi?

— Pentru asta am venit. Sunt cumnatul său.

Medicul dădu ordine scurte la telefon. Un felcer se ivi grabnic pe uşă.

— Condu pe domnul la morgă. Numărul 19.

Voinea, cu pălăria în mână, afişând o gravitate de circumstanţă, urmă în tăcere pe omul de serviciu. Străbătură câteva coridoare lungi, care nu se mai sfârşeau şi ajunseră în faţa unui pavilion izolat, cu o poartă de fier, deasupra căreia era înfiptă o cruce.

Pe un pat de scânduri durat în pripă şi lung cât ţinea salonul mortuar, zăceau leşuri acoperite cu cearceafuri, de sub care ieşeau picioare umflate şi noduroase. Se opriră la numărul 19. Sub cifre sta scris cu majuscule de-o şchioapă: Matei Zăvideanu. Omul trase la o parte un colţ de pânză. Capul moşierului se ivi galben ca ceara, cu pleoapele trase, dormind somnul veşniciei. Gura îi era puţin strâmbă, ca şi cum moartea îl surprinsese într-o clipă de spaimă.

Voinea măsură lung pe cumnatul său, gol de gânduri, cu sprâncenele încruntate. În fixitatea privirii i se păru că trupul ţeapăn din faţă-i se multiplica la nesfârşit, de o parte şi de alta. Clătină capul, parcă ar fi vrut să spună:

„Da, el e!”

Se întoarse din nou la administraţie. Acolo ceru să i se predea tot ce s-a găsit asupra mortului. Intendentul aduse o legătură de haine. Le recunoscu numaidecât. Ăştia pantalonii, asta jacheta, asta vesta. Da, sunt ale cumnatului său. Întoarse discret vesta pe dos, în dreapta, unde se afla

buzunarul secret pe care i-l confecţionase chiar Lena. (Ei, drăcie!) Buzunarul era rupt şi gol. O bucată îngustă de pânză atârna sfâşiată. (Cum? E posibil aşa ceva?)

Întoarse vesta pe-o parte şi pe alta, plimbând-o pe dinaintea privirilor năuce, crezând că se înşelase, că poate mai exista şi alt buzunar. (Speranţă absurdă!) Nu fusese decât un singur buzunar, acum violat, făcut ferfeniţă şi mai ales gol.

Nu-i venea a crede, deşi era cu ochi şi cu sprâncene. M-da! Nu scăpase de ceea ce-i fusese frică! De asta nu scapă nimeni! O jumătate de milion încăputâ pe mâna unui corb, a unui jefuitor de cadavre! Ah, ticălosul! Atâta noroc pe el – te scotea din sărite. Nu, nu se poate! Lucrurile nu pot rămâne aşa. Va merge până în pânzele albe cu cercetările, are să pună poliţia în mişcare, parchetul, siguranţa şi nu dezarmează până nu prinde pe hoţ. E doar vorba de o sumă importantă, nu-i glumă!

Se adresă administratorului:

— N-aţi întocmit un proces-verbal de lucrurile aflate în posesia victimei?

Cum nu, se întocmise. Căută într-un dosar şi îi întinse foaia scrisă la maşină. Şerban spicui cu ochi lacomi: S-a găsit un portmoneu conţinând acte de identitate şi suma de 520 lei, în numerar.

— Ce înseamnă asta? Cumnatul meu avea asupră-i 500.000 de lei. Se ducea la Buziaş să cumpere un imobil. Unde-i această sumă?

— Trebuie să fie consemnată...

— Nu văd nicăieri.

— Îmi daţi voie?

Funcţionarul citi şi el procesul-verbal. Nu erau trecuţi decât 520 de lei – atât! Ridică din umeri, nedumerit:

— Suma de care pomeniţi nu era asupra cadavrului.

— Şi atunci?

— Lucrul e dar: victima a fost jefuită. Altă explicaţie nu există...

— Mda... făcu moşierul ca fript. Ştiu ce-mi rămâne de făcut. După o scurtă chibzuială mai spuse: Oamenii dumneavoastră de serviciu sunt *siguri?* Răspundeţi de onestitatea lor?

— Până acum nu ne-au dat de lucru în această privinţă. Nu-i vorbă, nici n-au avut prilej. Dar ştiu eu? Ispitele sunt mari şi oamenii slabi... Nu răspund decât de propria mea corectitudine.

— Dacă-i aşa, v-aş solicita discreţie totală: nu pomeniţi nimănui un cuvânt despre cele aflate. Am fost procuror şi ştiu că în astfel de cazuri nu se lucrează cu clopoţei.

— Puteţi să vă bizuiţi pe mine. N-am niciun interes să acopăr pe făptaş.

Şerban Voinea, fără a mai sta pe gânduri, alergă la tribunal şi ceru să fie introdus la procurorul de serviciu. Acesta, când auzi despre ce e vorba, se deplasă la morga spitalului însoţit de medicul legist pentru a cerceta cazul. În timpul examinării cadavrului, Şerban Voinea observă ceva nou:

— Domnilor, a dispărut din degetul cumnatului meu şi un inel-talisman.

— Era de valoare?

— Sigur că da. A fost evaluat la 100.000 lei. Voinea umflase preţul pentru orice eventualitate.

— Aşa scump?

— Avea un rubin veritabil de Thibet.

— Şi victima îl purta în mod obişnuit?

— Da. Chiar sâmbătă, cu câteva ore înainte de a pleca, îl luase de la reparat.

— Ce se stricase?

— Mai nimic. Montura, relaxându-se puţin, permitea rubinului să se mişte. Bijutierul a strâns-o ca să nu cadă cumva piatra.

Procurorul luă act de această declaraţie.

— Totuşi, verigheta a rămas.

— Ştiţi de ce? Pentru că era greu de scos. Nici răposatul nu putea s-o tragă din deget. Inelul, însă, fiind ceva mai larg...

Medicul legist procedând la o examinare mai atentă a cadavrului descoperi urme suspecte în regiunea gâtului. De asemenea observă că rana de la cap era superficială şi ca atare nu putea să provoace moartea.

— În concluzie, ce propuneţi? îl întrebă Voinea.

— Trebuie neapărat să facem autopsia.

Moşierul fu de acord. În raport citi printre altele: „Decesul s-a produs printr-un sindrom asfixic, autopsia extremităţii cefalice şi a gâtului a descoperit masele musculare comprimate şi cu sufuziuni sanguine, fractura osului hioid".

Aşadar, Matei Zăvideanu fusese sugrumat şi jefuit.

„Uite, câte necazuri pe capul meu! Şi toate astea pentru că nu m-a ascultat şi a luat banii cu el. I-a luat ca să facă economie de câteva sute, comisionul băncii. Zgârcenia asta a lui m-a scos din fire... Şi acum, poftim, s-a dus pe copcă o jumătate de milion... Găseşte-i dacă poţi!"

Aşa gândea Şerban Voinea urcând din nou scările tribunalului din Caransebeş. Procurorul îl primi cu deferenţă: aflase că reclamantul fusese el însuşi procuror.

— Cazul mă pasionează şi constituie un punct de onoare pentru mine să descopăr pe ucigaş care trebuie să fie printre oamenii echipei de salvare, sau

printre aceia care au transportat pe răniţi la spital. Am întocmit listele, ştiu de unde să-i iau şi după-amiază încep interogatoriile.

— Te-aş ruga să insişti mai mult asupra celor cu antecedente...

— Nici vorbă! În orice caz te ţin la curent cu cercetările.

Corpul lui Matei fu predat după îmbălsămare cumnatului său, care făcu calea întoarsă, cu autodricul.

Înmormântarea avu loc după două zile. Însuşi episcopul Râmnicului oficie slujba religioasă, înconjurat de preoţii eparhiei: apoi cortegiul funerar, încărcat în automobile şi camioane, porni spre Zăvideni, unde se afla cavoul familiei.

După înhumare începu un ospăţ de pomină. Lumea flămândă şi însetată se înfruptă lacom din bucate şi bău pierzând măsura. Discuţiile se purtară deocamdată numai în jurul morţilor. Bătrânul Simedru rosti o scurtă oraţie funebră despre decedat, după care adăugă:

— Moartea e dreaptă dacă vine la timp, în pragul apusului şi odioasă când ne ia prin surprindere, aşa cum s-a întâmplat cu Matei, bunul nostru amic. Eu o aştept de zece ani şi nu se arată încă. Am lăsat să-mi scrie pe cruce: aici doarme Tache Simedru prea fericit că moartea s-a îndurat, în fine, să-l ia.

Venind vorba despre epitafuri, mesenii îşi aduseră aminte de câteva celebre. Judecătorul Kaminski povesti că pe vremea când studia dreptul la Paris, un cunoscut critic sexagenar avusese o scandaloasă legătură cu o şi mai cunoscută cântăreaţă şi demimondenă, anume Mimi Dubois... Excesele scurtară viaţa bietului critic muzical care muri după... luna de miere. Prietenii săi puseră să-i sape pe cruce, fără nicio explicaţie, următoarele cinci note muzicale: *mi, mi, la, mi, la.*

— Ce înseamnă asta? – întrebă Şerban Voinea nepricepând tâlcul.

— *Mimi l'a mis là,* adică Mimi l-a pus acolo... (în mormânt).

— Bună! icni unul dintre preoţi, care băuse cam multişor.

Simedru îl luă numaidecât în primire:

— Dumitale, popo, dacă ai da ortul unui... confrate, ţi-aş scrie pe cruce acest epitaf:

În această groapă zace un sicriu,
În sicriu un popă şi-n popă – rachiu!

Râsetele cutremurară pe mesenii care uitaseră destul de repede unde se aflau.

— Domnilor, povesti la rându-i Almăjan, preşedintele tribunalului, cel mai de seamă epitaf este, după mine, acela al vestitul tragedian englez Garrik, unul din marii interpreţi ai lui Shakespeare, care a lăsat să i se sape în piatră cuvintele astea: De multe ori am murit în viaţă, dar ca acuma – niciodată!

— Straşnică! strigară mesenii într-un glas.
...Ospăţul se prelungi până după miezul nopţii.

CAPITOLUL 12
BLESTEMELE ILINCĂI

Doctorul Magheru nu participă la înmormântare, deşi primise o invitaţie cu chenar negru. Se mira şi el pentru ce îl poftiseră când nu cunoştea pe nimeni din familie? Dar se dumiri auzind că nenumăraţi localnici primiseră invitaţii de-astea îndoliate, urmărindu-se probabil îngroşarea cortegiului, pentru a creşte importanţa evenimentului în conştiinţa publică.

Ceea ce îl interesa pe doctor era altceva: cum a reacţionat familia moşierului aflând de dispariţia banilor? Luase vreo măsură, anunţase autorităţile, porniseră cercetări? Întâmplător, subchirurgul Gheorghiu cunoştea pe contabilul Gherghel, mâna dreaptă a lui Şerban Voinea, iar acesta îi destăinuise că moşierul a fost jefuit de 500.000 de lei.

Magheru auzind una ca asta, se prefăcu mirat:

— De ce umbla la el cu atâţia bani? N-au reclamat cazul autorităţilor?

Subchirurgul ridică din umeri, nu ştia ce făcuse familia decedatului.

— Am să-l întreb pe Gherghel.

Oricum, Ilarie Magheru se comportase bine arătând a deplină indiferenţă în această chestiune. Peste câteva zile, tot subchirurgul îi atrase atenţia în timp ce medicul se pregătea de plecare:

— Aţi aflat *noutatea* cu conu' Matei?

Doctorul nu ştia nimic.

— Ce noutate?

— N-aţi citit ziarul de azi?

— Nu încă. Scrie ceva despre el?

Subchirurgul căută ziarul cu pricina, dar nu-l găsi.

— Spune, omule, din gură...

— Cică moşierului nu i s-a tras moartea din accident, ci a fost omorât ca să fie jefuit.

Doctorul tresări, curentat parcă de o sursă electrică. Dar îşi sugrumă cu dexteritate emoţia:

— Orice e posibil. Mai degrabă cred că ziarele exagerează... sau chiar inventează...

Spunând acestea plecă repede. La cel dintâi chioşc, cumpără „Universul". Cum îl desfăcu, îi sări în ochi un titlu de pe pagina întâia, scris cu litere de-o şchioapă: *Groaznica crimă de la Pietroasa.* Apoi subtitlul: *Moşierul Matei Zăvideanu sugrumat şi jefuit de o jumătate de milion, după ciocnirea trenurilor.*

Doctorul încremeni pe loc, buimac, nevrând să creadă ochilor ceea ce vedea.

— Jefuit, bine dar *ucis?* De unde şi până unde? se întrebă şi cum în clipa aceea trecea pe lângă o frizerie îşi zări chipul în oglinda vitrinei. Se sperie. Era galben ca un cadavru.

N-avu răbdare să ajungă acasă, cu toate că stătea peste drum. Se rezemă de stâlpul unui felinar şi deschizând din nou ziarul citi pe nerăsuflate:

După ciocnirea trenurilor de la Pietroasa, care a cedat viaţa atâtor oameni, profitând de panica ce domnea printre călători, un asasin de cea mai abjectă speţă a încercat să jefuiască pe moşierul Zăvideanu, care se afla rănit într-un compartiment de clasa întâi al trenului accelerat şi în imposibilitate de a se deplasa cu mijloace proprii. Văzând că întâmpină rezistenţă din partea victimei, care probabil striga după ajutor, odiosul asasin l-a sugrumat cu sălbăticie. În urma acestei isprăvi a dispărut însuşindu-şi suma de o jumătate de milion precum şi un inel de mare preţ, sustras din degetul victimei.

După informaţiile ce deţinem dintr-o sursă autorizată, moşierul Zăvideanu se ducea la Timişoara să perfecteze cumpărarea unui imobil, de aceea avea asupra sa o sumă atât de importantă.

Autopsia făcută de medicul legist, în urma cererii cumnatului victimei, Şerban Voinea, a stabilit cu precizie că decesul se datoreşte strangulării.

Primul procuror al tribunalului din Caransebeş, domnul Alexandru Popovici, care anchetează împrejurările în care s-a comis abominabila crimă, se află pe urmele asasinului. Arestarea sa, după cum ne anunţă corespondentul nostru local, e o chestiune de ore.

Doctorul citi încă o dată reportajul, se uită lung la poza victimei întinsă pe două coloane (aduce destul de vag cu Zăvideanu), apoi îşi fixă privirea pe ultimele două rânduri care atestau cu atâta siguranţă iminenţa prinderii criminalului.

„Formidabil, gândi el, asta depăşeşte orice închipuire!"

Împături ziarul şi traversând strada intră în apartamentul său. Masa din sufragerie aştepta pregătită, însă doctorul anunţă că nu i-e foame, are să mănânce mai târziu. Trecu în dormitor, îşi scoase haina, şi se trânti pe divan.

— Aşadar, l-am ucis, îşi spuse, mai precis l-am *strangulat*... Asta e în afară de orice suspiciune. S-a făcut autopsia, care constată că decesul a fost provocat de un sindrom asfixie. Cine putea să-l omoare? Oh, monştrii din mine, numai ei au comis fărădelegea.

Se cutremură. O negură deasă, compactă coborî în fiinţa doctorului.

„Mi-e frică de mine", strigă un glas fără sunet de undeva din străfunduri. Spaima care îi cuprindea cu braţe nevăzute cerea lumină, dar unde s-o afle, dacă întunericul era în el, nu în afară?...

Aprinse o ţigară. Trăgea fumul unul după altul, privind fix un punct în gol. Tresări. O aducere aminte bătu la porţile conştiinţei.

„A, presimţirea! Presimţirea aceea ciudată din ziua plecării la Lipova! Uite cum s-a împlinit întocmai... Mi se părea lipsită de sens, ce necaz ar fi putut să aducă o chemare nevinovată la nuntă? Şi totuşi... Cine mi-a trimis acea prevestire?"

Strivi ţigara. Aprinse alta, apoi alta...

Nu, nu-i intra în cap, nu putea să accepte în niciun fel ideea crimei. Cum adică să ucidă pe cineva fără să *vrea* şi fără să *ştie*? Se întâmplase oare până acum, în istoria criminologiei, ca un ucigaş să afle din ziare că a ridicat viaţa unui om?

Înciudat parcă pe providenţă, pe soartă, pe toate puterile firii care îl îmbrânciseră în ghearele pierzării, strigă clocotind de revoltă:

„Ce-i asta? Ce se petrece cu mine? Sunt prada unei halucinaţii? Sau am înnebunit?"

Îi răsări dinainte chipul moşierului cu ochii holbaţi, trăsăturile crispate, gura larg deschisă (pentru a striga ajutor, dar rămasă mută!) Figura asta pe care groaza pusese peceţi hotărâte o mai zărise parcă. Când? Unde? În orice caz îi era cunoscută, familiară...

— Nu veniţi la masă, domnule doctor, că se răceşte mâncarea?

— Lasă-mă... Nu mi-e foame... Poţi să strângi, Ilinco!

— Mâncarăţi în oraş, ce făcurăţi?

Iacă, poftim, slujnica îi cerea acum socoteală...

— Ba viu, stai că viu, se răzgândi medicul şi ridicându-se de pe divan trecu în sufragerie.

Răzgândirea nu era, în fond, decât pretextul unei schimbări de decor şi al unei acţiuni de proporţii reduse de care simţi o nelămurită (totuşi imperioasă) nevoie pentru relaxarea obsesiei.

— Ce-ai gătit azi... fato?

— Supă cu găluşti, friptură de curcan...

— ...cu varză călită?

— Păi altfel cum? Nu ştiu eu ce gusturi aveţi? Vă făcui şi nişte clătite, că de le-ar gusta majestatea-sa, m-ar pune şefa bucătăriei la palat.

— Bravo, Ilinco!

Supă, friptură, clătite? Nu-i era foame. Cum ar fi putut să-i fie într-o astfel de împrejurare? Dar doctorul înfuleca mereu, blagoslovind masa cu bucurie, negândindu-se decât la lucruri vesele, prietene cu zâmbetul, ca în zilele bune, în rândul cărora ar fi vrut să treacă şi ziua de astăzi.

Clinchetul cuţitului, ori al furculiţei în atingere cu porţelanul îl transporta. Dar în atingere cu cristalul paharelor? O, ce muzică suavă de clavecin, care

sugera atmosfera saloanelor din secolele trecute. Nu se mai sătura de sunetele atât de fine şi străvezii venite dintr-o lume dusă.

După ce servi ultimul fel, bucătăreasa rămase locului câteva clipe. Îi stătea o întrebare pe buze.

— E-adevărat, domnule doctor, ce se vorbeşte în oraş? Că pe boierul Zăvideanu îl omorâră nişte hoţi păcătoşi ca să-i fure banii?

Magheru rămase năuc: parcă i-ar fi turnat castronul cu supă în cap.

— Nu ştiu, nu mă privesc asemenea lucruri, răspunse cu asprime în glas.

Ilinca simţi că doctorul nu e dispus să-i dea lămuriri şi plecă vărsându-şi anonim supărarea:

— Arde-i-ar focu' şi pârjolu' de criminali... Usca-li-s-ar mâinile şi picioarele de ticăloşi cu chip de om... Înghiţi-i-ar pământul, ca să nu mai facă şi alte rele!

Blestemele slujnicei se preschimbară în săbii care năpustite orbeşte asupra-i voiau să-l sfârtece în bucăţi. Doctorul fugi îngrozit din sufragerie ca dintr-o cameră de tortură.

CAPITOLUL 13
MEMORIAL V
(din însemnările doctorului Ilarie Magheru)

M-am refugiat în parcul Trivale, pe o bancă, într-o alee singuratică, lângă cei trei stejari. Căutam liniştea. Ce prostie gogonată! Unde era s-o găsesc pe suprafaţa pământului, dacă în mine izbucnise furtuna? Mie îmi trebuia şi afară furtună şi încă una mai puternică, pentru a o înăbuşi pe cea dinăuntru...

În clipa când slujnica profera blestemele ei mi-a apărut în minte figura lui Zăvideanu. Mi-aduc aminte că aceeaşi figură am zărit-o şi în vis, când m-am apropiat de victimă cu mâinile întinse (ce lungi şi străvezii erau aceste mâini, parcă n-ar fi fost ale mele) şi când ele s-au împreunat în jurul gâtului, şi au strâns... au strâns adânc, încleştate în carnea moale... O scurtă zbatere... apoi cumineţenia trupului...

...Bine, dar asta s-a petrecut în vis, nu în realitate. În realitate nu poţi ucide un om cu atâta uşurinţă. Dacă n-ar fi fost vis, de unde răsăriseră stâlpii aceia în vârfurile cărora gâlgâiau sâmburi de lumină, de unde se ivise cocioaba cu pereţi transparenţi în care am pătruns lovind cu piciorul?... Şi după aceea de unde a apărut pumnul de fier care zbârâia prin văzduh de-mi spărgea auzul?

Toate elementele astea absurde – şi încă altele – sunt simboluri, alegorii onirice. În privinţa asta, nicio îndoială! Absolut niciuna!

Dacă-i aşa, cum a constatat medicul-legist că moartea lui Zăvideanu se datoreşte strangulării? L-a omorât altcineva în locul meu? Şi, mă rog, cine? Dacă altcineva a comis crima, cum se explică faptul că banii se găsesc la mine?

Rătăceam într-un labirint de presupuneri. Cu toate astea, trebuia să aflu dezlegarea, oricâte eforturi mi-ar fi cerut. Aveam nevoie să fac lumină în sălaşul conştiinţei, nu pentru a da socoteală cuiva (o, nu!), ci pentru a-mi restabili echilibrul interior.

Am aprins o nouă ţigară.

Să presupunem că visul n-a existat şi că aş fi suprimat pe moşier cu premeditare, deci cu acordul facultăţilor mele mintale (ipoteză falsă, în opoziţie cu conştiinţa mea care nu admitea crima). Dar cum puteam săvârşi această fărădelege în prezenţa celorlalţi călători, adică a familiei care s-a urcat la Turnu-Severin? Mai probabil este că n-a fost nimeni de faţă. Fie că ei au coborât între timp, fie că întâlnind un prieten sau o cunoştinţă au trecut în alt compartiment, ori s-au dus în vagonul-restaurant. Chiar aşa fiind tot nu puteam *lucra* nestingherit. Când moşierul şi-a dat seama de primejdie, a

încrucişat braţele aşteptând senin moartea? Nu-i de crezut! Dimpotrivă, mi-ar fi opus o rezistenţă dârză, ar fi strigat după ajutor! Ori aceste strigăte nu le-a auzit nimeni din celelalte compartimente? Toată lumea dormea somnul celor duşi? Sau vagonul făcea parte dintr-un tren fantomă?

Exclus, cu desăvârşire exclus: nu l-am putut omorî în stare de veghe. Trebuie să revin la visul acela blestemat, germenele răului. Pentru că, uite, şi-acum văd limpede, cu ochii minţii, mâinile astea înarmate cu gheare, cum înaintau precis spre victimă, pentru săvârşirea actului pregătit cu precizie milimetrică. Iar moşierul rămânea pe loc, imobilizat, fără măcar să poată articula un ţipăt de groază, ca şi când ar fi căzut într-un somn hipnotic...

Faptul rămâne în picioare, nu-l pot tăgădui. Pentru ce-aş face-o? E – în orice caz – un punct sigur de plecare, cu ajutorul căruia nădăjduiam să reconstitui, inel cu inel, lanţul celor petrecute.

Deocamdată îmi lipsea încadrarea acelei viziuni în timp. Când se întâmplase? Oricum, înainte de ciocnire...

Am tresărit. Mi-am adus subit aminte de vâjâitul pumnului de fier care mă urmărise din văzduh. Ei bine, lovitura acelui pumn a concis exact cu rănirea mea. În clipa când simbolul pedepsirii din vis şi-a declanşat acţiunea, în aceeaşi clipă am fost rănit la cap, cu pierderea cunoştinţei. Cât timp? Habar n-am (amnezie posttraumatică). Când mi-am venit în fire, am luat-o la *sănătoasa* (teribilă expresie populară care defineşte salvarea fizică).

Atunci când s-a întâmplat crima?

Nu cumva... chiar în vis? Cum în vis? Nu se poate! Asta-i de domeniul absurdului.

Dar gândul nu se dădea bătut, dimpotrivă, îmi lumina încă o bucată de drum. Dacă visul acela n-a fost vis, ci însăşi realitatea?

Am reconstituit, pentru a nu ştiu câta oară blestematul vis. Din nou chipul lui Zăvideanu cu trăsăturile crispate de spaima morţii... gestul gâtuirii (simţeam cum degetele mele se afundă în grăsimea gâtului – brrr!!!), apoi punga pe care o scuturam ca un trofeu (în urechi îmi suna dar zornăitul galbenilor).

Cum galbeni? Ce rost au monedele de aur? Eu am luat bancnote... Nu, vis, vis a fost.

Atunci de ce visul aduce izbitor cu ceea ce s-a întâmplat în realitate? Nu era vorba numai de sublimarea freudistă a tendinţelor mele de a pune mâna pe banii moşierului, ci şi de faptul real că am pus mâna pe ei... Aici, exact aici, stă cheia misterului...

Când truda căutării acesteia era în toi, mi-am adus aminte de cazul bizar, relatat de Sadger în studiul său asupra somnambulismului. Domniţa Gro, fiica baronului Sten Basse, era iubită de primul valet al tatălui ei, un anume

Soelver, tânăr chipeş şi cutezător, care o sărutase, cândva, prin surprindere. Orgolioasa fată îl îmbrâncise şi-i arătă un dispreţ suveran, însă cuprinsă de ruşine tăcu. Cu toate astea, fără să-şi dea seama începu şi ea să-l iubească. Dar îşi reprima cu străşnicie simţămintele din pricina educaţiei şi a prejudecăţilor de castă. Cum o odraslă de nobil să se uite la un slujitor de rând? Nu, oricât ar fi îndemnat-o inima, nu îşi putea îngădui o aventură atât de degradantă, care o cobora chiar în ochii ei. Şi iată, în timpul nopţii, când conştiinţa nu mai veghea, dragostea o îndemna să se strecoare în patul iubitului. Abia acum Gro, descătuşată de lanţurile educaţiei, devenise o femeie normală, ascultând de legea firii. Dimineaţa, când se trezea, întâmplările de peste noapte i se păreau visuri de care se ruşina. Şi această viaţă dublă, cu două euri deosebite, continuă până când fata purcese grea. De astă dată Gro îşi dădu seama că visele ei fuseseră o crudă realitate şi pricepu, în sfârşit, că-l iubea nebuneşte pe Soelver. Din clipa aceea încetă starea-i anormală.

Nu cumva s-a petrecut şi cu mine acelaşi lucru? Gro nu voia să iubească, strivea cu dispreţul ei pe Soelver, tot aşa cum eu m-am împotrivit din răsputeri ispitei care m-a chinuit atâta în timpul călătoriei. Dar tendinţele mele ideoafective, refulate de forţa represivă a conştiinţei, trebuiau să găsească o răsuflare, un drum spre a-şi descărca energia obsedantă. Dacă ele profitaseră de somnul ce m-a cuprins (când de obicei cenzura e relaxată) şi se traduseseră în actul crimei prinzând zonele motrice, dându-mi, într-un cuvânt, somnambulismul?

Numaidecât îmi veniră în minte accesele mele de somnambulism din vremea copilăriei, când tata m-a găsit dormind sus, pe bufetul din sufragerie, altădată într-un cufăr... Nu era numai un proces asociativ, dar şi o confirmare a celor petrecute.

În sfârşit, îmi făceam lumină în creier. Nu se putea să fie altfel. Da, săvârşisem crima într-un acces de somnambulism. Monştrii adâncurilor mele insondabile găsiseră această cale deschisă, fără a se împiedica de barierele conştiinţei în stare ele veghe...

Dar inelul? Ziarele susţin că moşierului i-a dispărut şi un inel de preţ. (Ah, e vorba, desigur, de inelul pe care l-am zărit la bijutier, dimpreună cu doamna Albu, mi-amintesc, da, da, da!) Ce s-o fi întâmplat cu el? În orice caz, nu l-am luat eu, pe mine nu mă interesau decât banii. Se vede treaba că cineva din echipa de salvare îl ochise pe când ridicau cadavrele din vagoane şi l-a tras din degetul mortului.

Iată-mă, aşadar, asasin de cea mai *abjectă speţă*, cum glăsuieşte aici în reportaj.

Am lăsat zdrobit capul pe piept. Cred că atârna mai mult de o tonă şi nu-l mai puteam ţine în sus. De neînchipuit ce mi s-a întâmplat! Formidabilă lovitură! De ceea ce m-am temut, n-a fost chip să scap... Hm, simţeam eu că nu-i lucru curat... De unde venea teama aceea neînţeleasă pe când priveam tabloul din camera colegului Şteflea? Ca şi atunci când am luat-o la goană pe câmp, mi se părea că făptuisem parcă ceva nelegiuit. (Deci, fuga însemna scăparea). Iar în duminica aceea, odată cu găsirea pachetului, aveam prima confirmare a vinovăţiei; acum pe cea de-a doua, şi definitivă...

În clipa următoare mi s-a întâmplat ceva foarte straniu. L-am văzut pe maestrul Stroia în faţa mea, desfigurat, cu ochii ieşiţi din orbite, tuna şi fulgera împotriva mea. N-am înţeles prea bine ce spunea, am reţinut doar câteva fraze: nătărăule, numai iezuiţii susţineau că scopul scuză mijloacele... Un ideal nu se poate înfăptui decât mergând pe drumul sănătos al moralităţii. Tu, cap sec, ţi-ai coborât visul în mocirlă...

Avea dreptate... Dragul meu ideal oricât de mare şi puternic ar fi fost nu spăla de noroi crima şi nici furtul, ci el însuşi era mânjit, dezagregat, distrus de aceste blestemate fapte...

Am vrut să-i cad la picioare dar nu mai era acolo. Se topise pe neaşteptate în aer, ca o nălucă. Îmi aruncase în faţă acele cuvinte grele de adevăr, după care se întorsese în lumea umbrelor.

Da, greşisem din capul locului acceptând ideea *furtului* ca mijloc pentru atingerea unui ideal atât de nobil. Şi mergând pe acest drum reprobabil, ajunsesem la crimă... Dumnezeule, ce-i de făcut?

Vreme îndelungată am rămas locului, înţepenit ca într-o inerţie minerală, cu fruntea priponită în podul palmelor. Vedeam arar căzând câte o frunză din copacii care mă străjuiau ca nişte santinele. Una veni lângă mine. Am luat-o în mână, era încă verde, încă proaspătă. În disponibilitatea mea sufletească, uneori largă, cu resurse infinite, am simţit nevoia imperioasă a unei prietene, oricine ar fi fost:

— Şi eu sunt o frunză, ca tine... i-am spus. N-ai putut să te mai ţii pe ram, codiţa ta era prea firavă şi o boare de vânt te-a doborât... Adică o forţă dinafară... Pe mine m-a doborât una dinăuntru... Acelaşi lucru... De ce, frunzuliţă, de ce cădem înainte de vreme? De ce se joacă vântul cu noi şi ne zdrobeşte viaţa netrăită?

Frunza tăcea cuminte în mâinile mele. Îşi îndura soarta fără să se plângă. Am tăcut şi eu, până când au venit umbrele înserării. M-am ridicat anevoie să plec. Am vrut să arunc frunza, proaspăta mea prietenă, dar gestul mi-a rămas spânzurat în aer. Nu, nu! Dacă o calcă cineva cu piciorul?

Am scos portmoneul și am culcat-o la loc bun, între fotografiile Martei. Era mormântul cel mai bun pentru ea. Marta s-a bucurat că i-a venit o prietenă.

CAPITOLUL 14
FRĂMÂNTĂRI

O liniște de cavou domnea în odaie. Chiar pendula din perete își încetase mersul. Ilarie se simți năpădit de o frică fără nume, nemaiîncercată până atunci, frica de el însuși. Era un simțământ complex, pe care nu-l cuprindea ușor mintea, având implicații ciudate, uneori contradictorii. Nu se temea numai de el, ci și de mediul ambiant: pretutindeni vedea vrăjmași, oriunde s-ar fi dus îl așteptau primejdii... Dacă rămânea singur, îl luau gândurile în primire. Tot ceea ce îl împrejmuia îi devenise potrivnic, dușman, călău...

Ca să alunge liniștea care îl scotea din fire trecu la pian și execută vijelios câteva piese *tari* să trezească și morții din somn, marșul din *Tannhäuser*, *Furtuna* de Weber, o rapsodie de Liszt, *Poloneza* lui Chopin și altele.

Obosi curând, năduşeala îi curgea şiroaie pe faţă. Puse atunci la patefon plăci cu muzică zgomotoasă de alămuri. N-ascultă decât primele măsuri, restul – prins de gânduri – îi ajungea la poarta urechilor ca un ecou, secătuit de sunet, trecut parcă printr-un șir de pereți vătuiți.

„Mă înăbuș... Am nevoie de aer!"

Ar fi putut să deschidă ferestrele, dar nu de aer simțea nevoia. Se îmbrăcă în pripă și ieși afară în stradă. Peisajul nopții părea sărac fără oameni. Străzile lipsite de furnicăria umană arătau ca râurile secate de arșiță, pe care se putea merge pe prund. Încotro s-o apuce la ora asta? (Trecuse de miezul nopții) Indiferent! O luă la întâmplare pe bulevard. Teii, rânduiți pe marginea trotuarului, fremătau ușor sub o boare de vânt, iar globurile electrice, căpățâni de lumină, se legănau spânzurate de stâlpi.

„Încotro am pornit-o?" se întrebă doctorul gândindu-se la noaptea de insomnie care îl aștepta. N-avea acasă niciun somnifer, iar la spital era prea târziu ca să se abată. Dacă s-ar duce la club? Ah, nu!, i se făcuse lehamite să mai calce pe-acolo... Mutrele acelea pricăjite, minore, care nu știau altceva decât pocher și biliard, îl zgâriau pe nervi. Bineînțeles, cu excepția câtorva (în primul rând Dordea), dar și astea le număra pe degetele de la o singură mână...

Unde să se ducă? Încotro s-o apuce? Haidem, așa, la voia întâmplării... De ce n-am accepta odată să fim conduși de bunul plac al hazardului așa cum fac milioane de oameni care traversează viața?

Ajunsese în neștire pe-aproape de gară. Se uită cu luare-aminte, da, pașii o luaseră cu adevărat spre gară. Bine, mergem acolo... poate și mai departe... Ce-ar fi să?... Hm, da, la București... Așa pe nepusă masă? Mă rog, de ce nu? Acesta-i farmecul neprevăzutului... Și mâine dimineață, facem calea-ntoarsă. Numai dacă avem acum un tren potrivit. Este, chiar *dumnealui*, 701, retur,

vestitul accelerat cu vestita ciocnire de la Pietroasa... N-a sosit încă... Mai are o jumătate de oră... La unu şi ceva suntem în gara de Nord... De acolo, undeva, la un local de noapte... poate la Femina... sau la Mogador... Bani avem, nu prea mulţi – e drept! – în orice caz ajung. Poate nici nu-i cheltuim pe toţi. Vă rog, un bilet pentru Bucureşti... Da, a-ntâia... (*Şi-atunci* luase tot clasa întâi). Să dăm câteva târcoale pe peron... Pii... ce pustiu! (*Atunci* îl întâlnise pe Olarian, spilcuitul ăla cu crizantemă la butonieră). Încotro, profesore? La Căciulata pentru o cură... Suferea de rinichi, nenorocitul! Eu mă duc la o nuntă... Am nuntă în familie. Ha, ha, ha, bun, e vorba de petrecere? Da! (şi ce *petrecere* a fost, încât mi-a ieşit pe nas... Aşa petrecere nici la duşmani...) La bună vedere, profesore, uite că vine trenul...

Se urcă direct în vagonul-restaurant, ticsit de lume. Mai bine aici decât în compartiment de clasa I – acolo nu-mi merge bine... Uite, aici, un loc la o masă... Aş vrea ceva de băut. Porto aveţi? Şi filet de nisetru? Bun! E proaspăt? Până atunci, şuncă de Praga... Hai, repede, sunt grăbit!

Când văzu băutura, doctorul tresări. Ce facem cu *frei-intervalul* nostru? Se apucă să calculeze. Extraordinar! Ieri s-au împlinit cele paisprezece zile şi nici n-am ştiut... Va să zică, ai scăpat de pericol. Bea, doctore, n-ai parte de paraplegie... Eşti norocos, bată-te fericea să te bată! Ar fi şi mai norocos dacă ar avea cu cine să scoată o vorbă, să lege o discuţie. Deocamdată nu-i rost. La masa vecină un bătrân, cu faţa roşie ca racul, picoteşte de somn. Neguţător angrosist, de bună seamă! O fi având niscai bani la el? Aşa, câteva sute de mii ca... (Goni gândul). Să-l lăsăm în pace pe... E un episod încheiat definitiv... Mai bine am da o raită prin trecut... Hei, când doctorul Vârgolici şi-a trecut examenul de docenţă, ce zaiafet a mai fost la *Femina*... O, tempora!... Erau femei frumoase pe-atunci, tot una şi una... Ce s-o fi făcut Ilona, unguroaica fierbinte, cu trup de panteră? Scotea din minţi pe oricine, chiar pe un defunct ca... (Hm, în lături cu Zăvideanu ăsta obsedant!)

Uite o femeiuşcă frumoasă. La aşa ceva mi-ar da inima brânci. Se pare că e cu mă-sa... He, parcă aş cunoaşte-o. Ochii ăştia jucăuşi?!! Unde-am mai văzut eu figura asta? La rândul ei, tânăra tresări, dar consultarea memoriei nu ţinu decât o clipită.

— Nu eşti dumneata Ilarie?

— Da, eu, Ilarie Magheru... Şi dumneavoastră?

Mai degrabă vocea decât chipul o trădase:

— Nu cumva doamna Morariu?

Exact. Ea era, fosta directoare a pensionului Modern de odinioară. Numai că acum purta alt nume, căsătoria cu profesorul Morariu nu durase decât cinci luni.

— Ce surpriză! Să ne întâlnim după atâţia ani! Câţi sunt? Opt, nouă, dacă nu mă-nşel...

Chiar nouă erau. Magda Băleanu, stingherită de prezenţa maică-si, o conduse în vagonul alăturat unde aveau locurile şi reveni imediat.

— Acum putem sta de vorbă. De unde să începem?

Ilarie îi spuse despre el câteva lucruri.

— Eşti medic? Bănoasă carieră!

Ea îşi alesese una şi mai bănoasă: profesia de *femeie*. Doctorul râdea. În sine gândi: e sinonim cu ceea ce se cheamă *cocotă*. Se ţine bine, afurisita! Ba... parcă o întinereşte. Şi e văduvă, auzi colo... A moştenit o avere *bunişoară*... Ce-o fi însemnând asta?... Vreo zece milioane mari şi late? Ia te uită, e bogată... a dat lovitura măiastră... Cred şi eu... Frumoasă, tânără şi milionară! Ce-ar dori mai mult?

— Sunteţi fericită?

— Nu sunt nefericită!

Ilarie sesiză nuanţa. Şi îi puse întrebarea care acum nouă ani îl chinuia atât de mult: cum de s-a măritat cu profesorul Morariu? Maică-sa o împinsese, banii bărbatului... o ademeniseră. Lunecând pe panta amintirilor, ea îi destăinui că atunci făcuse o *mică pasiune* pentru el. Şi el pentru ea, a fost prima lui dragoste. (Da? Prima?) Păcat că a ieşit aşa prost...

— Mai bine. Altfel, cine ştie unde ajungeam...

— Aveţi dreptate.

— Lasă-mă cu *aveţi* şi cu reverenţa care ne distanţează. De ce nu vrei să trecem pe poziţii mai convenabile? Adică să ne tutuim?... Având aproape un deceniu de când ne cunoaştem, ne-am putea îngădui...

Doctorul surâse. Fie! Umplură paharele şi ciocniră pentru decizia hazardului de a-i întâlni.

— Mi-a plăcut *comportarea* ta, de-atunci. Ai fost cu adevărat cavaler. Dacă Morariu nu mă trimitea în străinătate cu soru-sa, nu scăpai de mine atât de uşor.

Ilarie abia acum afla de acest lucru.

— Şi nici acum n-o să scapi. Ai ceva în tine care-mi place. Nu-i vorba de un simplu capriciu. Chiar acum, revăzându-te, mă simt răvăşită, am început să plutesc în reverie...

— Ba, nu, zău? E o declaraţie? făcu doctorul surprins şi zâmbi cu toată gura.

Ea se enervă:

— Nu mai râde aşa, că m-apucă toţi dracii. Ce faci la Bucureşti?

— Încă nu ştiu pentru ce am plecat. Ba da: ca să ne întâlnim amândoi. E o raţiune!...

— Hai, vorbeşte serios!...

— Îţi dau cuvântul de onoare că m-am urcat în tren fără scop. Uite, sunt cu mâinile goale. Nimeni nu ştie unde mă aflu, afară de tine.

— Ascultă, am o propunere: Hai să mergem la Viena! Sau mai bine, la Veneţia, acolo e mai romantic. Stăm o săptămână-două şi ne-ntoarcem. Ce zici?

— Admirabil, dar nu pot. Am spital, consultaţii. Ce fac cu îndatoririle mele profesionale?

— Lasă-le baltă. N-o să piară nimeni în absenţa ta. Nu te costă niciun ban: eşti invitatul meu. O să petrecem la cataramă.

— Iartă-mă. Nu pot, Magda. Înţelegi, sunt angajat...

— Angajat? Eu te angajez dacă vrei, şi te plătesc regeşte...

Doctorul se uită lung la ea: e trăsnită rău femeiuşca asta frumoasă şi picantă, care la vârsta ei (să tot aibă 30 de ani), arată ca o adolescentă.

— Mă rog, cât îmi oferi? Aşa... de curiozitate?

— Cincizeci de mii.

— Puţin... S-ar părea că-mi pierd postul şi atunci ce-am făcut? Deficitul e considerabil.

— Ei bine, adaug încă 100.000.

— Stăm la tocmă? Fii regină, draga mea, nu negustoriţă.

— Trei sute de mii îţi ajung? Nu dau un ban mai mult.

Doctorul îngălbeni, începu să strige:

— Unde mi-ai fost până acum? De ce nu te-ai arătat mai devreme? Măcar cu două săptămâni. Răspunde odată, răspunde!

— Nu răcni aşa, că ne-aude lumea... Nu eşti în toate minţile?

— Dar tu eşti? Îţi închipui că pot crede o iotă din cele ce-mi înşiri?

— Se îndoieşte – domnul? Poftim un aconto de o sută de mii pentru a te convinge, şi umblând în poşetă scoase un pachet. Numără-i. Restul în două rate: prima după cinci zile, a doua la încheierea angajamentului. Mai ai ceva de obiectat?

Magheru înota în nedumerire. Va să zică e adevărat! Femeiuşca asta frumoasă avea atâta bănet încât putea să-şi satisfacă orice capriciu...

Uite, încă n-auzise să se fi făcut cuiva pe lume o propunere atât de trăsnită! Dar totul e posibil pe planeta noastră, chiar lucruri mai extravagante decât închirierea unui bărbat.

Gândind aşa, îl zgândări o ciudă afurisită. Cum de n-o întâlnise pe Magda mai devreme? Dacă muieruşca asta nababă îi ieşea în cale acum două-trei săptămâni, ce simplu s-ar fi rezolvat nevoia lui de bani pentru înfăptuirea proiectului. Mii de draci! Nesăbuita grabă prăbuşise totul la pământ. N-a ştiut să aştepte, crezând prosteşte că prima *ocazie* e şi ultima, parcă timpul

se isprăvise brusc. Uite, realitatea i-a dovedit exact contrariul. Şi poate că viitorul îi rezerva şi alta... şi altele...

— Draga mea. M-ai convins, merg la Veneţia, dar fără chirie. Merg de dragul ochilor tăi frumoşi.

— Pe cuvânt de cinste?

— Da.

— Te previn că nu mă afectează suma.

— Ştiu. Dacă ai fi respingătoare nu te-aş însoţi nici zece kilometri. Dar îmi placi şi asta e esenţial. Şi-mi place să revăd Veneţia unde am fost cu părinţii când eram mic.

— Foarte bine. Dacă te dă afară din serviciu, îţi clădesc eu un sanatoriu... E bine?

— Ascultă, regină, scoate-ţi gărgăunii din cap. Dacă faci lucruri de-astea averea ta se duce pe copcă în câteva luni...

— Lasă-mă, nu-mi purta de grijă. În lucrurile practice sunt mai isteaţă decât tine, scumpul meu doctoraş...

Hm, s-ar putea! În femeia asta sălăşluiesc enigme mari. La ce bun să-ţi baţi capul cu ele? Ar însemna să-i răpeşti unul din farmecele de căpetenie.

— Dar de ce atâta grabă? Nu-i mai bine să amânăm voiajul ăsta cu o săptămână?

— Nu! Nu! ţipă ea. Mâine! Vreau mâine!...

Ştia să vrea cu străşnicie. Orice îi fulgera prin cap îl preschimba în faptă. N-avea ceva mai bun de făcut decât s-o asculte. Plecară a doua zi cu *Simplonul*. Ea nu era singură, avea o *suită* personală, compusă din două femei şi un bărbat.

— Ce-i cu ăştia? o întrebă doctorul.

— Personalul meu de serviciu: coafeza, maseuza şi antrenorul meu de box.

— Box? Practici boxul?

— De ce nu? Uneori sunt silită să mă apăr de bărbaţi. Nu pot suferi forţa brutală...

Din ce în ce mai interesantă femeiuşcă asta, gândi Magheru. La Veneţia, perechea se instală cu fast la hotelul *Royal Danieli*, într-un palat de pe Riva degli Schiavoni şi o săptămână întreagă duse o existenţă princiară, ospătându-se la Chianti Paganelli sau la Florian, după-amiezile făcând promenade fie la Lido, Murano sau Burano, iar nopţile, până târziu petrecând la Goldoni ori la serenatele de pe Canale Grande. Dimineaţa, Ilarie colinda muzeele şi expoziţiile de artă (uneori spitalele), rătăcind de unul singur prin labirintul veneţian, deoarece Magda era ocupată cu gimnastica, boxul, coafura, manichiura şi pedichiura, timp de trei ore încheiate. Acest

program destul de obositor făcea parte integrantă din viaţa ei şi îl respecta zilnic cu regularitate de ceasornic. Nu-i vorbă, datorită lui dobândise un trup suplu şi zvelt de adolescentă, bucurându-se totodată de o forţă fizică neobişnuită la femei.

Se mira însă de unele apucături ale prietenului ei. Când vizitară fabrica de la Murano, el se îmbătă aşa de tare, încât era gata-gata să treacă prin oglinzi. La orice dejun sau cină nu-i ajungea o sticlă de Chianti. Odată, îl întrebă:

— De ce bei atâta? Eşti medic şi îţi dai seama că îţi face rău.

— Ştiu... dar... nu pot...

— Ai vreo suferinţă de care vrei să scapi?

— Regină psihologă, îngenunchez la picioarele tale. Ai ghicit!

— Ce-ai făcut, maiestate, ai ucis pe cineva şi te mustră conştiinţa?

— Chiar asta am făcut!... Am ucis, regină, fără voinţa mea...

— Serios? Sau îţi baţi joc de mine?

— Foarte serios.

— Ai operat şi ai greşit operaţia? Sărăcuţu' de el, rosti ea încolăcindu-i braţele pe după gât şi sărutându-l matern. Ce griji îşi face. Doar asta se întâmplă cu nouăzeci la sută din medici.

Ilarie tresări. Dusese prea departe discuţia şi întoarse oportun macazul, desluşindu-i că nu era vorba de o eroare, dar că interveniseră complicaţii şi pacienta...

— A!... Atunci se schimbă socoteala... Am înţeles... Era frumoasă?

— Parcă aţi fi fost gemene, pre legea mea...

— Semăna cu mine? Dragul meu drag! Astă seară mă grizez şi eu!

Complexă Magda asta: ieşea vizibil din tiparele obişnuite. În ea coexistau trei femei: una calină, sentimentală, fierbinte, dăruindu-se total dragostei; a doua – rece, egoistă – calculată în viaţa de toate zilele, precisă, ca o maşină; a treia – feroce, ca un animal de pradă, care la nevoie călca în picioare tot ce făcuseră celelalte două femei pentru a-şi împlini o proaspătă dorinţă. Paradoxul că puterea unei femei e slăbiciune se inversa la Magda: la ea slăbiciunea era puterea...

Ilarie, fără a simţi în preajma ei vraja de totdeauna a femeii, o accepta totuşi. Îşi dădea seama că apucase pe un drum străin, care ducea poate într-o prăpastie. Dar el era deja în prăpastie, se socotea în afară de legea morală, omorâse doar un om. Supravieţuia ca o epavă umană, cu echilibrul frânt, întreţinând silnic iluzia că se va redresa. Depărtarea de patrie îl ajuta simţitor şi-l mai ajuta şi faptul că nu rămânea singur cu el însuşi. Băutura, de asemenea, prin stările ei euforice îi muia tortura de nesuferit a conştiinţei...

Într-o zi, întrebă pe Magda (mai mult ca s-o încerce):

— Draga mea, te rog să-mi spui sincer, deschis: poţi să-mi împrumuţi 500.000 lei pe termen de trei ani, cu poliţă în regulă?

— La ce-ţi trebuie atâţia bani?

— Vreau să fac o călătorie de studii în câteva ţări străine. E un vechi proiect al meu rămas în suferinţă din pricină lipsurilor.

— Da, bine, te împrumut...

— Ba nu, zău? Serios spui?

— Foarte serios. N-am nevoie de poliţă. Dacă nu mi-i înapoiezi îi voi trece pe numele tău.

— Aşa faci cu toţi „datornicii"?

— Nu. Pentru că nu împrumut pe nimeni. Cu tine fac o excepţie... Şi ştii pentru ce o fac!...

Aşadar ea accepta, era gata să-i numere o sumă importantă pe care o râvnise atâta. Ciuda îl zgândări iarăşi, de astă dată la culme. Strigă furios, ca ieşit din fire:

— De ce nu te-ai arătat acum două săptămâni?

— Ce răcneşti aşa? Eu aveam nevoie de bani? De ce nu te-ai ivit tu?

— Ai dreptate... muie Ilarie glasul. Eu sunt vinovat... Trebuia să mai aştept şi m-am grăbit din păcate.

Da, o fracţiune de timp fără importanţă îi răsturnase visul punând pe *nu* înaintea reuşitei. De ce oare imponderabilele din serviciul destinului său uneltiseră ca plecarea doctorului la nuntă să coincidă cu voiajul moşierului Zăvideanu oferindu-i marea şi mult aşteptata ocazie? Ori această ocazie – cu toate aparenţele ei ispititoare – nu era cea bună, se dovedise nefastă, îl aruncase în prăpastie. Exista ceva, deasupra înţelegerii lui Ilarie, care se împotrivea, opunându-i un *veto* categoric? Cine ar putea s-o spună?

Trimise o telegramă şefului său, doctorul Barbu Duţescu, motivând că se află în Italia datorită unui semnal al frei-intervalului, consecinţă a traumatismului cranian din ciocnirea de Ia Pietroasa. Minţea, deci, că venise la un consult medical. În două rânduri, rupse formularul, abia a treia oară îl prezentă la ghişeul poştal. Iată, ajunsese să-şi modifice relaţiile cu oamenii... Totul începea să se schimbe în jurul său... săpându-l... anulându-l, desfiinţându-l...

Într-o zi, se întâmplă ceva neobişnuit. Magda veni cu o gondolă de la biserica Santa Maria dela Sallute, unde asistase la liturghie (era şi religioasă). Când coborî în Piaţa San Marco, gondolierul îi ceru dublu decât era taxa. Ea, care zvârlea banii pe fereastră cu amândouă mâinile, refuză să-i dea un ban mai mult. De aci, un duel cu vorbe tari, ţipete, după care Magda scoasă din fire, se repezi la el şi cu câţiva pumni zdraveni culcă la pământ pe vlăjganul mai înalt decât ea cu un cap.

Enormă senzaţie printre cei care se aflau de faţă. O femeie cu pumn de fier şi încă una frumoasă!... Un american, în haine sportive, se aplecă asupra victimei numărând până la nouă:

— *Knock-out!*

Lumea râdea să se prăpădească. În cele din urmă, gondolierul se ridică buimac, dar rămase şi mai buimac când americanul îi strecură o hârtie de o sută de dolari.

Ilarie nu participă la această scenă. O aştepta pe victorioasa Magda la cafeul Florian unde veni însoţită de american, un bogat armator. Acolo prânziră tustrei în admiraţia unanimă.

Exact în a zecea zi de la sosirea lor, Magda ţinu să-i amintească partenerului:

— Dragul meu, ştii că astăzi s-a împlinit sorocul?

— Da, ştiu... Ce vrei să spui? Ne întoarcem în ţară?

— Eu, nu. Te întorci singur singurel.

— Şi tu ce faci?

— Plec peste ocean cu John.

— Daaa?!! Bună! L-ai *angajat* pe american?

— Nu... El m-a *angajat* pe mine.

— Vorbeşti serios? Adică, de ce m-aş mira? Pe cât timp?

— Pe o lună... E o durată maximă, la un tarif ridicat, 5.000 de dolari pe zi...

— Straşnică tranzacţie, nimic de zis...

— Cred că nu te superi... De altfel, n-ai niciun motiv.

— Să zicem că nu... La drept vorbind mi-ar fi plăcut să prelungim şederea noastră...

— Imposibil... Nu ţin deloc să amestec dragostea în afacerile mele. Prefer numai preliminariile ei... Am împlinit acum un deceniu şi jumătate vârsta de cincisprezece ani.

Femeia ţinu să-i plătească suma făgăduită, dar Ilarie refuză categoric.

— Nu pot, Magda. Înţelegi? Am crezut mereu că glumeşti dar văd că... În ruptul capului nu primesc bani de la tine.

— Atunci am să ţi-i trimit.

— Să nu faci asta că mă supăr foc.

— Ba am s-o fac, uite-aşa!

— Stai, regină, nu te pripi... S-ar putea să am nevoie vreodată de această sumă şi să ţi-o cer eu însumi.

— Când? La Sfântu-aşteaptă?

— Nu! Îţi vorbesc foarte serios...

— Fie şi aşa...

— Şi că să încheiem cu bine frumoasa noastră aventură, vrei să mă conduci la gară?

— O, desigur, cu plăcere.

Înainte de a se urca în vagon, Magda îl sărută ca odinioară, în cancelaria pensionului, după care îi trase, uşor două palme.

— Astea... pentru ce sunt?

— Pentru că eşti un prostuţ cu diplomă!

CAPITOLUL 15
PĂR CREŢ

Reîntors la Piteşti, doctorul se duse întins la spital. Medicul şef văzându-l teafăr, se bucură.

— M-a speriat telegrama ta, îi spuse îmbrăţişându-l. Ce ai făcut? Ai fost la Rizzieri?

„Ce om de treabă, gândi Ilarie. Îmbrăţişează un asasin... Dacă ar şti...” Asta nu mai putu s-o rabde.

— Nu, Barbule, n-am fost la niciun Rizzieri. Te-am minţit ca un porc. Aş, porcul nu minte! Ca un nemernic.

— Cum? De ce? Ce-a fost la mijloc?

— M-am antrenat într-o aventură minoră.

Şi-i povesti de-a fir-a-păr ce se întâmplase.

— Acum i-ai pus punct? Te-ai cuminţit cel puţin?

— Cred că da...

— De fapt, mi s-a părut cam ciudat, fiindcă ştiam că celebrul neurolog e la Milano, nu la Veneţia... Dar să trecem peste asta! Haide, apucă-te de lucru!

Trei zile şi trei nopţi nu se clinti din spital. Ziua îşi făcea veacul printre pacienţi, noaptea o petrecea în camera de gardă, luând somnifere ca să doarmă. Acasă, trimise vorbă doamnei Albu să afişeze că a suspendat consultaţiile particulare, întrucât are mult de lucru la spital şi că va reveni, probabil, după o săptămână. Adevărul era că nu mai putea suferi locuinţa.

În a patra zi, administratorul plecă pe seară cu maşina la Bucureşti, luându-l şi pe Magheru. Pe calea Griviţei, un şir de cârciumi, mirosind de departe a mititei, gemeau de lume. Tarafuri de lăutari, cu nelipsitele ţambale, cântau de zor, îmbiind la băutură...

„Bucureştiul... tot cum îl ştiam înainte de război, gândi Ilarie. Ba acum e mai petrecăreţ.”

Veselia aceea deschisă a altora îi strângea inima de ciudă.

„N-au nicio pată pe cuget, de aceea chefuiesc oamenii. Afară dacă n-or avea păcate grele pe conştiinţă şi vor să le uite, aşa ca mine...”

Când trecură prin faţa prefecturii poliţiei, doctorul tresări.

„Cum m-ar înhaţă zbirii aceia dacă ar şti că... Dar nu, asta n-o să se întâmple...”

La *Mogador* programul era pe sfârşite, totuşi Ilarie mai prinse două numere. O dizeuză scundă şi subţire, îmbrăcată băieţeşte, cu şapcă de apaş pe cap, interpreta în indiferenţa generală un şlagăr franţuzesc de suburbie, fluierând în răstimpuri. Urmă la rând cuplul italian Giono, cu un dans

grotesc. De astă dată, consumatorii de la mese, care în timpul programului artistic îşi vedeau nestingheriţi de băutură, îi acordară oarecare atenţie.

În sfârşit, becurile se aprinseră în sală şi artistele cu umerii şi pulpele goale îşi făcură apariţia împrăştiindu-se pe la mesele unde erau solicitate. Larma spori. Bătrâni cheflii ţineau pe genunchi fete goale, plimbând libidinos mâinile pe rotunjimile trupurilor, unele abia înmugurite. Iar ele, gâlgâind de râs sau scoţând ţipete ascuţite, le mângâiau în schimb cheliile strălucitoare. Tineri cu chipuri supte şi ochi injectaţi de dezmăţ stăteau indiferenţi lângă artistele despuiate, fumând ţigări una după alta şi turnând pe gât ca într-un butoi fără fund. Nimeni nu se sinchisea de vecin, fiecare îşi vedea de treabă, fără să-i pese de nimic. Chelnerii, în frac, cu plastron, alergau încoace şi încolo ca suveicile. Comenzile răsunau repezi, nervoase, fără răgaz. Domnea o fierbere neostoită, o risipă de energie în nevoia aceea unanimă de a petrece.

Ilarie, aşezat la o masă, cu o cafea dinainte, făcu un semn discret. Un chelner voinic şi bine legat se apropie:

— Parcă te cunosc de undeva...

— Şi eu... Nu sunteţi cumva domnul doctor...

— Magheru...

— Da, da... Dumneavoastră m-aţi operat la spitalul diviziei... Ştiţi, în timpul războiului... Eu sunt sergentul Florea.

— Aşa... Da, da, da... mi-aduc aminte... Va să zică, *aici* ai ajuns, măi Florea?

— Aşa ajungem toţi, domnule doctor... Fiecare cum îl suflă vântul. Nu-i vorbă, câştig binişor, de ce m-aş plânge? Dar dumneavoastră staţi singur? Să v-aduc o prospătură, ce ziceţi?

— Ce fel de prospătură, omule?

— O congoleză. E ceva extra, din import. Are şaisprezece ani, e fată mare şi nu ştie decât franţuzeşte...

Mai toate localurile de noapte aveau drept mostră câte o *virgină* care, de altfel, cunoştea secretele dezmăţului la fel ca şi celelalte surate. Chelnerul se depărtă. O negresă scundacă, dar bine legată, cu capul lunguieţ, ochi în flăcări, buze groase şi sâni de piatră, veni grăbită şi se aşeză la masa lui Magheru cu un familiar:

— Bon soir!

Ilarie o întrebă cum o cheamă:

— Yoku!

„Mai bine aş boteza-o *Păr-Creţ*..." îşi spuse doctorul admirându-i pieptănătura fastuoasă, prinsă în ace de fildeş, care îi împodobea capul.

Îi mai puse şi alte întrebări: de unde e de loc, cum s-a rupt de ai săi, în ce fel a ajuns în România? Dar ea n-avea timp de poveşti.

— J'ai faim, vous comprenez, mon vieux? şi întorcându-se spre chelner, îl chemă: Flo, garçon, viens ici![6]

Chelnerul se arătă imediat. *Păr Creţ* comandă volubil icre negre, stridii, pateuri de foie-gras şi altele. Doctorul se amuză copios văzând-o cu câtă lăcomie îmbuca, parcă n-ar fi pus nimic în gură de câteva zile. Mânca şi bea pe nerăsuflate.

Chiar vecinii de la mese, uitându-se la vietatea de culoarea ceaunului ca la o arătare apocaliptică, observară pofta ei de mâncare. Cineva aruncă o remarcă la întâmplare:

— Asta-i Africa: flămândă şi însetată! Că rabdă cam de mult...

Negresa ceru după aceea şampanie. Apoi, sătulă, cu o uitătură galeşă, se lipi de Magheru şi trecându-i voluptos o mână pe după gât, îi spuse:

— Comme tu m'es cher, mon gamin! Embrasse-moi, je veux bien![7]

El n-o sărută, nici n-o îmbrăţişă, nu-i plăceau exhibiţiile în public, toţi ochii erau pe ea, ca o curiozitate a naturii. Era curios să afle câte ceva din viaţa ei. *Păr Creţ* se lăsă înduplecată şi deschizând gura cu dinţi frumoşi şi albi (doctorul încă nu zărise un şirag de perle la fel) îi povesti că era originară din Congo, de sub dominaţie franceză, făcea parte din tribul mangbetu, că bunicul ei era vrăjitorul acelui trib, toţi băştinaşii îl venerau ca pe un sfânt deoarece vindeca pe bolnavi fără medicamente.

— Cum asta? se miră Ilarie.

— Aşa, bine! Le dădea să miroasă o buruiană de leac şi ei se însănătoşeau imediat. Dacă boala era grea, veneau a doua şi a treia zi, mai miroseau o dată şi până la urmă se vindecau. Rar mureau, cei care mureau înseamnă că n-au crezut în puterea bunicului... Pentru oamenii aceia nu era nicio pagubă, nu-i aşa?

— *Păr Creţ*, lămureşte-mă ce fel de buruiană folosea bunicul tău?

— Nu ştiu, n-avea nume... Ba avea, dar el nu ni-l spunea. Era o plantă mică, mică, atâta, dar cu frunze late, late, aşa...

— Ce culoare aveau frunzele astea?

— Roşii, ca sângele... După ce le usca deveneau palide, aproape albe.

— Şi unde cultiva planta de leac? În grădină? Aveaţi grădină?

— Nu în grădină. Într-un loc împrejmuit cu gard înalt ca să nu poată pătrunde nimeni şi să fure frunze. Tare frică i-era bunicului de furt...

„Foarte interesant, gândi doctorul. Desigur e vorba de o plantă halucinogenă, al cărei suc, prin îngurgitare ori inspiraţie, provoacă iluzii

---

[6] Mi-e foame, înţelegi, bătrâne? Chelner, vino-ncoace.

[7] Mi-eşti drag, ştrengarule! Vreau să mă săruţi.

paradisiace, fără suspendarea stării de conştiinţă şi aceasta a constituit marea forţă a vrăjitorilor de totdeauna."

Discuţia fu întreruptă de un individ gras şi roşu, cu mustăţile răsucite, care se îmbătase şi făcea scandal, colindând pe la mese, unde se prezenta stereotip:

— Nae Raţă, măcelar angrosist din Roşiori...

Patronul nu se îndura să-l evacueze, pentru că măcelarul, ori de câte ori se abătea prin local, îşi scutura buzunarele de câteva mii de lei.

Văzând pe chefliu cum ţopăia bezmetic pe parchet dincolo de tactul muzicii, *Păr Creţ* strâmbă din nas, simţul ei armonic se revoltă:

— C'est drôle, vraiment! Il m-agace...[8]

După aceea se ameţi şi doctorul. Dansă cu negresa de mai multe ori şi în revărsatul zorilor, când maşina veni să-l ia, era palid ca un cadavru. Pe drum, adormi buştean, ca să se trezească tocmai la Piteşti, în faţa spitalului.

La două-trei zile, Ilarie se repezea la Bucureşti ca să-şi omoare nopţile la *Mogador*, în compania micuţei *Păr Creţ*.

Odată, doctorul îi propuse:

— Ce-ar fi dacă i-ai scrie bunicului să-ţi trimită o mostră din planta aceea?

Bunicul murise de câţiva ani, nu era nevoie de corespondenţă, pentru că Yoku avea o pungă de seminţe de mangu... Numai dacă ar încolţi...

— Trebuie să încerc...

Fata îi încredinţa jumătate din conţinutul pungii, primind în schimb câteva daruri, printre care un costum naţional românesc. Legătura cu negresa i se părea destul de potrivită: ea avea trupul negru şi sufletul alb, el trupul alb şi sufletul negru. Lângă *Păr Creţ* găsea o scăpare, evada din lumea gândurilor sale care în singurătate îi săpau liniştea. Numai când se întorcea la spital, între bolnavi şi medicamente, părea că se regăseşte, dar nici atunci în întregime. Pentru că, în procesul acestei regăsiri, dominant era un dureros simţământul de apăsare. Ca şi când îşi dădea seama (incomplet – bineînţeles) că truda de a se sustrage mustrărilor nu e decât zadarnică încercare, un trecător paleativ.

Odată, veni acasă beat turtă, încât proprietăreasa, doamna Albu, se sperie văzându-l în aşa hal. Zăcea în neştire, întins pe scară, bolborosind vorbe de neînţeles. Ea încercă să-l ridice, dar nu reuşi, era prea greu... Şi totuşi, nu se îndură să-l lase acolo în plata Domnului. Până la urmă, cu eforturi supraomeneşti, îl târî până în sufragerie şi de-aici în dormitor. Alergă să-i facă o cafea amară, îi puse comprese reci pe frunte, îi scoase haina.

---

[8] E cu adevărat caraghios! Mă irită...

În sfârşit, Ilarie îşi mai reveni. Dar recunoscând-o, tăbărî asupra ei ca un animal de pradă, strivind-o cu sărutări. Femeia se apără înfricoşată:

— Eşti nebun, doctore? Ce faci? Vino-ţi în fire! Nu mai eşti dumneata!

Vru să fugă, el o prinse şi-i sfâşie rochia dintr-o singură mişcare. Atunci, slobozi un ţipăt îngrozitor. În clipa aceea se produse ceva neaşteptat. Doctorul se potoli ca prin farmec, devenind brusc inofensiv. O privea ca halucinat, fără să facă cea mai mică mişcare. Parcă înlemnise.

Astfel, ea reuşi să fugă cu faţa curată.

N-o mai revăzu două zile. Îl evita sistematic, nu voia să mai dea ochii cu el. Dar în a treia zi, intră în odaia ei pe neaşteptate, cu un pachet mare care abia încăpuse pe uşă:

— Doamnă Albu, te rog să mă ierţi. M-am purtat ca o brută. Însă ceea ce s-a întâmplat nu-mi aparţine decât într-o măsură infimă. Am nevoie de iertarea dumitale.

Spunând aceasta, îngenunche în faţa femeii:

— Nu, nu... te rog, nu... făcu ea copleşită de supremul gest. Ridică-te! Te iert şi aşa... Dar, cu condiţia să nu se mai repete...

— Făgăduiesc că nu se va repeta niciodată.

— Atunci, totul e în regulă...

— Îţi mulţumesc!

Ilarie se ridică şi dădu să iasă. Ea îi atrase atenţia să-şi ia pachetul.

— Pachetul este pentru dumneata...

— Pentru mine? De ce?

— Ai să înţelegi după ce îl desfaci.

Îndată ce plecă Ilarie, proprietăreasa umblă în pachet şi găsi, spre surprinderea ei, cinci rochii de mătase, nou-nouţe, cumpărate de la *Chic roumain*, cel mai luxos magazin de confecţii.

— Mi-a adus cinci rochii, tot una şi una. Doamne, ce nebun băiatul ăsta!

CAPITOLUL 16
BĂNUIALA

I

Pe la clubul *Renaşterea* nu mai călcase de mult. Ilarie se ferea de cunoscuţi şi prieteni ca de ciumaţi. Avea impresia că se simte micşorat în preajma lor, că ei deţineau, fără să-şi dea seama, o superioritate faţă de el, şi acest sentiment făcea să-i evite.

În fiecare zi, citea regulat ziarele. Se desfăta oarecum parcurgând coloane întregi care vorbeau de ancheta organelor judiciare pentru descoperirea ucigaşului lui Zăvideanu. Zâmbea maliţios aflând că arestarea acestuia e iminentă.

„Gazetarii ăştia bat apa în piuă! Au mai spus de zece ori... Nu-i crede nimeni".

Odată se întâlni pe stradă cu colonelul Dordea.

— Ce-i cu matale, tăticule, de nu te mai vezi nicăieri? Ţi-ai pus ţărână în cap şi te-ai apucat să posteşti?

— Treburi, nene colonele, sunt foarte prins, crede-mă...

— Bine, bine, prins, toţi suntem prinşi, dar chiar aşa? Nu ştiu cine mi-a spus că ai suspendat consultaţiile particulare.

— Da, deocamdată... Mă prepar pentru examenul de *primariat*. Şi am de furcă, nu glumă...

— De două ori te-am căutat pe-acasă... Am auzit că-ţi faci nitel de cap pe la Bucureşti...

— Vorbe, nene colonele... Şi apoi, nu-s minor...

— În orice caz, mai dă pe la noi, nu trebuie să te izolezi aşa... Lumea zice că te-ai cam scrântit la cap de când cu nenorocita aia de ciocnire...

Ilarie ridică din umeri.

— Hm, s-ar putea, nu tăgăduiesc!

— Dacă nu tăgăduieşti, înseamnă că totul e în regulă!

Înainte de a se despărţi, doctorul îl rugă:

— Fă-mi un serviciu. Vreau să contractez un împrumut la banca *Argeş* şi îmi trebuie un girant.

— Împrumut? se miră colonelul. Păi, cum, ai topit banii câştigaţi la loterie?

— Uite, drăcia naibii! Uitase de chestiunea aceea!

Născoci pe loc o motivare:

— Cum să-i topesc? L-am *împrumutat* pe babacu să reintre în posesia casei noastre de la Merişani...

— Aşa mai înţeleg. Credeam că... Ia spune, de cât ai nevoie?

— Vreo 40.000. Am de plătit unele datorii...

— Îţi dădeam eu, dar n-am atâţia bani... Bine, te girez...

Colonelul cunoştea pe directorul băncii (de altfel, pe cine nu cunoştea?) aşa că formalităţile de împrumut se făcură la repezeală şi Magheru încasă suma. Era şi timpul. Din cauza cheltuielilor excesive făcute în ultimul timp, leafa se dusese pe copcă şi viitoarele două lefuri fuseseră gajate.

II

La Caransebeş cercetările stagnau. După două săptămâni de muncă încordată, rezultatul era aproape nul. Fură interogaţi oamenii de serviciu, impiegaţi, în fine, tot personalul staţiilor Pietroasa şi Caransebeş, care luaseră parte la opera de salvare. De asemenea, fură cercetaţi sanitarii şi auxiliarii spitalelor Asigurărilor şi Primăriei, chiar soldaţii companiei de căi ferate veniţi ceva mai târziu în ajutor. Nici vardiştii şi comisarii care procedaseră la identificarea cadavrelor nu erau scutiţi de o discretă suspiciune. În zadar! Nu se descoperea nimic, absolut nimic.

Atunci, cercetările porniră pe altă pistă. Se presupunea că moşierul a fost asasinat şi jefuit de un tovarăş de drum, care, probabil, aflase că deţinea asupră-i o importantă sumă de bani. Dar cum aveau să dea de urma misteriosului asasin? Nu se putu stabili cu precizie nici măcar atâta lucru. Se ştia numai că fusese într-un vagon de clasa I, judecând după biletul găsit în portmoneu. Instrucţia orbecăia în întuneric, sărind dintr-o ipoteză în alta. Criminalul, chiar dacă ar fi lăsat urme, trecuse destul timp ca ele să dispară ca şi cum nici n-ar fi fost. Vagoanele strivite fuseseră ridicate, linia deblocată. Orice nădejde de a descoperi pe făptaş începea să se clatine. Numai întâmplarea rămăsese singurul factor în stare să dezlege enigma.

Şerban Voinea, cumnatul victimei, ţinut mereu la curent cu mersul anchetei judiciare, pierduse şi el speranţa de a pune mâna pe jumătatea de milion pierdută. Cu cât trecea timpul, banii aceia se iroseau, poate nu mai rămânea nimic din ei. Din pricina asta se închisese şi mai mult în sine decât cum era înainte. Venea rareori pe la club şi, cufundat într-un fotoliu din salonul cel mic, fuma ţigară după ţigară, privind în gol. Sub masca lui de bronz clocotea o ciudă tot mai amară care nu-i dădea răgaz să răsufle. Trebuia să se mişte mai mult, să nu aştepte, cum făcuse până acum, să-i pice pară mălăiaţă. Altfel nu era chip să reintre în posesia banilor dac-or mai fi fiind. În caz că se descoperea ucigaşul, cu atât mai bine... Se gândi să instituie un premiu de 50.000 de lei celui care va denunţa pe asasin, sau măcar va furniza poliţiei unele indicii pentru prinderea lui. Când să treacă la faptă, renunţă de teamă să nu piardă şi această sumă.

Auzi vorbindu-se prin oraş că noul medic-şef de la spitalul comunal fusese în acceleratul cu pricina şi scăpase teafăr. Îşi făcu socoteala:

— Nu cumva, din întâmplare, cunoscuse doctorul pe Matei? (Sau poate l-o fi cunoscut dinainte, deşi de asta habar n-avea). Nu i-ar putea da vreo lămurire în legătură cu crima?

Îl căută la club în câteva rânduri. Ştia că vine uneori. Nu-l găsi. Se vede că nu mai călca pe acolo. Nici la bodega Ciortus nu-l întâlni. Nu-i rămânea decât să-l caute la spital, sau să se ducă la el acasă. Aşadar, să-i facă o vizită într-adins, ca să obţină aceste informaţii? Hm, nu-i prea potrivit. Dacă doctorul, susceptibil, s-ar fi considerat jignit, crezând că la mijloc e vorba de o bănuială? Şerban trebuia să lucreze cu multă dibăcie. Nu, cel mai cuminte lucru ar fi să-l întrebe aşa, în treacăt, dacă nu cumva cunoscuse pe Matei? Sau mai bine să roage pe un prieten comun să capete desluşirile de care avea nevoie. Da, un prieten ar sfârşi mai lesne treaba şi fără a da naştere la suspiciuni. Se gândi la judele Kaminski, care-l cunoştea pe Ilarie. Acesta îi făgădui, bineînţeles, şi, chiar în seara aceea, se abătu pe la Magheru. Îl găsi lungit pe divan. Un nor gros de fum îi muia contururile, estompându-le. Toate lucrurile din odaie arătau şterse, de parcă erau acoperite de o pânză deasă de ceaţă.

— Domnule doctor, în numele legii te arestez, strigă Kaminski din prag, cu o voce groasă. Eşti învinuit că în accidentul de la Pietroasa ai ucis pe moşierul Zăvideanu.

Ilarie holbă ochii, încremenind locului de uimire. Nu izbuti să scoată o vorbă măcar, de parcă îi secase subit graiul.

— Ha-ha-ha! izbucni în râs judecătorul. Straşnică sperietură ţi-am tras, mon cher! Cred că ţi-a plăcut, nu? Apoi, reluă serios: Ia te uită în oglindă. Îţi vei da numaidecât seama ce mutră de culpabil ai. Dumnezeule, cum se pierd oamenii de treabă! Criminalii te înfruntă, strigă, se apără, se revoltă! I-ai crede cele mai neprihănite fiinţe!

Magheru nu-şi venea încă în fire. Totuşi, mustră pe judecător:

— În orice caz, glume de-astea nu se fac!

— Te-ai supărat? Atunci îmi pare rău că n-am mers mai departe. Nu m-am putut însă abţine să nu râd.

— Ha-ha! Ştii că e bună! râse deodată doctorul. Dar se opri numaidecât, încurcat oarecum.

— Zi, o cam băgasei pe mânecă! A dracului păcăleală! Da' ce e fumăria asta, doctore? Deschide fereastra că te asfixiezi!

— Las-o-ncolo! Nu te mai obosi!

Kaminski nu-l ascultă şi o deschise larg.

— Ce-i cu dumneata, de ce nu te mai vezi nicăieri? Ai ajuns un adevărat mizantrop. Ori, te pomeneşti că nu ţi-ai revenit de când cu pocinogul acela?! Ai auzit cum s-a prăpădit bietul Zăvideanu?

Ilarie înclină capul afirmativ, fără să scoată un cuvânt.

— Admirabil om, continuă judele. L-ai cunoscut, nu-i aşa?

Magheru îi răspunse scurt:

— Nu!

— Nu? îl privi Kaminski, scrutător. Păcat! N-ai avut desigur ocazia...

Înainte de a pleca, judele adăugă:

— Parchetul tribunalului Caransebeş lucrează intens să facă lumină în această afacere. După mine, slabă nădejde! Nu vor pune mâna pe asasin, cum nu sunt eu mitropolit.

— Crezi dumneata că nu-l vor descoperi niciodată? întrebă Ilarie cu vocea spartă, ridicând capul, într-o înviorare de nădejde.

— Sunt împrejurări când orice urmă dispare. Şi atunci instrucţia trebuie să lucreze în întuneric. Dacă cerul îi trimite un denunţ, atunci totul e în regulă. Dacă nu se iveşte nimic, aleluia!

După ce se despărţiră, judele comunică lui Voinea rezultatul întrevederii. Apoi spuse:

— Doctorul mi se pare că nu-i prea zdravăn la cap.

Moşierul ridică din umeri. Îi mai rămânea încă o nădejde: Olarian. Ştia că profesorul plecase împreună cu cumnatul său. Călătoriseră împreună, în acelaşi compartiment. Până la Piatra-Olt, desigur. Acolo Olarian schimbase trenul. Nu cumva dascălul putea să-i spună cine rămăsese în compania lui Matei? Nu punea prea mare temei pe informaţiile ce aştepta de la Olarian, dar, de ce să nu încerce, la urma urmei, tot ceea ce se putea încerca? Ce avea de pierdut? Cine ştie! Tocmai unde nu te-aştepţi, de-acolo răsare surpriza. Îi trebuia puţină răbdare. Profesorul trebuia să se întoarcă de la Călimăneşti peste o săptămână sau zece zile.

În acest timp, dincolo, la Caransebeş, ancheta bătea pasul pe loc. Judecătorul de instrucţie, prea zelos, operă două arestări, dar după câteva zile de cercetări asidue nevinovăţia oamenilor ieşi la iveală ca untdelemnul deasupra apei. Afacerea Zăvideanu zorea cu paşi repezi spre clasare.

III

Chiar a doua zi după sosire, Olarian se pomeni cu Voinea. Profesorul nu se aştepta deloc la o asemenea vizită. Servitoarea pofti pe musafir în salonaş. El se aşeză tăcut pe fotoliu. Pironi ochii în podele, fără a iscodi interiorul împodobit numai cu scoarţe şi bibelouri, parc-ar fi fost un budoar de demimondenă.

— Domnul vă roagă să-l scuzaţi numai câteva clipe!

Olarian îşi făcea toaleta fără grabă. Se bărbieri, se pudră, îşi frecţionă părul. Apoi parfumă hainele, zăbovind îndelung în oglindă. Nu înţelegea să se înfăţişeze altfel musafirilor săi.

— Bună ziua, domnule Voinea!

Şerban, corect, se ridică în picioare şi-l cântări cu privirile din cap până-n picioare. Îi strânse puternic mâna, fără să scoată o vorbă.

— Am aflat de nenorocirea care te-a lovit, spuse profesorul. Îţi mărturisesc că m-a impresionat adânc! Cine ar fi crezut că la patru ceasuri după ce mă despărţisem de bietul conu' Matei, are să se întâmple ceea ce s-a întâmplat? Viaţa omului atârnă de un fir de aţă!

— Viaţa nu i-a luat-o Dumnezeu, ci oamenii, rosti grav moşierul.

Vorbele lui răsunară straniu, parcă le-ar fi şoptit o voce din fundul pământului.

— Da, ştiu, a fost omorât şi jefuit!

Şerban nu răspunse. Privea în pământ, cu încordare, muncind un gând.

— Cu toate astea, urmă profesorul, aşa a fost să fie. Doctorul Magheru cum a scăpat? Erau doar în acelaşi compartiment.

Voinea tresări, străbătut de un fior.

— Cum? Magheru se găsea în acelaşi compartiment cu Matei?

Olarian încercă o frică nelămurită. Poate din pricină întrebării prea brutale sau a privirilor moşierului, care-l spintecau.

— Zici că... stărui Şerban, ţintuindu-l adânc.

— Da, da... eram împreună... bâlbâi Olarian (parcă el însuşi ar fi fost vinovat cu ceva) noi trei: adică, eu, cumnatul dumitale şi doctorul.

— Doctorul cunoştea pe Matei?

— Nu. Eu i-am prezentat unul altuia.

— Îţi aduci bine aminte?

— Fireşte, doar n-au trecut de atunci ani de zile.

— Altcineva n-a mai venit în compartimentul vostru?

— Ba da, la Slatina s-a urcat un tânăr cu care am vrut să leg o conversaţie, dar n-am reuşit. Se retrăsese la geam şi citea. Citea şi fuma într-una.

— Avea în el ceva suspect?

— Suspect? Ştiu eu? A, când a intrat ne-a oferit galant ţigări... Dar l-am refuzat.

— Asta-i tot?

Profesorul înclină capul.

— M-da, făcu nemulţumit Şerban. Cam ce vârstă avea pasagerul?

— Să zic douăzeci şi opt-treizeci de ani...

— Şi semnalmentele?

— Înalt, subţirel, brunet, ochi mari, să mă omori nu-mi amintesc ce culoare... Ah, sprâncenele groase, ca degetul ăsta mic.

— Unde mergea?

— Habar n-am. Nici noi nu l-am întrebat, nici el n-a spus.

— Da-da-da!

Se iscă o tăcere, la capătul căreia Olarian reluă:

— Stau şi mă gândesc, şi gândindu-mă mă cutremur de soarta omului. Parcă a fost un făcut! Tocmai vorbeam despre hoţiile care se întâmplă prin trenuri. Răposatul, cam speriat, într-o clipă de sinceritate, îmi destăinui că are asupra lui o jumătate de milion. Vreau să cumpăr un stabiliment de băi la Buziaş, spunea el. Eu de colo: Păzeşte-te bine, coane Matei, să nu ţi-i şterpelească vreo mână lungă. Nu prea e prudent să umbli la mata cu atâţia bani. Şi vezi dumneata, soarta n-a vrut să-l cruţe.

Mai vorbiră de una, de alta, lucruri neînsemnate. Olarian se apucă să-i înşire pe cine întâlnise la Călimăneşti, că mai bine acolo ar fi pus mâna pe o vilă, văzuse una de vânzare tot aşa de frumoasă ca a doctorului Stepleanu.

Şerban nu-l mai asculta. Gândurile zburau aiurea, fără să le poată ţine în frâu. Cu tot cumpătul lui, simţea nevoia să plece, dascălul – cu palavrele lui – îl plictisea. Când acesta, ostenind, făcu o mică pauză, Voinea, bine crescut, profită de împrejurare, se ridică şi-şi luă rămas bun.

— Credeam că voi afla de la dumneata ceva nou. Nădejdea asta m-a împins să-ţi fac vizita de faţă. Din nefericire, lucrurile rămân tot în stadiul în care se găsesc. Bună ziua, domnule profesor.

Ajuns acasă, Şerban trecu în camera lui şi se închise acolo. Părea oarecum schimbat la faţă.

„Aşadar, doctorul Magheru?! Hm! Hm! Călătorise în acelaşi compartiment cu Matei. Scăpase teafăr. Om sărac, fără alte venituri decât leafa!... Cine ştie, poate îl ispitise!”

„A, nu, nu! prinse să se îndoiască. Tocmai un medic să ucidă în asemenea împrejurări, când instinctul lui profesional trebuie să-l îndemne să salveze viaţa tovarăşilor săi de drum? De necrezut! În acele clipe de groază fiecare caută să-şi scape viaţa. Atunci cine se poate gândi la jaf, în afară de tâlharii de meserie? Un om cult ca doctorul Magheru e cu putinţă să se fi coborât în mijlocul ucigaşilor de rând?

...Şi totuşi...”

De ce doctorul Magheru spusese lui Kaminski că n-a cunoscut pe cumnatul său? Ce pricină ascunsă, căci trebuia să fi fost una la mijloc, îl împinsese să facă o astfel de mărturisire mincinoasă? Toate aparenţele erau potrivnice. Cunoştea pe moşier. Călătorise cu el. Poate că Matei, mai ştii, îi

destăinuise şi lui, mai târziu, după plecarea profesorului, că are asupră-i o sumă însemnată. Şi, în sfârşit, luase parte la accident.

„Să fie el ucigaşul?"

Şerban încruntă sprâncenele. Îşi sprijini fruntea cu mâna.

„Hm!"

Apoi bătu odaia-n lung şi-n lat, prididit de bănuieli:

„Nu pot hotărî nimic cu limpeziciune. Ar fi într-adevăr urme de vinovăţie. Dar pot ele să şadă în picioare? Să zicem, îl denunţ. Cum voi dovedi culpa? El, foarte natural, are să tăgăduiască până în pânzele albe. Nu există probă, corp delict, nimic. Voi izbuti să smulg împotriva-i o sentinţă de condamnare, întemeiată numai pe simple bănuieli? La urma urmei, cine-l împiedică să declare că între timp nu se urcaseră şi alţi pasageri în compartimentul cu pricina, în afară de slătinean, pe care nu-l cunoştea? Şi e posibil chiar să se fi urcat. În cazul ăsta, criminalul trebuia căutat printre ei toţi. Cine erau acei călători? Unde puteau fi găsiţi? Iată cum lucrurile, apucând pe calea aceasta, ajungeau iarăşi într-un punct mort."

Voinea se ferea să stârnească atâta zarvă. Mai ales pentru o afacere cu un rezultat îndoielnic. O astfel de învinuire făţişă, zdrobitoare prin greutatea ei, n-ar rămâne fără urmări, dacă, de pildă, doctorul ar scăpa cu faţa curată. Ele se vor răsfrânge de bună seamă asupra acuzatorului. Îi vor zdruncina stima de care se bucura, ca şi situaţia. Un proces de calomnie ar fi fost de neînlăturat. Era doar vorba de grave injurii la adresa unui om.

Cumpănit, fostul procuror ţinea să înlăture orice neplăceri. Nu făcea un pas fără să ştie locul unde punea piciorul. Trebuia să chibzuiască îndelung, să prevadă totul, şi apoi să treacă la faptă.

„Cu toate astea, se poate foarte bine ca Magheru să fie *nevinovat*. S-au mai văzut cazuri când oameni inocenţi au avut de îndurat urgia justiţiei pentru că aparenţele erau împotriva lor! Câţi din aceştia n-au fost chiar osândiţi? Câţi n-au zăcut ani întregi prin închisori? Tot aşa şi cu doctorul. Mărturisise că n-a cunoscut pe Matei şi că n-a călătorit cu el. Ei şi? Nu mai departe, Kaminski, precum şi alţii, vorbeau că Magheru s-ar fi scrântit la cap. În cazul ăsta, trebuie să ne mirăm că doctorul spunea că nu cunoştea pe Matei?"

Într-adevăr, descoperirea lui Voinea cerea răbdare ca să poată fi valorificată. Răbdare multă şi tact. Cine-l zorea la urma urmei? Dacă Ilarie era asasinul, nu va scăpa în niciun caz din ghearele justiţiei.

Moşierul gândea aşa:

„Am să-l cercetez pe îndelete. Voi afla ce a făcut după ciocnire. Cum trăieşte? Ce venituri are? Îi voi scormoni trecutul. Viaţa de toate zilele... Dacă e în posesia unei averi nemuncite se va arunca în cheltuieli, va trăi pe picior larg, va risipi în dreapta şi-n stânga, ca un nabab. E un indiciu bun. Dacă i-aş

face o percheziţie acasă, în lipsă? Poate pun mâna pe ceva compromiţător. N-ar fi rea ideea! Dar cum să pătrund acolo? În ce calitate? Nici măcar nu-l cunosc personal."

Tresări. Îi venise o idee straşnică în minte. Chiar el ridicase de la Banca Argeşului suma de 600.000 lei. Pentru a face faţă unor plăţi urgente reţinuse 100.000 iar restul 500.000 îi încredinţase cumnatului său ca să cumpere stabilimentul acela blestemat. Bancnotele erau noi-nouţe în serie. Acest fapt îl remarcase chiar la ghişeul băncii, întrucât era scutit de a număra atâtea hârtii.

Înviorat de nădejde alergă la birou, deschise casa de bani. Din pachetul de o sută de mii nu cheltuise mai mult de trei sferturi: drumul la Caransebeş, înmormântarea şi alte plăţi mărunte.

Luă hârtie şi creion. Prima bancnotă din cele 24 rămase purta numărul 0995 seria 296. Urmau aşa mai departe crescând. Hârtiile din vesta cumnatului său aveau, aşadar, numere în continuare. Bun! Ultima bancnotă trebuie că a purtat numărul 1119 – seria 296. Dacă va obţine de la Magheru, indiferent prin ce mijloace, o bancnotă având, numărul între 0119 şi 1119, seria 296 s-a isprăvit cu el! E neîndoielnic asasinul! Dovada e zdrobitoare ca însăşi evidenţa. Prins cu mâţa în sac nu-i mai rămânea decât să recunoască deschis.

„Până una-alta, trebuie să-i fac cunoştinţa cât mai repede. Am pierdut timp preţios. Dar, uite, ideile nu vin la comandă. Intrând în legătură cu el, nu se poate să nu-mi pice în capcană. Adică să nu se atingă de banii jefuiţi. În caz că n-ar avea nevoie de ei, presupunând că salariul de medic îi ajunge, am să-l împing la cheltuieli mari, de pildă, îi voi propune să cumpere un corp de case (avea una pe Bulevardul Gării) cu o sumă derizorie. Ca să nu scape chilipirul din mână, doctorul se va grăbi să încheie tranzacţia. Ori, la efectuarea plăţii e imposibil să nu folosească o parte din banii furaţi."

Atât îi trebuia lui Şerban Voinea, asta aştepta!

Numaidecât se aşeză la birou şi aşternu procurorului din Caransebeş o scrisoare în care indică seriile şi numerele bancnotelor dispărute. Isteţ, fostul magistrat, căuta să fie acoperit în vederea cercetărilor pe care, de astă dată, îşi propusese să le ducă până la capăt, cu orice sacrificiu. Cum ar fi dovedit autorităţilor că o bancnotă prinsă de la Magheru era într-adevăr dintre cele prădate cumnatului său?

„Iată, domnilor, se adresă moşierul unei mulţimi imaginare, am aici copia trimisă procurorului la data cutare. De unde puteam să prevăd eu atunci că bancnota de faţă va purta un număr notat de mine? Adică un număr compromiţător? Dar doctorul a fost în trenul accidentat, a călătorit cu victima în acelaşi vagon, chiar în acelaşi compartiment. Asta tot coincidenţă

se cheamă? Nu, domnilor, el e asasinul. Nu mai poate tăgădui. Trebuie să mărturisească."

IV

Când se întoarse acasă, soţia sa Elena îl întâmpină de la uşă. Arăta îngrijorată:

— Şerbane, Marilena e bolnavă.

— Ce are?

— Închipuieşte-ţi: febră tifoidă.

— Ce spui? se miră bărbatul. De unde ştii?

— Am trimis după doctorul Preda. A văzut-o adineauri. Avea de ieri temperatură şi nu spunea nimic. Noroc că Henriette a observat la timp.

Voinea, urmat de nevastă-sa, coborî la etaj s-o vadă. Într-o cameră cu pereţii albi, ca de spital, şi mobilă tot albă, zăcea o fată întinsă pe spate, cu capul sprijinit pe câteva perne.

— Ce ai tu, drăguţă? o întrebă unchiul Şerban apropiindu-se.

— N-am nimic, răspunse capul de păpuşă, cu obrajii încinşi de febră.

— Ia spune, ce te doare?

— Nimic. Lasă-mă-n pace!

Elena şopti la urechea soţului:

— Sărăcuţa, e nervoasă... Nu-i mai vorbi...

Şerban n-o ascultă! O fată de şaptesprezece ani, nervoasă? Mai degrabă, râzgâiată. Şi poate, chiar rea.

— Ce ţi-a spus, doctorul?

— Te rog, unchiule, să nu-l mai chemi. Nu pot să-l sufăr...

— De ce, fetiţo?

— Miroase. Înţelegi tu, miroase urât.

— Bine, să aducem pe altcineva.

— Nu vreau pe nimeni. Sunt sătulă de doctori şi doctorii.

Ce era de făcut cu fata asta atât de sensibilă şi capricioasă? Şerban Voinea cu Elena se retraseră într-un colţ să se sfătuiască.

— Draga mea, nu trebuie să cedăm capriciilor ei.

— Ştiu, Şerbane. Uneori Marilena mă scoate din sărite, îmi vine să... Deşi e nepoata mea.

Lui Voinea îi sosi un gând bun, rudă cu preocupările-i actuale.

— Sunt de părere să aducem pe doctorul Magheru. Ce zici?

— N-am auzit de el. Cine e?

— Un nou medic la Spitalul Comunal.

— E bun? Ce specialitate are?

— Probabil, internist, nu știu sigur... Numai să-l accepte *domnișoara* noastră.

— N-o să aibă încotro... Bine, dacă vrei, trimite după el să vină...

De fapt, pe moșier nu-l interesa boala Marilenei, el dorea în principal să se apropie de Magheru, să facă legătura cu el, în vederea cercetărilor ce avea de gând să întreprindă.

Așa că după-amiază, Ilarie Magheru se pomeni cu șoferul lui Voinea care-i înmână o scrisoare cu câteva rânduri.

— Cine-i bolnav?

Șoferul îi făcu semn cu mâna să se uite în scrisoare. Doctorul înțelese că era mut și nu-l mai descusu. Se urcă în mașină și peste câteva minute suna la ușa moșierului. Fu introdus în salon unde îl așteptau soții Voinea.

— Domnule doctor, te-am văzut în două rânduri la club și mai cu seamă am auzit vorbindu-se despre dumneata la modul superlativ, îi spuse amfitrionul strângându-i mâna. După care se adresă soției: Draga mea, dă-mi voie să-ți prezint pe doctorul Magheru...

Ilarie sărută curtenitor mâna doamnei Voinea.

„Ce tânăr distins!" gândi femeia după examenul sumar al privirilor la care îl supuse din primele clipe.

— Unde este bolnava?

Soții Voinea îl puseră la curent cu câteva antecedente. Fata ducea o viață singuratică în compania guvernantei, ocupându-se în special cu muzica, pentru care nutrea o pasiune deosebită. De ieri avea febră. Preda, medicul curant, fusese izgonit. Pacienta nu-l putea suferi din motive fără importanță. De la un timp, devenise foarte nervoasă. Sugerară doctorului s-o vadă în prezența doamnei Henriette.

Când Magheru pătrunse în camera albă, un glas subțire îi țiui în urechi:

— Je n'ai pas besoin, de médecin. Je vous en prie épargnez moi! Un peu de musique me ferait du bien. Henriette, jouez moi quelque chose. Du Chopin, voulez-vous?[9]

Ilarie, prevenit, auzind cele spuse, fără să scoată o vorbă, se așeză dinaintea pianului și începu un vals din postumele lui Chopin. Bolnava ascultă domolită, apoi furată de muzica nostalgică izvorâtă din marea cutie unde parcă se ascundea toată setea de viață după care tânjise compozitorul. Ilarie mai execută și celelalte valsuri postume.

Când se apropie de bolnavă, ochii ei înotau în lacrimi.

— Plângi, domnișoară? făcu el surprins. De ce?

---

[9] Nu-mi trebuie doctor. Te rog, scutește-mă! Puțină muzică mi-ar face bine. Henriette, cântă-mi ceva. Dacă vrei din Chopin.

— Mă doare Chopin... Dar durerea asta n-aş vrea deloc să-mi treacă... Îmi face atât de bine!

„Cum dilată muzica asta sensibilitatea unor fiinţe. E o doctorie miraculoasă pentru suflet", gândi Magheru.

Apoi, apropiindu-se de pacientă, o întrebă surâzând larg:

— Dragă domnişoară, acum, după ce am pus la cale durerile sufleteşti, să vedem ce e cu celelalte dureri...

Zâmbi şi fata. Părea că îi plăcuse această introducere în... medicină.

— Sunteţi cu adevărat medic?

— Da, medic şi pianist. Primul vindecă bolile trupeşti, al doilea pe cele sufleteşti. Îmi dai voie să te examinez?

Fata zâmbi mai tare... Pe faţa ei răsărise soarele. Înclină adânc din cap.

— Da, desigur...

Se uită la el bucuroasă şi mirată. Nu era de crezut ca un doctor să fie atât de tânăr şi frumos ca Chopin. În închipuirea ei, medicii erau bătrâni, cu barbă, ca urâciosul de Preda, sau alţii aşijderea, cum văzuse la Paris şi la Berlin.

Ilarie o întrebă de când nu se simte bine, dacă are temperatură? Nu cumva simte dureri în pântece? Fata răspundea încet, ocolindu-i stânjenită privirile.

— Dă-mi mâna...

Marilena se codi puţin, apoi o scoase şovăielnic de sub pătură şi i-o întinse albă şi caldă. Doctorul o luă într-a lui (bijuterie, nu alta!) îi cercetă pulsul: 126 bătăi pe minut. (M-da, e dichrot!) Puse termometrul: 38 şi două linii. (Hm!) Clătină din cap.

— Aiurează? întrebă pe Henriette.

— Da, uneori...

— Acum, te rog, domnişoară Marilena, să desfacem puţin cuvertura.

— A, nu! Nu! se împotrivi ea. Asta nu!

— Dumneata eşti o fată frumoasă şi inteligentă. Nu trebuie să te jenezi de medici.

— Scumpa mea, domnul doctor îţi vrea binele, interveni şi guvernanta.

— Nu pot... Mi-e ruşine! se încăpăţână bolnava.

— Atunci nu-ţi mai cânt nimic. Ne înţelesesem că ai să mă asculţi...

— Mon Dieu, ce mă fac, se văita ea pierdută, luptând cu sine. Dar numai puţin... aici... Atât şi nimic mai mult...

Cu mii de ezitări îşi dezgoli o bucată din piept, părând că se rupe ceva din ea, arătându-i goliciunea.

Numaidecât doctorul observă pe piele pete roşii din loc în loc. O palpă peste aşternut (altfel nici nu era cu putinţă) în regiunea abdominală.

— Te doare aici când apăs?

— Puţin!

— Dar aici?

— Da.

— Şi aici?

— Mă doare.

— Exact fosa iliacă dreaptă, socoti doctorul, deplin luminat asupra diagnosticului.

Recomandă bolnavei repaus complet. Nu avea voie să se alimenteze decât cu lapte, ceai ori tizane. Din când în când va face gargară cu clorat de potasiu sau apă oxigenată. Ochii trebuie de asemenea îngrijiţi bine. Comprese cât mai dese muiate în acid boric.

Scrise o reţetă şi o dădu Henriettei. Apoi se adresă fetei:

— Vezi ce repede a mers? Ne-am speriat degeaba.

— Da, aşa e... conveni ea. Acum îmi cântaţi?

— Fireşte că da. Mă ţin de promisiune. Drept să-ţi spun, îmi place şi pianul. Are o sonoritate care pur şi simplu mă farmecă.

— E Pleyel.

— Am observat.

Astfel, odaia albă fremătă aproape două ore în prezenţa nevăzută a lui Chopin, Debussy, Beethoven şi Mozart.

— Mâine veniţi, domnule pianist?

— Doctor, rectifică Ilarie. Sigur că am să viu ca să văd cum îţi merge...

Fata bătu din palme:

— Ce bine-mi pare! Ce bine-mi pare!

Soţii Voinea uitaseră de medic. Când el reveni să le aducă rezultatul pluteau în mirare. Un examen chiar atât de minuţios? (Evident era necesar) Şi... domnişoara cum s-a comportat? (Foarte bine) Foarte bine? Ciudat! Ce aţi găsit? (Are febră tifoidă).....

— Nu trebuie să vă îngrijoraţi, e o formă uşoară. Voi îngriji de aproape pe fiica dumneavoastră în evoluţia bolii. Ţin foarte mult ca prescripţiile mele să fie respectate întocmai.

Spunând acestea Ilarie salută pe soţii Voinea şi se retrase.

„Ciudat, îşi zise moşierul, tânărul ăsta îmi face o impresie bună. Să fie el un criminal de rând? Zău, nu ştii ce să mai crezi...”

Magheru veni regulat zilele următoare. Boala Marilenei evolua fără complicaţii. Pojghiţa de gheaţă dintre pacientă şi medic se topise pe nesimţite, mai ales datorită muzicii. Îi cânta câte o oră, două, respectându-i preferinţele (în special Chopin) pe cât era cu putinţă.

— Dar, domnişoară, aş vrea să te aud şi pe dumneata. Şi te rog să te dai jos din pat.

— Când mă fac bine de tot, vă cânt ce doriţi. Dumneavoastră mă acompaniaţi, nu-i aşa? Sunt soprană, dar vocea mea...

— Da? N-am ştiut. Sunt nerăbdător să te aud. Felicitările mele, domnişoară Marilena...

— Vă spun un secret: adevăratul meu nume e... Marlen.

Marlen? Auzind acest cuvânt, doctorul înlemni. Numele iubitei moarte înviase brusc. Va să zică şi pe această fată bolnavă o cheamă la fel?!!

— Toţi îmi spun Marilena... Numai persoanele preferate mă strigă cu numele meu preferat.

— E vorba aşadar, de un regim de favoare.

Fata confirmă înclinând capul, cu un surâs tainic în colţul gurii.

— Mulţumesc, domnişoară Marlen...

După o vizită din acestea, Magheru fu poftit în sufragerie. Acolo îl aştepta Şerban Voinea. După ce tră musafirul cu un Ottonel excelent, se interesă cum mai merge boala Marilenei, după care, schimbând vorba, îi propuse:

— Domnule doctor, nu cumva eşti amator să cumperi un corp de case? Chilipir, nu alta!

— A, nu, scutură capul Ilarie. N-am posibilităţi băneşti.

— Ascultă-mă, nu scăpa prilejul. Rău faci. Casele sunt pe Bulevardul Gării la numărul 42: şase camere, două antreuri, bucătărie, plus dependinţe. Costă numai 35.000 lei. Ce zici?

— Oferta e ispititoare, dar nu-i pentru mine. Nu dispun de-o astfel de sumă.

Şerban nu se dădu bătut:

— De ce nu faci un împrumut? Aş accepta să-mi plăteşti jumătate din sumă în doi-trei ani, în rate trimestriale.

— Nu cred că e o treabă să cumpăr casa cu bani împrumutaţi. De altfel, am deja o datorie la Banca *Argeşului*...

— Da? făcu Voinea surprins. Mai de mult sau...?

— Destul de proaspătă. Am avut unele cheltuieli neprevăzute şi... în definitiv, de ce ţii numaidecât să devin proprietar? Mai cu seamă că nu sunt hotărât să mă stabilizez aici. Mă bat gânduri mai îndrăzneţe.

— Iartă-mă, te rog, n-am ştiut! Desigur că în asemenea situaţie e lipsit de raţiune să cumperi imobilul. Voiam să-l vând unui om de treabă, atâta tot...

Ilarie surâse roşind ca un copil.

— Îţi mulţumesc, domnule Voinea, mă măguleşte părerea dumitale.

După plecarea doctorului, moşierul căzu pe gânduri. Se putea una ca asta? Atunci nu doctorul era criminalul. Bănuiala care îl frământase atât de

crâncen cădea baltă, lipsită de temei. Altfel, Magheru ar fi picat lesne în cursă. Un asasin care dispune de o jumătate de milion nu se împrumută la bancă pentru a face faţă unor cheltuieli ocazionale. Nu, nu, s-a înşelat în privinţa medicului. De câte ori aparenţele nu ne duc pe drumuri greşite...

După un timp, întoarse judecata. Dacă doctorul, prudent din cale-afară, se fereşte să se arate cu stare? Dacă ştie că el, Voinea, e cumnatul victimei (şi ştie, fără doar şi poate) a avut destul timp să afle, şi ia cele mai straşnice măsuri de precauţiune ca să se pună la adăpostul oricărei bănuieli?

Fără îndoială, Voinea a făcut o imprudenţă. Chiar el, cumnatul lui Matei Zăvideanu, se oferea să-i vândă casa chilipir, adică tocmai personajul de care Magheru se păzea ca dracul de tămâie? Această încercare trebuia s-o facă o persoană neutră, pentru a nu trezi nici cea mai mică suspiciune din parte-i.

„Nu capitulez de la cea dintâi săgeată frântă. Lupta se câştigă cu ultima victorie. Îl voi supraveghea mai departe. Dacă e vinovat, are să-şi dea în petic, aşa cum şi-a dat faţă de Kaminski. Mă rog, pentru ce a negat că l-a cunoscut pe Matei? Pentru ce?"

Într-o dimineaţă, când ştia că Magheru e la spital, se duse să-i facă o vizită acasă. Doamna Albu îi spuse că doctorul a telefonat că se întoarce peste un sfert de oră.

— Un sfert de oră nu-i prea mult. Aş putea să-l aştept?

— De ce nu?

Îl introduse în cabinet. Proprietăreasa, vrând să-i ţină de urât, se aşeză şi ea.

— Vă rog, doamnă Albu, nu vă deranjaţi din cauza mea. Am destul timp să citesc ziarul.

Rămas singur, aşa cum voia, Voinea cercetă sumar prin lucrurile şi corespondenţa aflată pe birou. O ilustrată-fotografie îi atrase atenţia: un bust de femeie, cu părul tuns, umeri şi pieptul gol.

„Vreo legătură sentimentală?" îşi zise. Întorcând-o pe dos, citi indiscret: „Cele mai bune gânduri" de la (semnat) *Magda*. San Francisco...

„Prinţesa îndepărtată!" (îi venise în minte un titlu de piesă). Mai dădu peste o fotografie, tot de mărimea unei cărţi poştale. O negresă cu pulpele goale, râzând cu un şir de mărgăritare în gură. Text scurt: A mon amour – Yoku Mogador-Bucarest...

„Ei, drace, omul ăsta are relaţii... continentale..."

Încercă să desfacă un sertar lateral, apoi altul. Sertarul din mijloc era deschis. Cotrobăi liniştit, fără teamă, ar fi zărit prin fereastră pe doamna Albu dacă se întorcea. Nu găsi nimic compromiţător.

„N-a fost zadarnică osteneala: tot am dat peste aceste indicii sentimentale care nu se ştie ce pot aduce".

Ca să motiveze vizita faţă de Magheru, lăsă un plic dinainte pregătit cu două mii de lei, în contul onorariului datorat pentru îngrijirea nepoatei sale. (Doctorul credea, pare-se, că Marilena-i fiică-sa; spusese odată, vorbind de ea: *domnişoara Voinea*... Lasă-l să creadă în continuare). Plecă fără să-l mai aştepte. De altfel la ce bun: îşi îndeplinise scopul. În timp ce se îndrepta spre casă, Şerban Voinea gândea:

„Probabil cu femeile risipeşte banii... Asta n-ar fi nimic, tineri stricaţi se găsesc pe toate drumurile, dar îi cunoşti câte parale fac de la primă vedere. Cu Magheru se schimbă lucrurile: ai crede că-i cel mai serios băiat din lume, conduita lui se axează pe linia celei mai stricte moralităţi. Hotărât, îşi poartă ireproşabil masca".

În dreptul bodegii Ciortus se întâlni cu colonelul Dordea. Intrară amândoi să ia un aperitiv.

— Ia ascultă, măi Napoleoane, ştiu că îl cunoşti bine pe doctoraşul Magheru. Ce părere ai despre el?

— Un băiat excelent, care-şi ţine viitorul în braţe.

— Lasă viitorul, mă refer la prezent.

— Drept să-ţi spun, cu prezentul nu stă prea bine. E ceva la mijloc, o criză, sau... în sfârşit, o sincopă...

— Te iei după un fapt precis sau presupui cai verzi pe pereţi?

— Nu, tăticule, vorbim pe concret. Păi, să vezi, săptămâna trecută m-a pus să-l girez, avea nevoie de nişte bani...

— Ei, şi...

— Ori, acum trei săptămâni, adică după nenorocirea aia cu trenurile, ştiu că a câştigat peste o sută de mii la loterie. Mi-a servit o poveste că i-ar fi dat banii lui taică-său... s-o creadă el.

— Cred că îi risipeşte cu prostituatele.

— Aş... E serios! Nu poate fi vorba de aşa ceva. Pentru el pui mâna în foc...

— N-o pune, că te frigi, Napoleoane!

Şerban Voinea ducându-se la Bucureşti pentru interesele firmei se abătu pe la *Mogador*, dar nu avu noroc să dea cu ochii de negresa din fotografie. Plecase de câteva zile în Ungaria. Vorbi în schimb cu chelnerul Florea, de la care nu află (nici n-avea cum) lucruri compromiţătoare despre doctor. Aşa încât, până la urmă, se întoarse fără niciun rezultat, socotind deplasarea complet eşuată.

În schimb, Voinea era, oarecum, edificat.

„Până când n-am o dovadă, nu pot să întreprind nimic. Totuşi ideea cu numerele bancnotelor e ingenioasă, nu trebuie părăsită. Dacă Magheru nu fusese ispitit de propunerea cu vânzarea casei, faptul în sine nu prezenta

prea multă importanţă. O săgeată care a dat greş, atât! Nu-i cazul să slăbesc supravegherea. Odată şi odată, tot...”

Aşa făcu. În câteva rânduri, după obişnuita vizită medicală îl invită la un aperitiv. Invitaţia trebuia să fie destul de stăruitoare, fiindcă Magheru îl refuza mereu. Odată, cu intenţie, îl lăsă pe el să plătească. Doctorul, neavând mărunt, scoase din portmoneu o bancnotă nouă, îndoită exact pe jumătate şi strigă talul. Şerban, văzând-o, holbă ochii:

„Ait! Mi-a picat în cursă!”

Chelnerul n-avea să schimbe. Plecă întins la patron!

— Mă ierţi o clipă, zise Voinea şi ridicându-se de la masă propuse chelnerului: Dă-mi te rog mie bancnota, îţi dau alta în loc. Te superi?

— Vai de mine, domnule Voinea, se poate?

— Ştii, îmi plac cele noi, le colecţionez. Iscăleşte-te pe ea ca să ştiu de unde o am.

Cam mirat de această neobişnuită rugăminte, chelnerul îşi puse numele. Eh, multe damblale mai au şi boierii ăştia! Dar ce-i păsa la urma urmei?... Mai cu seamă că se alese cu un bacşiş gras.

— Păi, dacă-i vorba de aşa ceva, vă strâng hârtii de-astea cu nemiluita. Îmi trec prin mână atâtea... încât...

Voinea n-avu timp să-i răspundă, se grăbi să se întoarcă la masă unde îl aştepta Magheru, în picioare, gata de plecare. După ce se despărţi, alergă la birou şi cercetă lista pe care însemnase toate seriile buclucaşe. Calm, cu o linişte de statuie, confruntă numerele: deziluzie! Nu se potriveau! Seria bancnotei capturate era la o distanţă enormă faţă de cele scrise pe listă...

„Mi-a scăpat din gheare!”

Până la urmă – ciudat – parcă îi păru, într-un fel, bine.

„Nu ştiu cum, dar omul ăsta exercită asupra mea un val de simpatie care mă apropie irezistibil ele el. Are în orice caz ceva pe care nu-l pot sesiza.”

Văzând că încercările sale dădeau greş, se hotărî să le abandoneze, pentru a nu-şi irosi în zadar timpul. Dar nu înainte de a-l consulta pe Kaminski. Cu judecătorul era prieten, lui putea să-i deschidă inima, să-l întrebe ce părere are despre aceste afaceri. Sincer, pe faţă, cu toată francheţea. Dacă el, cu nasul său de copoi, mirosea urme de culpabilitate, apoi avea toate şansele, punând la bătaie marile lui resurse, să dea în gât pe ucigaş.

Îl găsi chiar în seara aceea la club. Luându-l deoparte, îi spuse ceva la ureche. Se retraseră amândoi într-un colţ al salonului, aşezându-se conspirativ la o masă liberă. Acolo, Voinea îi dădu în vileag bănuiala cu privire la Magheru.

— Dacă doctorul n-ar fi tăgăduit faţă de dumneata că l-a cunoscut pe Matei, nici prin gând nu-mi trecea să-l suspectez... Mă rog, pentru ce a

tăgăduit? De ce n-a spus adevărul din capul locului? Vezi, asta mă contrariază, îmi dă de furcă... înţelegi?

Kaminski părea că ascultă cu luare-aminte şi nu aşteptă decât să isprăvească interlocutorul ca să-i dea replica. Dar Voinea se pierdea într-o beţie de cuvinte. Judecătorul îl întrerupse:

— Mă rog, dumneata crezi că doctorul ar putea să fie asasinul conului Matei?

Moşierul îl măsură lung, surprins:

— De ce nu? Dumneata eşti de altă părere?

— Sunt, cum s-ar zice, de părere contrarie.

— Vreau să aud temeiurile pe care te sprijini.

— Ca să fiu sincer, pe niciunul. Mai bine zis, pe ceva insesizabil, fluid, latent, dar care există în mine ca o realitate incontestabilă: pe *flerul* meu profesional.

Voinea înălţă din umeri. Nu pricepea.

— Ţi se pare curios, nu-i aşa, ca un jude-instructor să înlăture un element compromiţător ce i se pune la îndemână pentru a recurge la acel *fler* care s-ar crede că e de esenţă subiectivă. Ce vrei, experienţa mea în materie de criminologie îşi permite uneori îndrăzneli de-astea. Am instruit până acum sute, ce zic sute?, mii de cazuri, dintre care unele foarte complexe şi alambicate. Niciodată însă aparenţele nu m-au îndrumat pe o pistă greşită. Intuiţia mea de a sesiza lucrurile direct în măduva lor, în speţă flerul de care-ţi pomenisem, mi-a încoronat cu succes sforţările. Pe doctorul Magheru îl cunosc personal şi sunt în măsură să-ţi garantez că e nevinovat ca un mieluşel.

— Atunci, dragă jude, cine presupui că ar fi ucigaşul?

— Numai unul dintre cei care au dat primele ajutoare victimelor. Fie cineva din personalul staţiei, sau dintre oamenii de la spitalul din Caransebeş, sau chiar de la compania de căi ferate... În sfârşit, oricine, afară de Magheru. Asta-i părerea mea pe care o iscălesc cu mâna pe conştiinţă.

— Bine, dar parchetul de acolo a făcut o anchetă, a cercetat pe toţi oamenii de serviciu ai gării şi ai spitalului şi cu toate astea...

— Ce-are a face? Cum vrei dumneata să pui mâna pe un tâlhar care din pricina circumstanţelor speciale în care s-a comis omorul orice urmă a dispărut?

— Şi în această situaţie?

— În această situaţie numai întâmplarea singură poate să scoată la suprafaţă pe asasin.

— Dragă jude, cred că m-ai convins.

În urma acestei convorbiri, moşierul Şerban Voinea lăsă rezolvarea problemei sale în grija timpului.

CAPITOLUL 17
FIICA ZĂVIDEANULUI

I

Bolnava mergea cu paşi repezi spre vindecare. Petele roşii pieriseră una după alta, ca şi durerile din regiunea abdominală.

Doctorul venea în fiecare zi, de obicei după-amiaza pe la patru, şi nu pleca niciodată înainte de şase. Aştepta ora vizitei cu o nerăbdare ciudată, închinându-i toate preocupările de peste zi. I se părea cât se poate de firesc să se ducă într-o ţinută cât mai îngrijită, ras proaspăt şi cu hainele cele mai bune, deşi de multe ori, la alte cliente, neglija adesea această grijă vestimentară. Se bucură însă că noile gânduri care se instalaseră în el nu dădeau prea mult răgaz mustrărilor de cuget să-l hărţuiască. În prezenţa Marilenei, uita de problemele lumii lui lăuntrice, uita de lumea de afară şi uita chiar de el însuşi. Această stare sufletească era ceea ce îi trebuia şi venise tocmai la timp fără s-o caute. Ce va face după vindecarea fetei?

„Hm, vom vedea! Deocamdată e mai bine să nu ne gândim la aşa ceva."

Drumul până la Şerban Voinea, destul de lung altminteri, i se părea tare plăcut şi de aceea îl făcea pe jos, lipsindu-se de trăsură, ca să-l guste cât mai îndelung. Dacă întârzia câteva minute peste ora obişnuită, Marilena se făcea foc:

— Credeam că nu mai veniţi... De ce aţi întârziat atâta?

— N-am întârziat decât cinci minute.

— Dar ce, e puţin cinci minute?... Şi nici nu vă cereţi scuze. Ah, sunteţi îngrozitor, doctore, mă înspăimântaţi...

Magheru surâdea placid:

— Te rog să mă ierţi, Marlen, altă dată nu mai fac...

— Pe cuvânt de onoare?

— Da, pe cuvânt de onoare.

— Atunci, vă iert! Dar nu înainte de a pupa pe acest degeţel...

Doctorul săruta un deget roz, după care pacea dintre ei se restabilea.

— Ce-i asta? strigă odată Marilena. Zărise o verighetă în mâna lui Magheru. Sunteţi însurat?

— Da... sunt!

— De mult? De când? îl întrebă fata în panică.

— Din primul an de facultate. Ea era şcolăriţă într-a şaptea.

— Aşa tineri v-aţi luat? Cum o cheamă? E frumoasă? N-ai o fotografie? Te rog arată-mi-o!

Doctorul umblă în portmoneu şi scoase o fotografie.

— Marta o cheamă...

— Numele nu-mi place, ea însă da... Are ochii migdalaţi. Eh, ce n-aş da să am şi eu ochii migdalaţi... E pianistă, tot ca dumneata?

— Nu, e poetă.

— Sunteţi un om fericit. Îmi daţi voie să vă invidiez puţin?

— Nu, Marlen, nu sunt deloc fericit. Pentru că soţia mea nu mai e printre cei vii...

— Cum? A murit? Ce-a avut? Pentru ce să moară?

Magheru îi povesti pe scurt tragedia întâmplată la Merişani.

— Pentru mine, însă, e vie, trăieşte, o simt prezentă. I-am scris atâtea scrisori, deşi ştiam că nu voi primi răspuns.

— I-aţi scris scrisori după ce a murit?

— Da, aşa simţeam că trebuie să fac. Şi ne-am cununat tot după moartea ei. Pentru că – repet – ea trăieşte în mine, o iubesc, şi atunci de ce să n-o iau de soţie?

— Doctore! Doctore! strigă fata şi viscolită brusc de o puternică emoţie izbucni în plâns.

— Ce înseamnă asta? făcu el ca fript.

— Lăsaţi, nu pot altfel! E cea mai frumoasă poveste de dragoste. Până acum credeam că-i *Sirena cea mică* a lui Andersen, care mi-a plăcut mai mult decât *Romeo şi Julieta*, *Tristan şi Isolda* sau *Manon Lescaut*. Dar cea mai frumoasă rămâne tot a dumneavoastră.

— Oh, ce dragă mi-eşti! Te rog să nu sufli nimănui o vorbă. Ne vor crede nebuni pe amândoi pentru că semenii noştri, prea strâmţi la minte, nu sunt în stare să înţeleagă că un prea plin sufletesc poate să nască o astfel de iubire ireală.

Marilena îl asigură că-şi va ţine gura. Numai un singur lucru nu-i plăcea: numele Martei. Era vrednică de un nume mai deosebit. De ce nu i-a pus altul?

— Tot *Marlen* îi spuneam şi ei... îi destăinui bărbatul.

Fata aţinti ochii la el uluită:

— Serios? Chiar Marlen? Nu mă amăgiţi?

— Foarte serios... Uite cărticica ei de poezii... Ce scrie aici?

Marilena luă volumaşul şi citi: *Marlen-Marta Coravu*.

— Te rog, lasă-mi-le... Vreau să le citesc... Mor de curiozitate.

A doua zi, nici nu intrase bine Magheru pe uşă, că pacienta lui începu să recite pe de rost, *Fata bolnavă*, poezia care îi plăcuse mai mult:

Ce-oi fi având de-un timp nu ştiu.
M-ascund în mine şi oftez...
Sau plâng, sau râd, până târziu...

Şi trează, stând în pat, visez...

Nu mai mi-e foame şi nici sete.
Bolnavă sunt? Nu, n-am nimic!
Fug de băieţi, m-ascund de fete
Şi de-mi vorbesc eu tac chitic...

Mă-ntreabă mama, cu uimire:
De ce tânjesc, de ce oftez?
I-aş spune, însă nu cutez:
„Bolnavă sunt de fericire".

Un medic îşi tot bate ţeasta:
Ce are trupul meu firav?
Şi-i spune mamei: Foarte grav!
E-ndrăgostită fata asta!

— Nici nu-ţi închipui cât de mult mi-a plăcut poezia. Parcă a scris-o într-adins pentru *mine*...

Doctorul surâse cu înţeles:

— A scris-o pentru fetele bolnave de dragoste...

Fata îl măsură lung cu privirea:

— Crezi? Hm, s-ar putea. Apoi adăugă: Oricum, are un umor discret, o duioşie care cucereşte.

— Nu-i poezie mare, totuşi e *ceva*. Dacă Goethe ar fi murit la nouăsprezece ani nu mai era *el*. Şi acum, draga mea, lăsând poezia la o parte, vreau să ştiu cum ne simţim pe ziua de astăzi? Dar, ţi-am spus şi repet: trebuie să te dai jos din pat.

— Nu, nu încă, făcu ea speriată. Când mă fac bine de tot, voi alerga ca o smintită prin grădină şi mă voi căţăra prin pomi de unde am să-ţi cânt: cu-cu! cu-cu!

Şi brusc o podidi plânsul.

— Ce-nseamnă asta? Pentru ce plângi?

— Nu mai plâng... Uite, sunt veselă! Îţi place aşa?

Începu să râdă, ca soarele după ploaie, în timp ce lacrimile încă îi curgeau pe obraji. Apoi, obişnuită cu procedeul doctorului, îi întinse mâna fină şi caldă pentru a-i lua pulsul. Magheru i-o ţinu mult în mâinile lui, încă mirat de capricioasa... comportare a pacientei.

Dar Marilena, iscodită de atingerea bărbatului, simţea fiori necunoscuţi cum se plimbau nestingheriţi prin ea. Ghicise instinctiv că nu făcea tocmai

bine, dar nu îndrăznise să-şi retragă mâna. Dacă se supăra doctorul? Şi poate că ea însăşi vroia să prelungească acea stare atât de plăcută.

— Stăm bine, ne putem considera pe deplin restabilită.

— Nu, nu, încă nu sunt vindecată.

Fără să-şi dea seama, Marilena nu renunţa la boală. Datorită acesteia medicul venea în casa ei şi o dezmierda cu efluvii de muzică şi cu povestea acelei iubiri atât de eterice. De aceea, se ruga mereu în sine:

— Ah, tifoidă scumpă, nu mă părăsi încă... Mai stai puţin. Mi-ai devenit dragă...

II

Alteori, după consultaţie, începea muzica. În timpul pauzelor, angajau dialoguri despre compozitori. De ce Mozart a murit atât de tânăr, trebuia să trăiască până la adânci bătrâneţi, ca Verdi. Pentru ce această nedreptate? Şi fata izbucnea în plâns, protestând împotriva nedreptei orânduiri a firii. Doctorul încerca s-o împace, dar era greu de strunit o sensibilitate atât de fragilă ca a ei.

Odată, Marilena îl întrebă pe neaşteptate:

— Ce înseamnă *cocotă?*

— Ce? Cum ai zis? făcu surprins Magheru holbând ochii.

Fata aproape se sperie. Cătă la el cu un soi de nedumerire puţin caraghioasă.

— De unde ai auzit cuvântul ăsta?...

— Am spus ceva rău? Iertare, vă rog. Credeam că... N-am să-l mai rostesc...

Până la urmă doctorul izbucni în râs (ce-i cu fata asta? E de-o naivitate fără pereche!), apoi deveni deodată serios:

— Să nu mai pronunţi vorba asta. E urâtă.

— De ce *urâtă?* Explicaţi-mi şi mie.

— Nu, nu, asta nu se poate.

— Vă implor, doctore. Marlen vă imploră frumos. Uite aşa: şi fata împreună mâinile în chip de rugăciune.

— Nu, se încăpăţână doctorul, nu trebuie să afli lucruri de-astea. Pentru ce vrei numaidecât să ştii ce înseamnă?

— Vai, i-am spus unei prietene a mătuşii mele... O cunoaşteţi pe doamna Radulian, soţia avocatului?

— Personal, nu. Am auzit însă că e una dintre cele mai frumoase femei din oraş.

— Da, e fermecătoare, ca prinţesa din pădurea adormită. Şi simţind nevoia să-i fac un compliment i-am spus că e...

— Cocotă?

— Da, închipuieşte-ţi...

Magheru se luă cu mâinile de păr.

— Formidabilă gafă! Ea ce-a zis?

— S-a uitat lung la mine, era ca uluită. Mi-a spus: Sunt sigură că nici nu ştii ce înseamnă acest cuvânt. I-am răspuns, înţepată: Cum să nu ştiu?! Ştiu foarte bine!

— Şi atunci?

— Mi-a întors spatele şi a plecat supărată foc. Noroc că eram singure, altfel ieşea un scandal. De ce s-o fi burzuluit? Eu doar îi făcusem un compliment, pentru că într-adevăr e frumoasă, are un corp superb... superb...

— Ai insultat-o, nu i-ai proslăvit frumuseţea. Unde ai descoperit cuvântul acela vulgar?

— Într-o carte, *La Danse aux camélias* a lui Dumas-fils... Eu aşa am înţeles... Adică Marguerite Gauthier era urâtă?

— Nu, însă era o femeie de moravuri uşoare...

— Cum vine asta? Nu înţeleg...

— Adică o metresă...

— Tot nu înţeleg... Ce-i aceea metresă?

Doctorul se trudea să găsească o explicaţie mai potrivită.

— Ei bine, o femeie amorală, stricată, viciată până în măduva oaselor, care în loc să se mărite şi să întemeieze o familie sănătoasă, îşi face de cap cu bărbaţii...

— Daaa? făcu Marilena, uitându-se la el cu ochii măriţi de spaimă. Vai, ce prostie am făcut!... Cât mine de mare!...

De ruşine îşi ascunse faţa în mâini. Chiar plânse de ciudă. Şi nu-şi mai luă mâinile de pe ochi, căci nu îndrăznea să privească pe doctor

Acesta, dimpotrivă, o sorbea cu nesaţ, ca pe o făptură picată de sus, dintr-un sobor de îngeri.

— Câtă naivitate! Câtă candoare!

Îşi aduse aminte cu scârbă de nopţile albe petrecute la Mogador, de femeile neruşinate de acolo, chiar de micuţa negresă.

Plecă în pripă, dezgustul de sine îl sufoca. Parcă nu mai avea putere să rămână în preajma unei făpturi atât de imaculate, a cărei prezenţă îl micşora în conştiinţa lui până la nimicire.

„Desfrânat, hoţ, ucigaş! Dumnezeule, iată ce-am ajuns: o otreapă a societăţii. Iartă-mă, Marlen, dacă o clipă gândul mi-a poposit în seninul tău. Numai, tu cu inocenţa ta m-ai pus în faţă cu falimentul meu moral. Da, ca să-mi dau seama, lucid, unde mă găsesc, adică pe propriile mele ruine”.

După o luptă destul de crâncenă, îndârjirea lui Magheru împotriva lui se mai domoli oleacă. Îi aduse aminte (fruct al lecturilor) de cutremurătoarea datină străbună a execuţiilor haiducilor de către cârmuire. Înainte ca gâdele să vâre laţul celui osândit, se făcea norodului o strigare: Se află printre voi o fecioară gata să se lege a lua de soţ pe ticălosul cel hărăzit morţii pentru a-l duce pe drum drept şi fără prihană?

Doctorul continuă vorbirea, eu sine însuşi.

„Dacă în ceasul al doisprezecelea destinul s-a îndurat de suferinţele mele şi mi-a scos în cale sufletul acesta candid de fecioară ca să mă smulgă din prăbuşirea mea abisală? Uite, mă simt cotropit de binefacerea apropierii ei, toate fibrele fiinţei vibrează lângă ea. Încerc senzaţia că mă aflu în ajunul unei uriaşe prefaceri. Însuşi faptul că în mine s-a trezit sentimentul unei sfâşietoare umilinţi nu e un indiciu că izbăvirea a şi început?"

Covârşit de o nădejde fără nume, care îi dezlănţuise o înfricoşată răscoală lăuntrică, Magheru cătă în sine şi încremeni într-o aşteptare grea, plină de mister. Ca şi când ar fi voit ca miracolul regăsirii să se înfăptuiască într-o clipă. Dar încordarea lui interioară nu dăinui prea mult, ci slăbind pe-ncetul, se topi. Nici nu se putea altfel.

„Niciodată n-o să fiu vrednic de noua Marlen, oricât aş vrea şi orice aş face. Aşa că trebuie s-o scot din intimitatea mea sufletească. Nu sunt decât un ucigaş. Şi nu-mi spăl cugetul decât ispăşind. Asta-i! Din aceste premise nu pot ieşi... Mai bine m-aş preda justiţiei, să isprăvesc odată!"

Încremeni mut, cu răsuflarea tăiată!

„Nu pot! Încă nu pot s-o fac!..."

Chiar a doua zi se întâmplă un fapt care îngândură greu pe Ilarie.

Dintr-o comună învecinată, fu adus la spital, sub pază, un ţăran vârstnic, de vreo cincizeci de ani. Spărsese cu câteva zile înainte biserica satului şi furase câteva covoare, o icoană cu ramă aurită şi o mică sumă de bani. Nimeni nu bănuia că el ar putea să fie hoţul, căci se bucura de nume bun. Însă, în noaptea următoare, i se arătă în vis o femeie – răufăcătorul susţinea că e Maica Domnului – care îi porunci să-şi taie mâna dreaptă pentru a ispăşi fărădelegea. Cuprins de remuşcări, omul împlini porunca cerească, fără nicio împotrivire. Puse mâna pe butuc şi o reteză cu toporul. Apoi, alergă la postul de jandarmi să se denunţe. Ba, mai mult, mărturisi doctorului că nu simţise nicio durere după ce despicase osul.

„Iată, nefericitul ăsta, despre care se poate spune că nu are decât o viaţă sufletească rudimentară, dovedeşte mai multă conştiinţă decât mine. Pentru un simplu furt, îşi retează braţul vinovat şi se dă pe mâna jandarmilor, ca să ispăşească greşeala. Şi eu, eu care am ucis un om, ezit să fac acelaşi lucru! "

O lovitură mult mai grea decât asta primi Ilarie chiar în seara acelei zile. Pe când se întorcea spre casă, întâlni întâmplător pe avocatul Radulian. Când îl văzu, zâmbi larg cu toată bucuria în ochi. Aşa făcea rareori, pentru că rareori avea prilejul să stea de vorbă cu oameni atât de fermecători ca Radulian. Era frumos, prea frumos pentru un bărbat, avocat notoriu, cult, inteligent, cu maniere ireproşabile, afabil, spiritual, prietenos. Greu să-i găseşti un cusur, o umbrire. Şi în plus, avea o soţie – frumoasa frumoaselor. Când ieşeau împreună să se plimbe sau îi vedeai la un spectacol, toţi piteştenii căscau ochii ca să admire minunata pereche, deşi, bineînţeles, o bună parte din ei erau roşi de viermele invidiei. Doctorul îi spusese odată: Voi trebuie să vă duceţi la Hollywood să faceţi filme, asta-i menirea voastră!

De astă dată, Magheru nu-i vorbi de cinematografie.

— Dragul meu, îmi pare bine că ne-am întâlnit. Tocmai voiam să pun la punct o neînţelegere... Alaltăieri, am fost la Voinea şi domnişoara Marilena mi-a povestit întâmplător că... şi îi relată amănunţit scena dintre cele două femei.

— Domnişoara a avut perfectă dreptate. Nevastă-mea e cu adevărat... cocotă!

Stupoare! Cum se poate? Ce s-a întâmplat? Cine ar crede aşa ceva?

— Da, da, doctore. Pe lumea asta orice e posibil! Ei bine, am prins-o în flagrant delict de adulter, pur şi simplu. Acum ne-am despărţit, i-am intentat proces de divorţ şi... aştept. Sunt cam zdrobit sufleteşte, închipuieşte-ţi, o iubeam, nu-i aşa? Dar timpul vindecă rănile iubirii. Aşa că domnişoara Zăvideanu...

— Nu Zăvideanu, Voinea... îl corectă Magheru.

— Şerban Voinea nu are copii. Marilena e unica fiică a lui Matei.

— Daa? Serios?

— Foarte serios. N-ai ştiut?

Doctorul, alb ca varul, se clătină cu trotuarul fugit de sub picioare. Marilena – fata victimei sale? Nemaipomenit! Şi el care habar n-avea pe cine îngrijise, şi mai ales pe cine îndrăgise. Se mişca în lume complăcându-se parcă într-o buimăceală proprie unor anumiţi poeţi, când, de fapt, trebuia să fie exact şi precis ca matematica. Plecă repede, uitând să-şi mai ia ziua bună. Pe drum, în zorul neobişnuit cu care mergea, se izbi fără vrere de comisarul Giolgău, şeful poliţiei. Năucit de această nouă şi neprevăzută întâmplare slobozi un ţipăt uşor.

— Ce vă speriaţi aşa, dom-le doctor, că nu mănânc oameni, sărac de mine, zise poliţistul, făcându-i loc să treacă.

— Scuză-mă, domnule comisar, eram cu gândurile prinse...

— Mă rog, nu face nimic!

Îşi continuă drumul pierzându-se în furnicarul de lume care mişuna pe trotuarul îngust.

— Ah, dacă ştia să privească în mine (uneori sunt transparent ca sticla), cum m-ar fi înhăţat namila aceea de comisar! Nu de alta, dar încheiam un ceas mai devreme acest capitol îngrozitor al *frământărilor*...

La câţiva paşi, înaintea lui, zări spatele lat al profesorului Olarian.

— Ascultă, dascăle, îl întrebă Magheru fără nicio introducere, răposatul Zăvideanu avea copii?

— Numai o singură fată... Dar de ce te interesezi? Te gândeşti la însurătoare?

Doctorul, trecând peste aluzia insolentă, îi adresă altă întrebare:

— Voinea ce rudă e cu el?

— Da' pe unde trăieşti, doctore? Voinea e cumnatu-său.

— Ţine, adică, pe sora lui Zăvideanu?

— Vezi bine...

Ca să nu mai fie iscodit de curiozitatea profesorului, Magheru se depărtă în pripă, pretextând ca are treburi urgente. Olarian cătă în urmă-i (ăsta pluteşte prin nori) şi îşi văzu de drum mai departe...

Ajuns acasă, doctorul se abătu pe la proprietăreasă. O găsi în sufragerie.

— Doamnă Albu, spune-mi te rog, cunoşti bine familia Zăvidenilor?

— Cum să n-o cunosc? Doar sunt piteşteancă get-beget. Ce te interesează anume?

Voia s-o întrebe acelaşi lucru (dacă Marilena într-adevăr e fiica moşierului) fiindcă i se părea că nu-i ajung cele două confirmări (ale avocatului Radulian şi profesorului Olarian) şi căuta cu deznădejde, poate – cine ştie – va da şi peste o infirmare...

„Dar nu, e absurd... Merg orbeşte împotriva evidenţei."

Cum era deja angajat în dialog, întoarse oportun macazul:

— Vreau să ştiu dacă familia lor e... istorică?

Proprietăreasa rămase mofluză auzind asemenea întrebare.

— Aşa vorbeşte lumea... Însă niciodată nu m-a preocupat genealogia Zăvidenilor... Şi nu înţeleg de ce te preocupă pe dumneata? Mai bine vezi de moştenitoarea lor, sărăcuţa... S-a făcut bine?

— Nu înţeleg de ce-i spui *sărăcuţa?*

— Pentru că e infirmă... de-asta...

— Infirmă?

— Cum, nu ştiai? O îngrijeşti de atâta timp şi încă n-ai aflat?

— Am îngrijit-o de febră tifoidă. Nu mi s-a spus că e infirmă. În ce constă infirmitatea ei?

— Are picioarele paralizate de trei sau patru ani...

— În clipa asta iau cunoştinţă de acest fapt, îţi dau cuvântul...

— Bine, te cred! Nu înţeleg însă pentru care motiv ţi-au ascuns tocmai dumitale, medicul ei, când toţi piteştenii noştri ştiu asta şi o compătimesc. Păcat de ea!

— Eu am s-o fac bine...

— Îţi urez reuşită deplină. S-a căutat prin străinătăţi luni de zile, a fost internată în sanatorii, dar fără niciun rezultat. Aşa că nu prea văd cum ai s-o vindeci...

— Da, da, cred că o vindec.

Doamna Albu gândi:

„Of, ce naiv e doctoraşul ăsta! Naiv şi tare zănatic..."

Aici părea să se sfârşească dialogul. Magheru, năucit, de atâtea lovituri îndurate, trebuia să se retragă, dar îi era frică să rămână singur. Orice coborâş în abisul lui însemna un noian de chinuri. Îl fulgeră o idee:

— Ce-ai zice, doamnă Lisbeth, dacă ne-am repezi la Bucureşti şi am petrece noaptea într-un local cu muzică şi dans?

— Doamne, doctore, ce ţi-o fi venit?

— Zău, hai cu mine, te rog, am nevoie de o parteneră...

— Să ştii că mă supăr dacă insişti. Du-te singur, partenere găseşti acolo câte vrei. Nu vreau să ajung de râsul lumii.

— Te mai rog o dată...

— Poţi să mă rogi până mâine. Nu ştiu, zău, ce-ţi veni? Nu prea cred că eşti zdravăn la cap. Ca atunci când te-ai îmbătat şi... Eu sunt femeie matură, aş putea să-ţi fiu mamă...

— Lasă, nu-mi mai pomeni de ceea ce vreau să uit. Mă duc singur.

— Mai bine stai acasă şi odihneşte-te, nu-ţi mai pierde nopţile fără rost.

— Nu pot! Nu pot! răcni Magheru brusc desfigurat. Înţelegi, nu pot!

Femeia, speriată, se trase înapoi, holbând ochii. (E nebun, cu adevărat).

— Bine, du-te...

— Nu, nu mai plec. Fac muzică...

— Da, asta mai înţeleg...

— Ia loc te rog şi ascultă. Ce-ţi place, doamna mea?

Femeia tresări, plăcut surprinsă: hm, *doamna mea*, aşa da, expresia asta parcă-i unsă cu miere. Îi răspunse:

— N-am preferinţe.

— Am să-ţi cânt atunci Ceaikovski... Când te vei plictisi poţi să pleci. Nu-i nicio supărare.

Se aşeză la pian şi execută *Oneghin*. După aceea, trecu la *Simfonia fantastică* a lui Berlioz... Când începu o sonată de Beethoven, voi să-i anunţe titlul.

— Asta este...

Dar scaunul era gol... Proprietăreasa, cu paşi de vată, dispăruse ca o fantomă, fără s-o simtă şi se dusese la culcare. Dimineaţa, când se sculă, îl găsi pe Magheru tot în salon. Dormea dus, aplecat pe claviatura pianului. Aşternu o cruce mare pe piept:

— Doamne, Doamne, uite unde şi-a petrecut nopticica...

CAPITOLUL 18
SĂRĂCUŢA

După-amiază, telefonul zbârnâi strident. Doctorul Magheru era chemat grabnic de Henriette. Marilena avea din nou temperatură.

— Ce-o fi asta? se întrebă el plutind în mirare. O revenire a boalei, o complicaţie? Prost al naibii!

Se îmbrăcă şi porni greu de oboseală din pricina nopţii nedormite. Părea foarte nemulţumit şi ca de obicei când acest sentiment se instala în el avea impresia că păşeşte alături de viaţă, că orele, chiar zilele sunt pierdute fără putinţă de recuperare. Era nemulţumit din cauza greşelilor prosteşti pe care le făcea. Ce s-a apucat s-o invite pe proprietăreasă fără rost la Bucureşti, când acolo avea cu cine să-şi petreacă o noapte?

— Cum uitasem de micuţa *Păr Creţ!*

Hotărât, invitaţia era o insolenţă. Mai ales că urma după cealaltă gugumănie când el se îmbătase turtă şi o dorise. Cum nu-i intra în cap că această femeie onestă şi bisericoasă e de o pudicitate extremă? Semăna ca două picături de apă cu Camille, vestita somnambulă a profesorului Liéjoie, care nu simţea nimic când i se înfigeau ace lungi în braţe, ori îi puneau tăciuni aprinşi în palmă, dar când i se ridica rochia măcar până la genunchi, se topea de ruşine şi se trezea imediat.

„Am porniri nesăbuite, pe care nu sunt în stare să le stăpânesc. Video meliora proboque – deteriora sequor...[10] N-am încotro: trebuie să recunosc. Oricum, cea mai grea luptă rămâne s-o duc cu mine însumi."

Lăsând la o parte aceste critici îi reveni în minte fata lui Zăvideanu. Şi, odată cu ea, întrebarea:

„Ce-o fi având *sărăcuţa*?"

Sărăcuţa? Tot aşa se exprimase şi proprietăreasă. Parcă îi strânse inima acest cuvânt al milei. Dar nu găsi altul mai potrivit... Paralizată, la cei şaptesprezece ani ai ei?

„Vezi, de-aceea nu se ridica din pat, deşi o rugasem în câteva rânduri. Îmi spunea că se dă jos când se va face bine *de tot*. Acest *de tot* era semnificativ. Aşadar, îmi ascundea infirmitatea, se ferea de mine, ţinea probabil s-o cred validă."

Se adresă imaterialei sale Marta:

— Ce fac, Marlen, cu ea? Învaţă-mă tu!

— Încearcă s-o vindeci.

— Şi crezi că reuşesc?

---

[10] Văd binele, îl aprob, însă umblu tot pe drumul cel rău.

— Sunt sigură, Iluș...

„Uite, Marta era de părere să... Bine, s-o examinez, îmi voi da toată silința... voi face orice, chiar imposibilul dacă va fi nevoie..."

La ușă, îl întâmpină doamna Henriette, o făptură omenească neverosimil de liniară, dospită de virtuți și îndopată de clasicism, care trăia auxiliar pentru altă ființă, având totuși în această jertfă bucuria resemnată a propriei sale vieți.

— Mă bucur că putem sta puțin de vorba, doamnă Henriette!

Dădaca aducea parcă o idee cu Geneviève, maică-sa... Tot așa subțire și uscată ca o englezoaică... Și urâțică la fel. Dar mai cu, seamă când surâdea... Da, da... surâsul era trăsătura de asemănare, când surâdea i se schimonosea fața, părea grimasa unei dureri. Din vorbă în vorbă, culmea! se găsiră rubedenii de departe, dar oricum rubedenii. Bunicul ei din Loire, Charles de Thionville, era văr de-al doilea cu tatăl Genevièvei, avusese un castel la Chartres după care... Legătura îi apropie, încrederea unuia în altul spori:

Henriette îi spuse:

— Sunt slujnica, dădaca, guvernanta, profesoara, mama și prietena Marilenei. Viețile noastre se contopesc una într-alta, cu o mică deosebire: eu aș putea foarte greu să trăiesc fără ea, ea fără mine n-ar putea să trăiască deloc. A fost victima unei tragedii familiale, de-aici i se trage infirmitatea...

Doctorul încă nu pricepea! Ea îi explică, pe larg, că acum trei ani și jumătate, doamna Zăvideanu, mama fetei, se afla în chinurile facerii, asistată de doi chirurgi, aduși de la București și de medicul curant Preda. Se iviseră complicații, nașterea era grea, copilul, un băiețel, în mare primejdie. Doctorii puseseră problema: mama sau copilul?

— Și tatăl Marilenei?

— Boierul Zăvideanu, care nu avea urmași în linie bărbătească și ținea să nu i se stingă neamul, a ales: salvați băiatul. Și băiatul a fost salvat. Doctorul Preda s-a revoltat și a început să strige: Pentru ce ați omorât mama? Nu trebuia să faceți această crimă! Din nefericire, Marilena, auzind aceste cuvinte, i-a venit rău, a căzut jos și din acea clipă i s-au luat picioarele.

— Cum a fost cu putință jertfa unei vieți pentru a satisface orgoliul lui Zăvideanu?

— Da, a fost... Și măcar dacă-i trăia băiatul!... Cu toate îngrijirile (și câte n-a avut!), a murit după două luni de zile, iar Marilena *(la pauvrette)* a rămas infirmă. S-a căutat cu specialiști de mâna întâia la Paris și Berlin... În zadar!

La pauvrette, uite și dădaca ei tot așa, *sărăcuța* îi spune!

— Doamnă Henriette, lăsând la o parte pe marii specialiști, mă gândesc să încerc și eu.

— Nu! Nu! Nu! Marilena nu vrea ca dumneata să afli că e infirmă.

— De ce ţine să-mi ascundă acest lucru, dacă vreau s-o vindec? Sunt aproape sigur că infirmitatea ei nu e de natură organică...

— Mi-e imposibil să-ţi răspund la întrebare, *cher docteur!* Mai târziu, s-ar putea. Am nevoie de timp ca s-o conving. În repetate rânduri mi-a atras atenţia să nu suflu o vorbă, fără a se gândi că ceea ce tăinuieşte e secretul lui Polichinelle... Deocamdată vezi ce are... Nu-mi dau seama de unde vine temperatura asta.

Magheru îi propuse să-l însoţească în camera fetei:

— Nu, du-te singur şi examineaz-o. Nu-mi dă voie să asist... Uneori, e cu adevărat rea... Eu, însă, o scuz pentru că mă iubeşte. Moartea tatălui ei n-a afectat-o. Îl ura pentru *son orgueil insensé*[11], pentru fapta lui nesăbuită pe care justiţia imanentă n-a întârziat s-o sancţioneze.

— Ştie că a fost...? (vrusese să spună *ucis*).

— Nu. Nu-i transmit decât ceea ce trebuie...

— Iartă-mă, dragă doamnă Henriette, dar nu ţi se pare că în bagajul de cunoştinţe al fetei există multe goluri? Sunt lucruri de care habar n-are, nu cunoaşte nici unele cuvinte de circulaţie...

— S-auzim... De pildă?

Doctorul fu pus în grea încurcătură. Ce-i venise să ridice în faţa acestei femei, care îşi petrecuse copilăria şi adolescenţa la mânăstire, problema unui cuvânt deocheat? Ea stărui şi el n-avu încotro, fu nevoit să-l pronunţe.

— *Cocotte?* făcu Henriette nedumerită. N-am auzit încă. Ce înseamnă?

„N-a auzit nici ea? Straşnic lucru, răsuflă el uşurat. Să-i spună: une femme légère[12]? sau...?!"

Dialogul se întrerupse oportun. Marilena îl strigă pe doctor, îi auzise probabil glasul. El începu s-o cerceteze ca să vadă de unde vine temperatura. Deodată, faţa izbucni în plâns.

— N-am nimic, am frecat termometrul!

— De ce ai făcut asta?

Ea nu-i răspundea, plângea mereu. Magheru, scuturat de fiori, o privea, copleşit de realitatea lucrurilor. Înţelegea. O rugă să nu mai plângă.

— Nu v-aţi supărat? O să mai veniţi? Am vrut să vă scriu, dar n-am îndrăznit să vă trimit scrisoarea.

Lăsase privirile în jos. O dogoare îi rumenea obrajii. Şi inundată de un sentiment nou, nemaiîncercat, se lăsă pradă în voia lui, fricoasă şi uimită în acelaşi timp.

---

[11] Nesăbuitul său orgoliu.

[12] O femeie de moravuri uşoare.

— Da, am să viu, Marlen, voi veni mereu, ori de câte ori mă vei chema, strigă Magheru şi fugi ca gonit din spate de o vijelie.

Uluitoarea descoperire îl zgudui. Un cleşte nevăzut îi strângea inima. Involuntar duse mâna la piept.

Uite, se întâmplase şi asta. De ce trebuia să se îmbolnăvească Marilena? Şi el – tocmai el – să fie chemat a-i da îngrijirile medicale? Ce urmărea înfricoşatul destin, aruncând pe această candidă copilă în braţele asasinului tatălui său? Simţea parcă aceeaşi mână de fier din spăimântătorul vis din ajunul catastrofei plutind în văzduh, deasupra capului. N-o zărea. Numai vâjâitul ei sumbru îi ajungea în urechi, ca o ameninţare iminentă.

„Sărăcuţa! Dacă ar afla cine sunt!...”

Ilarie se uită cu încordare, drept în faţa lui, ca un exaltat, încleştându-şi mâinile pe speteaza fotoliului. În împietrirea privirii, imaginea peretelui dinainte, cu tapetul bronzat, se învălmăşi, se tulbură. Un val de ceaţă estompase totul. Acum, pe faţa crispată a doctorului, se putea citi bucurie şi spaimă, ca şi când ar fi fost martor la împlinirea unei minuni. O lumină ireală de vis, se stârni de undeva şi jucă timid pe perete. Apoi crescu umflată până ajunse în tavan şi încremeni, deodată aşa, în formă de cadră, înaltă cât omul. O dungă subţire, argintie, o tivea pe margini, ca un chenar. În ea se iviră câteva siluete de judecători, înveşmântaţi în toge negre, care făceau semne stranii şi vorbeau fără glas.

Doctorul se dezmetici şi îşi frecă ochii. Visase? Nu, era treaz... O viziune? Da, se poate. I se păru că se afla altundeva decât la el acasă. O lumină neobişnuită inundase odaia şi scălda mobilele.

„Mă voi preda, strigă el. Nu mai pot să îndur iadul din mine. Ispăşirea a devenit pentru mine unica salvare.”

Tresări:

„Dar Marilena? Când va afla că eu...”

Lăsă covârşit capul.

„E prea mare grozăvia! Nu, nu mă îndur! Trece dincolo de puterile mele. Vreau s-o cruţ de asemenea lovitură, sărăcuţa!”

O noapte întreagă se zbătu în nehotărâre: să se predea? Să nu se predea? La acest zbucium participă, ca de obicei, şi cealaltă Marlen.

„Fata Zăvideanului nu trebuie să fie o piedică în drumul tău. De ce vrei s-o amăgeşti, încercând să apari curat în faţa ei? Dacă iubirea ei e mare va rezista adevărului. Nu-ţi clădi viaţa pe minciună. Mărturisirea unei fărădelegi presupune o forţă uriaşă, ea e soră cu nevinovăţia.”

Cuvinte simple, raţiuni mari. Pentru ce îi veneau atât de târziu în minte?

„M-am hotărât: mă predau!”

Această decizie îi fu uşurată de vestea pe care doamna Albu i-o aduse zilele următoare: domnişoara Zăvideanu a plecat la Viena să se arate unui medic de acolo care obţinuse în ultimul timp câteva vindecări miraculoase.

PARTEA A TREIA
LIMPEZIRE

CAPITOLUL 1
MĂRTURISIREA

I

În dimineaţa aceea, Ilarie Magheru se trezi mai devreme. Îşi făcu toaleta îndelung, fără grabă, se bărbieri proaspăt, îşi pieptănă meticulos părul, după care îmbrăcă un costum nou de haine. Nodul de la cravată îi răpi zece minute până să-l potrivească aşa cum voia. Parcă s-ar fi pregătit să meargă la o recepţie de gală. Când porni luă bastonul cu sine, deşi ziua, rareori obişnuia să-l folosească.

Doamna Albu care deretica în antreu se miră văzându-l aşa spilcuit şi îl întrebă unde se duce. Doctorul păru că n-a auzit-o. Trecu pe lângă ea ca un străin, coborî tacticos scările şi o apucă agale pe bulevard.

În dreptul bodegii Ciortus, Olarian îl salută de pe trotuarul celălalt. Magheru nu răspunse nici de astă dată. Privise totuşi într-acolo, fără să vadă. Profesorul înciudat oarecum, se întrebă în urmă-i:

„Ce-o fi cu doctorul ăsta? E supărat pe mine?"

Ilarie însă îşi vedea de drum fără să se sinchisească de nimeni, ca şi cum se afla singur pe lume. Tribunalul răsări falnic după colţul-străzii, cu coloane şi scări înalte. Era una dintre cele mai monumentale clădiri din oraş.

— Întotdeauna s-au înălţat palate slăbiciunilor omeneşti. Imo şi amoralităţii – tribunale şi închisori; spaimei de moarte – temple şi catedrale; egoismului – palate şi cazărmi... Virtuţii nu i-a rămas decât să se adăpostească în bordeie. Poate acolo se simte mai bine.

Urcă marea scară de la intrare, cu trepte nesfârşite. Se apropie de un om în uniformă. Îl întreabă încotro e cabinetul judecătorului Kaminski.

— La dreapta pe culoar, a treia uşă, îl lămuri acesta.

— Mda... făcu Ilarie grav, uitând să-mulţumească.

O luă într-acolo. Una, două... asta e! Pe o tăbliţă înfiptă în uşă scria: Cabinetul judecătorului de instrucţie.

— Aici!

Nu simţi nici cea mai uşoară tresărire, ca şi când îi dispăruse simţirea. Ciocăni rar, apăsat, de câteva ori. Dinăuntru se auzi o voce cunoscută:

— Intră.

Deschise uşa. Kaminski lucra la un birou, cu nasul vârât într-un maldăr de dosare.

— A, dumneata, dragă doctore? Cu ce ocazie pe la mine? Şi, ieşindu-i bucuros în cale, îi întinse mâna.

Ilarie se trase înapoi speriat, lăsând pe judecător cu mâna întinsă. Spuse grav:

— Iertaţi-mă, domnule judecător, nu pot să vă dau mâna.

— De ce? îl întrebă Kaminski mirat de asemenea comportare.

— Pentru că... e pătată...

— Nu înţeleg nimic. Ia loc, te rog şi spune-mi în ce fel e *pătată?*

— Îngăduiţi-mi să stau în picioare. Viu la dumneavoastră nu în calitate de prieten, ci de *inculpat*.

— Ce e aia? Inculpat? Asta-i bună?! Şi apoi, ce înseamnă limbajul acesta... şi pronumele de reverenţă... Te rog fii serios, doctore...

— Credeţi că pot glumi cu vocea asta?

Omul legii îl cercetă din ce în ce mai surprins. Într-adevăr chipul musafirului palid, aproape descompus, arăta o împietrire care urmează totdeauna marilor hotărâri.

Magheru, ca un fascinat, privind dincolo de judecător, grăi cu voce gravă, parcă din pământ:

— Eu am ucis pe Matei Zăvideanu...

— Ce? Cum? Aiurezi sau...?

Doctorul reluă, netulburat:

— Am ucis pe moşier şi i-am luat banii. Mă constitui prizonier în mâinile dumneavoastră...

Kaminski se uita ca prostit la omul din faţa lui. Avea aerul unui om căruia i s-a turnat, pe neaşteptate o găleată cu apă fiartă în cap. Ce-i cu doctorul? S-a scrântit la minte? Vine aici şi-mi toarnă baliverne? Ori cu adevărat l-o fi omorât pe conu' Matei? Nu, bre, nu se poate, prea-i de oaie. Ba nu, zău?!!!

Se ridică sprinten şi izbucni în râs:

— Haida-de, doctore, vrei să-ţi baţi joc de mine? Nu, asta nu se prinde... Te-am priceput: vrei să-mi plăteşti cu aceeaşi monedă păcăleala pe care ţi-am tras-o.

— Domnule judecător, nu e vorba de glume. Vă declar încă o dată că am ucis pe moşier. Vă rog să mă arestaţi...

Kaminski zâmbi cu tâlc. Bine, lasă, o să-l aresteze, asta nu-i cel mai greu lucru. De ce tot insistă cu arestarea? Nu, nu, doctorul avea o ţicneală, altfel nu se explică. A venit aici din proprie iniţiativă, şi-a compus o figură imobilă şi... O fi înnebunit – mai ştii – de când cu accidentul acela. Şi Dordea băgase de seamă... Şi Olarian...

În orice caz, ne lămurim noi ce-i cu el. Dar trebuie să procedăm, bineînţeles, cu oarecare delicateţă...

— Dragul meu, ia, rogu-te, o ţigară şi stai jos! Până una alta, n-am nicio grabă să te arestez. Cred că, de vreme ce dumneata însuţi ai venit să te denunţi, n-o să-ţi iei tălpăşiţa. Nu-i aşa?

Ilarie refuză să primească ţigara.

— Va să zică, nu vrei să te dai bătut. Foarte bine.

Kaminski o aprinse pentru el, apoi, lăsându-se pe spate, trimise în aer câteva rotocoale inelate ele fum.

— Ce dovezi îmi aduci întru susţinerea autodenunţului dumitale?

Drept răspuns, Magheru scoase din buzunar un pachet şi i-l întinse.

— Banii victimei. Sunt exact 500.000 lei. Nu m-am atins de ei.

Kaminski făcu ochii cât cepele. Luă pachetul, îl desfăcu, numără hârtiile de jumătate. Mai mult nu izbuti. Erau nou-nouţe, aşa cum îi declarase Voinea. Deci, nu putea fi vorba de o glumă. Cumnatul victimei îi mai spusese că a notat seria bancnotelor. Da, are însemnarea în dosar. O să facă, desigur, verificarea, nu-i niciun zor.

Alta, altceva era esenţialul: nu se putea dumeri, nu-i intra deloc în cap situaţia asta care prin neprevăzutul ei punea vârf celei mai îndrăzneţe şi absurde închipuiri: doctorul Magheru asasin!

Şi mai era la mijloc o ciudă, o teribilă ciudă care începu să-l zgândărească. Va să zică, Şerban Voinea, fost mediocru jurist, dar actualmente iscusit neguţător de cereale, avusese temeiuri să-l bănuiască pe medic, iar el, judele, cu intuiţiile sale în materie de criminologie, cu *flerul* său infailibil, dăduse un greş formidabil, luându-i apărarea, chiar dând garanţii platonice pentru el. În ce situaţie se punea faţă de cumnatul moşierului când senzaţionala veste va fi dată în vileag? Ce se alegea de faima lui de jude-instructor? Fără îndoială că Voinea are să bată vârtos toba în piaţă, destăinuind şi altora convorbirea dintre ei doi.

Nu putea să-şi ierte prostia făcută, cu atât mai mult cu cât păcăleala pe care o trăsese doctorului că a venit să-l aresteze, îi relevase probe certe de vinovăţie, fără a ţine seama de ele.

Kaminski se lăsă greu pe fotoliu, având o tonă în spinare. Aruncă pe jos ţigara şi o zdrobi cu tocul ghetei. (Aşa făcea ori de câte ori era furios). Trecu mâna prin păr şi îşi şterse cu dosul palmei sudoarea rece de pe frunte. Apoi, se adresă profesional inculpatului:

— Spuneţi cum a fost, domnule doctor.

Abia acum intrase în pielea judecătorului. Magheru, după o scurtă ezitare, începu să nareze împrejurările în care a făptuit crima.

— De unde ştiaţi că Zăvideanu deţinea asupra lui o sumă atât de mare? El v-a spus?

— Nu... I-a destăinuit prietenului său Olarian...

— În prezenţa dumneavoastră?

— Cei doi credeau că dorm. De fapt, n-adormisem încă. Deşi vorbeau în şoaptă, am auzit tot.

În continuare, descrise lapidar, fără a rătăci în amănunte peripeţiile călătoriei, ispita crâncenă care îl hărţuise tot timpul, visul pe care îl avusese, în fine, ciocnirea trenurilor cu fuga buimacă pe câmp. Întâlnirea cu doctorul Şteflea şi împrejurarea în care dăduse peste pachetul cu bancnote a doua zi de dimineaţă.

— Nu înţeleg de ce aveaţi nevoie de banii lui Zăvideanu, pentru că întâmplător un prieten comun, colonelul Dordea, mi-a spus că aţi câştigat la loterie o sumă importantă.

— Nu eu am câştigat, ci tatăl meu, care din motive ce nu interesează aici, a ţinut să nu ştie nimeni că are aceşti bani şi mi-a trecut mie lozul.

— Colonelul a înţeles, se vede, greşit...

— Nu, eu l-am făcut să creadă astfel, pentru a nu trezi bănuieli în cercul prietenilor şi cunoscuţilor în eventualitatea că plecam în străinătate...

— Continuaţi, vă rog...

Judecătorul asculta cu atenţia încordată la maximum. I se părea că aude o povestire stranie de Ewers sau Hoffmann. Aşadar visul nu fusese vis, ci un acces de somnambulism, care a declanşat zonele motrice şi...

Se îndoia... Chiar aşa să fie? Sunt lucruri de-a dreptul fantastice. Bine, are să ceară avizul specialiştilor, o să interogheze şi pe medicul acela...

— Cum aţi spus, că îl cheamă pe colegul dumneavoastră?

— Radu Şteflea, medic la dispensarul primăriei din Caransebeş.

Kaminski însemnă numele şi adresa. Se iscă o pauză grea, copleşitoare, la capătul căreia judecătorul de instrucţie puse o nouă întrebare:

— Am o nedumerire foarte mare. Vă rog să vă gândiţi bine înainte de a-mi răspunde. Îmi făgăduiţi?

— Da...

— Vreau să ştiu ce anume v-a împins să vă predaţi, câtă vreme justiţia nu v-a supărat, şi nu numai justiţia, dar absolut nimeni n-a formulat cea mai mică bănuială împotriva dumneavoastră. De ce n-aţi încercat să treceţi la realizarea proiectului dumneavoastră, care în fond a fost mobilul acestei acţiuni?

— Îmi pierdusem echilibrul, integritatea mea morală era la pământ. Intrând în conflict cu conştiinţa, am ajuns la un dispreţ total faţă de mine însumi. În aceste condiţii, viaţa mi-a devenit insuportabilă.

— Nădăjduiaţi că prin pedeapsa pe care are să v-o aplice societatea, veţi ispăşi nelegiuirea şi veţi începe o viaţă nouă, curată?

— Ştiu că mă voi împăca cu societatea. Nu ştiu dacă şi cu mine. Oricum, pentru a ajunge la etapa ultimă, trebuia să trec prin prima. Acesta e motivul pentru care m-am predat în mâinile justiţiei.

„Ce complicaţii, ce resorturi sufleteşti haotice şi totuşi atât de subtile... Maşinăria asta a creierului e un labirint fără început şi sfârşit. Vrem să descurcăm un gând şi ne încurcăm într-o mie... Cine se încumetă să umble prin universul ăsta e nebun de legat. Încă nu văd cum o voi scoate-o la capăt cu doctorul. Mă depăşeşte...”

Aşa gândea judecătorul, făcând o nouă pauză în interogatoriu. Apoi zise:

— Cazul dumneavoastră este unul dintre cele mai stranii. De douăzeci de ani de când profesez această magistratură, încă n-am dat peste unul asemănător. Nu pun deloc sub somnul îndoielii declaraţiile dumneavoastră. Se poate suspecta buna credinţă a unui om care-şi descarcă sufletul din propriu îndemn, fără o coerciţiune exterioară? Nu. Rămâne însă nelămurit un fapt care s-ar putea să-l fi trecut cu vederea.

— Nu cred să fi uitat ceva. Despre ce e vorba?

— Răposatului Zăvideanu i-a dispărut în afară de bani şi un inel de valoare. Ştiţi ceva despre acest obiect?

Ilarie, auzind întrebarea, îl săgetă cu priviri de mânie:

— Domnule judecător, nu înţeleg pentru care motiv vă contraziceţi?

— De ce?

— Aţi afirmat că *nu se poate pune la îndoială buna credinţă a unui om care-şi descarcă sufletul nesilit de nimeni.* Atunci de pe îmi puneţi problema inelului? Eu am spus tot, absolut tot ce aveam de spus. Nu aş fi omis să dau relaţii unde se află acel inel dacă aş fi ştiut. Bijuteriile victimei nu m-au interesat.

— Vă rog, nu vă consideraţi jignit. Trebuie să ştiţi însă că pentru luminarea mea sunt nevoit să pun orice fel de întrebări, uneori privind fapte inventate, ad-hoc, alteori chiar gratuite. Menajamentele nu prea au ce căuta într-un cabinet de instrucţie...

— Domnule judecător, nu mai am nimic de adăugat, strigă doctorul cu vocea alterată, într-o încordare greu stăpânită.

Kaminski îl privi lung pe sub sprâncene, încruntat. Îşi stăpâni supărarea provocată de necugetata ieşire a medicului. Dacă mai avea de luminat unele puncte nebuloase, găsi că e mai cuminte s-o facă altădată, după ce acuzatul îşi redobândea liniştea. Se ridică în picioare, întunecat, cu morga obişnuită în astfel de momente şi rosti grav:

— În numele legii, vă declar arestat!

În aceiaşi timp, judecătorul sună. Un gardian se ivi numaidecât pe uşă. Doctorul, liniştit, marmorean, ieşi în tăcere, călcând parcă pe nori, urmat de omul forţei publice.

II

Kaminski nu numai că nu emise mandat de arestare, dar păstră cea mai straşnică discreţie asupra acestui caz bizar. Nu, nu trebuia să stârnească vâlvă în oraş, nimic care să dea apă la moară clevetitorilor, până nu îşi făcea o convingere fondată pe dovezi. Ori până atunci, mai avea de furcă. De ce să se joace cu situaţia unui om, să-l stigmatizeze, să-l excludă din sânul societăţii? În ciuda declaraţiilor lui şi mai ales a corpului delict, îi umbla prin cap că doctorul totuşi e *nevinovat*. Însă cum să dea consistenţă, pe ce considerente să-şi întemeieze o atare convingere?

Ceru telegrafic poliţiei din Turnu-Severin să identifice familia de acolo (tată, mamă, fiică) care plecase la Timişoara în noaptea accidentului. Primi răspunsul chiar a doua zi. Găsirea nu constituise o problemă, tot oraşul ştia că directorul liceului cu soţia şi fiica scăpaseră teferi din catastrofa de la Pietroasa. Chiar de ei era vorba.

Kaminski se deplasă până la Turnu-Severin şi luă imediat contact cu Silviu Someşan.

— Da, am plecat cu soţia şi fiica la un unchi al meu din Timişoara. Ne-am suit în blestematul accelerat, în singurul vagon de clasa I. Erau locuri berechet. În compartiment se aflau doi bărbaţi, unul mai corpolent, să tot fi avut cincizeci de ani, acesta dormea când am intrat, celălalt, un tinerel slăbuţ şi firav.

— Dormea şi tânărul?

— Nu, nu dormea. A adormit după ce ne-am instalat noi.

— N-aţi încins, aşadar, nicio conversaţie?

— Cu el, nu. V-am spus că îl apucase somnul. Cu celălalt, bătrânul, am schimbat câteva replici uzuale, de unde veniţi, unde vă duceţi, la ce oră ajungem la Timişoara?... A, bătrânul m-a întrebat când are legătură cu Buziaşul. I-am spus... Cam astea... Fleacuri... Însă o discuţie serioasă n-a fost.

— Să trecem mai departe. Ce-aţi făcut în momentul ciocnirii?

— Doamne, ce spaimă am tras! Tocmai ieşisem pe culoar să fumez o ţigară. Abia am aprins-o că, deodată, o trosnitură năprasnică, un scrâşnet de ferotenii stropşite mi-au zdrobit urechile. Vagonul icni în loc clătinându-şi pereţii, podeaua, acoperişul. Din cauza zguduirii se sparseră mai multe geamuri, pasagerii repeziţi din canapele fură proiectaţi unii într-alţii, ciocnindu-se şi ei cu vagoanele. În compartimentul nostru am văzut cu ochii mei căzând geamantanul nostru din plasă în capul celor doi bărbaţi care stăteau unul lângă altul...

— Şi dumneavoastră? Le-aţi dat ajutor?

— Ajutor? În clipele, acelea se gândea cineva să ajute pe altul? Ca să fiu sincer, am fugit singur spre capătul vagonului. Din fericire uşa era deschisă. Abia când am ajuns jos, pe pământ ferm, mi-am adus aminte de soţie şi de

fiică. Din nou sus, pe scară, dar ele tocmai coborau strigând după mine. Da, am scăpat nevătămaţi, vagonul nostru n-a avut de suferit decât mici avarii. Altele însă... mi se face părul măciucă...

— Cei doi bărbaţi au rămas în compartiment, la voia întâmplării?

— De fapt, la stăruinţele neveste-mii, m-am reîntors în vagon să iau geamantanul şi poşetele uitate acolo...

— După cât timp?

— Ştiu şi eu? Să zic zece-cincisprezece minute...

— Tovarăşii dumneavoastră de drum erau acolo?

— Da. Zăceau inerţi. Unul cu capul într-o parte, celălalt cu capul în alta. I-am văzut numai la sclipirea unui chibrit, a ultimului chibrit. Am crezut că sunt morţi, dacă erau răniţi ar fi gemut, s-ar fi văitat, aşa cred...

— N-aţi încercat să le vorbiţi?

— Ba da. Am strigat la ei. Niciunul n-a scos o vorbă. De altfel, am şi renunţat la bagaje din cauza beznei. Ducă-se încolo de lucruri, bine că am scăpat cu zile. Alţii îşi pierduseră şi viaţa.

— În concluzie, aţi avut convingerea că cei doi erau morţi?

— Dacă n-am primit niciun răspuns din partea lor, ce era să cred? Le-am spus, acum îmi amintesc: Ce-aveţi? Sunteţi răniţi? Nimic. Tăcere. Geamantanul acela afurisit îi omorâse, cred eu, altfel cum? I-a lovit în cap, îl pusesem sus pe plasă exact în dreptul lor. Cine se aştepta că are să se întâmple o nenorocire ca asta?

Kaminski îi mulţumi pentru cele declarate şi îl puse să semneze. Ceea ce martorul făcu. În tren, pe drumul Caransebeşului, magistratul făcea tot felul de presupuneri:

„Înainte de ciocnire, Magheru n-avea cum să ucidă pe moşier în prezenţa lui Silviu Someşan şi a familiei sale. După ciocnire, când şi-a revenit din leşin (pentru că incontestabil numai *atunci* şi-a revenit) mai putea să se gândească la omucidere (pentru a prăda), sau s-o ia la sănătoasa (pentru a-şi salva viaţa)... Ceea ce de altfel a făcut... Cel mai abject individ nu e în stare să ucidă în asemenea circumstanţe. Cazul unui hoţ recidivist e edificator, în aceasta privinţă. Faptul s-a petrecut în timpul războiului, în condiţiile unei alarme aeriene. Când hoţul, urcat la etajul cinci, pătrundea în apartamentul vizat, casa a fost lovită de o bombă şi incendiată. El a fugit şi în drumul lui a salvat doi copilaşi care strigau după ajutor. Omul se lăsase păgubaş, renunţând la furt şi, mai mult decât atât, devenise erou, faptă pentru care a fost, bineînţeles, răsplătit. Nota bene: hoţul n-avusese nimic de suferit, nu îndurase nicio leziune, nici nu-şi pierduse cunoştinţa ca Magheru şi totuşi instinctul de conservare acţionase prioritar.”

La Caransebeş, doctorul Radu Şteflea, auzind despre ce e vorba, se aprinse ca un foc de paie. Striga indignat:

— Cum e posibil să credeţi aşa ceva, domnule judecător? Întâi să-l fi văzut pe colegul meu când a venit în miez de noapte la restaurant, scăldat de sus până jos în noroi, întrebând *ce oraş e ăsta?* şi atunci să stăm de vorbă. Patronul era gata să-l dea afară, socotea că-i un alienat, fugit din ospiciu. Ar fi făcut-o dacă nu-l recunoşteam. Mi-a fost coleg de facultate, băiat eminent, ce să spun? L-am adus acasă cu trăsura, nu mai putea merge pe jos. Cred şi eu.

— Aţi purtat pe drum vreo discuţie?

— Ce discuţie? Vorbea incoerent... Nu reuşea să lege o frază cumsecade.

— N-a pomenit nimic de ceea ce i s-a întâmplat?

— Nici nu putea, pentru că după un traumatism cranian intervine amnezia posttraumatică. Poţi să storci memoria ca pe-o lămâie, nu iese nimic. Acasă l-am pansat, avea câteva leziuni sângerânde ale tegumentelor. A doua zi de dimineaţă s-a dus să-şi facă un examen radiologic... Păi, un om ca ăsta poate să ucidă? Şi mai ales medic fiind? *A d'autres*[13], domnule judecător...

— Atunci cum vă explicaţi că avea în buzunar pachetul cu bancnote?

— Asta nu pot să-mi explic în niciun fel. Dumneavoastră trebuie să deduceţi în chip logic, după reţete proprii. Eu dau altfel de reţete...

„Hm, acest tânăr e puţin cam impertinent", îşi zise Kaminski şi reţinu un element important:

„Magheru, îndurând un şoc puternic, n-a mai fost disponibil pentru omucidere. În istoria criminologiei încă nu s-a întâmplat un caz similar. Ceea ce susţine el e o nevoie imperioasă de motivare a prezenţei bancnotelor, pe care o satisface cu ajutorul unei imaginaţii maladive."

Reîntors la Piteşti, fără a avea convingerea pe deplin făcută, Kaminski se sfătui cu procurorul Ghinea şi preşedintele tribunalului Andrei Almăjan, într-o şedinţă care ţinu câteva ore. Expuse pe larg faptele, citi celor doi magistraţi declaraţia subscrisă de doctorul Magheru şi puse pe masă pachetul cu bancnotele. Apoi dezvoltă argumentele şi concluzia la care ajunsese.

— Cum, colega, în faţa acestor probe evidente dumneata ai rezerve? se miră procurorul Ghinea.

— Îmi scapă tocmai ceea ce cred că e esenţial în cauză, care nu se poate atinge cu mâna, nici exprima în cuvinte... Dacă ne luăm după aparenţe...

— Corpul delict, pachetul cu bancnote constituie o *aparenţă?*

---

[13] Vezi de alţii!

— Evident, e ceva concret; dar buba stă tot în inefabil. Sunt de părere să consultăm un specialist în psihiatrie.

— Socot că e de prisos. Specialist în psihiatrie e însuşi doctorul în cauză. Dacă el mărturiseşte că a ucis, chiar în acele condiţii bizare, ce te împiedică. Să-l crezi pe cuvânt?

— Conştiinţa.

— Fiecare avem aşa ceva. Conştiinţa mea, de pildă, cere să emiţi imediat mandatul de arestare.

Preşedintele tribunalului interveni şi el în discuţie.

— Sunt de aceeaşi părere. În faţa aspectului de vinovăţie trebuie să primeze măsurile prevăzute de lege şi în special arestarea. Dumneata, Kaminski, poţi să invoci rezervele de care ne-ai pomenit, nimeni nu te opreşte. Camera de punere sub acuzare va decide. Dacă ăia de-acolo te cred pe cuvânt, n-au decât să infirme mandatul, treaba lor. Principalul e ca noi să fim acoperiţi.

— Şi dumneata, şi eu... răspunse Kaminski surâzând acru. Mai ales eu.

III

Arestarea doctorului Ilarie Magheru stârni printre piteşteni o senzaţie nemaipomenită. Multora nici nu le venea să creadă, socoteau că vestea nu e decât o glumă de prost gust. Colonelul Dordea cum auzi alergă într-un suflet la Kaminski ca să-i confirme cu gura lui dacă e adevărat sau nu tărăşenia cu doctorul.

— Din păcate, prea adevărat, întări judele.

— Ilarie criminal? Ilarie să ucidă şi să jefuiască pe conu' Matei? striga colonelul zdrobit, pradă unei deznădejdi pustiitoare, ca şi când ar fi fost vorbă de propriul său fiu. Mare nenorocire! Îmi stă mintea în loc!

Şi umbla prin odaie, de colo până colo, fără astâmpăr, ca un leu în cuşcă.

— Nu poţi să-l ajuţi în niciun fel?

Kaminski clătină negativ capul.

— El singur s-a predat. Ce-i pot face?

— Mda... Va să zică îl aşteaptă munca silnică pe viaţă?

— Nu chiar... Beneficiază de circumstanţe atenuante. Poate zece ani recluziune.

— Mult şi atât. Las' c-aranjez eu cu juraţii. Aici trebuie lucrat serios. Şi am să lucrez. Poate îl scot basma curată. E nou în oraş şi n-are duşmani...

În schimb, Mihăescu, directorul liceului, profera cu patos, seara la clubul *Renaşterea*:

— Fraţilor, n-aveţi idee cum îl simpatizam pe doctor, pentru că nu ştiu ce dracu are în el, forţă magnetică sau altceva, de se bagă aşa pe sub pielea

omului, fără să-ţi dai seama. Însă acum, când aflu ce poamă e specimenul, la ocnă cu el! Acolo să-i putrezească oasele!...

— Las-o mai uşurel cu ocna, Mihăescule, sări bătrânul Simedru, un scriitor care publicase în tinereţe două cărţi, şi după o jumătate de secol încă trăia din dobânda lor.

— De ce, strămoşule?

— Pentru că cel mai greu lucru pe lumea asta este ca un om să judece pe altul. O faptă atât de complexă încât aproape întotdeauna ne scapă resortul tainic care a declanşat-o. Noi nu facem decât să o judecăm după o ureche şi să aplicăm sancţiuni după altă ureche. Dar ce te faci cu etica?

— Cum adică?

— Păi, da... Are dreptul un om care a păcătuit demult, dar fapta lui n-a fost descoperită şi, deci, a scăpat nepedepsit, are omul ăsta, zic, dreptul de a judeca pe alt om care a comis proaspăt o fărădelege?

— Mai uşurel cu *etica* dumitale, strămoşule. Pe semeni nu-i judec, dar pe tâlharii de la drumul mare îi spânzur fără milă!

Simedru, înfuriat de riposta directorului, îl admonestă pe loc:

— Grozavule, mult ai da să te măsuri cu *tâlharul* de care vorbeşti, dar nu poţi! Te depăşeşte!

— Ia uite cum s-a ambalat Matusalem, se auziră şoapte. Câţiva chiar râseră pe sub mustăţi.

Moşneagul, întărâtat de dezaprobarea mută a clubmenilor, îi săgetă cu priviri sfruntătoare:

— Râdeţi, hai! Tocmai voi găsit-aţi să râdeţi? Ha-ha-ha! Eu trebuie să râd cu hohote pe spinarea voastră, fiindcă vă cunosc de-a fir-a-păr. Fiecare aveţi ceva pe cuget, fiecare tăinuiţi o fărădelege, dar tăceţi chitic, pentru că habar n-aveţi ce înseamnă nevoia de purificare, pentru că judecătorul vostru suprem care se cheamă conştiinţă a sucombat de mult, şi v-a lăsat orfani. Tăceţi şi osândiţi din umbră pe un om, care, fără să fie silit de cineva, a călcat în picioare şi viaţă şi carieră, şi tot ce avea mai de preţ şi s-a dus să-şi mărturisească păcatul, când ar fi putut foarte bine să îşi vadă de treabă ca voi, nestingherit de nimeni. Ei bine, un astfel de om, orice ar fi făcut, e vrednic de cinstire şi eu îngenunchez în faţa lui. Aşa să ştiţi, boieri dumneavoastră, şi moşneagul, potrivind pălăria pe cap, părăsi numaidecât clubul în chip ostentativ.

IV

După lungi deliberări cu sine, Kaminski hotărî, în sfârşit să se ducă la Voinea. În minte-i stăruia convorbirea avută cu moşierul, mai demult, la

club, prin care acesta, după ce-i dăduse unele indicii suspecte, îi cerea părerea în mod prietenesc.

— Drept să-ţi spun, m-aşteptam să vii, îl întâmpină Şerban întinzându-i mâna.

— E de neînţeles ceea ce s-a întâmplat. Sunt sigur că dacă prin absurd aş trăi o mie de ani încă aş mai avea de învăţat. Oamenii şi viaţa depăşesc orice tipare prestabilite. De aceea, îţi cer scuze că n-am dat nicio urmare bănuielilor cu privire la Magheru, ba mai mult, te-am îndreptat pe o pistă greşită...

— Nu-ţi face, prietene, probleme de conştiinţă dintr-astea. Celui mai abil judecător de instrucţie i se poate întâmpla aşa ceva. De altfel, şi eu gândeam la fel ca dumneata. De aceea nici n-am dat vreo urmare bănuielilor mele. Adică, de fapt, am făcut ceva pe cont propriu, dar m-am lăsat repede, repede păgubaş. Totul pleda contra vinovăţiei doctorului. Ce vrei, astea erau circumstanţele...

— Dacă vrei să fiu sincer, nici acum nu cred total la culpabilitatea lui Magheru...

— Cu toată declaraţia?

— Da, da... Un om normal nu poate comite o crimă în asemenea condiţii. Rămâne de văzut dacă el nu suferă fie de vreo boală inaparentă, fie o tară ereditară care să-l facă iresponsabil de fapta lui...

— Dacă vrei să fiu şi eu sincer, trebuie să-ţi mărturisesc că-mi pare rău. Începusem să preţuiesc pe omul acesta şi nu-l socot decât o nefericită victimă a unei porniri pe care n-a reuşit s-o stăpânească la vreme. Singurul lucru care mă bucură din toate astea e că s-au găsit banii. Dacă s-ar găsi şi inelul... apoi...

Kaminski se uită lung la moşier dar nu-i spuse ce gândi despre el.

V

Peste câteva zile, camera de punere sub acuzare confirmă mandatul de arestare. În acest timp instrucţia cazului Magheru bătea pasul pe loc.

Kaminski, e adevărat, spusese doctorului că n-are niciun motiv să-i suspecteze declaraţiile. De fapt, nu credea încă în ele şi căuta să-şi formeze o convingere asupra circumstanţelor în care se făptuise omorul. Chestia cu accesul de somnambulism i se părea destul de bizară, în orice caz, trasă de păr.

— Dacă doctorul a născocit această poveste cu scopul de a-şi atenua vina? Admiţând că n-a acţionat cu deplină conştiinţă, ori chiar inconştient, înseamnă că vrea să-şi creeze dreptul la circumstanţe uşurătoare. Or, acest

drept îl posedă din însuşi faptul că s-a predat justiţiei din proprie iniţiativă. Şi atunci de ce n-ar mărturisi adevărul gol-goluţ?

De aceea îi luă mai multe interogatorii, pe care le înregistră pe plăci de patefon. Îi punea tot felul de întrebări ca să-l încurce. Zadarnic: Magheru nu se contrazicea deloc. Toate răspunsurile sale confirmau cele declarate anterior. Singurul lucru care îl enerva peste măsură era hârşâitul continuu al patefonului.

— Înregistraţi tot ce vă spun?

— Da. E o metodă de lucru importată din Belgia, care dă rezultate excelente. Cred că deocamdată sunt singurul care o foloseşte la noi în ţară şi se bucură de binefacerile ei, mulţumită darnicului Edison.

CAPITOLUL 2
ÎN PREVENŢIE

I

Ilarie Magheru fu depus la Arestul central, unde se bucură de un tratament destul de bun. Directorul Ciortanu îl scuti de corvezile grele la care erau supuşi arestaţii de rând, ba merse mai departe: îi puse la dispoziţie o cămăruţă, rezervată delicvenţilor politici.

Chiar din primele zile se simţi invadat de o linişte adâncă, plină de binefaceri, care parcă îi scăzu brusc greutatea nesuferită a trupului. Acum era uşor ca un fulg, sprinten, şi dacă ar fi încercat să zboare puţin, poate izbutea chiar fără ajutorul aripilor.

— Ştii, Marlen, că mă simt în stare să zbor? se adresa el soţiei din închipuirea sa. Păcat că aici unde mă aflu nu există cer.

— Mă bucur, Iluş, că te-ai împăcat cu tine. Trebuia s-o faci mai de mult...

— Nu pentru că n-aş fi *suferit*. Ori starea mea sufletească de-acum e într-o măsură şi opera suferinţei. Închipuieşte-ţi, nu mai mi-e frică de oameni, nici de mine... Această frică inhibitivă a dispărut. Nu mai fug negonit de nimeni, perna pe care dorm nu mai are pietroaie ca să-mi alunge somnul... Mi-am recăpătat echilibrul. Într-un cuvânt, aş zice că m-am născut încă o dată. Crezi că se poate găsi fericirea în echilibru?

— În orice o găseşti, dacă ştii să o cauţi... Chiar în nenorocire...

— Spui drept... De câte ori n-am aflat-o în nenorocirea noastră? Altfel m-aş fi despărţit de tine, după moartea ta, te-aş fi dat uitării, nu-i aşa? Dar n-am făcut-o. Dimpotrivă, am stors din tragedia trăită de noi atâta durere, încât am dat şi peste un bob de fericire.

— Asta, Iluş, nu-i chiar fericire. Poate umbra ei, reversul, partea invizibilă, nici eu nu ştiu cum s-o numesc.

— Chiar aşa fiind, dacă nu pot să-ţi redau viaţa, mă mulţumesc cu tot ce-mi oferă nonfericirea. Vezi, i-am găsit un nume!

Dialogul se termină aici, căci sunase ora de repaus, când deţinuţii erau scoşi în curtea interioară a închisorii. Magheru, iscodit de curiozitate, se-apuca uneori să descoasă pe câte cineva de ce anume era închis? Un flăcău pipernicit, cu capul cât baniţa, îi răspunse cinic:

— Păi, de... am omorât pe taica.

— Din ce cauză?

— Că n-a vrut să-mi dea o sfoară de pământ.

— Şi, acum, ţi-ai ajuns scopul?

— Nu, că-s priponit. Nu vedeţi? Da' trebuia să-mi dea pământul.

— Şi nu-ţi pare rău de ceea ce ai făcut?

— De ce să-mi pară rău dacă nu mi l-a dat? Dacă-mi dădea pământu' îmi părea, cum să nu... Acum nici el, nici eu...

Doctorul se depărtă îngrozit. Logica flăcăului era cruntă, excludea aprioric orice sentiment de remuşcare. În partea cealaltă a curţii întâlni un deţinut ciung pe care îl recunoscu lesne. Era ţăranul care îşi retezase mâna dreaptă şi, ieşit din spital, fusese adus pentru judecată.

— Cum s-a întâmplat faptul? îl întrebă Magheru.

— Oh, păcatele mele! Cum să se întâmple? Dacă necuratu' îmi suci mintea şi mă îndemnă să fur lucrurile sfinte? Puteam să fur de la boier că şi el le-a luat cu japca, da, vezi dumneata, necuratu' ţinea morţiş să pângăresc biserica. Făceau lucrurile alea cât mâna care mi-a cerut-o Maica Domnului drept plată? Nu făceau. Şi acuma, colac peste pupăză, mai vine după judecata cerului şi astălantă, judecata pământească. Şi îmi dă un an-doi de puşcărie, că n-ajunge o judecată, trebuie două... Vai de zilişoarele mele, să nu fie cineva în pielea mea...

Magheru nu mai scoase un cuvânt. Îşi spuse doar că dintre miliardele de oameni care vieţuiesc pe pământ, unul nu seamănă cu altul la faţă. Cum o să semene pe dinlăuntru?

La o săptămână după asta, într-o după-amiază călduţă, doctorul se pomeni cu baba Floarea, dădaca. Nu-i venea să creadă ochilor, prezenţa acestei bătrâne în interiorul puşcăriei i se părea ilogică, aducea cu o nălucire.

— Tu, Fleurie? În carne şi oase?

De fapt, era mai mult în oase, semăna perfect cu un schelet ambulant. De cum trecu pragul, izbucni în plâns amar. Îl strângea mereu în braţe, acoperindu-l de sărutări:

— Flăcăiaşul babei frumos! Flăcăiaşul babei drag!

Atâta putu să îngaime. Şi se aşeză pe marginea patului prăpădită de oboseală, să-şi mai tragă sufletul.

— Singură ai venit atâta drum?

— Singurică, maică, ce să fac? Era vorba să vie şi soru-ta Mariana, dar n-a putut, vrea să amâie plecarea tocma' săptămână ailantă... Da' mie mi-era de grab'... N-aveam cum s-o aştept atât...

— Şi tata?

— Of, lasă-l! E mai mult bolnav decât sănătos. Ştii, cu inima... stă prost... Mai ales de când auzi de păţania ta, are mereu bătăi...

Magheru coborî privirile. Îşi spuse în sine: „Săracul!"

— Cumpăra o groază de gazeturi şi tot citea balivernele scrise în ele. Că te deteră şi prin gazeturi, arde-i-ar focu'! Acuma tu să-i spui babei, ştii,

răspicat, de la obraz: de-adevărat omorâşi pe bogătaşu' cela, sau numai ieşi, aşa... o vorbă?

Cum să-i destăinuiască adevărul bătrânei dădace care îl iubea mai mult decât pe ea însăşi? Lui şi Marianei îi jertfise bunul vieţii, ei doi constituiau unica raţiune a existenţei acestei fiinţe de sacrificiu pentru familia Magherilor. N-ar fi murit pe loc aflând acea faptă de groază care nu încăpea în mintea ei decât sfărâmându-i ţeasta? De aceea, doctorul îi răspunse:

— Sigur că-i *vorbă*, Fleurie... Nu eu l-am omorât...

Bătrâna răsuflă adânc, din fundul plămânilor şi aşternu o cruce mare pe piept.

— Trăi-te-ar Dumnezeu! Îmi luaşi un munte de pe suflet! Ştiam eu, flăcăul babei, că nu eşti vinovat şi fără să mi-o spui. Chiar dacă m-ar fi tăiat lumea bucăţele cu toporişca, şi tot nu credeam că ai fost în stare să ridici o viaţă de om.

Îi mai spuse că până acum a dat trei acatiste la biserică să lumineze Maica Precista pe judecători pentru a face dreptate dreaptă. Şi că noaptea trecută a visat că-l liberaseră din puşcărie, fiind la mijloc o greşeală de care n-a ştiut.

— Ce greşeală, Fleurie?

— Aia cu banii. Că dacă tu Iluş nu i-ai luat, se cheamă că altcineva ţi i-a pus în buzunar ca să te nenorocească. Altfel, de unde ieşiră? Numai că adevăru' se urcă deasupra ca untdelemnul din apă.

— Mi i-a pus cineva în buzunar? O, sancta simplicitas! surâse emoţionat doctorul şi parcă o zări pe bătrână, nu aşezată pe marginea patului cazon cum era de fapt, ci stând sus, pe o culme de munte, deasupra pământescului, la înălţimea unde se aflau gândurile şi simţirea ei.

Se auzi o bătaie puternică în uşă. Gardianul descuie şi în prag se arătă medicul-şef al spitalului, care venise să-l vadă:

— Barbule, te rog să mă ierţi. Apelez la tine ca să-mi faci un serviciu. Dumneaei e femeia care m-a crescut, o consider propria mea mamă, înţelegi?

— Săru-mâinile, stimată doamnă, exclamă Duţescu, plecându-se cu un respect exagerat, aşa cum făcea totdeauna şi apropiindu-se vru să-i sărute dreapta.

— Să trăieşti, maică. Lasă, nu-mi pupa mâna, spuse simplu bătrâna. Vezi ce te roagă Iluş al meu.

— Da, te rog, urmă Ilarie, găzduieşte-o noaptea asta la spital şi mâine scoate-i bilet de tren şi expediaz-o la Lipova de unde a venit cu optzeci şi doi de ani în spinare. Faci cea mai bună faptă.

— De ce la spital? O poftesc la mine acasă. Şi... parcă n-aş lăsa-o să plece singură...

— La cine te gândeşti?

— Trimit pe Gheorghiu cu *doamna*...

Cumsecade om acest Barbu Duţescu, prea cumsecade pentru oamenii şi vremea lui! De o timiditate de copil, de o delicateţă sufletească rar întâlnită. Cum rezista eroziunii sociale, frecuşului cu oamenii crescuţi în alte tipare, cum se menţinea în postul de medic-şef al spitalului fuseseră pentru Magheru numai semne de întrebare. Ori de câte ori şi-l reamintea în absenţă, îi venea în minte o scenă caracteristică, la care luase parte, nu de mult, în spital, cu ocazia vizitei de dimineaţă. Când Barbu se apropie de patul ţăranului care îşi retezase mâna cu toporul, îl întrebă: *Cum vă mai simţiţi dumneavoastră, stimate prietene?* Ţăranul, neobişnuit să i se vorbească astfel, cu folosirea pronumelui de reverenţă ci numai cu *tu* şi *bă*, tăcu, socotind că medicul se adresase pesemne altcuiva. Nimeni, afară de Ilarie nu sesiză semnificaţia faptului.

Şi acum, acelaşi copil mare cu mustăţi o poftea pe baba Floarea să-i facă cinstea de a o găzdui în casa lui. Bătrâna refuză la început, voia să doarmă cu Ilarie, dar înţelegând că acest lucru nu e cu putinţă (regulamentul penitenciarului se opunea) acceptă în cele din urmă invitaţia. Când dădu să iasă, îşi aminti brusc de ceva:

— Auliu, cât pe ce să uit, uita-m-ar relele! Ţi-adusei în legăturica asta nişte plăcintă cu mere, că tare-ţi plăcea când erai mic. Şi-ţi mai puse baba câteva ouă, brânză de burduf, şi două pâini coapte la ţăst, că pe-aci n-o fi tocmai bună mâncărica.

După plecarea celor doi, Magheru rămase multă vreme ţeapăn locului, în deplină pasivitate. Se gândi la un nou aspect, pe care nu-l prevăzuse (nici n-avusese cum), la suferinţa pe care o stârnise în rândul alor săi din familie şi chiar printre prieteni. Ce necuprinsă era Fleurie în dragostea şi simplitatea ei! Cu câtă forţă credea în nevinovăţia lui!

— Marlen, fata mea veşnic de nouăsprezece ani, m-auzi tu? Bătrâna mă copleşeşte, îmi dinamitează făptura cu marea ei credinţă în mine. Omenia ei e aşa de nemărginită că nu mai seamănă cu oamenii din juru-i. Tot ceea ce a făcut de când a venit pe lume a fost pentru alţii, adică pentru familia noastră. Uite de ce mă simt atât de mic şi neînsemnat faţă de ea, ca o gânganie! Ştii ce mi-a spus adineauri? Să nu-ţi vină a crede! Cică altcineva mi-ar fi *vârât* în buzunar banii moşierului, însă fapta asta urâtă se va întoarce împotriva celui care a făptuit-o. Adevărul va ieşi în curând la iveală, greşeala trebuie dovedită, Marlen. Ce bine ar fi să fie aşa! Din păcate nu-i aşa, Marlen, adevărul e altul şi Fleurie o să moară nemângâiată, din pricina mea. Ea nu poate să priceapă, sărmana, că şi în stare de somnambulism e posibil să ucizi un om, fără să fii vinovat! Dacă prevedeam că urmările faptei mele o vor

atinge atât de grav, aş fi renunţat fără doar şi roate să mă predau de bună voie justiţiei. Ce frică mi-e de Fleurie! Ce frică!

II

Magheru aştepta nerăbdător (dar şi cu inima îndoită) să dea ochii cu vechiul său prieten Dordea. De mirare: zilele treceau una după alta şi colonelul nu-şi făcea apariţia. Nu s-ar fi putut spune că era pricină de neliniște, o spărtură în relaţiile dintre ei i se părea de neconceput, dar mai ştii? Să-l repudieze tocmai el într-un ceas atât de greu, călcând în picioare o prietenie făcută pe front, tot în ceasuri grele? Poate plecase în concediu, ori după treburi la Bucureşti, unde îşi făcea mereu de lucru.

În locul celui aşteptat, se pomeni cu scriitorul Tache Simedru. Cu moşneagul acesta înalt cât un plop, slab şi uscat, cu barba albă şi triunghiulară, fără mustăţi ca un ţap, se cunoştea mai mult din vedere. Îl saluta ori de câte ori se întâlneau şi atâta tot. Poate s-ar fi apropiat mai mult de el, dar îi inspira o uşoară antipatie, probabil reciprocă, aşa cum se nasc simpatiile şi antipatiile dintre oameni chiar de la prima vedere.

Aproape o oră îi vorbi Simedru de *forţa morală*, o veche teorie care îl preocupa de decenii. Pentru a-l pune în temă, îi spuse că morala este o disciplină a instinctelor şi sentimentelor omului, care se înfăptuieşte prin acţiunea raţiunii, cuprinzând câteva principii de bază, ca de pildă armonia noastră interioară şi acordul integral cu lumea exterioară (a citit pe moraliştii francezi). Dar individul nu reuşeşte să transpună aceste principii în viaţa de toate zilele dacă n-a realizat în sine, ca rezultat al unei educaţii bine însuşite, acea *forţă morală* menită să-l ocrotească de ispite la tot pasul (nimic nou; se pare că în materie de morală totul a fost spus).

— Pacea sufletească a tuturor depinde numai de această *forţă morală*, înţelegi, tinere? (mă admonestează oare sau...) Dar cine o posedă într-o societate ca a noastră coruptă, care înoată în turpitudini, afacerism şi codrul Vlăsiei? Ca s-o păstrezi intactă, e necesar să declanşezi o permanentă luptă cu grupul în care trăieşti, să înfrunţi pe semenii dumitale, să-i calci în picioare, iar dacă nu izbuteşti, vei capitula, vei face ca ei, ceea ce înseamnă că forţa morală de care ai dispus, nu avea nivel ridicat, apele imoralităţii au luat-o cu ele...

Magheru asculta cu luare-aminte cum perora bătrânul cu patos, parcă ar fi susţinut o cauză de care atârna însăşi viaţa lui. Nu se dumirea însă unde ţintea vorbitorul, ce scop urmărea cu interminabila-i dizertaţie. Aşa că, într-un târziu, îşi luă inima-n dinţi şi îl întrerupse, cercând o lămurire.

— Subscriu cu amândouă mâinile la ceea ce susţineţi dumneavoastră. Dar sunt curios să ştiu pentru ce îmi împărtăşiţi toate aceste gânduri?

— Pentru ce? Îţi spun îndată: Câţi ani îmi dai?

Doctorul îl cântări din ochi, tot mai nedumerit. Asta-i bună! Îmi cere acum să-i ghicesc vârsta!

— Să zicem... optzeci...

— Nouăzeci şi unu, tinere dragă! strigă moşneagul. Bătuţi pe muchie. Va să zică, aproape două vieţi de om.

— Cei mulţi înainte!

— Obrăznicie! Ce înseamnă *cei mulţi înainte* la anii mei? Detest vorbele de clacă.

— Nu vă supăraţi, scuzaţi-mă!

— Taci şi-ascultă... Ei bine, în aceste două vieţi ale mele, am străbătut pământul în lung şi lat, alergând nu precum făcea odinioară Diogene cu felinarul ziua-n amiaza mare, ci cu limba scoasă ca Tache Simedru să găsesc un om care să posede acea *forţă morală*, un singur om din cele două miliarde şi jumătate de oameni.

— Şi l-aţi găsit?

— Da. S-a îndurat cerul de truda mea: l-am găsit!

— Aş putea să vă întreb cine e?

Moşneagul, străfulgerându-l cu privirile, strigă din răsputeri:

— Dum-nea-ta!

— Eu? bâigui doctorul, făcându-se mic, mic...

— Da, chiar dumneata. Şi te rog să-mi dai voie să te felicit cu adânc respect.

Spunând acestea, strânse călduros mâna lui Magheru şi, ducând-o la buze, i-o sărută înainte ca acesta să şi-o poată retrage. Doctorul se apără ca fript:

— Ce faceţi? Vai de mine! Se poate aşa ceva?

— Se poate foarte bine, pentru că aşa am simţit şi aşa se cuvine. Şi acum, la revedere, scopul venirii mele a fost atins, virtutea onorată!

Plecă parcă ostentativ, fără să adauge un cuvânt. Magheru ar fi vrut să ştie pentru care temei era considerat un *rarus homo.* Pentru că avusese tăria de a se preda justiţiei din proprie iniţiativă? Oare acest fapt trebuia să-i confere o aură de erou? Doar suprimase o viaţă de om, bineînţeles fără consimţământul conştiinţei, însă conştient ori inconştient crima stătea în picioare cerând pedeapsă. Nu exagera moşneagul în exaltatele lui susţineri?

Ilarie Magheru fu preocupat toată ziulica de această problemă atât de intens, încât zece ore se scurseră pe albia timpului ca zece minute. Făcu tot soiul de supoziţii, o întoarse pe toate feţele, doar, doar va găsi o soluţie care să stea în picioare. Probabil că, privită dinlăuntru, problema avea un aspect, dar văzută de afară, adică din punctul de vedere al lui Simedru, intervenea

alt aspect. În fine, până la urmă, ca într-o revelaţie, găsi o dezlegare valabilă, pe care ţinu s-o destăinuiască numaidecât Martei sale:

— Draga mea fată, azi am gândit zece ore în şir. Şi de astă dată, mai mult ca oricând, cu propriul meu cap. Consider că e cea mai de preţ activitate de până acum. Cugetând la ceea ce mi s-a întâmplat am ajuns la concluzia certă că scriitorul Tache Simedru a comis o crimă nedescoperită până acum. Cu toate remuşcările, n-a găsit încă în el *forţa morală* de a se preda justiţiei. Iată de ce mi-a sărutat mâna, pentru că, în ceea ce mă priveşte, eu am avut acea forţă care lui i-a lipsit o viaţă întreagă. În orice caz, gestul lui Tache Simedru m-a emoţionat până la cutremurare.

III

La începutul săptămânii, Radulian, cel mai de seamă avocat al baroului specialist în penale, îl vizită pe doctor şi se întreţinu cu el două ore încheiate.

— Am venit să te anunţ că eu şi cu alţi doi colegi mai tineri îţi vom susţine apărarea.

Magheru se miră. Trei avocaţi? Pentru ce e nevoie de trei? Şi pe urmă, cine le plăteşte onorariile?

— Înţelegi să-mi pledezi gratuit?

— Aş fi făcut-o şi pe-asta, dacă nu mă angaja Dordea.

— Colonelul?

— Da, de ce te miri? Şi pe mine, şi pe ceilalţi doi colegi. Dar te rog să nu sufli o vorbă. S-ar supăra foc. Nu vrea să ştie nimeni.

Ilarie rămase foarte surprins de gestul vechiului său prieten. Aşadar, nu-l dăduse uitării. Dimpotrivă, se interesa de soarta lui şi-i tocmise nu unul, ci trei avocaţi ca să-l apere. Comportarea aceasta avea ceva din asprimea unui părinte greu lovit, care nu mai vrea să audă de fiul său păcătos, aflat pe drumul pierzaniei, dar nu-l rabdă inima şi îl ajută din umbră.

— Sarcina dumitale e grea, domnule Radulian.

— De ce? făcu avocatul.

— Pentru că nu pot tăgădui la proces ceea ce am mărturisit la instrucţie.

— Te referi la înregistrările lui Kaminski?

— Nicidecum. N-aş vrea să scap pe căi piezişe.

— Lasă vorba asta. De altfel, nu mă fac forte să obţin o sentinţă de achitare, ci doar un minimum de pedeapsă. Dumneata n-ai comis *faptul* cu încuviinţarea conştiinţei, şi pentru mine asta e esenţial, pentru că l-aş putea încadra la articolul 84, omor prin imprudenţă. Pe de altă parte, te-ai predat din îndemn propriu. Ai, aşadar, dreptul la circumstanţe uşurătoare. În orice caz, noi ne menţinem în domeniul iresponsabilităţii şi exploatăm la maximum acest punct de vedere.

Îi vorbi pe larg de o interesantă jurisprudenţă a Curţii de Casaţie, aplicabilă în speţă, de care avocatul voia să se folosească.

— Fii pe pace, doctore, o să facem lucru bun. În orice caz, te vom scuti de a tăia sare la Ocnele Mari...

Când Radulian dădu să plece, Magheru îl opri.

— Spune-mi, te rog, ce părere ai despre domnul Simedru?

Şi explică sumar că acesta îi făcuse o vizită, purtaseră amândoi o discuţie destul de aerată (de *gest* nu-i pomeni absolut nimic) şi ar vrea să ştie cum se reflectă personalitatea scriitorului în alte conştiinţe, deoarece n-a avut niciun fel de raporturi.

— Domnule Magheru, de regulă, scriitorii sunt, ca oameni, sub opera lor. De aceea, personal mă feresc să-i cunosc, pentru că încerc, mai totdeauna, o deziluzie. Însă Tache Simedru constituie o excepţie: el e deasupra operei sale. Pare, incontestabil, mult mai interesant omul decât opera. Dacă reuşeşti să-l suporţi, acceptându-i felul de a fi, pur şi simplu e formidabil. Are în cap zeci de mii de cărţi citite, din toate domeniile, o adevărată enciclopedie ambulantă. A colindat prin toate continentele, a fost în Japonia, India şi China. Dar pe unde n-a umblat?

— E căsătorit?

— A fost acum câteva decenii. Luase o femeie bogată de la care i-a rămas o vie de patru sute de pogoane şi casa în care locuieşte. Chiar viaţa lui e miraculoasă. A trecut de nouăzeci ele ani şi umblă pe stradă aşa de alert, că eu nu pot ţine pasul eu el. Aş zice că e un fenomen al naturii. Păcat, însă, de toate astea...

— De ce?

— Pentru că e un om *inutil.*

Doctorul tresări auzind acest cuvânt greu.

— Am spus bine *inutil.* Timp de aproape un secol a luat mereu de la ceilalţi, fără să dea nimic de la sine. Cele două cărţi ale sale aproape nici nu contează. E ca o fântână zăvorâtă: primeşte apă de la izvoarele ei, dar nu dă nimănui de băut. Ori, tocmai ceea ce dai la alţii rămâne după tine. După moarte se va aşterne uitarea peste el, ca şi când nici n-ar fi trecut prin viaţă...

Magheru înclină trist capul:

— Da, aceasta-i moartea totală...

CAPITOLUL 3
PROCESUL

Trecu anotimpul alb şi rece şi veni primăvara cu găteli, când se deschidea sesiunea Curţii cu juri. Procesul doctorului Magheru fu sorocit pe la începutul lunii aprilie, odată cu renaşterea firii.

Sala de şedinţe a tribunalului era ticsită de lume încă de la ora douăsprezece. Toată protipendada oraşului îşi dăduse aici întâlnire, lăsând vraişte treburile oricât de importante ar fi fost ele. În primul rând, ieşea în vileag prezenţa femeilor, covârşind numărul bărbaţilor. Apariţia doamnei Radulian stârni rumoare în public. Frumoasa femeie venise însoţită de fratele ei, locotenent de roşiori, dar mulţi dintre piteşteni nu-l cunoşteau, fiindcă ofiţerul avea regimentul la Târgovişte. De aci, o avalanşă de clevetiri pe seama soţiei avocatului, care avură darul să alunge plictiseala până la începerea dezbaterilor. Mai toţi membrii clubului *Renaşterea* erau de faţă, afară de prefectul Ghibănescu-Statuie, plecat la Bucureşti, unde avea soţia internată într-un sanatoriu. Profesorul Olarian, venit din vreme, ocupa un loc în primele bănci, după bara avocaţilor, lângă doamna Albu, cu care încinsese o discuţie aprinsă despre doctorul Magheru. În asistenţă, se mai aflau Barbu Duţescu, medicul-şef al spitalului comunal, Mihăescu, directorul liceului, precum şi doctorul Radu Şteflea, citat ca martor în proces, dimpreună cu Silviu Someşan şi fiică-sa din Turnu-Severin. (Deşi citată, soţia acestuia nu venise din motive de sănătate). Cei trei martori (dintre care primii doi erau ai părţii civile, celălalt al apărării) se cunoscuseră în tren şi acum şedeau laolaltă, pe aceeaşi bancă. Colonelul Dordea întârziind nu mai găsise loc şi stătea în picioare, rezemat de peretele din fundul sălii.

La bară, avocatul Radulian, în togă, stătea de vorbă cu scriitorul Tache Simedru.

În acest timp, preşedintele tribunalului, Andrei Almăjanu, era mereu sâcâit de prieteni care solicitau locuri:

— N-am ce să vă fac... De ce n-aţi venit mai devreme? Dacă ştiam că va fi atâta îmbulzeală, numerotam locurile. La şedinţele viitoare emit invitaţii personale. Aşa să ştiţi...

Un sâsâit prelung răzbătu deodată din mai multe părţi şi sugrumă larma, instalând în locul ei o linişte de gheaţă. Completul de judecată apăru solemn în sala de şedinţă. Preşedintele Almăjanu, grav şi impunător în toga-i neagră, cu mânecile revărsate, ocupă fotoliul prezidenţial flancat de doi judecători. Procurorul Adrian Ghinea se aşează la masa ministerului public, în dreapta preşedintelui. În stânga, se afla grefierul de şedinţă.

Formalităţile de constituire a curţii ţinură aproape o jumătate de oră. După ce apărarea recuză doi inşi, se alese primul jurat în persoana lui Tache Simedru.

— Am pornit-o cu dreptul, gândi avocatul Radulian, frecându-şi bucuros mâinile.

După o scurtă pauză, preşedintele rosti cu glas poruncitor:

— Să se introducă acuzatul!

Respiraţia publicului din sală încetă câteva cupe. O uşă laterală se deschise larg şi Ilarie Magheru apăru în prag cu toţi ochii pe el. Avea un aer absent, privirile lui se uitau fără să vadă, parcă ar fi fost într-un loc pustiu, nu în sala unui tribunal. Înainta încadrat de cele două santinele care îl străjuiau. Se opri în boxă.

Un *aaa!* prelung de uimire izbucni nevrut pe buzele multora. Doctorul era de nerecunoscut. Slăbise mult, barba neagră, neîngrijită îi inunda faţa, schimbându-i radical trăsăturile.

Preşedintele îi luă după tipic interogatoriul pentru stabilirea identităţii: numele, pronumele, profesiunea.

— Vârsta dumitale?

— 28 de ani.

Se auzi un oftat în sală:

— Ce tânăr, săracu'!

Grefierul dădu citire ordonanţei definitive de trimitere în judecată, pe care asistenţa o ascultă cu destulă atenţie, deşi era lungă şi abunda în termeni juridici. Când isprăvi lectura, preşedintele se adresă acuzatului invitându-l să ia cuvântul.

Magheru tuşi scurt, să-şi dreagă vocea:

— Domnule preşedinte şi onorat tribunal!

Apoi începu să istorisească încet, fără grabă, împrejurările în care făptuise crima, descriind cu un pronunţat accent de sinceritate uimirea şi sfâşierile îndurate când dăduse peste pachetul cu bancnote, cum şi îndoielile care-l cuprinseseră după aceea. Stărui cu deosebire asupra modului cum dezlegase întunecata enigmă, prin reconstituirea visului, ca fiind unica soluţie în stare să limpezească lucrurile.

Confesiunea patetică o medicului stârni în public reacţii felurite. Extraordinar! Ca în romane! exclamau unii câştigaţi, convinşi de expunere; dar alţii, sceptici, se îndoiau: Cusută cu aţă albă! Prea de tot! Să-l creadă cine poate!

Primul jurat Tache Simedru se ridică:

— Domnule preşedinte, o întrebare: juriul vrea să afle dacă acuzatul a mai avut antecedente penale?

— Ai mai compărut în faţa unui tribunal până acum? întrebă Almăjanu pe inculpat.

— Nu.

— Ai intentat sau ţi-a intentat cineva o acţiune judecătorească?

— Nu.

— Mulţumesc, replică primul jurat, aşezându-se pe locul său.

Preşedintele, întorcându-se spre acuzat, îi puse o nouă întrebare:

— Ai declarat că în staţia Turnu-Severin, s-a ivit pe culoarul vagonului un călător însoţit de două femei.

— Era de fapt o familie, tatăl, mama şi fiica.

— Exact. Ei au ocupat cele trei locuri libere din compartiment.

— Da, chiar în faţa noastră.

— După consumarea catastrofei, când ţi-a revenit luciditatea, nu-ţi aminteşti ce făceau ei?

— Nu mai erau în compartiment. Dispăruseră din zona primejdiei, aşa cum de altfel au făcut toţi cei care scăpaseră cu viaţă.

— Reţinem, aşadar, că după ciocnire, familia Someşan, căutând să se salveze, nu se mai afla în compartiment, ci undeva, la adăpost, în afara trenului.

— Este adevărat.

— Dumneata, pe de altă parte, afirmi că ai ucis în plin acces de somnambulism. Când s-a petrecut faptul, înainte sau după ciocnire?

— Fără îndoială *înainte* de accident. Când mi-a revenit cunoştinţa, aveam, fără să ştiu, banii la mine.

— Dacă aşa stau lucrurile, cum ai putut săvârşi omorul în prezenţa a trei martori? Ei n-au intervenit ca să împiedice consumarea faptei? Sunt sigur că ai greşit socoteala în ceea ce priveşte factorul timp.

— Nu, domnule preşedinte, nu e la mijloc nicio greşeală. Problema asta, nu tăgăduiesc, mi-a dat mult de gândit. Dar există o explicaţie: cred că în acele clipe, cei trei tovarăşi de călătorie *dormeau* duşi.

— Să recapitulăm: aşadar, afirmi că ai comis crima cu puţin *înainte* de producerea catastrofei, nicidecum *după*. Când ţi-ai venit în fire, în urma loviturii primite în cap, pachetul cu bani se găsea deja asupra dumitale, iar a doua zi ai dat peste el. Aşa e?

— Da, domnule preşedinte.

— Acum nu ne rămâne decât să verificăm dacă susţinerea dumitale e conformă cu realitatea. Să audiem martorii care ne pot lumina în această problemă de o extremă importanţă, de care atârnă soarta acestui proces.

Almăjanu răsfoi în pripă voluminosul dosar, apoi făcu un semn convenţional grefierului. Acesta strigă:

— Să intre martorul Silviu Someşan.

Uşierul repetă automat:

— Silviu Someşan! Silviu Someşan!

În timp ce acesta îşi făcea loc prin mulţime, ca să ajungă înaintea instanţei, preşedintele ordonă:

— Ceilalţi martori sunt rugaţi să evacueze sala, până îi vom striga.

Un bărbat înalt şi bine zidit, cu statură atletică, aştepta să fie interogat.

— Numele şi profesiunea dumitale?

— Silviu Someşan, directorul liceului de băieţi din Turnu-Severin.

— Vârsta?

— 51 de ani.

— Pune mâna pe cruce!

Martorul făcu întocmai. După depunerea legiuitului jurământ, preşedintele Almăjanu îi întrebă:

— Recunoşti pe acuzat?

— Pe cât îmi amintesc, tânărul cu care am călătorit era proaspăt ras.

— În sfârşit, chestiunea nu prezintă însemnătate, făcu preşedintele puţin stingherit. Barba a lăsat-o să-i crească în timpul prevenţiei.

Almăjanu surâse, martorul la fel, şi chiar o bună parte din asistenţă. Dar nimeni, afară de scriitorul Simedru, nu pricepu semnificaţia acestei... schimbări la faţă.

„Proştii, gândi el, nu pot să-şi dea seama că doctorul nu mai vrea să calce pe urmele trecutului, simte nevoia să devină altul, să intre într-o nouă piele. A început cu faţa. E ceea ce se vede, în interiorul său n-am cum să mă uit...”

Martorul declară judecătorilor tot ceea ce spusese mai înainte lui Kaminski, numai cuvintele erau altele.

— Va să zică, în momentul ciocnirii, te aflai pe culoar că să fumezi o ţigară.

— Da, chiar în dreptul compartimentului nostru.

— Puteai să vezi ce se petrece înăuntru?

— Desigur, foarte bine, doar era lumină.

— Soţia şi fiica dumitale ce făceau?

— Nevastă-mea picotea de somn, dar fata era trează. Stătea lângă geam şi răsfoia o revistă ilustrată, ca să treacă timpul.

— Dar ceilalţi doi pasageri ce făceau?

— Pe cât îmi amintesc, dormeau.

— N-ai observat ceva neobişnuit la ei?

— Nu înţeleg întrebarea... ce anume?

— Aş vrea să-mi răspunzi limpede: în răstimpul cât ai stat pe culoar şi până în clipa coliziunii s-ar fi putut petrece o crimă sub ochii dumitale?

Adică acuzatul ar fi reuşit să sugrume pe vecinul de alături fără să prinzi de veste?

— Exclus! Cu desăvârşire exclus! Dacă prin absurd eu n-aş fi prins de veste, apoi fiica şi nevasta ce păzeau?

— Atunci, când crezi că s-a făptuit omorul? După ciocnirea trenurilor?

— Dacă îmi puneţi această întrebare, vă răspund că nici înainte, nici după...

— De ce nici *după?*

— Pentru că amândoi erau grav răniţi. Când m-am întors în compartiment după geamantan, zăceau în nesimţire. I-am strigat fără a primi vreun răspuns şi, crezându-i morţi, i-am lăsat în pace.

Avocatul Radulian se ridică:

— Să răspundă martorul dacă de la urcarea sa în tren n-a dormit nicio clipă.

— De dormit propriu-zis, nu... Cred că am aţipit. Legănarea asta continuă cheamă întotdeauna la somn.

— Mulţumesc.

Martorul semnă şi se retrase în sală, reluându-şi locul. Urmă la rând fiică-sa, voinică şi bine dezvoltată ca şi tatăl său.

— Numele şi prenumele?

— Someşan Lavinia...

— Eşti soţia domnului Someşan?

— Vai de mine, sunt fiica... rectifică martora, cam şocată de eroarea preşedintelui. (*Hodorogul* o făcu de oaie, am eu aerul să fiu *mulier*[14] ca mama?).

În public se stârni o uşoară rumoare. (Na, râd şi ăştia de tâmpenia lui, aşa-i trebuie).

— Văd aici că şi pe mama dumitale o cheamă tot Lavinia.

— Da, avem acelaşi nume, dar nu şi aceeaşi vârstă. (I-am zis-o de la obraz, ca să se sature!)

— Scuză-mă, domnişoară, regret confuzia. Ce profesie ai?

— Sunt studentă la Facultatea de litere din Bucureşti.

După depunerea jurământului, Almăjanu începu s-o interogheze.

— De când te-ai urcat în tren şi până în momentul când s-a produs nenorocirea, cât timp ai dormit?

— N-am dormit niciun minut.

— Dar părinţii dumitale?

---

[14] Femeie.

— Pe mama a apucat-o somnul preţ de o jumătate de oră. Chiar şi tata a aţipit într-o vreme. Însă, nu înţeleg, ce importanţă are dacă au dormit unul sau celălalt?

Preşedintele îi zâmbi cu bonomie:

— Pesemne că are, dacă te întreb.

— Mă rog, mă rog, făcu martora înţepată. (îi lipsesc trei dinţi din faţă).

— Ce-ai făcut în acest timp?

— Ce puteam să fac? (Vai, ce întrebare stupidă îmi pune bărbosul ăsta!) Ce poate face un călător? Se uită pe geam, citeşte ceva, înfiripă o conversaţie... Cam asta... Dumneavoastră n-aţi voiajat?

Preşedintele ocoli contraîntrebarea martorei.

— Ai privit pe fereastră?

— Da, o dată, de două ori. N-aveam ce vedea, pentru că afară ploua.

— Poate ai legat un dialog cu vecinii? Adu-ţi aminte!

— Cum să leg? Nici nu-i cunoşteam (Mă scoate din sărite cu tâmpeniile). Şi afară de asta, domnul cel tânăr dormea, celălalt era bătrân, ce să vorbesc cu el? (Bătrânul, însă, foarte elegant, avea un inel frumos, sclipea de-mi lua ochii). Aşa că neavând ce să fac, m-am apucat să citesc o carte...

— N-a citit martora o revistă cu poze? întrebă avocatul Radulian.

— O revistă? (Cine o fi ăsta, e bine ca bărbat, seamănă cu Mosjukin). Am spus, mă rog dumneavoastră, o carte. Dacă vreţi şi titlul...

— Nu e nevoie de titlu. Tatăl dumitale a vorbit de o revistă...

— Da, a văzut că am cumpărat de la chioşc *Realitatea ilustrată* şi probabil s-a referit la ea. Însă pe mine mă interesa mai mult romanul.

— Şi ai putut citi liniştită?

— Nu prea. Mai ales după ce tata a ieşit pe culoar să fumeze.

— Ce anume s-a întâmplat?

— Nu mă lăsa în pace domnul cel tânăr, adică acuzatul.

— Cum asta? Ce-ţi făcea?

— Gâfâia oribil în somn, parcă îi căzuse o stâncă pe piept. Poftim de mai citeşte. Pe faţă năduşeala îi curgea şiroaie. Mama zice: Săracu', visează urât... Eu i-am spus să-l trezim din coşmar, dar ea n-a fost de părere, de ce să ne amestecăm unde nu ne fierbe oala? Tot atunci a făcut ochi domnul celălalt, care s-a speriat, dar nu l-a trezit, zicea *lăsaţi, că-i trece*, însă nu i-a trecut, făcea din ce în ce mai urât... Aşa că m-am decis să-l trezesc, fără a mai întreba pe nimeni, era de nesuportat, vă declar pe onoare. În momentul când m-am ridicat mă văd proiectată drept în canapeaua din faţă, noroc că acolo era singurul loc liber, aşa că nu m-am lovit prea tare. Am ţipat, nu ştiam cine m-a împins cu atâta putere, dar numaidecât mi-am dat seama că s-a întâmplat un accident. Mama se speriase rău... Deşi eram lângă ea, mă striga

mereu, parcă fugisem nu ştiu unde. Am vrut să fugim, dar nu reuşeam să trecem, geamantanul nostru căzuse din plasă şi ne bara locul, mi se pare că a lovit pe cei doi, unul chiar a scos un geamăt de durere. Am călcat peste geamantan amândouă şi aşa ne-am pomenit afară, unde am dat de tata...

— Aşadar, susţii că atâta vreme cât te aflai în tren ai fost pe deplin trează şi nu s-a întâmplat nimic suspect sub ochii dumitale.

— Ce vreţi să înţelegeţi prin *nimic suspect?*

— Că, adică, nu s-a putut săvârşi un omor fără să iei cunoştinţă de el.

— Asta e sigur. Pot să jur de o mie de ori, nu numai o dată cum am jurat. Omorul de care vorbiţi s-a petrecut după ce ne-am dat noi jos din tren. (Îmi pare rău, nu trebuia să spun asta).

— Inexact! Inexact! izbucni Ilarie Magheru descompus la faţă ca un mort ieşit din groapă, care îşi recăpătase prin miracol graiul. Răbdarea lui depăşise orice margini posibile.

Nu avea de gând să se apere ca să-şi micşoreze pedeapsa (pedeapsa nu-l interesa nici cât negru sub unghie), adevăratul mobil era că depoziţia naivei martore începuse a-i clătina convingerea închegată cu privire la datele crimei, prevestind un haos înfricoşat în mintea lui, dacă ar fi luat-o drept bună. Nu, la o parte cu nălucirile acestei fete! Realitatea este aceea făurită de logica raţionamentelor lui şi trebuie să devină valabilă pentru toţi.

— Eu nu cerşesc nimănui o reducere din pedeapsa ce mi se cuvine, nici circumstanţe uşurătoare. Sunt gata să îndur consecinţele unei fapte pe care eu cel dintâi am reprobat-o. Dar nu pot să accept declaraţii alături de adevăr, care se contrazic. Adevărul este că am comis fapta de care sunt învinuit înainte de accident, în prezenţa trinităţii Someşan, fie că bărbatul se afla în compartiment sau afară pe culoarul vagonului, fie că doamna Someşan dormea, iar fiica citea o revistă sau un roman în somn. Iar dacă dumneavoastră, domnule preşedinte puneţi sub semnul îndoielii mărturisirea mea, care n-a fost o simplă mărturisire, ci de-a dreptul o spovedanie sinceră până la anulare şi o confruntaţi cu declaraţii îndoielnice, nu e de mirare să-mi aruncaţi în spinare şi dispariţia inelului şi să mă scoateţi un asasin de cea mai josnică speţă. Conştiinţa care mi-a impus să mă predau în mâinile justiţiei va plăti scump pasul acesta imprudent.

Doctorul tăcu istovit, ca după un efort dincolo de puterile sale. Se lăsă pe scaun şi îşi ascunse faţa în mâini. Plângea ca să-şi moaie cu propriile lacrimi răzvrătirea fiinţei primejduite?

Auditorul, mişcat, fraterniza cu acuzatul! Însuşi Almăjanu socoti că era mai sănătos să nu facă vreo observaţie. Ar fi avut să lupte cu îndârjirea publicului şi el întotdeauna evita astfel de ciocniri inegale. Se mulţumi doar să suspende şedinţa pentru un sfert de oră, ca să se mai liniştească spiritele.

La redeschidere fu audiat profesorul Olarian. Martorul descrise pe scurt cum călătoriseră împreună, reconstituind câteva frânturi din convorbirea care avusese loc între ei. Adăugă că personal nu-l credea pe doctorul Magheru în stare să comită, cu deplină conştiinţă, o crimă ca aceea de care era învinuit.

Veni rândul lui Şteflea. Acesta îi făcu acuzatului o caldă apărare. Evocă inspirat vremurile studenţiei când Magheru dovedea rare însuşiri sufleteşti şi ajunsese un element dintre cele mai destoinice ale facultăţii. Apoi, istorisi cum colegul său nimerise în noaptea aceea în bodegă, buimăcit de tot, cum îl găzduise la el acasă şi-i îngrijise rana de la cap. Chiar a doua zi nu părea să-şi fi venit încă în fire.

După ce fură ascultaţi încă vreo cinci martori, şedinţa se ridică.

În ziua a doua, tribunalul continuă audierea martorilor care nu se mai isprăveau. Fu ascultat până şi şeful staţiei Pietroasa, spre a da deslușiri. Preşedintele Almăjanu voia să limpezească două puncte de căpetenie şi anume: 1) Dacă într-adevăr acuzatul săvârşise crima într-un acces de somnambulism şi 2) Ce se întâmplase cu inelul care dispăruse din degetul victimei? Primul punct era ca şi luminat. Declaraţiile martorilor din Turnu-Severin avuseseră o parte hotărâtoare în înfiripărea convingerii judecătorului. Rămânea acum cel de-al doilea. Ce se întâmplase cu inelul? Îl sustrase acuzatul sau altcineva? În această direcţie insista Almăjanu cu deosebire. Dar nu izbuti nimic. Problema inelului rămânea mai departe o enigmă.

În ziua a treia, o bună parte din şedinţă fu ocupată de depoziţia unui specialist, profesorul Dimitriu, de la Facultatea de medicină din Bucureşti, titularul catedrei de *Psihiatrie*. Acesta dădu ample referinţe asupra manifestărilor somnambulice, pomenind un caz clinic celebru, întâmplat în Franţa, cu patru decenii în urmă. Un tânăr inginer, Prosper Magnan, a ucis într-o noapte, într-un acces de somnambulism, pe un neguţător bogat. Prins, a tăgăduit cu înverşunare, până în ultima clipă, că ar fi comis crima. Nu l-a crezut nimeni. Probele erau zdrobitoare, a fost executat. De pe urma lui rămaseră o serie de memorii, încredinţate unui tovarăş din închisoare. Publicarea lor stârni vâlvă, datorită sincerităţii şi făcu obiectul unei interesante comunicări la Academia de medicină.

Profesorul conchise că în condiţiile unui acces somnambulic, aşadar în absenţa factorului conştient, o crimă este posibilă.

Preşedintele audie destul de sumar pe ultimii martori ai apărării, care depuseră favorabil acuzatului.

După o scurtă pauză, şedinţa se redeschise. Începea rechizitoriul ministerului public. Procurorul Ghinea se ridică. Toate privirile îl ţintuiră

tăios în obiectivul lor ca pe o pradă uşoară, întrucât statura bondoacă a magistratului nu depăşea prea mult înălţimea fotoliului pe care şezuse. Era un dezavantaj mare această puţinătate a făpturii, dar ce vină avea dacă se născuse pitic? Ochii săi bulbucaţi, ca de broască, radiind scăpărări stranii, înfruntau cu semeţie hidra vrăjmaşă a sutelor de capete din sală, iar verbul oţelit îl ajuta să susţină lupta pe care o începuse în condiţii atât de neprielnice.

Pentru a sublinia *premeditarea* crimei, capăt esenţial de acuzare, procurorul stărui asupra intenţiilor de jefuire ale acuzatului, care nu aştepta decât o circumstanţă prielnică.

— Şi iată, domnilor juraţi, continuă Ghinea, cu fulgere şi vuiete în glas, fatalitatea dezlănţuie o catastrofă de cale ferată de care am auzit şi ne-am cutremurat cu toţii. Această nenorocire, prin proporţiile ei tragice, ar fi zădărnicit, fără îndoială, intenţiile unui tâlhar ocazional. Cine ar avea tăria, cinismul, ferocitatea, ca în acele clipe de groază, să se mai gândească la jaf, când el însuşi a trecut printr-o asemenea spaimă de moarte? Totuşi acuzatul, cu un sânge rece care ne îngheaţă, profită de această circumstanţă fără precedent în analele criminologiei, pentru a-şi pune în aplicare odiosul plan. Monstruozitatea faptei sale întrece orice limită, pentru că, deşi rănit şi pus oarecum în dificultate fizică de a acţiona, nu renunţă totuşi la tâlhărie. Dimpotrivă! Cu o sălbăticie cruntă, el va sugruma pe tovarăşul său de drum, cu care se întreţinuse *cordial* până în momentul ciocnirii şi care atunci gemea alături rănit. Da, ucide mişeleşte un om pe jumătate mort. Şi cine desăvârşeşte opera morţii? Un medic! Un medic se aliază cu moartea, devine slujitorul ei, întorcând brutal spatele vieţii, un medic care uită sfânta lui menire pentru care s-a străduit prin şcoli, uită chiar omenia! Şi pentru ce toate astea? Ca să smulgă o pungă cu aur! Aurul, iată idealul căruia s-a consacrat acest tânăr pe care îl vedem încremeniţi că trăieşte şi se află în mijlocul nostru.

În sală se lăsase o linişte de cimitir. Asistenţa asculta înfiorată, cu sufletul la gură, frazele dure pe care procurorul le rostea placid, cu un calm aproape nefiresc. Nu erau fraze, ci topoare ce izbeau calp în sensibilitatea mulţimii, ciopârţind-o cu străşnicie rece, crudă, necruţătoare, iar vorbitorul nu mai arăta ca o stârpitură de om, devenise un călău cât muntele de mare.

— Dar o ancestrală fărâmă de conştiinţă, rămasă în sufletul lui Ilarie Magheru, arată acestuia adevăratele proporţii ale faptei şi – ciudat – foarte ciudat, îi stârneşte remuşcările. Iată-l acum pe acuzat stâlcit sub stânca nelegiuirii sale, iată pe acest descompus moralmente luat la întrebări de morală, paralizat de răspunderi, anulat de frică, gândind să se predea justiţiei. Dar cum să facă un asemenea act, când crima lui întrece în

bestialitate tot ce poate născoci o minte bolnavă? Atunci acuzatul încearcă o deznădăjduită manevră, o salvare de ultimă oră, mărturisind sus şi tare, după cum aţi auzit, că a comis omorul în stare de somnambulism. Pe cine vrea el să îmbrobodească? Justiţia va fi întotdeauna legată la ochi, dar nicicând îmbrobodită. Ce a urmărit acuzatul invocând această maladie din bagajele lui medicale? Ei bine, vrea să-şi plaseze crima în domeniul patologiei, într-unul din cazurile care prin anormalitatea lor se întâmplă destul de rar, pentru a înlătura aspectul monstruos în care îl încadrează fapta ca să satisfacă nu ştiu ce simulacru de... demnitate. Iar pe de altă parte, vrea să-şi micşoreze culpa, invocând iresponsabilitatea, în sensul că atunci când a comis nelegiuirea, în plin acces de somnambulism, îi lipsea controlul conştiinţei; deci a lucrat sub imperiul forţelor oarbe ale inconştientului.

Nu, domnilor, omorul de care e vorba e unul dintre cele mai abjecte, premeditat şi făptuit cu conştiinţă deplină. Nu poate fi o declaraţie mai zdrobitoare decât aceea a martorului Someşan din Turnu-Severin. Presupusul acces de somnambulism trebuie să-l respingem cu indignare. E o aberaţie, dacă nu chiar o copilărie, bună de impresionat firile avide de senzaţional. Acuzatul mărturiseşte, dar nu dovedeşte că n-ar fi avut nici înainte, nici după crimă astfel de accese. Ori, cum se întâmplă ca, tocmai în momentul acela, să fie cuprins, în ciuda voinţei sale, de acea curioasă dedublare a eului?

Procurorul surâse diabolic, clătinând capul. Apoi încheie cu voce ridicată:

— Domnilor juraţi, vă solicit un verdict sever de condamnare, ca să slujească tuturor drept pildă, că justiţia ştie să pedepsească aşa cum se cuvine pe aceia care prin faptele lor au pierdut dreptul de a mai rămâne în rândurile noastre.

Tăcu brusc şi îşi reluă locul pe fotoliu, puţin aprins la faţă. Sala amorţită scoase parcă un suspin de uşurare. Câteva cucoane căutară spre acuzat cu interes. Ilarie, absent, ţinea ochii în jos, părând că se gândeşte aiurea, la lucruri străine de proces.

— Nu te speria, doctore, îi şopti Radulian din bancă, tot ce a spus nu-i decât apă de ploaie.

Magheru nici nu-l auzi. Şedinţa fu suspendată până a doua zi când începu pledoariile apărării.

CAPITOLUL 4
INELUL CU RUBIN

Pare-se că în mecanica fenomenologiei curente, hazardul joacă un rol mult mai mărunt decât credem. Faptele, în aparenţă disparate, se leagă totuşi unele de altele, printr-un lanţ nevăzut, sub imperiul unei forţe care nu poate să fie decât voinţa omului.

De astă dată lanţul faptic al cazului Magheru, rămas rupt până acum deoarece îi lipsea o verigă, fu completat în întregime, sub acţiunea aceleiaşi puteri.

Ce se întâmplă?

Cu câteva zile înainte de începerea procesului, o femeie tânără, foarte grasă (butoiaş de untură) intră în prăvălia bijutierului Horia.

— Ce doreşti? întrebă meşterul, cântărind-o din ochi. „Trebuie să fie slujnică, băgată la stăpân", îşi spuse el.

Femeia nu răspunse imediat, se codea, stând nehotărâtă pe loc. În cele din urmă, trase din sân o basma, desfăcu un nod şi scoase de acolo un obiect sclipitor.

— Eu, domnule, am un inel frumos... şi aş vrea să-l vând... Da' nu ştiu ce-mi dai dumneata pe el...

— Un inel? Să-l văd mai întâi...

Femeia i-l întinse. Bijutierul, dând cu ochii de el, tresări. Parcă îl mai văzuse cândva. Se uită din nou, îl întoarse pe-o parte şi pe alta. Nu, nu încăpea nicio îndoială... Era inelul răposatului Zăvideanu. L-ar fi recunoscut dintr-o mie... Uite, rubinul pe care îl întărise cu o zi, două, înainte de călătoria fatală şi dincoace, în spate, gravat numele moşierului. Cum o fi ajuns în mâna femeii acesteia?

— De unde ai inelul, drăguţă?

— E al meu demult, de ani de zile. Maica mi l-a dat când trăia.

— Păi, cum ţi l-a dat, că-i bărbătesc?

— O fi, dar se potriveşte pe deget... Că-s trupeşă, nu vezi?

Bijutierul se schimbase la faţă, cuprins de un tremur ciudat. Să-l cumpere şi să tacă chitic? Obiectul avea preţ mare. Dacă îl vindea la Bucureşti, ar fi pus mâna pe 70-80.000 de lei. Bani, nu glumă! Dacă totuşi, dă de vreun bucluc? Nu se hotăra încă, nu era treabă uşoară. De aceea, continuă dialogul, ca să câştige timp.

— Îţi dau cinci sute de lei. Mai mult nu face.

— Cu atât nu-l dau. E prea puţin.

— Atunci, cât ceri pe el?

— Dă-mi două mii şi ia-l... Poftim, ţi-l las la o mie cinci sute. Fără banii ăştia nu-l vând să mă pici cu ceară.

— Îţi dau opt sute. Niciun leu mai mult.

— Mai pune două, să fie o mie, ajunge atâta tocmă. Să mă trăsnească Dumnezeu dacă-l las mai jos.

— Stai să mă mai gândesc.

Sigur, îl lua pe nimic, femeia habar n-avea de valoarea inelului. Dar bijutierul, ros de ispită, sta pe tăciuni. Are să fie greu de plasat la Bucureşti. Chiar Zăvideanu îi spusese că a colindat pe la mulţi bijutieri cu inelul ca să-i afle adevăratul preţ. Aşa că bijutierii s-ar zice că-l cunosc. Dacă nimereşte la vreunul dintre ei? Nu înfundă puşcăria? Nu-i rămân fata şi băiatul pe drumuri? Afurisită treabă! Mai bine ar rămâne cu faţa curată! Poate că Şerban Voinea tot îi dă o mie-două, recompensă că a găsit inelul cumnatului său.

— Aide, nu te mai gândişi, că mi-e degrab'... făcu femeia nerăbdătoare.

— Stai uşor... Mai întâi trebuie să-mi spui de unde eşti?

— Cam de departe, îs bănăţeancă. Da' acu' stau în oraş, la soru-mea, că i-a murit bărbatu şi a rămas singură. Mi-a scris să viu la ea cică pe-aici e de mâncat o pâine...

— Şi la cine faci serviciu?

— Păi la dom' pricoror Ghinea, de la trebunal, îi văd de casă...

Cum auzi bijutierul Horia de procuror se hotărî brusc să meargă pe calea cinstei. A trăit cinstit, cinstit o să moară, s-a terminat! Deschise uşa prăvăliei şi făcu semn vardistului din colţul străzii. Acesta veni în grabă.

— Vasile, ia pe femeia asta şi du-o la secţie. Să declare acolo de unde are inelul ăsta care face aproape o sută de mii.

Femeia, când auzi ce-o aşteaptă, se făcu galbenă ca ceara şi începu a protesta.

— Da' ce crezi dumneata ca l-am furat? Să-l arză focu' p-ăl de pune mâna pe lucrul altuia. Să dea Dumnezeu să nu mai vadă ziulica de mâine... Că eu îl am...

— Aide, aide, vorbă multă – sărăcia omului, întrerupse sergentul autoritar şi o apucă de braţ.

— Auleo, nu merg la secţie să mă tai bucăţele, că n-am pe ce, strigă ea tăvălindu-se ca apucată de furii.

Sergentul, văzând că n-o scoate la căpătâi cu binişorul, o înhăţă vânjos de braţ şi o duse la circumscripţie, urmat de un alai de gură-cască, atras de ţipetele servitoarei. Giolgău, comisarul-şef, un bărbat bine legat, pântecos, cu uniforma ţipând pe el, scria la o masă în fund, plină cu pete de cerneală violetă.

— Ce-i, Vasile, cu dumneaei?

În clipa aceea, bijutierul îşi făcu şi el apariţia. Şeful îl întâmpină ca pe o veche cunoştinţă:

— Să fie într-un ceas bun! Cu ce ocazie pe la noi, nene Horică?

Acesta, întinzându-se peste birou, şopti discret la urechea comisarului:

— Femeia asta a venit să-mi vândă inelul răposatului Zăvideanu, care i-a fost furat cu ocazia nenorocirii de la Pietroasa.

— De unde ştii că e al moşierului?

— Cum să nu ştiu dacă mi l-a adus chiar el cu două zile înainte să-i întăresc rubinul? Acum, întrebarea e de unde şi cum a ajuns în mâinile ei?

— Eşti mata sigur că el e al conului Matei?

— Absolut sigur, cum te văd şi mă vezi...

— Hm, e încurcată rău! zise comisarul ridicându-se. De aici iasă dandana mare...

Bijutierul ridică din umeri. Giolgău, cu sprâncenele încruntate, ţintui femeia. Se apropie de ea cu paşi măsuraţi, ţinând mâinile la spate.

— Cum te cheamă, puicuţo? o întrebă mângâind-o sub bărbie cu un gest galant de donjuan.

Slujnica se trase îndărăt şi feri capul.

— Nu te speria, mândruţo, că nu-ţi face nimica nenea şefu'.

După ce află cum o cheamă, de unde e, dacă-i măritată sau nu, poliţaiul îi puse sub ochi inelul cu pricina.

— Da' ăsta de unde-l ai matale, scumpo? Aud?

— Păi, nu-i spusei *dumnealui* cine mi l-a dat? şi arătă pe bijutier.

— *Dumnealui* îi spuseşi şi mie nu vrei să-mi spui? De ce eşti rea, măi fetiţo?

— Maica mi l-a făcut cadou de ziua mea.

N-apucă să isprăvească bine vorba, că se auzi *pleosc!* şi femeia, clătinându-se, dădu peste birou buimacă.

Poliţaiul grijuliu, o sprijini la vreme, să nu cadă. Se arătă foarte mâhnit de cele întâmplate.

— Ce ai tu, puică, ori nu ţi-e bine? Vai de mine, să-mi dărâmi coşcogeamitea biroul. Păi, se poate? Fii cuminte, Măriuţo, neică! Stai copăcel pe picioare. Uite-aşa!

Bijutierul înduioşat, protestă uşor:

— N-o bate, domnule şef!

— Ei, nene Horică, când e vorba de dres ceasuri nu vii dumneata la mine să-mi ceri părerea. Sunt tartor bătrân în meseria asta...

Femeia îl privea încă aiurită, ţinându-se cu mâna de falcă. Apoi deodată începu să strige, ca din gură de şarpe:

— Auleo, nu mă omorâţi... că n-am furat... nici n-am făcut moarte de om...

— Ei, iaca, asta nu-mi place la tine. Taci tu, Măriuţo, cu tata. Nu vrei? Vasile, ia adă-mi de colo cureluşa lu' Sfântu' Sisoie, cea făcătoare de minuni. Să procedăm la niţică mângâiere!

Sergentul execută porunca. Femeia văzând că lucrurile se îngroaşă, strigă îngrozită:

— Să nu dai, că spui tot!

— Păi, vezi, dragoste, de ce mă chinuieşti, păcatele mele şi mă faci să-mi calc pe inimioară? Ia să auzim noi cine ţi-a cadorisit inelu' cu pricina? Da' nu mă minţi, suflete?

— Un flăcău din sat, Gheorghe a lui Spârchez.

— Îhî! Te ţineai cu el?

— Ba el se ţinea după mine şi-mi tot da ghes, eu nu... aci femeia se opri şi înghiţi în sec.

— Bine. Şi ce meserie are *tânărul?*

— E în sârvici la gară, acar.

— Unde? În ce loc?

— Păi, la noi, în Banat.

— Fetiţo, mare-i Banatul. Mie să-mi spui satul.

— Acolo unde se ciocniră trinurile: la Pietroasa.

— Aşaaa? Gând la gând cu bucurie. De ce nu spuneai din capu' locului? Păi vezi ce rea eşti, Măriuţo, neică?! Mama ei de treabă!

Apoi, abia mai încăpându-şi în piele de satisfacţie, se întoarse spre bijutier:

— Ce zici, nene Horică? Aflarăm ceva extra, nu eşti de părere?

— Te felicit, domnule şef. Ai o abilitate profesională care m-a uluit! Pe cinstea mea!

— Mersi, zise măgulit comisarul. Eh, asta e un flecuşteţ pentru mine. În orice caz, am mirosit o afacere bună. Să vedem ce-o să iasă de aici...

Horia plecă mulţumit, cu sufletul împăcat şi se duse întins la Şerban Voinea să-i povestească întâmplarea. Comisarul-şef dresă actele şi înainta parchetului pe Maria Predoi împreună cu corpul delict.

Surpriza, ca şi bucuria lui Kaminski fură neobişnuit de mari aflând despre ce era vorba. Deşi nu se îndoia câtuşi de puţin de vinovăţia lui Ilarie, presimţi totuşi că are să descopere lucruri noi. Luă un interogatoriu slujnicei şi o descusu în toate chipurile. În ordonanţa definitivă de dare în judecată lămurise chestia inelului, în sensul că a fost furat moşierului de vreun corb în zăpăceala operaţiunilor de salvare, sau la morga spitalului unde fusese transportat cadavrul. Dacă, totuşi, presupunea judele, dispariţia inelului ar avea vreo legătură cu crima de care era învinuit doctorul Magheru?

Nu părea nimic cu neputinţă. Deşi procesul era în curs, el avea datoria să ducă până la capăt investigaţiile ivite cu acest nou prilej, să nu scape nimic neîncercat.

Comisarul-şef Giolgău era un poliţist destoinic în care avea deplină încredere. Îl trimise cu primul tren să aresteze pe acarul Gheorghe Spârchez şi să-l aducă legat cobză. Giolgău ajunse noaptea în Pietroasa. Şeful staţiei, Vintilescu, îl primi binevoitor. Da, aveau într-adevăr un acar cu numele acela. Beţiv, limbut, cu apucături rele, hoţ fără pereche. Se spărsese într-o noapte un vagon încărcat cu talpă. Făptaşii rămaseră nedescoperiţi, dar şeful bănuia că Gheorghe nu-i străin de furt... Era însă isteţ: ştersese orice urmă. Îi făcuse mai multe referate să fie dat afară. Pesemne că avea pe cineva la Regională, care-l sprijinea. În noaptea asta nu era de serviciu. Locuia în sat, cale de şase kilometri. Tot personalul de serviciu al staţiei dădu cam aceleaşi referinţe despre acar. Un magaziner afirmă că-l întâlnise cu un ceas înainte şi că ar putea fi găsit la cârciuma din spatele gării.

Poliţaiul rugă pe magaziner să-l însoţească. Într-adevăr, dădură peste el, beat turtă. Fără multă vorbă, îi puseră cătuşele şi Giolgău se întoarse a doua zi la Piteşti cu prada.

CAPITOLUL 5
INTEROGATORIUL

Acarul fu introdus în cabinetul judecătorului de instrucţie. Era un bărbat scund, îndesat, cu pometii proeminenţi, maxilarele de jos ieşite în afară, ochii duşi în fundul capului, urechile mari, pleoştite. Netuns şi nespălat, cu hainele sleioase de unsoare, aducea cu un troglodit dacă n-ar fi avut pe faţă un zâmbet isteţ, care era al vicleniei.

— Săru' mâna, să trăiţi, zise el, îndoindu-se până la pământ.

Apoi cătă cu spaimă în juru-i. Comisarul-şef Giolgău se retrase, ducând mâna la chipiu. În cabinet rămase numai judele, grefierul şi o dactilografă. Un sergent era postat afară, la uşă.

Acarul făcu doi paşi înainte, şi căzu în genunchi la picioarele lui Kaminski:

— Dom' judicător, să trăiţi, gemu el, scapă-mi că m-a omorât dom' şef cu bătaia... Mămulică Doamne, ce-mi fu scris să păţesc! Of-of-of! Că nu m-atinsei de un fir de păr străin, să mă bată Dumnezeu! Făcu şi domnul pricuror Chiriţă cercetare, ne-a frecat ridichea la tot personalul gării cinci ceasuri, dar nu ne-a găsit nicio vină. Şi acu', altă belea pe cap... Vai de viaţa mea!

— Ridică-te. Îţi dau drumul imediat dacă mărturiseşti adevărul.

— Mărturisesc, dom' judicător, cum să nu, că-mi place adevăru' adevărat, de când mă ştiu numai adevăru' l-am spus. Numai că nu ştiu ce să mărturisesc.

Kaminski luă de pe birou inelul cu rubin şi i-l arătă.

— Îl cunoşti?

„Va să zică de inel era vorba? Ait, drăcia dracului, cum de-a ajuns în mâinile judicătorului? Numai păcătoasa de Măriuca îmi făcu pocinogul. Cap sec! Aşa-mi trebuie!... N-avusei de lucru, trebuia să i-l dau ei, în loc să-l vând. M-aşteptam că inelul e cu pricina de m-a luat pe sus sticletele, altceva ce ar fi putut să fie? Acu' să te văd Gheorghiţă cum o-ndrugi? Auliu, mama mă-sii de treabă, nu scapă omu' de ce i-e frică..."

În loc să răspundă la întrebare, se pomeni el întrebând. Îl cam supăra la ureche un hârşâit monoton, nu-şi dădea seama ce e şi de unde vine.

— Parcă s-aude ceva, nu-ş'ce?...

— Ascultă, omule, lasă tu ce s-aude, asta nu te interesează, mie să-mi răspunzi al cui e inelul?

— Al meu, dom' judicător, adică a fost, da' l-am cadorisit unei muieri.

— De unde îl aveai?

— Mi l-a vândut un creştin, e timp de atunci... O-hoo!

— Cine e vânzătorul? Cum îl cheamă?

— Ce ştiu eu? Parcă l-am întrebat de nume? Staţi să vedeţi, eram liber în ziua aia, că facem rotaţie la douăzeci şi patru de ore, aşa-i sârviciu nostru la ceferişti. Zic, hai să iau o ţuică şi mă duc în dosu gării, că acolo sunt două cârciumi, una e a lui Tingire, ailantă a lu' Sfârlează, ştiţi, după poreclă. Eu, ca omu' cu necazuri, mai beau câte un ţoi, să iertaţi, la alde Sfârlează, că-i om cumsecade şi mai crede rumânului. Te scrie la catastif, da' Tingire, să te păzească Dumnezeu, e negru-n ceru' gurii, am avut acu' doi ani la Paşti o ceartă la cuţite, că nevastă-sa e rudă cu alde Gălbează, văru-meu dinspre partea...

— Ho! Nu bate câmpii! Mie să-mi răspunzi scurt, m-ai înţeles? Cine zici că ţi-a vândut inelul?

— Un român, dom-le judicător, nu vă spusei o dată?

— Unde-aţi făcut târgul?

— În cârciumă... tocmai povesteam, da' mă-ntrerupserăţi.

— Cine e acela, cum îl cheamă?

— Eee, dac-aş şti cum îl cheamă s-ar zice că-s tare deştept, dar nu sunt! Vezi, trebuia să-i însemn numele, să mă uit la buletin, că nu se ştie peste ce dă omul cum detei eu acuş. Na! Cap sec! şi îşi trase un pumn în ţeastă.

— L-ai întâlnit atunci pentru întâia dată?

— Atunci, săru-mâna. Bea la o masă de unu singur.

— Ce căuta să bea tocmai la cârciuma din spatele gării?

— Păi era călător, să trăiţi. Pleca şi el la oraş. Şi până să vie trinul, te mai dregi o ţâră... n-ai ce-i face.

— Cum s-a făcut tocmeala?

— Scoate inelu' şi mă-ntreabă: Nu eşti muşteriu? Mă uit la inel, îmi place. Aveam o ibovnică, să iertaţi, om sunt! Hai să i-l cumpăr ei, îmi zic, că-i plac podoabele, lucru mare! Câte parale, întreb eu. Cerea nouă poli... Aş, zic, scump, nu face... Dacă mi-l laşi cu cinci bem aldămaşul. Dă şapte. Nu că nu pot şapte. Haide ia-l, tot nu mă costă nimic. Zicea că l-a găsit.

— Nu-ţi aduci aminte cum arăta omul la faţă? Dacă l-ai vedea l-ai recunoaşte?

— De, nu prea mă pui garant, dom' judicător! Că s-au scurs de-atunci trei anişori! Dacă era o lună, două, treacă-meargă!

— Notează, domnule grefier! Va să zică, declari că au trecut trei ani de când l-ai cumpărat? Bagă de scamă, Spârchez!

Acarul cătă speriat spre judecător:

— Trei să nu fi fost, da unu' jumate tot...

— Mă, tu minţi de spurci pământul!

— Să mor dacă mint, dom-le judicător! Uite, asta mi-e crucea! Şi acarul se închină.

„Da, minte prosteşte de cum a deschis gura, gândi Kaminski. Trage nădejde că poate voi crede un cuvânt din ceea ce spune. Accidentul s-a petrecut acum nouă luni, adică în iunie. Zăvideanu avusese inelul în deget. Chiar bijutierul Horia declară că i-l dăduse la reparat cu două zile înainte de a pleca la Buziaş. Nicio îndoială că acarul prădase. Acum nu-mi rămâne decât să-l strâng în cleştele logicii pentru a-i smulge mărturisirea."

— Când i-ai dăruit ibovnicei inelul cu pricina? întrebă repede judecătorul.

— Păi, să tot fie vreo trei luni de-atunci...

— Aşa, strigă Kaminski, aveai prin urmare inelul la tine de un an şi jumătate şi când l-ai cumpărat te gândisei să i-l faci ei cadou. Ia să-mi spui acum de ce i l-ai dat abia după un an şi mai bine?

Gheorghe Spârchez rămase năuc. Nu se aştepta la o astfel de întrebare.

— Haide, răspunde fără tărăgăneală.

— Dom judicător, să mor, nici eu nu ştiu cum s-a făcut!

— Vezi că minţi, ticălosule? Tu n-aveai de gând să-l dai ibovnicei. Ea te-a văzut într-o seară cu inelul în deget, s-a uitat la el şi plăcându-i te-a rugat să i-l dăruieşti. Mai întâi n-ai vrut, însă după două ceasuri de sfadă, te-ai înduplecat.

Acarul se uită năucit la Kaminski.

— A spus ea aşa? îngăimă el, simţind că-i vine ameţeală.

— Mai mult decât atât, ai pus-o să jure pe toţi sfinţii că n-o să vândă niciodată inelul, nici să spună cuiva de unde-l are.

— Dom' judicător, muierea asta minte de-ngheaţă apele. Nu te lua după ea, păcătoasa dracului!

— Ssst! Nu insulta aici!

Kaminski sună. Gardianul de la uşă de ivi numaidecât.

— Introdu femeia!

Când Maria Predoi dădu cu ochii de Gheorghe, se trase un pas îndărăt, scoţând un ţipăt de surpriză. Nu se aşteptase să-l găsească aici. Acarul, încruntat, cu pumnii strânşi în cătuşe o străfulgera cu privirile, parcă ar fi vrut s-o sfâşie.

— Nu-i aşa, femeie, că i-ai văzut inelul în deget şi pe urmă i l-ai cerut?

— Aşa e, domnu' judicător, toată seara mă rugai să-mi dea mie inelul (ce-i trebuia lui?) şi abia a vrut, că mai bine-l ţinea să şi-l bea cu apă ne-ncepută. Da' parcă un făcut a fost ca să paţ eu acuma ruşine...

Şi Maria începu să plângă şi să-şi şteargă lacrimile cu poalele fustei.

— Taci din gură, că nu paţi nimic. Astăzi o să-ţi dau drumul.

— Ce pomană ţi-ai face, dom' judicător!

— Ascultă aici ce te întreb. Şi răspunde-mi scurt: te-a pus să juri când ţi-a dăruit inelul?

— Da, dom' judicător, m-a pus... păi cum... Să nu spun la nimeni că e de la el şi să mă păzească sfântul să-l vânz...

— De ce ţi-era frică, Spârchez, şi o ţineai de rău? Că doar tu ai *cumpărat* inelul, nu l-ai furat. Ai?

— Minte dom-le judicător, bag mâna-n foc... Eu i l-am dat de bună voie, să mă bată Dumnezeu, întări acarul rugător. Apoi, adresându-se femeii, cu voce rugătoare: Te-am pus eu să te juri, fa Măriuco? Ţi-am spus eu să nu spui că ai inelul de la mine?... De ce mă bagi în puşcărie, bun-nevinovat?

— Sfârşeşte, răcni judele, bătând cu pumnul în masă. Unde te trezeşti aici?

— Să trăiţi, făcu umil acarul, îndoindu-se din mijloc.

După o tăcere scurtă, Kaminski îl întrebă:

— Unde-ai fost în noaptea ciocnirii?

— Am alergat tot personalul gării să dăm o mână de ajutor la schilozi!

— Erai de serviciu?

— Da, să trăiţi, eram... cum să nu...

— Ţie ţi-a povestit ceva din noaptea aceea? se adresă judele femeii.

— Ba mi-a spus. Cum se răsturnaseră trinurile cu dosu-n sus, că era o groază de morţi şi că el a scăpat fo patru suflete.

— Şi pentru care motiv vreai să vinzi inelul? De ce nu te-ai ţinut de legământ?

— Păi, îmi ziceam că nu prea e lucru curat cu el. Dacă Gheorghe a fost la prăpădu' cu trinurile, te pomeneşti că l-o fi scos din deştu' unui mort, că de cumpărat nu prea-l ştiu eu galanton. Ş-atunci de ce să port, săraca de mine, lucru blestemat? Mai bine îl vânz şi scap, naibilor, de blestem.

— Taci, viperă, că te... gemu înăbuşit acarul cu ochii injectaţi şi cu faţa descompusă, smucindu-se din cătuşe.

Kaminski îl ţintui aspru cu privirile fără să scoată o vorbă. Flăcăul, intimidat, îşi domoli anevoie îndârjirea.

— Du-te, femeie! Eşti liberă!

Maria Predoi se întoarse nedumerită la judecător:

— Adică, să mă duc acasă, de-adevărat?

— Da, da...

— Săru' mâna, că mare pomană îţi făcuşi, trăite-ar Maica Precista! oftă ea uşurată şi făcu câţiva paşi îndreptându-se spre uşă. Dar înainte de a ieşi, se întoarse pe loc, răzgândită:

— Da' lu' Gheorghiţă nu-i daţi drumu', săracu'?!

Kaminski îşi muşcă buzele ca să nu surâdă. Naivitatea femeii îl dezarma o clipă. Răspunse aspru:

— Aide, vezi-ţi de treabă... că altfel o păţeşti şi tu...

Slujnica dădu să iasă:

— Barem nu-l canoniţi prea tare, că e şi el suflet de creştin.

După plecarea femeii, judecătorul făcu o pauză de destindere:

— Care va să zică te-ai apucat să-mi spui parascovenii, ai?

— Crede-mă, dom' judicător, adevărat spusei, îngăimă Gheorghe întunecat, cu capul în piept.

— Mă Spârchezule, eu din capul locului ştiam tot, înţelegi? Te-am întrebat numai aşa, de formă, ca să văd dacă eşti sincer. Inelul cu pricina l-ai furat unui boier în noaptea accidentului. Degeaba îmi cânţi tu verzi şi uscate.

— Dom-le judicător... vă faceţi păcat cu mine... se rugă acarul dezarmat în pragul mărturisirii.

Atunci Kaminski întrebuinţă trucul obişnuit în asemenea împrejurări, care dădea roade mai cu seamă la oamenii simpli.

— Dac-ar fi numai inelul treacă-meargă... Pacostea mare e că pe lângă inel, i-ai furat boierului şi banii...

Acarul sări în sus ca fript:

— Care bani?

— Un pachet cu bancnote. O jumătate de milion. Acu' să te văd pe unde scoţi cămaşa?

— Banii nu i-am furat, să mă trăsnească Sfântu Ilie dacă i-am furat, izbucni acarul, văzându-se pocnit din senin cu o nouă vină. Am vrut numai să-i iau... dar i-am pus repede la loc... că intrasem în vagon cu lanterna să scot morţii şi răniţii şi m-a strigat don' Vintilescu, zice: Gheorgheee! – şi eu numaidecât am ieşit afară... Îmi poartă pică, nu-ş' ce tot are cu mine...

— Stai, stai. S-o luăm binişor. Zici c-ai intrat în vagon cu lanterna. Ce căutai acolo?

— Păi, aveam poruncă de la dom' şef să ajutăm pe răniţi, adică să-i cărăm afară.

— Erai singur? Altcineva nu te întovărăşea?

— Singur am fost, să trăiţi, că era o groază de vagoane şi noi numai zece-doişpe oameni, până să vie ajutoarele de la Caransebeş.

— Dar în compartimentul cu pricina, cine se afla?

— Bine n-am prea văzut. Mai mult de doi boieri zic că n-or fi fost.

— Şi ce făceau acolo? N-ai auzit gemete, strigăte după ajutor?

— Aş, nici pâs nu ziceau. Taci, că-s morţi, socoteam în sinea mea. Unul dintre ei era răsturnat într-o rână, cu faţa mânjită de sânge. Ţinea omul o mână pe piept, vezi dumneata, aşa rămăsese de la moarte, săracu'! În deget un inel sclipea, afurisitu', de-mi lua ochii!... Ceasu' rău! M-a îndemnat necuratu'... Că sunt om sărac lipit, săru' mâna, dom' judicător, abia prididesc cu braţele, păcatele mele!

— Bine, bine... Şi ce-ai făcut? I-ai tras inelul din deget?

— L-am tras, să trăiţi, şi l-am vârât ici, în deştu' ăsta. Pe urmă... tot necuratu'... Da' banii nu i-am luat, nu i-am luat, dom-le judicător, omorâţi-mă că eu unu nu i-am luat!...

Un gând proaspăt fulgeră mintea judecătorului si-i lumină subit faţa. Câteva clipe îşi ţinu capul în mâini şi cugetă frământat. Apoi, încreţi sprâncenele şi trase aer mult în piept, ca în ajunul unei acţiuni decisive.

— Da! îşi zise pentru sine, înclinând fruntea. Ce-ai făcut pe urmă, Spârchez?

— Pe urmă, îl căutai în buzunarele de la haină. Nimic! Nu mă las! Îl mai pipăi aşa cu mâna pe piept... Şi dau de ceva tare. Ait, zic, să ştii că aici e portofelul... Desfac vesta, avea buzunarul pe jumătate cusut. Na, drăcia dracului! Dau să desfac cusătura şi scot de-acolo un pachet. M-am fript, socoteam, da' tot rup la un colţ o bucăţică şi când colo, un teanc de hârtii nou-nouţe. Taman atunci mă strigă şefu': Gheorghe! Gheorghe! Auleo! Ghinionu' naibii! Taman acu' se găsi să mă cheme! Când dau să ies din compartiment, îmi vine gândul ăl bun: dacă şefu' găseşte banii la mine, tranc cu pistolu', mă achită! Dânsu' are bănuială că poate fur şi d-aia mă cheamă, să mă caute... Mă întorc la repezeală şi pun pachetul la loc...

— De ce te chemase şeful?

— Nu vă spusei că avea bănuială să nu fur? De la nişte talpă mi se trage bănuiala, că s-a spart odată un vagon cu talpă. Striga la mine mânios: „Pe unde-mi umbli, pungaşule? Nicăieri, don' şef. Zice: Sus mâinile!" Le ridic la poruncă. Ce puteam să fac? Şi dumnealui mă scotoceşte prin buzunare. Puneţi-l să dea declaraţie dacă mi-a găsit vreun ban de cinci! Vă rog foarte mult să dea dumnealui declaraţie ca martor. Că dumnealui e om de încredere, ce mai...

— Inelul unde era atunci când te-a cercetat şeful?

— Păi, inelul l-aveam în deget, să trăiţi! Şi uitasem de el, păcatele mele! Da' n-a băgat de seamă, că vezi dumneata, eram cu mâinile ridicate în sus. Se cheamă că i-a scăpat din vedere.

— Aveai de gând să te înapoiezi ca să ridici banii de unde-i lăsasei?

— Nu, dom-le judicător, să mor dacă mă gândeam... că dom' şef, cum vă spusei, era cu ochii-n patru pe mine.

— Bine, mă, dacă era cu ochii pe tine, cum se face că totuşi pachetul a dispărut? Ai?

— Dom-le judicător, întrebaţi pe dom'şef dacă a găsit ceva la mine. Să declare dumnealui ce bani a găsit. Dacă furam, găsea, da' n-a găsit. Inelul l-am luat... E drept... Ce-am luat nu tăgăduiesc. Dinspre partea banilor, însă, să mă tăiaţi că sânge nu curge. Dacă aş fi avut eu atâta bănet, mai stăteam acar

la căile ferate, să-mi facă dom' şef Vintilescu zile fripte? Atâţia draci! Îmi deschideam o cârciumioară în sat la mine, că asta e afacere mănoasă şi m-aşezam în rândul oamenilor. Da' nu mi-a ajutat Dumnezeu să mă pricopsesc!

— Atunci spune, ce s-a făcut cu pachetul? Că în pământ n-a intrat!

— Deh! L-o fi luat altu' mai şmecher decât mine! Of, ce ghinion avusei, nici acuşa nu-mi intră în cap...

— Gheorghiţă, băiatule, eu te cred pe tine, dar boieru' ţine morţiş că tu i-ai şterpelit pachetul cu bani. Zice că ai plecat şi nu l-ai pus la loc, aşa cum susţii tu.

— Care boier?

— Stăpânul inelului, care altul? El e doar păgubaşul, nu sunt eu.

— Păi, trăieşte? Eu credeam că a mierlit-o... făcu acarul mirat foarte.

— Vezi bine că trăieşte. S-a canonit rău, dar doctorii l-au pus pe picioare.

— Şi zice că nu i-am pus banii la loc în buzunarul lui?

— Da, aşa zice...

— Să-i spuneţi de la obraz că minte. Eu, unul, i-am pus îndărăt pachetul, da' se vede treaba că altu' i l-a luat mai târziu. Fiecare cu norocu' lui.

— Şi eu tot aşa cred. Mai ales că am declaraţia şefului tău care glăsuieşte că nu s-a găsit nimic asupra ta.

— Păi, vedeţi, dom' judicător? surâse Spârchez satisfăcut.

— Ştii ce? Mi se pare că boierul cam are pică pe tine. Auzi ce mi-a mărturisit? Cică l-ai fi strâns puţinel de gât. Ei, dar asta nu e nimic... Fleac! Bine c-a scăpat omul cu zile... Ai fi putut să-l omori, păcătosule, dacă strângeai mai vârtos.

— Să ştii, dom' judicător, ăsta-i motivu' că dumnealui ţine să mă bage la apă...

— Dar ce ţi-a venit să-i pui mâna-n gât? Iacă asta n-o înţeleg! Nu cumva te simţise că umbli să-i iei punga?

— Cam aşa, dom'le judicător. Aici o brodişi bine, mărturisi codindu-se puţin acarul. Când îi scosei inelu', credeam că-i mort, nu mişcase de fel, ca răposaţii, ştiţi? Acu', dau să desfac cusătura, ca să scot pachetu', şi de, în fierbinţeală, mai greşeşte omu', poate oi fi tras cam tărişor. Dacă ştiam că nu e mort, he, umblam cu delicatesuri... Ce să vezi? Mă simte rumânu'! Se deşteptase şi m-apucă de piept cu mâna. Cât p-aci să-mi pierd cumpătu'. Ce să fac? I-am vârât mâinile în beregată. De! Aşa cerea treaba! A horcăit niţel... numai niţeluş... şi mi-a dat drumu'. Da-ncleştase zdravăn pumnu'... Ce, te joci cu omul la stare de primejdie?...

— Nu ţi-a fost teamă că l-ai omorât?

— Aş, că n-am strâns tare. Ce naiba, eram în toate minţile. Strângeam atât cât să-mi dea drumu' de haină, pricepurăţi?

— Măi Gheorghiță, eu aș vrea să te scap. Îmi place de tine că ești băiat deștept...

— De... dom' judicător! Vă faceți pomană, să fie de sufletu' morților.

— Cu inelu' o facem uitată. Chestiunea e că s-a găsit. Dar ajută-mă să punem mâna pe cel care a furat pachetul cu bani. Cine zici că se afla lângă boierul cel gras?

— Vă spusei: era unu' mai subțirel. Rudă, nerudă, habar n-am.

— Ce făcea ăsta, mă? N-ai băgat tu de seamă?

— Păi zăcea lungit pe canapea, cu capul lăsat în jos. Era mort, nu sufla de fel.

— Mă, n-o fi luat el banii?

— Cum să-i ia dacă era mort? Doamne, iartă-mă! Asta e bună!

— N-a fost decât rănit. S-a făcut bine și ăsta.

— Va să zică înviară amândoi morții? De, dom'le judicător, știu eu? Da parcă tot nu-mi vine-a crede! Un om care trece printr-o spaimă ca aia nu prea-i arde lui de blestemății.

Kaminski tresări. Acarul, în mărginirea lui, spusese un mare adevăr.

— Ascultă, reluă judele după câteva clipe, când te-a strigat șeful de afară, tu erai cu banii în mână, așa e? Ai vrut să fugi ca să ajungi cât mai repede la superiorul tău; dar în ușa compartimentului te-ai răzgândit: „Ia să pun eu pachetul cu bani la loc, să nu mi-l găsească dom' șef că mă caută și o pățesc"!

— Ba ce pățanie, că trăgea cu rivolveru-n mine. Ne-a spus că p-ăl de l-o prinde furând îl împușcă pe loc, fără milă.

— Așa. Bine! Și îți făceai socoteala că te vei furișa mai târziu când ți-o fi la-ndemână, ca să iei banii din nou. Nu cumva, din zăpăceală, ai strecurat pachetul în buzunarul boierului slab, în loc să-l vâri înapoi de unde îl luasei?

Acarul rămase câteva secunde pe gânduri. Apoi, deodată vorbi, ca luminat:

— Să știi că așa a fost! Acu' pot să spui, să iertați dom' judicător; pe mine tot nu m-a răbdat inima, că îmi ghicirăți gându' și m-am dus p-ormă după pachet ca la fo juma' de ceas. Șefu' era plecat nu știu pe unde. Caută-n sus și-n jos, răscolește, dă-i! Pachetul cu bani – nicăieri!!! Măi, ce s-a făcut, nu puteam să-mi dau seama... Boieru' ici, gologanii nicăieri... Parcă se topiseră ca fumu'...

— Dar boierul slab, nu-ți aduci aminte, l-ai găsit tot acolo?

— Taman asta voiam să vă spui. Când mă uit alături, *slăbuțu'* nicăieri. Zic, or fi venit niscaiva oameni de l-au ridicat p-ăsta și mi-au jefuit omu'. Mi-o luaseră înainte. Să le fie de cap, bătu-i-ar Dumnezeu.

— Nu, n-au luat ei banii. Acum pot să-ți spun cum stau lucrurile. Boierul cel tânăr e învinuit că i-a furat. Însă el ține morțiș una și bună: cică nu i-a

luat cu voia lui, că *altcineva* i-a pus pachetul în buzunar fără să-şi dea seama cine.

— Să ştii, dom'le judicător, c-aşa e... zise acarul ferm convins.

— Ei, cum? Ia spune tu, Gheorghiţă...

— Păi să vedeţi. Io zic c-aici e chestia cu pricina. Pripit cum eram s-o zbughesc afară, că dom' şef nu glumea, nu ştiu cum fac, cum dreg, că mi se stinge lanterna. Na, drăcia dracului, am sfeclit-o! Bâjbâi în întuneric să pui pachetu' la loc. Acu', pot să spui eu la sigur dacă a fost buzunaru' boierului? De, în beznă, şi grăbit cum eram, nu bag mâna-n foc că n-oi fi nimerit alături, la slăbuţ. Chestia e că s-a găsit paralele! Eh! Ştiu eu cum te-ncearcă domnii judecători pe toate părţile doar-doar o scoate ceva, surâse acarul înseninat.

— În orice caz, ţi-aduci bine aminte că n-ai vârât înapoi banii, în buzunarul de la vestă, de unde-i luasei?

— Păi buzunaru' ăla, săracu', nici că se mai ţinea. S-a desfăcut de tot când am tras. Materie proastă!

— Atunci era buzunar de haină?

— De haină, uite aşa cum aveţi dumneavoastră.

— Mă, eşti sigur că de haină?

— Cum te văz şi mă vezi, dom' judicător! Ce mai stăm de vorbă! Dacă puneam banii la grăsan îi găseam fără doar şi poate când m-am întors după ei.

— Bine, Gheorghiţă! bâigui Kaminski aproape transfigurat.

Acarul îl privea cu uimire. De ce se schimbase astfel judecătorul la faţă?

„Ce întâmplare stranie! gândi Kaminski. Nu s-a mai pomenit aşa ceva. Magheru nevinovat! O jertfă a propriei sale iluzii! Cerul îl salvează tocmai acum, în ceasul pierzării, scoţând adevăratul ucigaş din beznă. Clătină trist capul: ce eroare judiciară s-ar fi comis, dacă..."

Grefierul înlemnise pe scaun. Schimbă un rând de priviri cu dactilografa şi alt rând cu superiorul său. Deodată, judele se ridică brusc în picioare şi întrebă aspru pe acar:

— Când te-ai dus a doua oară după bani, ce făcea boierul cel gras?

Flăcăul se codea să răspundă, văzându-l mâniat:

— Ce făcea boierul, te-ntreb? se răsti judele mai enervat.

— Apoi tot aşa era... cum îl lăsasem... bâlbâi omul.

— Cum adică, mort?

Gheorghiţă se clătină. Replica judelui îl păli drept în creştet, ca o măciucă.

— Ucigaşule! răcni înfiorător Kaminski, ai să înfunzi ocna! Ieşi afară! Am terminat cu tine! Luaţi-l!

Acarul mugi ca o vită înjunghiată şi se prăbuşi pe podele. Doi sergenţi îl scoaseră pe uşă, cu trudă.

CAPITOLUL 6
PLEDOARIA

Judecătorul Kaminski lucra la redactarea mandatului de arestare pentru acar, gândindu-se ce vâlvă are să stârnească în oraş vestea nevinovăţiei doctorului, în care el crezuse din capul locului, întemeiat pe acel infailibil *fler* al său, nedezminţit nici de astă dată.

Involuntar se uită la ceas: era 1 şi 20 de minute. Se sperie de-a binelea. Când se topiseră cinci ore şi jumătate, căci începuse interogatoriul la opt precis? Pesemne că Almăjanu a intrat în şedinţă şi vor fi început pledoariile apărării. Trebuia să vorbească neapărat cu el, să-i comunice noutatea senzaţională care dădea procesul peste cap. Scrise în fugă câteva rânduri preşedintelui, rugându-l să suspende şedinţa pentru zece minute, că are să-i raporteze ceva foarte important. În orice caz, trebuia evitată deliberarea fără obiect a juraţilor şi mai ales pronunţarea unei sentinţe în vânt, care ar fi adus prejudicii justiţiei.

— Mimi, predă bileţelul acesta domnului preşedinte. Hai, fugi!

Dactilografa pricepu despre ce-i vorba, avea destulă experienţă în *materie procedurală*. Înainte de a ajunge la Almăjanu se abătu prin sala de şedinţe şi spre norocul ei întâlni pe unul din secretarii lui Radulian.

— Fii te rog bun şi dă maestrului *asta*.

Era o foaie de hârtie în care dactilografa rezumase în câteva fraze interogatoriul luat de Kaminski. Poate că dragul ei avocat are nevoie de aceste date şi de ce nu i-ar da o mână de ajutor?

Radulian citi uluit rândurile fetei.

„Magheru nevinovat? Acarul a ucis pe moşier? I-a smuls pachetul cu bancnote... şi chemat de şef, a vârât din greşeală banii în buzunarul doctorului, cu gând să revină mai târziu să-i ridice? Formidabil! Şi până acum, nimeni nu ştie, încă n-a transpirat nimic... Nici tu preşedinte, nici tu prim-jurat habar n-au! Bravo, Mimişor, meriţi o blană de *mouton doré*, fato! Dar să nu se stingă acţiunea înainte de a-mi dezvolta apărarea... Lasă că ţi-o coc eu, procuror troglodit, acum eşti în mâna mea! Un trimestru întreg ai să-mi visezi pledoaria, noapte cu noapte... Pentru mine ca avocat o lovitură ca asta înseamnă adevărată mană cerească! Uite, i-a adus lui Barbaroza mesajul cu pricina. Dacă suspendă şedinţa, mă opun categoric. Motivez că trebuie să plec urgent la Slatina, am acolo proces, poftim citaţie, număr de dosar, tot ce pofteşti...

Într-adevăr avea, era la mijloc ceva real, însă trimisese în locul său pe unul din secretarii săi.

Preşedintele Almăjanu ezită să suspende şedinţa. N-avea rost, dezbaterile abia începuseră de zece minute. Era o fire cumpănită, lucra cu încetinitorul.

„Nu merge, facem impresie proastă, gândi el. O suspend după pledoaria lui Radulian. Ce o fi având Kaminski ăsta să-mi raporteze! E chiar atât de *important?* Ei, drăcie!... Om vedea noi..."

Dacă ar fi bănuit despre ce era vorba, firește, întrerupea şedinţa. Aşadar, dădu cuvântul apărării.

Mircea Radulian atât aştepta. Se ridică anevoie, calculat, arătând tuturor ochilor din sală făptura lui zveltă şi elegantă. Înainte de a începe, plimbă asupra auditoriului priviri galeşe cărora le adăugă drept condiment un surâs fin, abia perceptibil, semnul de prim contact cu sufletul sălii. Apoi, glasul său baritonal, cu inflexiuni atât de plăcute, revărsă fonia ca o ploaie de undiţe savant dirijată de gesturi, dar mai ales de puterea cuvântului. Ca să prindă în plasă cât mai mulţi auditori şi mai cu seamă juraţi, căci aceştia din urmă erau peştişorii pe care avea nevoie să-i capteze.

— Onorată curte, domnilor juraţi, doamnelor şi domnilor, aţi ascultat îngroziţi în şedinţa de ieri rechizitoriul domnului procuror. V-aţi dat o dată mai mult seama de ceea ce poate face *cuvântul* încăput pe mâini stângace. Cuvântul inspirat al scriitorilor ne înalţă spiritul, cuvântul dragostei ne aduce fericirea, cuvântul creatorului dă viaţă oamenilor, cuvântul avocatului apără de nedreptate, smulge dreptatea răpită. Numai cuvântul unui procuror denigrează, acuză, înjoseşte. De ce afirm aşa ceva? Pentru că din concluzia domnului procuror reiese clar că avem pe banca acuzării nu o fiinţă umană, ci pur şi simplu o plămadă monstruoasă a naturii pe care trebuie s-o extirpăm sau s-o izolăm, pentru a nu primejdui organismul social de molipsire. Trebuie să recunoaştem că domnul reprezentant al ministerului public a sărit dincolo de cal, deşi călăria e un sport pe care nu-l practică în orele libere. Din tolba de unde domnia-sa crede că a scos de urechi un asasin abject, foarte potrivit pentru necesităţile profesiunii, se întâmplă ca în acest aşa-zis asasin să fie tocmai unul din cele mai alese exemplare cu care societatea noastră se mândreşte, întrucât prezenţa acestuia e indispensabilă pentru purificarea şi înălţarea ei morală.

În sală – rumoare. Şoaptele se plimbau de la o ureche la alta. Curios! Un avocat vorbind de purificare morală dă ca exemplu un acuzat de tâlhărie şi omor? Nu zău, e prea de tot!

Radulian surprinse cel dintâi murmurul protestatar, pentru că el însuşi îl provocase cu intenţie. Continuă cu seninătate olimpiană, ca un general sigur de victorie.

— De zece ani de când profesez avocatura în acest for, niciodată n-am apărat pricini nedrepte. Unica însuşire cu care mă mândresc e cinstea mea

profesională. Această cinste nu poate nimeni s-o tăgăduiască. Ei bine, domnilor juraţi şi onorat public, eu mă închin cu smerenie în faţa unui om, care, din cauza unor împrejurări stranii, crede că a comis o crimă iar conştiinţa lui de factură superioară, aş zice socratică, îl îndeamnă să se predea justiţiei fără să aibă măcar certitudinea că el a făptuit-o. Acest om de înaltă moralitate este presupusul acuzat, domnul doctor Ilarie Magheru.

Făcu o mică pauză, privind circular în adâncul sălii. Toată lumea, surprinsă de aceste afirmaţii superlative la adresa inculpatului, aştepta cu gâtul întins, într-o atitudine de nerăbdare nervoasă, o explicaţie. Mihăescu, directorul liceului, pufăia crispat, fără stâmpăr. Olarian rămânea statuar cu sprâncenele încruntate. Numai colonelul Dordea părea liniştit şi zâmbitor.

Preşedintele interveni:

— Veniţi cu argumente concrete!

— Argumente? strigă Radulian cu glas de tunet. Acuzatul este cu desăvârşire nevinovat de crima ce i se impută.

— Daţi-mi voie, aceasta e o părere, nu un argument, obiectă ironic procurorul Ghinea.

— Nu e nici părere, nici argument, ci adevărul gol, goluţ!

După care, întorcându-se spre grupul juraţilor, continuă:

— Domnilor, înainte de a dovedi cele afirmate, mai precis, înainte de *a se dovedi* de către forul competent, ţin să adaug că proba nevinovăţiei clientului meu, s-a găsit, *horribile dictu!*[15], chiar în casa domnului prim-procuror.

Un iureş de uimire izbucni impetuos din toate colţurile sălii. Pe ici, colo, se auziră râsete înfundate.

Olarian şoptea la urechea colonelului Dordea:

— Ce-o mai fi şi asta? Ia te uită ce agitat e doctorul!

Procurorul sări în picioare, ca un arc desprins din cleşte. Cu muşchii feţei încordaţi, cu ochii ca două tăişuri de pumnal, interpelă pe avocat:

— Îndrăzniţi să mă ultragiaţi în exerciţiul funcţiunii?

Almăjanu, calm ca un sfinx, netezindu-şi barba cu mâna, interveni împăciuitor:

— Explicaţi-vă, domnule avocat.

— Onorată instanţă, reluă Radulian, surâzând maliţios pe sub mustaţă, semn că era satisfăcut de cum evoluau lucrurile, domnul prim-procuror se pripeşte ca de obicei. Nu e vorba de niciun ultragiu. Eu nu acuz pe nimeni, deci nici pe domnia-sa, pentru bunul motiv că îndatorirea mea e să apăr pe toată lumea. Am spus adineauri, şi repet, că dovada nevinovăţiei clientului

---

[15] Îngrozitor de spus!

meu s-a găsit chiar în casa domniei-sale. E adevărat! Ce vreţi, o ironie a hazardului! Soarta ne joacă adesea pocinoguri afurisite! N-am vrut să afirm cu asta că domnul procuror era în cunoştinţă de cauză. A nu! Doamne fereşte! Domnia-sa habar n-avea de aşa ceva, e tot atât de inocent ca şi pretinsul inculpat, pentru că – închipuiţi-vă – astăzi e ziua când inocenţa triumfă în acest loc al dreptăţii! Dar ca să nu lungim vorba, am să vă lămuresc cum stau lucrurile: alaltăieri, servitoarea domnului prim-procuror, Maria Predoi, a fost arestată pe când voia să vândă un inel. Adică tocmai atunci când domnul preşedinte se trudea aici să lămurească această complicată chestiune!

— Da, un inel pe care servitoarea mea îl primise în dar, completă procurorul. Cunosc afacerea.

— N-o cunoaşteţi decât la prima literă a alfabetului. Inelul cu pricina aparţinea răposatului Matei Zăvideanu.

— Anticipaţi asupra cercetărilor în curs?

— Mă refer numai la fapta de care e învinuit clientul meu. Mi-e indiferent dacă ele sunt în curs de cercetare. Femeia a declarat că primise inelul de la un ibovnic, acar în staţia Pietroasa.

— Acest furt constituie un alt proces.

— Cum puteţi afirma acest lucru? Nu clientului meu i s-a pus în sarcină şi furtul inelului?

— Şi de-aici trageţi concluzia că e nevinovat? Pentru că sugrumând pe Matei Zăvideanu, ca să-l jefuiască, a omis să-i ia şi inelul din deget?

— Nu, domnule prim-procuror. Concluzia mea nu e atât de simplistă ca presupunerea dumneavoastră. Ea se sprijină pe un fapt real şi anume că acarul e acela care a sugrumat pe Matei Zăvideanu.

— Ce-aţi spus? făcu preşedintele surprins.

— Repet, acarul Gheorghe Spârchez a ucis pe moşier...

— Nu invocaţi fapte pe care nu le putem lua în considerare. Ele nu uşurează situaţia acuzatului.

— Nici nu ţin să fie luate în consideraţie. De fapt, acuzatul nici nu mai are nevoie de apărare, nevinovăţia îl apără mai mult decât toţi avocaţii din baroul nostru. O să mă întrebaţi, însă, cum se face că banii lui Zăvideanu s-au găsit la el?! Ei, bine, *ab initio*, acarul luase şi inelul şi pachetul cu bancnote. Surprins asupra faptului, a vrut să pună înapoi banii, dar în întuneric a nimerit alături. Cu alte cuvinte, a strecurat bancnotele în buzunarul acuzatului, care se găsea lângă victimă, fără cunoştinţă. Acestea sunt, în rezumat, faptele, care vor fi confirmate de realitate.

O rumoare nestăvilită răscoli sala în lung şi lat, împuind văzduhul cu strigăte de exclamare. Judecătorii, juraţii, ca şi întreg auditoriul păreau

buimăciţi de uimire. Nu pricepeau încă. Prea venea din senin trăsnetul, ca să li se pară firească neaşteptata lovitură de teatru a avocatului. Întâile clipe de năuceală odată scurse, publicul îşi mai veni în fire. Bărbaţii, ca şi femeile se întorceau unii către alţii, întrebându-se din ochi, priveau ba la preşedinte, ba la juraţi, aşteptând de la aceştia o confirmare a celor spuse de avocatul apărării.

— Domnule preşedinte, nu este adevărat, izbucni Ilarie Magheru, ca o explozie în freamătul general. Eu am ucis pe moşierul Zăvideanu şi l-am prădat. Nu osândiţi pe un biet om care n-are altă vină decât că şi-a însuşit un inel. Nu sunt nebun ca să iau asupră-mi o crimă pe care n-am făptuit-o! Să nu credeţi una ca asta, afară numai dacă vă gândiţi că mi-am pierdut minţile. Banii au fost în posesia mea, ce altă dovadă mai vreţi? Eu am ucis! Pe mine condamnaţi-mă! Nu pot îndura ca altul să ispăşească în locul meu. Cruţaţi-mă de această umilinţă!

Preşedintele înlemnise pe fotoliu. Nu mai pricepea nimic. Asemeni juraţii şi ceilalţi. O larmă asurzitoare se iscă dintr-odată ameninţând să ia proporţii.

— Ilarie, ce faci? strigă colonelul Dordea, sărind în picioare.

Procurorul încercă să spună ceva. Dar vorbele-i fură acoperite de rumoare.

Preşedintele agită clopoţelul energic...

— Tăcere, vă rog! Altfel evacuez sala!

Chiar Radulian îşi pierduse cumpătul, clocotea de mânie.

— Ah, zevzecul! Ce fason mi-a făcut! Cum şi-a tăiat creanga de sub picioare... În ascensiunea acestui nefericit singura piedică e el însuşi.

Când se mai liniştiră spiritele, reluă calm:

— Am avut sau nu dreptate, domnilor, să consider pe acuzat de o puritate desăvârşită, de o înaltă forţă morală? Ori, vi s-a întâmplat dumneavoastră, până acum, ca un inculpat de pe banca acuzării să-şi strige singur presupusa nelegiuire şi să vă ceară osândă? Zău, mult aş da să-mi arătaţi un asemenea exemplu. Ei bine, cu toate astea, susţin sus şi tare că acuzatul e nevinovat. Şi aici intervine un complex proces sufletesc, pentru înţelegerea căruia vă solicit luarea-aminte. Domnilor, omul acesta se pomeneşte a doua zi după accident cu o sumă considerabilă asupră-i, fără să aibă habar de proveniența ei. E lesne de înţeles nedumerirea lui în faţa unei atari situaţii. O legitimă şi chinuitoare întrebare îl frământă: de unde am eu aceşti bani? Cum au ajuns în stăpânirea mea? Pe ce cale? Mi i-a dat cineva spre păstrare? Nu... I-am furat? Se prea poate, dar nu-mi aduc aminte. Atunci? Grea taină de dezlegat! Şi, totuşi, banii, banii se găsesc la mine! E o realitate concretă, de care nu mă îndoiesc cum nu mă îndoiesc, cum nu mă pot îndoi că exist. Şi acum intră în joc acea nevoie de automotivare proprie şi esenţială firii omeneşti, care

scormonește cauzalitatea acțiunilor noastre, caută cu orice preț o explicație valabilă, oricare ar fi ea. Acuzatul, după cum arată și declarația de la dosar, recurge la datele învățăturii sale. Scormonește, cercetează, reține ceea ce-i trebuie. Și, în ultimă analiză, ajunge la concluzia că a ucis în stare de somnambulism. Această convingere și-o întărește cu o sumedenie de raționamente. În propriii săi ochi, era singura explicație valabilă a bizarei întâmplări, unica scăpare. La asta se mai adaugă și peripețiile unui vis iscat, se vede, de convorbirea tovarășilor de drum, așa cum pe drept a declarat domnul martor Olarian. De unde era să-i treacă prin cap acuzatului că banii pe care-i găsise fuseseră din greșeală puși în buzunarul său, pe când zăcea în nesimțire? E așa de ciudată întâmplarea asta, încât ar zdruncina cea mai sănătoasă minte, necum una deja slăbită de tragismul clipelor trăite.

Să trecem mai departe, domnilor, și să vedem ce a făcut acuzatul în fața acestei stări de lucruri? Din mărturia anexată la dosar, reiese că el nutrea, cu multă vreme înainte, un proiect îndrăzneț. Acela – după cât am înțeles – de a se consacra descoperirii unei noi terapeutici pentru vindecarea bolnavilor. O metodă sprijinită mai mult pe elemente sufletești, asupra căreia nu stăruiesc, întrucât depășește competența mea. E destul să adaug că pentru a-și înfăptui aceste aspirații înalte, de care sunt hărțuiți, de regulă, numai oamenii superiori, îi trebuiau bani, în primul rând bani. Ei bine, îi avea acum. Pe ce cale, nu importă. Lucrul de căpetenie e că îi avea. Pe de altă parte, se afla în deplină securitate. Cine ar fi bănuit că suma furată victimei, care constituie o adevărată avere, se găsea în stăpânirea acuzatului? Și astăzi, dacă nu s-ar fi denunțat, putea să trăiască liber, nesupărat de nimeni, până la adânci bătrânețe. Pentru că, domnilor, de ce ne-am ascunde după deget? Cine dintre noi își poate imputa o crimă pe care n-a făptuit-o cu deplină conștiință? Firește, ne găsim în ipoteza că am comis materialmente crima, ceea ce, dacă raportăm la speța noastră, nu este deloc cazul. Fiindcă, după cum v-am spus, acuzatul credea că el a comis crima, pe când, în realitate, altul o săvârșise. Totuși, curățenia lui sufletească nu poate fi împăcată cu nici un compromis. El își spune: n-am vrut să ucid conștient, dar am ucis când am scăpat de veghea conștiinței. Deci materialmente: am ucis! Și nu mă pot folosi de acești bani necurați. Dacă aș fi furat numai, poate mi-aș fi răscumpărat fapta prin acte de generozitate, îngrijind pe bolnavii săraci, absolut gratuit, ori într-alt mod, indiferent cum. Acum însă, prin silnicia împrejurărilor, am comis în plus nelegiuirea, neîncuviințată de conștiință. Compromisul cade de la sine. Era inevitabil ca noua faptă, prin gravitatea ei, să rupă echilibrul moral al făptuitorului. Ceea ce s-a întâmplat. Năruit în viața sa sufletească, doctorului i-a mai rămas totuși energia efortului suprem, de descătușare. S-a predat în mâinile dumneavoastră, restituindu-

vă întreaga sumă, aşa cum a dat peste ea. Îi veţi reproşa poate: de ce nu s-a denunţat mai devreme? Dar, domnilor vă întreb, uşor este să iei o asemenea hotărâre? Uşor e să dai cu piciorul într-o carieră care îţi asigură o existenţă onorabilă, să-ţi zdrobeşti iremediabil viitorul, să-ţi stigmatizezi pentru totdeauna viaţa? Credeţi că osânda pe care eventual i-aţi fi dat-o s-ar fi putut asemui sfâşierilor interioare pe care a avut să le îndure? Vă înşelaţi! Gândiţi-vă cât de cumplit trebuie să fi fost acest iad sufletesc, cât de teribilă această teroare a remuşcărilor, ca acuzatul să dea cu piciorul în situaţia lui socială, în viitorul său plin de perspective, în toate bunurile pământeşti, numai şi numai ca să se împace cu judecătorul său suprem: conştiinţa. Şi toate acestea, pentru ce? Pentru o crimă, în realitate săvârşită de altcineva. Vedeţi ce proporţii uriaşe, dezastruoase, aproape, a luat faptul acela mărunt, al acarului? Dacă ticălosul, în graba lui de a pune banii la loc, nu greşea destinaţia, nu s-ar fi ridicat acest pustiitor taifun, care era cât p-aci să coste viaţa unui om. Tot aşa dacă răposatul Zăvideanu întârzia numai două minute, scăpa trenul şi evita astfel o tragedie dintre cele mai cumplite. Mai mult decât atât. Acum, când în sfârşit datorită unei cereşti întâmplări, eu aş denumi-o justiţie imanentă, am descoperit pe adevăratul făptaş, stupoare! Acuzatul sare în sus şi strigă că el e vinovatul, că el a omorât pe moşier şi nu altul. I se năzăreşte că noi am uneltit salvarea lui, aruncând în spinarea unui nevinovat întreaga răspundere a crimei. Şi conştiinţa lui refuză cu indignare acest presupus procedeu, această fictivă conspiraţie a salvării sale. Mai departe: doctorul se crede neclintit făptuitorul crimei, fiindcă luni de zile, oră de oră, clipă cu clipă, a crezut mereu, necontenit în ea, tot aşa cum cineva, repetând un neadevăr, după o vreme ajunge el însuşi să se îndoiască dacă a spus sau nu o minciună şi sfârşeşte prin a-l crede cu sinceritate adevăr adevărat. Ei bine, acest proces sufletesc se potriveşte de minune cu cazul nostru. Doctorul se socoate cu îndârjire încă autor al crimei ce dezbatem, în ciuda evidenţei care afirmă tocmai contrariul.

Şi atunci, dacă aşa stau lucrurile, şi că stau aşa o să vă convingeţi cât de curând, vă întreb, care dintre dumneavoastră domnilor juraţi, care dintre dumneavoastră, onorat auditor, ar îndrăzni să conteste că pretinsul acuzat, cum spuneam adineauri, nu e o vie şi grăitoare pildă de cinste şi moralitate, exemplar unic, cu care societatea noastră se poate mândri reprimindu-l în sânul ei?

Un ropot spontan de aplauze cutremură sala de şedinţe. Preşedintele agită din nou clopoţelul, ameninţând că evacuează lumea dacă mai aplaudă cineva.

Radulian, înfierbântat, îşi spuse: „A fost straşnică ieşirea doctorului, l-am ocărât degeaba, fără acea intervenţie nu obţineam succesul ăsta.” După care, încheie cu o voce vibrantă:

— Domnilor, în aceste clipe înălţătoare să ne curăţim sufletele de zgura care ni le împietreşte şi să ne plecăm în faţa pretinsului acuzat care a depăşit pe oameni! Să-i cerem iertare în frunte cu domnul prim-procuror pentru vina de a-l fi crezut culpabil măcar un singur minut. E unica mângâiere pe care o putem aduce acestui om şi suntem datori s-o facem dacă mai există în noi o urmă de dreptate, ca o palidă ofrandă adusă martiriului său.

— Eu am făcut-o la timp, strigă primul jurat Simedru, i-am sărutat mâna...

Un tumult formidabil de strigăte şi exclamaţii acoperi cele din urmă cuvinte ale avocatului şi juratului. Mulţimea ridicată în picioare, de-a valma, vocifera într-un singur glas:

— Bravo! E un sfânt! Un martir! Să trăiască!

Radulian jubila: pledase cu cărbuni aprinşi în gură şi reuşise să dea foc sălii. Preşedintele suna de zor clopoţelul, mărind inutil larma, căci nimeni nu-l mai auzea. Probabil că suspendase şedinţa, deoarece la un moment dat completul de judecată părăsi sala.

Colonelul Dordea se desprinse din mulţime şi apropiindu-se de Ilarie îl sărută pe amândoi obrajii. Doctorul plângea încet, tăcut, fără ca cineva, în delirul general, să bage de seamă.

Avocatul apărării, roşu la faţă ca un rac fiert, iluminat de mulţumire, primea felicitări cu nemiluita, ştergându-şi fruntea îmbrobonată de sudoare.

După o jumătate de oră, şedinţa fu redeschisă. Preşedintele Almăjanu anunţă că, întrucât au intervenit noi fapte în cauză, procesul se suspendă.

CAPITOLUL 7
MEMORIAL VI
(din însemnările doctorului Ilarie Magheru)

De ce au suspendat procesul? După rechizitoriul primului procuror Ghinea, ar fi trebuit să m-aleg cu muncă silnică pe viaţă. Şi deodată *(o quae mutatio rerum![16])* iată-mă nevinovat! Avocatul Radulian, în plină şedinţă, face să explodeze o bombă: altcineva a ucis pe Zăvideanu, iar eu sunt scos basma curată!

Ce să cred mai întâi din această formidabilă răsturnare? Mă zbat în îndoială ca un uliu prins în laţ. Cum se poate să-mi strecoare acarul banii în buzunar, la nimereală, apoi să revină, după ce eu între timp plecasem? Circumstanţele, cu toată pecetea verosimilităţii (sunt foarte abil ticluite) totuşi la o examinare mai profundă, par cusute cu aţă albă.

Şi pe urmă, cum rămâne cu accesul meu de somnambulism? Îmi amintesc destul de limpede că am înfipt ghearele în beregata victimei, după care i-am smuls punga. Dacă aş presupune că visul n-a trecut barierele motrice, se naşte întrebarea: cum se explică desăvârşita lui asemănare cu cele ce s-au petrecut în realitate? Nu pare suspect din cale-afară? E într-adevăr stranie păţania, cu toate astea se încadrează pe coordonatele adevărului. Numai în cazul când reprezentările mele despre datele crimei le-aş fi scornit cu scopul de a-mi împăca nevoia de auto-motivare, abia atunci înşelarea ar rămâne în picioare. Dacă-i aşa, de ce am luat-o la goană pe câmpul presărat cu băltoace? Câţi dintre sinistraţii de la Pietroasa au făcut la fel? Nimeni! N-aveau motiv, numai eu singur aveam unul! Afară de asta, cum se explică simţământul de groază care m-a cuprins privind portretul din casa lui Radu Şteflea, pe care îl asemuiam cu victima? Dacă n-ar fi preexistat în inconştientul meu o stare de alarmă provocată de clopotul cel mare al raţiunii, din cauza unei fapte neconforme cu eul meu moral (de care însă nu-mi dădeam seama), ar mai fi avut rost teama ce mă stăpânise în ambele împrejurări? De altfel, acesta fusese primul pas pentru explicarea celor petrecute, datorită lui am reuşit reconstituirea visului. Iar a doua zi, dimineaţa, în faţa suspectului pachet de bancnote, mi-am explicat parţial fapta, reducând-o numai la operaţiunea *furtului*. Reţinusem subconştient doar elementele care conveneau înţelegerii mele, eliminându-le pe celelalte ca inutile (ca de pildă actul sugrumării şi altele). După câteva zile, însă, le-am luat şi pe acestea în considerare, din necesitate, cu atât mai mult cu cât ziarele confirmară ceea ce eu încercam să-mi ascund.

---

[16] O, ce schimbare a lucrurilor!

Nu, nu m-am înşelat! Mintea mea n-a scornit motivări neroade şi mai ales *împotriva* mea. Ar însemna că sunt nebun crezându-mă criminal fără să fi ucis şi hoţ fără să fi furat. Sunt în deplinătatea facultăţilor mele mintale mai mult decât oricând. Înseşi raţionamentele de faţă ar putea să le facă un creier bolnav? Cum? Chiar premiza de la care am pornit este perfect valabilă, sănătoasă.

Dacă Dordea, în înţelegere cu bunul său prieten Kaminski, au pus la cale *salvarea* mea?

Ah, asta trebuie să fie! Mă prind pe orice, aş face o mie de rămăşaguri, că am dat peste firul unei urzeli descinsă din prietenie. Ce socoteală şi-au făcut scumpii mei *binefăcători?* Nouă ne-a picat în plasă, într-o împrejurare independentă de voinţa noastră, acarul Gheorghe Spârchez, care a furat inelul moşierului. De ce n-am folosi binevenitul prilej punând în spinarea acestuia şi răspunderea crimei? E un om din marea gloată, bun pentru circulaţia materiei în natură, căruia îi este totuna dacă întoarce acul macazului sau taie sare la ocnă. În schimb, ajutăm pe doctorul Magheru, un tânăr doldora de virtualităţi să se realizeze pe planul existenţei. Dacă asupra lui s-au găsit banii, lucru de netăgăduit, de ce n-am sili pe ticălosul de acar să declare că, fiind surprins de şeful staţiei asupra faptului şi vrând deocamdată să pună banii la loc pentru a-i ridica ulterior, a greşit în întuneric şi mi-a vârât mie pachetul în buzunar? Ce idee ingenioasă! Kaminski ăsta e un geniu diabolic. Pus în formă, ca o cocă moale, bietul om, cotonogit după canoane, n-a avut ce să facă: a mărturisit tot ce i s-a cerut. Nu mă miră procedeul. Ştiu ce se petrece în cabinetele de instrucţie. Şi iată-mă scos din cauză curat, neprihănit, ca un mieluşel nou-născut. Nu pot accepta această pomană, care, vrând să mă înalţe, mă coboară chiar în propriii mei ochi. Consider o nelegiuire să trec în sarcina acelui nenorocit o faptă de care răspund în faţa conştiinţei şi a oamenilor. Colonelul şi judele or fi ei însufleţiţi de cele mai bune intenţii faţă de mine, dar resping o binefacere care se sprijină pe slăbiciunea lor. Vreau să-mi ispăşesc fărădelegea, pentru a mă elibera odată de tensiunea ei, imposibil de suportat.

Dacă n-am comis-o trebuie să mă conving că într-adevăr n-am comis-o? N-ajung nouă luni de zile de când trăiesc cu crima mea în suflet pentru ca această părere să devină o realitate incontestabilă? (Fortis imaginatio generat casum).

Am intrat în cabinetul lui Kaminski. Nu era acolo decât grefierul, care mi-a spus că judele a fost chemat de domnul preşedinte, e vorba de o mică anchetă şi anume de unde a aflat avocatul Radulian atât de repede de rezultatul interogatoriului ca să-l speculeze în pledoaria sa, lovind mai ales în primul procuror.

După o jumătate de oră s-a întors. Dând cu ochii de mine, a izbucnit într-o explozie de bucurie:

— Te-am *salvat*, doctore, în ceasul al doisprezecelea şi nu e o figură biblică de stil, pentru că pendula bătea chiar douăsprezece lovituri când am terminat interogatoriul ticălosului acar. (Va să zică, e vorba de *salvare*, aşa cum îmi închipuisem).

Kaminski, văzând atitudinea mea împietrită, deveni brusc serios:

— Nu-ţi pare bine? Ce înseamnă asta? Am auzit că şi în sală ai făcut o gafă... mamă, mamă!

— Nu cred că acarul e vinovat de moartea lui Zăvideanu!

Altă explozie. De astă dată, judecătorul râdea cu hohote:

— Nu crezi? Asta-i bună! Formidabilă! Colosală! Socoţi că am mers pe născociri?

— Vă rog să mă iertaţi, sunt convins că aţi obţinut prin silnicie mărturisirea nenorocitului aceluia.

— Pe legea mea, doctore, mă îngrijorează starea dumitale. În loc să-mi mulţumeşti că ţi-am redat libertatea...

— Vă jur că nu mă prefac, l-am întrerupt. Detest ipocrizia. Sunt sincer până la cruzime cu mine. Dar îndoiala mă surpă în aşa fel, încât simt că mă dezagreg.

— Doamne păzeşte şi apără! Aşa ceva nu mi s-a întâmplat de când sunt! Mă rog, ce raţiune are îndoiala care te frământă? Bănuieşti că am lucrat contra intereselor dumitale?

— Dimpotrivă, aţi lucrat prea mult pentru ele...

— Isprăveşte cu pronumele de reverenţă. Mă scoţi din fire, pre legea mea. M-am străduit, zici, să te scap năpăstuind, în schimb, pe *celălalt*, nu-i aşa?

— Întocmai... întocmai...

— Şi atunci, îmi ceri socoteală, sau ce?

— Nu. Vreau să cunosc adevărul adevărat.

— Bine! răcni judele instructor. Am s-o fac şi pe asta. Stai jos şi ciuleşte urechile...

M-am aşezat supus pe scaun, fără să iau seama la tonul şi expresiile sale jignitoare, pe care le socoteam lipsite de importanţă faţă de interesul meu uriaş de a lămuri cum stau lucrurile. Kaminski s-a dus la patefonul lui de pomină, a aşezat placa şi i-a dat drumul.

Un dialog viu prinse glas în absenţa vorbitorilor. Închizând ochii, îi vedeam aievea şi pe ei, în special pe acar, ca şi când ar fi fost lângă mine. Acum ştiam chiar cum arată la faţă, deşi nu-l zărisem niciodată.

Întrebările simple, dar isteţe curgând pe jgheabul unei logici strânse, aş zice magnetice, atrăgeau răspunsurile ca pilitura de fier, fără putinţă de ocol sau evaziune...

Din ce în ce se strângea cercul de foc în jurul acarului, fără constrângeri, silnicie ori tortură, cum îmi închipuisem, ci numai prin meşteşugul întrebărilor-cleşte. Acum venea la rând partea emoţionantă, episodul-cheie, care descuia teribila taină ce mă prăbuşise în beznă. Ascultam cu răsuflarea tăiată:

— *Mi se pare că boierul cam are pică pe tine. Auzi ce mi-a mărturisit? Cică l-ai fi strâns puţintel de gât.* (Aşadar, acarul totuşi l-a strâns de gât.) *Ei, dar asta nu-i nimic. Fleac! Bine c-a scăpat omul cu zile.* (Aha, i-a întins o cursă). *Ai fi putut să-l omori, păcătosule, dacă strângeai mai vârtos. – Cam aşa, dom-le judicător, ici o brodirăţi bine. Când îi scosei inelu', credeam că-i mort. Nu mişca defel. Acu' dau să desfac cusătura, ca să scot pachetu' cu bani şi de! în fierbinţeală mai greşeşte omu', poate oi fi tras cam tărişor. Ce să vezi? Mă simte rumânu'! Se deşteaptă şi m-apucă de piept cu mâna. Cât p-aci să-mi pierd cumpătu'. Ce să fac? I-am vârât mâinile în beregată. De! aşa cerea treaba. A horcăit niţel, numai niţeluş, şi mi-a dat drumul. –Nu ţi-a fost teamă că l-ai omorât! – Aş, că n-am strâns tare. Ce naiba, eram în toate minţile.* (Aşadar, e limpede: acarul l-a ucis! Acarul l-a ucis! Acarul l-a ucis! Dar cum a făcut de mi-a pus mie banii?) *Păi, să vezi. Pripit cum eram s-o zbughesc afară, că dom' şef nu glumea, nu ştiu cum fac, cum dreg, că mi se stinge lanterna. Bâjbâi prin întuneric să pui pachetu' la loc, dar în beznă şi grăbit cum eram, am nimerit alături la slăbuţ* (eu eram *slăbuţul*, la mine a nimerit, ticălosul!)

Ceea ce auzeam era atât de nou şi copleşitor, că mintea mea nu putea încorpora, mistui ori înţelege fără un efort mai îndelung.

— Rogu-te, mai pune o dată partea asta...

Am ascultat-o iarăşi, replică cu replică, cuvânt cu cuvânt... Nemaipomenit! Nu-mi venea să cred în nevinovăţia mea, parcă mai lesne mă suportam în culpabilitate, ca şi când aş fi ţinut la paternitatea crimei. Cu toate astea nu era o amăgire, ci *adevărul*, care nu mai putea fi negat, pentru că nimeni n-ar fi reuşit să mişte sau să schimbe un cuvânt din cele tipărite pe suprema dovadă: placa de patefon.

Şi eu care m-am perpelit atâtea nopţi, fugind de mine, buimac de frământ, care am îndurat chinurile lui Tantal, eu care...

— Ei, acum te-ai convins, doctore? Dar, ce faci, plângi?

Plângeam. Nu ştiu ce-mi venise să mă înduioşez în halul ăsta. O slăbiciune, în orice caz trecătoare, dar, uite, nu-mi trecea deloc.

— Haide, nu fi copil... Îmi dau seama prin ce ai trecut, dar acum eşti din nou al dumitale, înălţat pe un pisc la care nici nu te-ai gândit...

M-am ridicat într-un târziu şi l-am strâns în braţe.

— Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc!

Kaminski, auzind aceste vorbe, se scutură brusc de mine.

— Nu, nu! N-am făcut nimic! Absolut nimic! N-ai pentru ce să-mi mulţumeşti. Mulţumeşte zeilor, întâmplării aceleia care l-a scos pe acar la suprafaţă, mie – nu! N-am mişcat niciun deget pentru a te salva...

— Atunci, mulţumesc faptului că exişti. Dacă nu erai dumneata care să vezi direct în inima lucrurilor, rămâneam mai departe un ucigaş şi pentru mine şi pentru societate.

— Să-ţi spun drept, m-a ajutat foarte mult intuiţia că pe undeva în lanţul cauzelor şi efectelor se afla un gol, ceva care dărâma construcţia silogistică. De aceea am aprofundat cercetarea, întinzând la tot pasul capcane acarului. Ceea ce nu pricep, însă, e atitudinea dumitale, doctore... De ce n-ai crezut în mine din capul locului?

— Vrei să fiu sincer? Bănuiam că de conivenţă cu Dordea ai urmărit să mă scoţi basma curată...

— Chiar aşa fiind, ce-ţi păsa?

— A, nu! Nu puteam accepta. S-ar fi creat un echivoc penibil: nevinovat pentru societate, culpabil pentru conştiinţa mea. Şi ştii doar că un criminal distruge două vieţi: una a victimei, cealaltă a sa, proprie.

— Da, *criminalii* de talia dumitale, cu conştiinţa cât o catedrală. În ceea ce priveşte pe ceilalţi de teapa acarului, să nu mai vorbim...

Înainte de a pleca, mi-am adus aminte de octogenara mea dădacă. Parcă s-a revărsat asupră-mi un val de lumină, curat şi cald, care mă scălda şi-mi făcea bine.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Kaminski nedumerit văzându-mă că priveam undeva peste umerii şi capul său, într-un soare inexistent.

I-am vorbit de Fleurie, făcându-i o sumară prezentare, ca despre o fiinţă fabuloasă. Cred că n-a priceput mare lucru, dar n-are a face!

— Ei bine, dragă jude, femeia asta, care nu ştie nici A, nici B, a avut previziunea inocenţei mele. Ştii ce mi-a spus? Că nu eu am luat banii, ci un *duşman* mi i-a strecurat în buzunar ca să mă nenorocească...

— Formidabilă intuiţie...

— Credea mult în mine, în Dumnezeu şi în mine... Credinţa ei m-a ajutat enorm! Alexis Carell susţine că rugăciunea altuia te ajută, chiar dacă tu nu crezi...

Pe coridorul tribunalului tocmai trecea un gardian cu un deţinut.

— Uite acarul, care ţi-a întors viaţa pe dos... Îl duce la penitenciar.

L-am cântărit din ochi: un omuleţ cu tigva măruntă, cât tărtăcuţa, urechile mari, clăpăuge, mâinile lungi, din cale-afară de lungi. Singurul aspect de reţinut: avea o şiretenie în priviri care denunţa un sâmbure de inteligenţă. Această nevolnică făptură mi-a întors într-adevăr viaţa pe dos, fără s-o ştiu, aşa cum susţine judele? Nu cred. Poate a fost necesară într-un fel apariţia lui pentru a umple o spărtură din existenţa mea sau – *chi lo sa?*[17] – să adauge ceva.

Am coborât în libertate. Intrând dincolo de umeri în râul uman care curgea pe trotuar, m-am uitat o clipă îndărăt, la palatul tribunalului. Ce mic şi pricăjit mi se păru de astă dată! Se chircise strângându-se în el, iar eu mă deşirasem fără măsură.

Am lăsat în pace casa dreptăţii, deoarece gândurile îmi puneau o nouă piedică. Din nou începu să mă roadă blestemata îndoială. Dacă, totuşi, Kaminski m-a amăgit cu miraculosul disc? De unde ştiu eu că acarul e acela care a vorbit şi nu un interpus? Aveam contraargumente destule să dărâm neroada mea susţinere, însă în dialogul cugetării interioare când tai capul unui gând cu sabia altuia, ies la loc alte zece capete. Balaurii acestor gânduri nu se stârpesc lesne, îi cunosc atât de bine...

Făcând calea întoarsă, am apucat-o spre locuinţa colonelului Dordea.

— E acasă domnul colonel?

— Chiar acum cinci minute a venit, mi-a răspuns un vlăjgan de vistavoi.

Dordea, bunătatea în carne şi oase, mă primi cu braţele deschise:

— Ce-i, tăticule, ce s-a mai întâmplat? Vuieşte tot oraşul din pricina dumitale... Aşa ceva n-a mai fost de la Adam şi Eva şi dacă-mi dai voie...

M-aşteptam la asemenea fraze care aveau ceva sforăitor în ele. La ce bun să le continue? M-am apropiat de el şi luându-i mâinile într-ale mele i-am spus:

— Jură-mi pe viaţa şi pe cinstea dumitale de militar că nu-mi ascunzi adevărul.

Ofiţerul mă privi cu ochii holbaţi de mirare:

— Ce adevăr? Despre ce-i vorba?

— Să ştii că de destăinuirea dumitale atârnă liniştea... (ce zic eu liniştea?) atârnă viaţa mea... Juri?

— Bine, jur pe onoarea mea că-ţi spun adevărul.

— Uite ce este: n-ai uneltit salvarea mea în înţelegere cu Kaminski aruncând crima pe spinarea acarului?

— Ce? Ce? Eu de conivenţă cu polonezul?

Colonelul îşi făcu o cruce pe piept.

---

[17] Cine ştie?

— Doamne, ce-mi fu dat să aud! Pe conştiinţa mea îţi declar, tăticule, că nici prin minte nu mi-a trecut aşa ceva, nici în vis n-am visat.

— Aşadar nu-i adevărat?

— Sigur că nu, mai e vorbă? Zău că nu eşti întreg la minte. În loc să te bucuri că ai scăpat de năpastă, îţi cauţi singur noduri în papură? Păi, zău aşa...

— Mulţumesc, nene colonele. Mi-ai redat liniştea... La revedere!

— Unde pleci? Nu te las nici mort... Stai să mâncăm împreună... Sunt singur, singurel, nevasta e plecată la Iaşi, s-a-mbolnăvit maică-sa... Şi chiar ai putea să dormi la mine în prima noapte de libertate... Să nu zici nu, că mă supăr foc, doctoraşule... nu-ţi mai vorbesc o sută de ani...

...Am rămas. Timp de câteva ore a urmat, de o parte şi de alta, un potop de vorbe. Colonelul Dordea nu era un intelectual rafinat, lecturile sale se mărgineau la câţiva autori de a doua şi a treia mână, dar dobândise o experienţă bogată de viaţă. Din pălăvrăgeala lui am reţinut însă două replici. Prima:

— Doctore, să ştii că în viaţă numai cei care învinge au dreptate.

A doua:

— Tăticule, sunt sigur, îmi spune inima, că dumneata ţi-ai construit o statuie din suferinţele prin care ai trecut. Să n-apuc ziua de mâine dacă te mint...

L-am îmbrăţişat pentru vorbele astea.

EPILOG
„SFÂNTUL PĂRERE”

CAPITOLUL 1
TREI VINDECĂRI

I

Lovitura de teatru din sala tribunalului topi inerţia urbei, stârnind un vuiet incomparabil mai mare decât toamna trecută, când doctorul fusese arestat. În toate locuinţele, la club, prin localuri, bodegi, şi, în fine, pretutindeni, se comenta copios această afacere cu adevărat senzaţională. Era unicul subiect de discuţie.

— Ei, te-ai convins, dragul meu, că *flerul* meu e cu adevărat infailibil? Deşi cercetările porniseră pe o pistă greşită, am găsit, datorită lui, drumul cel just, perora Kaminski la un pahar de vin în tovărăşia lui Şerban Voinea.

— Eşti genial, pre legea mea! Spuneai, mi-aduc aminte, că ucigaşul nu poate să fie decât cineva din personalul staţiei unde s-a întâmplat catastrofa. Chiar aşa a fost!

Judecătorul, surâzând măgulit, adăugă:

— N-am să uit stupefacţia care m-a cuprins când a venit doctorul să se predea. Îmi venea să crăp de ciudă, să mă dau cu capul de toţi pereţii... Cum de m-am putut înşela într-aşa hal? Şi când colo... În orice caz, jocul aparenţelor e foarte primejdios: prinde consistenţă unde convingerea nu are rădăcini puternice.

Ziarele din Bucureşti trimiseră reporteri care, arşi de nostalgia senzaţionalului, dădură proporţii fabuloase acestui caz. Dezbaterile procesului, cu faimoasa pledoarie a lui Radulian, şi mai cu seamă descoperirea adevăratului criminal, erau povestite cu o beţie de cuvinte, în coloane fără sfârşit. Astfel, toată ţara fu pusă la curent cu ceea ce se petrecuse în liniştita urbe a Piteştiului şi, timp de o săptămână, lumea urmări reportajele gazetelor cu sufletul la gură.

Zarva stârnită de presă atrase atenţia forurilor magistraturii asupra isteţului Kaminski, care se alese cu mutarea la Bucureşti, pentru merite excepţionale. Tot aşa, Radulian, bucurându-se de dobânzile pledoariei sale, fu angajat la un proces penal din capitală, care făcuse un scandal imens.

Doctorul Ilarie Magheru nu era încă pe deplin dumirit de toate câte se petrecuseră cu el şi în jurul său. Avea impresia că de-o vreme încoace trăieşte pe scenă, cu mii de ochi aţintiţi asupră-i, care îi cântăresc orice mişcare şi vorbă. Ar fi trebuit, aşadar, să-şi controleze gestica şi dicţiunea ca un actor, pentru a nu lăsa publicului o impresie nefavorabilă, dar îi repugnau asemenea exhibiţii.

— Eu n-am vrut să ajung o vedetă a actualităţii, nu mă interesează notorietatea sub acest aspect mărunt, îi spunea veşnicei Marta, părtaşa gândurilor sale.

Ce să facă? Să lupte împotriva acelui curent de opinie publică? Ar fi însemnat o bătălie cu morile de vânt. Când trecea pe stradă, zeci şi sute de pietoni necunoscuţi scoteau pălăriile în faţa lui, femeile întorceau capul după el! De mirare! Se ridicase deasupra acestor oameni la un nivel atât de sus, încât le impunea respect? De mai multe ori, auzea din spate, desigur fără ostentaţie, câte o voce care îl identifica: *Sfântul Părere!* Gata eticheta, lumea îi scosese la repezeală o poreclă. Era o stigmatizare? Nu, nicidecum! Pentru că nu conţinea măcar o urmă de ironie. De bună seamă fusese o *părere* la mijloc, şi mai mult decât atât, *imaginaţie*, o imaginaţie fertilă în născociri, care a astupat golurile din aventură, jucându-i un renghi de pomină. Dar, *sfânt?* De ce, mă rog, *sfânt?* Pentru aşa-zisa *forţă morală* de care-i pomenise moşneagul Simedru? Nu! Aici se exagera... Oamenii săriseră dincolo de cal. N-avea nici pe departe atari însuşiri. Un sfânt e de-o puritate desăvârşită nu numai în fapte, dar şi în gândurile sale cele mai ascunse. Într-asta şade frumuseţea virtuţii. Ori doctorul n-avea această imaculare. Suferise ispita de a fura banii moşierului şi de aici s-a declanşat rostogolul său, cu urmări atât de grave.

Câţiva prieteni, în frunte cu Dordea, se gândiră să organizeze la club un banchet în cinstea doctorului. El refuză cu încăpăţânare. Pentru ce sărbătorire? Ce faptă săvârşise el? Erau caraghioşi oamenii ăştia, zău aşa! Nu-i trebuie nici banchet, nici sărbătorire, nimic! Să-l lase în pace, să-şi vadă de treburi! Ajunsese la o răscruce importantă, i se deschiseseră în faţă mai multe căi... Pe care să apuce? Vechiul drum bătătorit de gânduri, la capătul căruia se înălţa statuia de binefăcător al omenirii, era prea lung şi anevoios, iar el prea obosit, cu puterile sleite de eforturi zadarnice ca să-l mai poată străbate. Ar trebui să se nască a doua oară pentru a-şi realiza marele proiect care-i dinamizase viaţa până acum. Atunci s-ar fi cunoscut mai temeinic pe sine, şi-ar fi dat seama că o tranzacţie cu conştiinţa lui era imposibilă, el nu putea organic *să fure*, aşa cum îşi închipuise că o să facă. Dacă dispunea la timp de aceste date ar fi fost scutit de drama pe care o trăise.

Asta-i, n-avea încotro, va abandona proiectul! Viaţa e aspră, oamenii sunt siliţi să renunţe la visurile lor, să-şi croiască alte visuri pe măsura realităţii. Aşadar, renunţare pe tot frontul. Şi totuşi, ar putea să găsească la Magda Băleanu banii trebuincioşi.

Nu! Nu! În ruptul capului! Cu femeia aceea nu vrea să mai aibă a face. E mai *cinstit* să fure decât să-i obţină atât de ruşinos, vânzându-se. Şi-ar crea un complex de inferioritate aşa de puternic, încât eul moral s-ar duce pe

copcă. E de neînţeles cum se angajase în acea aventură urâtă din care ieşise totuşi întreg, nevătămat. Îşi acorda însă circumstanţe atenuante, se afla pe atunci în plină criză. Bine că nu săvârşise fapte mai degradante.

Tot cumpănind, Ilarie Magheru ajunse la concluzia că mai sănătos ar fi să nu ia nicio hotărâre. Până una alta, va merge pe drumul pe care se află! Partizanul unui unic ideal în viaţă, nu poate să facă altfel. Mai târziu, vom vedea! Acum aşteaptă decizia ministerului de repunere în drepturi la spitalul comunal. Doctorul Barbu Duţescu îi spusese că a telegrafiat la Bucureşti şi în câteva zile are să sosească ordinul.

Bine, nu era nicio grabă în privinţa asta. Se bucura de libertate ca un şcolar în vacanţă. Şi deodată îl cuprinse un dor nelămurit de Marlen, fiica Zăvideanului. Nu mai ştia nimic de ea, trecuseră aproape zece luni de la plecarea fetei la Viena. O fi făcut ceva pe-acolo?

Gândind aşa, Magheru se îndreptă pe bulevardul Şerban Vodă, unde locuiau Zăvidenii, drum pe care odinioară îl bătuse de atâtea ori. Măcar să treacă pe lângă casă, să adulmece aerul ei. Ziua era senină, luminată, pomii înverziseră, în văzduh plutea sărbătoarea primăverii. Când ajunse în dreptul grădinii, zări printre uluci o arătare albă pe alee.

„Asta-i Marlen!"

Era în cărucior cu spatele. O cunoscu şi aşa, de departe.

„Ea e. S-a întors şi eu habar n-aveam. Se plimbă prin grădină bucuroasă de primăvara cea nouă."

Fără a mai sta pe gânduri, pătrunse în casă. N-o găsi pe guvernantă, plecase în oraş. Una din slujnice, recunoscându-l, îl spuse că *domnişoara* a venit chiar azi-noapte cu trenul de la Viena.

— Cum se simte? E mai bine acum?

— Tot aşa... Niciun doctor nu-i găseşte leacul.

Ilarie Magheru repetă maşinal replica:

— Niciun doctor nu-i găseşte leacul? şi numaidecât completă peremptoriu, definitiv: Ei bine, am să-l găsesc eu!

Slujnica îl măsură cu o privire mirată:

— Dumneavoastră?

Magheru n-avu timp să observe surâsul neîncrederii. Toată fiinţa lui se cutremurase la ivirea acestui gând scos în vileag. Alergă în grădină ca un halucinat, vrând parcă să dea la o parte pomii ca să-şi facă loc de trecere, deşi pe alei avea atâta lărgime. Când ajunse la câţiva paşi în spatele infirmei, o strigă cu putere:

— Marlen!

Fata, surprinsă, întoarse capul făcând o mişcare involuntară de a se ridica. Doctorul nu-i lăsă timp, o luă de mână ca şi cum nu ştia că-i paralizată

şi ea se pomeni în picioare, fără să-şi dea seama, năucă, ameţită de neprevăzutul acestei întâlniri...

Doctorul o îmbrăţişă decent şi-i luă braţul să facă o plimbare împreună. Ea ar fi vrut să-i spună că nu se poate, picioarele ei sunt bolnave, dar văzu că făcuse deja câţiva paşi... că mergea... că putea să meargă... călca sănătos pe pământ... Se agăţă puternic de braţul lui şi păşi încă o bucată de alee, scoţând mici ţipete de mirare, după care izbucni vulcanic:

— Doctore, m-am făcut bine! Sunt în stare să umblu!

Copleşită de avalanşa bucuriei, fata îl potopi de sărutări pe obraji, pe ochi, pe gură, unde nimerea.

Dintru început, Magheru, buimac de fericirea izbândirii, păru străin de spontana izbucnire a fetei, dar repede îşi veni în fire şi gustă, emoţionat, dulceaţa sărutărilor.

Gândi în sinea lui:

„I-am luat un preţ prea mare. Atâtea sărutări, atâtea milioane! Plus satisfacţia mea personală – un miliard. Doamne, ce bogat am devenit într-o singură clipă!..."

Continuă plimbarea pe aleea principală. El o ţinea de braţ cu grijă.

— Ce s-a întâmplat? Cum m-am înzdrăvenit, aşa... ca din senin? Trebuie să-ţi mărturisesc, doctore că...

— Ştiu, ştiu totul...

— Ştiai că eram paralizată?

— Sigur că da. Să nu mai vorbim de asta. Acum mergi singură, hai, să te văd!

— Mi-e frică! Ţine-mă mai departe.

— Mergi neţinută, când îţi spun! Ai încredere în mine... S-a restabilit influxul nervos. Acum nu mai ai nimic!

Îl ascultă. Parcurse o bucată de alee nesprijinită, dar clătinându-se puţin.

— Perfect. Acum facem înconjurul parcului de două-trei ori.

— Ba nu, de o sută de ori... Am uitat să mai merg...

După primul tur, obosi. Se aşeză să se odihnească pe o bancă, în faţa căruciorului cu două roate.

— Să nu mai pleci de lângă mine, doctore drag... fără dumneata mi-e teamă de toate... Uite, chiar de căruţul acela groaznic.

— Îl punem la vechituri...

— Nu! Sfărâmă-l! Nu vreau să-l mai văd! Calcă-l în picioare!

— Chiar aşa am să fac.

Dar nu-l călcă în picioare, îl ciopârţi cu o scurtătură de lemn prefăcându-l într-un morman jalnic de bucăţi.

— Aşa, aşa! striga Marlena, bătând voioasă din palme.

Servitoarea, care întâmpinase pe Magheru, văzu pe fereastră cum umblă stăpână-sa prin parcul casei. Scoase un ţipăt, nu-i venea să creadă ochilor... Se mai uită o dată. De-adevărat, domnişoara mergea cu picioarele ei, nu era vedenie.. Alergă ca nebună prin odăi să dea de ştire stăpânilor.

— Coniţă, domnişoara umblă, veniţi fuga s-o vedeţi în grădină! A făcut-o bine domnul doftor...

— Care doctor?

— Domnu' doftor Magheru... care altu'?

— Cum se poate? Cine l-a chemat? Când a venit?

— Adineauri, coniţă, eu i-am deschis. Zicea că dacă străinii n-au găsit leac pentru domnişoara găseşte el şi uite că a găsit, n-a fost minciună!

De faţă era şi doctorul Preda, medicul casei, care tocmai făcuse doamnei Voinea o injecţie. Ea îl întrebă:

— Ce zici, doctore, de asta?

— Încă nu pricep nimic. Să vindeci instantaneu o paraplegie? De necrezut! În orice caz foarte ciudat...

Tocmai atunci intră pe uşă Şerban Voinea şi Henriette, guvernanta. Toţi coborâră în parc să vadă ce s-a întâmplat. Marlen, chiuind, scăldată în soare, alergă în braţele guvernantei:

— Riette, je suis guérie! Je suis guérie!

În clipa aceea, Magheru îşi aduse aminte, prin asociaţie, de povestirea maestrului Stroia despre bolnava cu plăgi ulceroase de la Lourdes care striga tot aşa: je suis guérie! Je suis guérie!

Henriette o îmbrăţişă, plângând de bucurie. O îmbrăţişară şi ceilalţi emoţionaţi, minunându-se de vindecarea fetei. Nu era puţin lucru să-şi recapete sănătatea după atâţia ani de suferinţă, în care timp familia cheltuise o avere cu tratamente la medici renumiţi din ţară şi mai ales de peste hotare.

Şerban Voinea se adresă lui Magheru, rămas oarecum stingher, în sărbătoarea familială pe care o declanşase:

— Domnule doctor, mă închin în faţa ştiinţei dumitale...

— Şi eu, colega, te felicit din toată inima, se alătură medicul Preda. Dar spune-mi rogu-te, cum ai procedat? Sunt foarte curios să aflu...

— N-a fost decât o simplă experienţă care a reuşit şi atâta tot...

Şerban Voinea obiectă:

— Această *simplă experienţă* puteau s-o facă şi somităţile medicale cărora m-am adresat. De ce n-au făcut-o? Să nu le fi trecut prin devlă?

— Tot ce se poate! Eu la ce m-am gândit? Aflasem că domnişoara Zăvideanu, din cauza puternicei emoţii, produsă de decesul mamei... a făcut paraplegia.

— În mod inexplicabil pentru mine, întrerupse Preda.

— Nu tocmai *inexplicabil*, pentru că este dotată cu o sensibilitate excesivă, aş zice bolnăvicioasă. O fată normală n-ar fi păţit nimic. Mă temeam să nu aibă vreo leziune cerebrală, dar n-a avut. În tot cazul, influxul nervos a încetat de a-şi mai exercita acţiunea asupra contracţiei musculare, ţesutul muscular rămânând însă indemn. Ori, când m-am apropiat adineauri pe furiş de ea şi am strigat-o, i-am provocat o emoţie tot atât de violentă ca şi prima, încât s-a restabilit circulaţia normală a influxului nervos în membrele paralizate. Asta-i tot!

— N-am înţeles prea mare lucru, zise Voinea, dar eşti formidabil, doctore!

— Da, da, confirmă Preda, are stofă tânărul nostru!

— Grija mea cea mare a fost producerea corectă a acestei emoţii. Dacă intensitatea ei era mai redusă nu obţineam nimic. Însă am calculat cu precizie, ţinând seama nu numai de anumiţi factori, dar şi de anume condiţii...

Aceste anume *condiţii* le trecu sub tăcere. Erau şi greu de explicat. Cum să le spună că Marlen, dintr-o pudoare legată de un sentiment proaspăt născut (şi intimitatea dintre ei era o dovadă), îşi ascundea boala faţă de el, repetând poate exemplul unui caporal din timpul războiului, care primind la spital vizita logodnicei sale îi tăinuise că o ghiulea i-a retezat amândouă picioarele... Ori faptul că Magheru strigase fata prin surprindere, nu însemna încă nimic, emoţia fusese produsă din descoperirea infirmităţii ei de către acela care *nu trebuia* s-o afle.

— Doctore, îţi mulţumesc încă o dată şi aştept să-mi trimiţi nota de plată.

Magheru surâse larg:

— Nota? O, domnule Voinea, mă consider plătit şi răsplătit cu satisfacţia mea personală...

— Dragă colega, astfel de gesturi, iartă-mă, dar mi se par cam... deplasate. Noi, medicii, gândeşte-te, avem şi stomac...

— Din fericire, eu n-am... i-o reteză scurt Magheru.

Moşierul nu mai insistă. După-amiază, soţia, curioasă, îl întrebă în treacăt:

— Cât te-a costat *minunea*, Şerbane?

— Draga mea, minunile astea nu costă niciun ban. Se vede că aşa-i regula...

— Cum? Nu i-ai plătit nimic doctorului?

— A refuzat net onorariul... Ce era să fac? Zicea că se mulţumeşte cu propria-i satisfacţie.

— Hm! Mi-e teamă să nu-i rămânem datori vânduţi...

Voinea nu înţelese unde bătea nevastă-sa, nici n-avu curiozitatea să afle.

II

Cum era de aşteptat, vindecarea fiicei lui Zăvideanu stârni altă vâlvă în oraş. Lumea nu vorbi câteva zile decât despre acest eveniment, denaturând, bineînţeles, împrejurările şi mărindu-i proporţiile. Dar în mahalalele Piteştiului şi în comunele învecinate, ceea ce se petrecuse fu pecetluit drept o minune, iar doctorul care o săvârşise, un adevărat sfânt, *Sfântul Părere*. Porecla aceasta, care de la un timp se destrăma pe-ncetul începu iarăşi să umble din gură-n gură.

Chiar şeful spitalului comunal, Barbu Duţescu, îi atrase atenţia lui Magheru:

— Nu ştiu dacă trebuie să te felicit, că ai ajuns *„sfânt"!* Drumul pe care mergi e foarte pretenţios: cere să faci mereu minuni de-astea. Întrebarea e: ai să reuşeşti?

— Să fim înţeleşi, Barbule, eu nu fac *minuni*, ci obţin uneori vindecări mai deosebite, ca să nu le spun senzaţionale.

— Mă rog, ce înţelegi prin *senzaţional?*

— Ceea ce înţelegea Léon Blum când a spus: dacă mă muşcă un câine e ceva obişnuit; dacă muşc eu câinele, atunci e ceva senzaţional. Cât priveşte sfinţenia... s-o lăsăm baltă.

Dar spre marea surprindere a acestuia, Magheru obţinu după câteva zile o nouă vindecare *senzaţională* a unui caz care, din păcate, îl avusese sub supraveghere în spital. Era vorba de fostul ofiţer Gherghel Ion din infanterie, rămas de pe urma războiului cu o psihoză: într-o luptă la Muncel, fusese îngropat de pământul răscolit de un obuz, şi fără să-şi piardă viaţa, îşi pierduse în schimb memoria. În anii de după război, fratele său, Ilie Gherghel, contabil-şef la biroul de cereale al lui Şerban Voinea, îl duse la o seamă de medici psihiatri care nu reuşiră să facă nimic. Auzind de vindecarea nepoatei patronului său, contabilul-şef se adresă doctorului Magheru. Acesta, după ce fu pus în cunoştinţă de antecedentele pacientului şi se încredinţă că n-are nicio leziune cerebrală, îl hipnotiză, sugerându-i scene familiale mai importante şi într-o jumătate de oră, bolnavul se trezi vindecat, cu memoria revenită.

Un nou val de uluire se abătu asupra oraşului: *Sfântul Părere* săvârşise încă o vindecare miraculoasă. La locuinţa fostului ofiţer, pe strada Viilor, era un pelerinaj necontenit, mai ales de femei care, arse de curiozitate, voiau să afle cum s-a întâmplat *minunea*.

Nu mai târziu decât a doua zi, doctorul Magheru fu chemat de acasă la Ghibănescu-Statuie. Soţia prefectului, mult mai tânără decât el, suferea de o nevroză căreia specialiştii de la Bucureşti nu-i veniseră de hac. Magheru, în trei şedinţe de hipnotism, o vindecă.

— Domnule doctor, îi spuse prefectul pe când pleca, nu pot afirma că eşti făcător de minuni sau *sfânt*, cum zice lumea, dar un adevărat maestru eşti cu siguranţă.

— Vă rog, domnule prefect, nu trebuie să exageraţi...

— Deloc! Deloc! În orice caz ai ceva deosebit în dumneata, o putere de care nu-mi dau seama, să zicem magnetică. Eu simt acest lucru, sunt convins de el, te rog să mă crezi...

— Asta, da! Cred că am. Aţi intuit just.

— Ei, vezi? făcu entuziasmat prefectul. Acum te rog să-mi spui ce-ţi datorez?

— Nimic, domnule prefect. Medicina mea e fără bani. Dacă vreţi să mă jigniţi, oferindu-mi un onorariu, nu mai calc altă dată în casa dumneavoastră.

Pe aceste cuvinte, Magheru plecă, iar Ghibănescu rămase locului să se mire: aşa ceva nu i se mai întâmplase.

Chiar în seara aceea, peste bucuria doctorului veni un necaz. Avea mare nevoie de o sumă de bani şi pentru că proprietăreasă venise la el, îi ceru ei un împrumut.

— Eşti sărac lefter? se miră doamna Albu. Tocmai venisem după chirie şi când colo văd că trebuie să-ţi dau eu bani. Nu înţeleg cum topeşti gologanii, trebuie să fi încasat sume respectabile cu vindecările acelea...

Magheru îi explică anevoie cum stăteau lucrurile.

— Doctore, eşti ori nu eşti în toate minţile? Hai, înţeleg cu ofiţerul cela, că-i sărac, dar să faci pomană cu Şerban Voinea sau cu Ghibănescu, care înoată în aur până-n gât, asta e nebunie curată. Nu te împrumut cu niciun ban, aşa să ştii... Fă bine şi lasă-mă-n pace!

Plecă supărată foc, dar după o oră, îi trimise banii.

CAPITOLUL 2
MEMORIAL VII
(din însemnările doctorului Ilarie Magheru)

Remarca prefectului Ghibănescu-Statuie, că aş poseda o putere supranaturală, m-a obsedat mult. Cum observase el, de obicei distrat, şi de ce mi-o spusese tocmai el, taciturn notoriu? Simţurile-i, desigur, o percepuseră, era prea evidentă această însuşire ca să fie trecută cu vederea. Pentru mine, însă, devenise o certitudine. În ultima săptămână, ori de câte ori mă uitam în oglindă, mă uimea incandescenţa ochilor. Arătau ca două minuscule faruri în care se mistuia o flacără ciudată, cu intensităţi deosebite, câteodată crescând într-o măsură atât de mare, încât mă temeam să nu-mi ia foc fiinţa. Asemenea ochi o fi avut şi celebrul Charchot, care a fost cel mai mare medic al vremii sale? Maestrul Stroia îmi spunea că uimitoarele priviri ale acelui om le puteai deosebi din câteva mii laolaltă.

De când am căpătat puterea asta? În orice caz, de foarte curând, fără a-mi da seama *cum* şi ce fel s-a întâmplat lucrul. Când am vindecat-o pe Marlen, o aveam – sigur o aveam – altfel, încercarea ar fi dat greş.

Ciudată a fost povestea asta! Am simţit instantaneu dorinţa de a o revedea! N-o văzusem de câteva luni de zile, habar n-aveam dacă se întorsese din străinătate. Ajungând, deci, în faţa locuinţei sale, eram pregătit să mă mulţumesc eventual numai cu această operaţiune de recunoaştere în ipoteza că ea nu-i în ţară. Nici prin gând nu-mi trecea cele ce aveau să se întâmple. Când slujnica mi-a spus că fata s-a întors de la Viena, şi că doctorii de acolo încă nu-i găsiseră leacul, ce mi-a venit să-i strig că *eu îi voi găsi leacul?* Această replică a debitat-o *altcineva*. Nu-mi aparţinea personal, în schimb *mă angajase*. Şi tot ceea ce a urmat era al *altcuiva*, un ins cuibărit în fiinţa mea, care conducea cu o precizie savantă lucrarea pe care trebuia s-o execute pentru mine şi în numele meu.

Oricât aş vrea, nu pot să-mi recunosc paternitatea acestei vindecări. A acţionat o voinţă superioară voinţei mele, iar eu am fost numai o unealtă docilă de care s-a slujit? Indiferent cum şi în ce fel s-a întâmplat faptul, e cert că obţinusem o biruinţă spectaculoasă, pe care ştiinţificeşte mi-o explicam, în timp ce renumiţi specialişti din străinătate au dat greş pe tot frontul.

Urmează, după cum se ştie, încă două victorii medicale, e drept, de mai mică însemnătate, însă pe aceeaşi linie.

Vindecam acum pe bolnavi fără medicamente, folosind acea forţă interioară de care vorbise cândva Epictet. Iată-mă, aşadar, medicul care visam să devin din clipa când am avut hotărâtorul dialog cu modelul meu, doctorul Stroia. Marele proiect pe care l-am hrănit în anii adolescenţei

începea să se înfăptuiască fără psihanaliză, fără Coué, fără metodele lui Dubois, Bernheim şi alţii, fără yoga şi practicile acestei doctrine, fără studii de specializare în Franţa, Germania, Italia şi Austria. Ci numai prin mine însumi, cu propriile mele mijloace, cu vrerea mea!

Ciudat! Viaţa e atât de plină de ciudăţenii, încât a le dezlega înseamnă, mai degrabă, a le înmulţi decât micşora. Într-adevăr, foarte ciudat! Ce anume s-a petrecut? Ce proces psihic m-a scos la liman atunci când mă aşteptam mai puţin? Nu cumva gândurile mele din serviciul idealului pe care mi-l croisem (deşi temporar alungate din planul conştiinţei datorită celor petrecute la Pietroasa) activaseră totuşi subteran, pe îndelete şi răzbătuseră de curând la suprafaţă, coapte, pârguite, ca un fruct al unor îndelungi şi decisive preocupări? Nu ele mi-au ales drumul pe care trebuia să merg şi îmi dictau de acolo, din postul lor de comandă, faptele pe care trebuia să le săvârşesc?

Pe vremea studenţiei, mă duceam la spitalul Colţei, de obicei pe un anumit traseu. Odată însă, preocupat de o problemă, n-am prins de veste că apucasem pe alte străzi, decât atunci când m-am pomenit chiar în faţa clinicii. Paşii m-aduseseră tot acolo, dar pe un drum mult mai scurt decât celălalt.

Altă dată, ducându-mă la redacţia revistei *Viaţa medicală* ca să predau un material pentru un concurs de specialitate dotat cu premii, am constatat cu surprindere că... uitasem manuscrisul acasă. Dar în noaptea aceea, mi-a venit în minte o idee strălucită şi refăcând în întregime textul, am obţinut premiul întâi.

În timpul războiului, vrând să plec într-o comună învecinată, maşina s-a defectat. M-am întors la spitalul diviziei tocmai când îl aduseseră pe fostul maior Dordea, pe care l-am operat îndată. În lipsa mea cine i-ar fi făcut trepanaţia?

Dar lucruri de-astea mi-s-au întâmplat zeci şi sute, fără exagerare. Şi atunci se naşte întrebarea stranie: nu cumva subconştientul sugerează şi impune uneori acte mai împlinite sub raportul conţinutului decât acelea trecute prin sita conştiinţei? E destul de temerar să susţină cineva o astfel de teză, dar în cazul meu e o dovadă concludentă, de neclintit. Mi-am realizat în fine, visul meu drag, hrănit cu ogoare de iluzii, dar şi sfârtecat de talazurile deznădejdii. Cu toate astea, drumul spre înfăptuire fusese *altul* decât acela pe care mi l-am închipuit. Oare cel dintâi avea atâtea lipsuri ori carenţe, încât, urmat pas cu pas, n-ar fi dus la atingerea ţelului urmărit? Dacă, de pildă, aş fi plecat în ţările medicinii avansate, apoi în Indii, ca să întreprind cercetările ce-mi propuneam, având bineînţeles la îndemână mijloacele materiale, eram oare în măsură să obţin vindecările de astăzi?

Greu de crezut!

Încercările care mi-au răscolit existenţa (catastrofa de la Pietroasa, presupusa crimă, procesul), deşi în aparenţă potrivnice planului meu, au îngăduit totuşi gândurilor reprimate să prelucreze în tihnă materialul de viaţă existent şi să găsească în rezervele interioare soluţia cea mai bună. Poate chiar ele mi-au sugerat comiterea presupusei crime, ca să-mi provoace mustrările de care aveau nevoie pentru purificarea sufletului. Căci nimic nu spală, şi nu oţeleşte mai vârtos decât căinţa. Suferinţele pe care le-am îndurat nu-mi devastaseră universul interior, ci dimpotrivă, îl înfloriseră, copleşindu-l cu acea tărie morală de care îmi pomenise Tache Simedru. Nu de studii suplimentare aveam nevoie, ci de prefacerea din rădăcini a fiinţei mele sufleteşti. Asta era partea de căpetenie pe care raţiunea omisese s-o prevadă, dar de care subconştientul ţinuse neapărat seama.

Acum, primenit, după baia de suferinţă şi întărit de conştiinţa harului, simt în mine puterea herculeană de a face bine Omului, eliberându-l de *durerea* care-i transformă viaţa într-o pedeapsă fără vină. Dar cu o condiţie: să aibă încredere nestrămutată în puterea mea, căci nu medicul îl tămăduieşte, ci propria-i credinţă. Pentru că eu nu fac nimic altceva decât declanşez tainicul resort al vindecării.

În timp ce aşterneam pe hârtie aceste gânduri, Marlen Coravu stătea aplecată pe umărul meu şi îmi urmărea scrisul. Mi-am adus aminte de *călugărul negru* cu care Kovrin, eroul unei nuvele a lui Cehov, stătea mereu la taifas vorbind despre fericire. Soţia lui Kovrin, trezindu-se, cătă cu spaimă la bărbatul ei care tot gesticula şi râdea de unul singur. – Cu cine vorbeşti? Spune-mi cu cine? Căci aici nu se află nimeni. Tu eşti bolnav, dragul meu, ţi-e mintea secătuită, trebuie să te cauţi. Femeia plânse şi când se lumină de ziuă, alergă după medic. În sfârşit, profesorul Kovrin se făcu bine, nu mai conversa cu vedenia lui, nu mai era vesel, fericit, devenise un om serios, rezonabil, la fel cu ceilalţi oameni şi se plictisea de moarte. El însuşi spunea: – E drept, aveam vedenii, dar pe cine supărau ele? Cui făceau rău? Ce fericiţi au fost Buda, Mahomed sau Christos că rudele nu s-au grăbit să îi vindece de extazele lor! Dacă îi îndopau cu bromură, ori îi sileau să facă o cură de lapte, cine şi-ar mai aduce aminte de ei?

Eu n-am rude, nu-mi pasă de părerile mediocrităţii şi îmi place să stau de vorbă cu tine, Marlen, chiar dacă acest lucru seamănă un pic cu nebunia.

— Stai, Marlen, ia loc, draga mea, lângă mine...

Ea făcu întocmai. Se aşează uşor, fluidă, pe fotoliul din faţa mea şi aşteptă cuminte să-i spun ce aveam de spus.

— Tu ştii, tu simţi că îndelung aşteptatul nostru ceas a bătut? Iată-mă ajuns medic aşa cum ai dorit, chiar mai mult decât ai dorit. Deşi la primii paşi, sunt în stare să vindec, am vindecat chiar câteva cazuri după metoda psihoterapiei mele. Te bucuri, Marlen, de asta?

Faţa ei se scălda în fericire.

— Sigur că te bucuri la fel ca mine. Dar în bucuria asta mă roade un mare necaz: numai ţie, cea dintâi făptură de pe lume pe care aş fi vrut s-o ajut, nu-ţi pot face nimic.

Cuprins de o revoltă crâncenă, am strigat:

— De ce nu te-ai îmbolnăvit acum? Spune, de ce?

— Dacă mă îmbolnăveam *acum*, tu nu ajungeai medic, Iluş, ci *altceva*. Dorinţa mea te-a mânat pe acest drum, trebuie să recunoşti.

— Aşa e! Şi tot datorită ţie l-am cunoscut pe doctorul Stroia...

Cerule! Această frântură de dialog, ca un fulger de lumină, mi-a relevat adevărul. În sfârşit înţeleg, am înţeles că dragostei noastre, dragostei mele pentru Marta, îi datorez tot ce am făcut şi mai ales ce voi face de aci înainte. Şi acest proiect uriaş care ia fiinţă şi îi cresc aripi gigante, va trăi şi va învinge, pentru că are la temelie *dragostea*. Dragostea noastră neîmplinită va împlini idealul rămas de pe urma ei, şi pentru care a fost necesară o jertfă atât de mare: viaţa Marlenei.

CAPITOLUL 3
ŞCOALA DE LA MAGHERANI

I

Doctorul Magheru se ducea aproape zilnic la fiica lui Zăvideanu. Petreceau amândoi o oră, două, în preajma unui trio inseparabil – Beethoven, Chopin, Mozart – care le deschidea ferestre spre delectări înalte. Prezenţa doctorului devenise fetei atât de necesară, ca aerul pe care îl respira, încât dacă lipsea o zi, sau chiar dacă întârzia puţin, fiinţa ei era apucată de panică. Ilarie îşi dădea seama că îl iubeşte (şi lui i-era dragă, nici vorbă), dar acum îl absorbeau alte preocupări, înfăptuiri de seamă băteau la uşă, de unde răgaz pentru jocul acesta amoros, care, nu se ştie ce drum poate apuca? Şi apoi, mai găsea loc în inima lui o altă dragoste peste aceea a Martei Coravu al cărei altar rămânea mereu neatins? De aceea, trecând la prudenţă, rări vizitele muzicale, folosind diferite pretexte pentru a nu se angaja prea mult.

Naivă încercare! Într-o după amiază, se pomeni cu domnişoara Zăvideanu, descompusă la faţă, agitată la culme, plângând cu sughiţuri. Doctorul, alarmat, o aşeză pe un scaun, încercă s-o liniştească. Dar poate cineva să moaie furtuna cu fraze amabile?

— Te iubesc, înţelegi, şi nu pot trăi fără tine. Dacă nu-mi dădeai înapoi picioarele, nu veneam aici, dar mi le-ai dat şi acum alerg după un singur om care eşti tu... Ştiu că nu mă iubeşti, de aceea nu-ţi cer să mă iei de nevastă, lasă-mă numai în preajma ta, altfel mi-e frică să trăiesc... o frică imensă...

Magheru se uită la ea mirat. Nu-i venea a crede ochilor. O zăvideancă să-i cerşească dragostea, umilindu-se astfel în faţa lui? Unde-i doamna Albu să vadă scena, ea care spunea în glumă: „Dacă pui mâna pe fata asta, ai dat cea mai mare lovitură”. Deocamdată nu poate fi vorba de aşa ceva. Relaţia dintre ei trebuia să rămână circumscrisă între medic şi pacientă, adică *rude*, aşa cum s-a întâmplat cu doctorul Stroia şi Nadia Garoiu... Mai târziu, vom vedea. De ce să tragem poliţe asupra viitorului?

— Draga mea Marlen, cum aş putea eu să te împiedic de a trăi lângă mine?

— Dacă vrei cu adevărat, jură-mi... Altfel nu te cred... jură-mi pe ce ai mai scump pe lume...

— Ştii prea bine ce am mai scump.

Doctorul îi jură pe cealaltă Marlen.

— O, ce bine-mi pare... Chiar la ea mă gândeam...

Era veselă, alta, îi venise inima la loc. Două *Marlene* se luptă pentru un bărbat, oricum nu era greu de ghicit care din ele va învinge până la urmă...

— Şi acum, în mod practic, cum facem să fim *împreună?* Ai vreo propunere?

— Nu. Nu m-am gândit încă...

— Eu, în schimb, m-am gândit.

...Se gândise să plece cu el în alt oraş sau undeva la ţară. Şi cu spitalul ce face? Demisionează? Sigur că da, ce-i trebuie? Are să clădească un spital pentru amândoi, fiindcă şi ea vrea să urmeze medicina, să se facă doctoriţă. Dumnezeule, se repetă povestea Nadiei Garoiu! Asta-i prea mult! Spital cu cinci sute de paturi? Cu o mie? Ei-ei!...

— Opreşte-te, Marlen, ai luat-o razna... Nu ştii ce spui...

— Ba ştiu foarte bine.

— Cine te lasă să-l faci? Eşti de capul tău? Asta costă pe puţin trei-patru milioane. Ce-o să spună ai tăi?

— Binevoiţi a afla, stimate domnule doctor, că peste trei zile, adică la 22 aprilie, subsemnata devine majoră după lege...

— Şi tutela unchiului?

— Ş-a isprăvit cu ea. Aşa că fac ce-mi doreşte inimioara. Pot să clădesc şi zece spitale dacă aveţi poftă, nu unul singur...

— *Majora* mea dragă, exclamă Ilarie întinzând braţele.

Ea se lipi de pieptul lui şi o sărutare pecetlui legământul cu o putere mai mare decât un zapis.

O jumătate de oră se sfătuiră unde să ridice spitalul lor. (La Zăvideni? La Merişani?) Nu, mai bine în altă parte, undeva într-un loc pitoresc, pe platforma deluroasă a Oltului, sau pe o terasă mai cuprinsă. Acolo avem un climat dulce, înălţimea nu depăşeşte 400 metri, s-ar putea face chiar expuneri la soare. În plus, dispunem de izvoare minerale, aşa încât, tratamentul climatic se conjugă de minune cu cel balnear.

— Într-una din săptămânile viitoare ne repezim să alegem locul, ce zici?

— Săptămânile viitoare? Nu! Poimâine, sâmbătă. N-avem timp de pierdut...

Doctorul o măsură din priviri:

— Bună fată! A început *să vrea* cu tot dinadinsul.

Sună telefonul. Doctorul Duţescu îl vesti că primise ordinul ministerului sănătăţii privitor la reintegrarea în funcţie.

— Prea târziu, Barbule, îi răspunse Magheru şi depuse receptorul fără altă explicaţie...

II

Chiar în seara aceleiaşi zile, doctorul fu chemat acasă la Tache Simedru. Bătrânul, în halat şi papuci, îl aştepta, lângă pat, tolănit pe un fotoliu imens.

— Doctore, m-a anunţat Doamna Veşnicia să poftesc în audienţa pe care i-o solicit mereu de zece ani. Ştiam c-o să mă primească. De altfel, din ceea ce ne aşteaptă e singurul lucru pe care îl ştim.

Magheru surâse imperceptibil:

— Dac-aşa-i vorba, de ce ai trimis după mine?

— De fapt, am nevoie de un duhovnic, însă te-am preferat pe dumneata, pentru că mă bate şi alt gând în afară de spovedanie. Nu, nu te mira... Faci mai multe parale decât un preot, iar eu nu mă duc la *Doamna* de dincolo dacă nu-mi descarc cugetul, în ruptul capului! Dacă n-am făcut-o când trebuia, măcar acum în ceasul al doisprezecelea...

— Ştiu, ai comis o crimă...

Moşneagul tresări:

— De unde ai aflat?

— *„Ştiu"* fără să-mi fi spus cineva. Şi sunt sigur de asta.

— Da, aşa e. Acum şase decenii (avea, deci moşneagul, vreo treizeci de ani) am ucis cu premeditare un om (exact ceea ce am bănuit) şi i-am luat soţia (va să zică, o crimă pasională). Trebuie să ştii că nelegiuirea mea nu intra în prevederile codului penal (Oho, sunt atâtea fapte care scapă de pedeapsă). Dacă îmi venea poftă s-o strig mulţimii în piaţă, nu păţeam nimic (Ce-o fi făcut, Dumnezeule mare?) Cu toate astea, n-am putut şi pace. De câte ori mă hotărâm s-o dau în vileag, tot de atâtea ori trebuia să renunţ: mi se încleşta gura, deveneam mut fără să vreau. (Un om dizarmonic, fără echilibru interior...) În fine, n-am reuşit niciodată să mă pun de acord cu blestemata mea conştiinţă. Acum bănuieşti – cred – de ce ţi-a sărutat mâna un ins atât de ticălos ca mine. (Ciudat exemplar uman!) De curând, împins de teribilul dumitale exemplu, m-am spovedit hârtiei, scriind totul exact cum s-a întâmplat. Cele două cărţi publicate mai demult sunt nişte tâmpenii, n-au nimic din viaţă, îţi plac când le citeşti aşa cum ai bea o limonadă... Astălaltă, dimpotrivă, e ruptă din mine, hârşt! am tăiat o halcă de carne. Uite manuscrisul... Te rog încredinţează-l unei edituri după ce închid ochii. Dincoace, e testamentul: îţi las toată averea...

— Mie? De ce? Ce raţiune are? se miră doctorul (Ce l-a apucat? Zău, moşneagului ăstuia îi lipseşte o doagă).

— N-am pe altcineva. Asta e raţiunea! Dispreţuiesc pe toată lumea, în frunte cu mine. Numai dumneata singur faci excepţie şi mă închin în faţa dumitale! (Ah, e nebun de-a binelea, dar atât de simpatic!)

— Nu ai rude, fraţi, surori? (Nu se poate să nu aibă.)

— Pe nimeni! strigă furios bătrânul. Toţi au murit. Numai eu m-am uitat trăind atât de mult şi de inutil. Nu te speria, nu-ţi las marea cu sarea: cinci milioane, atâta! Sper că n-ai să le risipeşti în chefuri. Eşti medic, aud că faci

lucruri mari. Bravo! Ai năucit pe piteștenii ăștia, negustori și țuicari. Construiește un sanatoriu, fă ceva măreț, vrednic de dumneata, (Extraordinar! Adineaori un spital, acum un sanatoriu! Mai poți să crezi în realitate?)

— Accept cu condiția ca sanatoriul să-ți poarte numele.

— Nu numele meu! Niciodată! La gunoi cu el!

— Dar al cui?

— Numele aceluia pe care l-am ucis. Înțelegi? A lui a fost averea, a lui femeia. (Uluitor om, pre legea mea!) Să-i trăiască măcar numele, atâta... E o idee, hai?

Magheru înclină din cap, aprobator. Firește că era, și încă o idee reparatoare, o *restitutio*, dincolo de viață...

— Cum îl chema?

— Dinu Balaban... E scris în testament, nicio grijă... Așadar, ne-am înțeles? Acum, ești liber... Uf, bine c-am pus la punct și treaba asta... Ia manus... Adică mai răm... mi-e rău... ră-...

Doctorul tresări, observând semnele șocului: paloare, puls filiform, brandicard, transpirație profuză, biprotensiune...

— Gata, se stinge bătrânul!

Ca să-i ușureze ultimele clipe îl hipnotiză, sugerându-i că se afla în fața unei mulțimi căreia abia acum se spovedea, descărcându-și sufletul...

— Da, oameni buni, îi furasem femeia, trăiam cu ea. Dar nu-mi ajungea atât. Aflasem că bărbatul suferea de inimă, toți din familia lui muriseră de cord. Ce-am făcut atunci? L-am anunțat eu însumi că soția îl înșală și că amantul se află chiar în casa lui. A venit și ne-a prins... După plecarea mea i s-a făcut rău și a murit, exact așa cum am prevăzut! N-avea rude. Soției i-a rămas toată averea, după care ne-am căsătorit. Ea nu știa nimic. Asta e crima mea!

Pe fața moșneagului răsărise o lumină de fericire. Cu această lumină, coborî în veșnicie.

III

Timpul înfăptuirilor sosi pe neașteptate, cu zor mare. Doctorul se deplasă pe Valea Oltului, însoțit de un arhitect și împreună aleseră o seamă de locuri cu o splendidă perspectivă, care fură achiziționate repede. După câteva luni, grupul de constructori dădu gata masiva clădire a spitalului *Marilena și Doctor Ilarie Magheru* care înfrunta masivul Căruntu din apropiere, o altă construcție tot așa de măreață destinată unui hotel, precum și o vilă în stil românesc unde trebuia să locuiască medicul-șef.

Contabilul Gherghel, din recunoştinţă pentru Magheru, părăsi întreprinderea lui Şerban Voinea ca să ia în mână frânele administraţiei. Deşi priceput în afaceri, avu mult de furcă până să lichideze bunurile imobile rămase de pe urma defunctului Tache Simedru şi mai ales să pună în posesia averii părinteşti pe moştenitoarea lui Zăvideanu. Dacă nu era el la mijloc, fata, nepricepută în asemenea treburi nu s-ar fi ales nici cu jumătate din ceea ce i se cuvenea. De asemenea, fratele lui, fostul ofiţer, un bărbat cinstit şi energic, fu pus să se ocupe de administrarea hotelului şi spitalului.

Cu timpul, înmulţindu-se bolnavii, se clădi un alt spital purtând denumirea *Marta Coravu* şi un sanatoriu botezat: *Dinu Balaban*. Numele acestea stârneau mirarea, nimeni nu ştia ce legătură aveau ele cu opera lui Magheru. În mijlocul parcului, pe o stâncă înaltă, fu aşezat bustul maestrului Stroia, executat în dimensiuni uriaşe, care domina împrejurimile până la mari depărtări.

După aceea, prinseră a răsări ici, colo, o spuză de vile, restaurante, un cinematograf, aşa încât, aşezarea având destulă cuprindere, lumea se obişnui a-i spune *Magherani*, după numele ctitorului.

Doctorul Magheru aduse pe tatăl său şi pe bătrâna Fleurie să locuiască împreună şi se căsători cu Marilena Zăvideanu, aproape în taină, pentru că toţi îl credeau însurat cu fiica fostului moşier, acum studentă la Facultatea de medicină. De îndată ce puse la punct treburile personale, avu grijă să se înconjoare de colaboratori destoinici. Făcu apel la câţiva colegi de promoţie care străluciseră în timpul studenţiei şi mai aduse un mănunchi de tineri entuziaşti, medici proaspeţi sau studenţi, pregătindu-i să ducă mai departe, în viitorime, făclia *Şcolii de la Magherani,* cum fusese botezată de către specialişti activitatea medicală care se desfăşura în aşezămintele de pe valea Oltului, singurele din ţară cu o amprentă ştiinţifică clar definită.

Pentru început, lucrurile mergeau bine, totul fusese pus pe roate. Cele două spitale erau destinate populaţiei sărace (pacienţii internaţi nu plăteau nimic), iar sanatoriul celor cu dare de mână. Priceputul administrator Gherghel chibzuise în aşa fel, ca venitul sanatoriului să acopere cu prisosinţă pierderile suratelor sale.

Bolnavii roiau de pretutindeni, atraşi de mirajul însănătoşirii, căci faima acelui *doftor* căruia popular i se spunea *Sfântul Părere*, făcuse ocolul ţării. În fiece zi care ori căruţe transportând schilozi, orbi, paralitici sau arătări omeneşti roase de cancer, oftică şi de alte boli grele, opreau sus la Magherani, unde sălăşluia toată nădejdea lor. Unii dintre ei aflau lecuire grabnică, alţii trebuiau să-şi ducă mai departe calvarul. Dar şi acestora din urmă li se aprindea luminiţa speranţei, se simţeau mai bine de când văzuseră pe doctor, parcă li se unsese pe dinăuntru rănile cu miere. Şi se

îmbulzeau să aducă daruri binefăcătorului lor, o oaie, o pereche de curcani, fiecare după putere. Administratorul certa pe ţărani (lăsaţi, măi oameni buni, n-are nevoie domnul doctor de plata voastră, plătesc numai ăia bogaţii). Ţăranii se făceau foc (adică noi n-avem omenie, dacă ne-a făcut bine să plecăm fără a-l răsplăti?)

N-aveau cum, darurile recunoştinţei se cereau primite şi chiar în mână de *dumnealui*, doftorul cel mare, aşa ţineau morţiş oamenii.

Uneori, veneau la Magherani chiar străini, mai ales de când Ilarie vindecase de amnezie pe baronul de Gauloise, un caz identic cu acela al fostului ofiţer Gherghel. În marea lor majoritate, pacienţii erau din aristocraţie şi mai cu seamă femei nevrotice.

Între timp, Ilarie Magheru dădu la iveală câteva lucrări, printre care una de psihoterapie, care făcu multă vâlvă: unii o criticară vehement, alţii, în schimb, îi aduseră elogii. Printre aceştia se aflau şi profesorul Lambreuil, o somitate în materie. Toate astea avură drept urmare alegerea lui ca membru al Academiei Române. De asemenea, consiliul profesorilor de la Facultatea de medicină din Bucureşti propuse să-i creeze o catedră de *Psihoterapie*. Ilarie fu nevoit să refuze, timpul lui era din ce în ce mai împuţinat, iar prezenţa la Magherani necesară zi de zi...

IV

Într-o dimineaţă de duminică, doctorul Ilarie Magheru şedea pe o bancă în parc. Se sculase cu noaptea-n cap, îi plăcea să simtă răcoarea zorilor, să fie singur cu liniştea, la sânul mamei-natură. Privirile lui zburând în înalt, până la frontispiciul spitalului, poposiră pe un nume drag: Marta Coravu.

— Marlen! Marlen! Cum te-am uitat, fetiţa mea! Înainte vreme ne aşterneam deseori la taifas, acum nici atât... Haide, vino-ncoace, avem să ne spunem multe...

O umbră coborî din văzduh, căpătă contur subţire de fată şi veni să se aşeze, imaterială şi tăcută, lângă iubitul ei. El începu a-i vorbi cu glasul neauzit al gândului:

— Vezi tu, Marlen, ce-am făcut? Înainte stăpânea pustiul pe meleagurile astea, acum a crescut ca din pământ un orăşel a cărui inimă bate odată cu a mea. Şi nu-i decât începutul, timid ca orice început. Sunt însă atâtea de împlinit... Numai de-aş izbuti.

— O să izbuteşti, Iluş, pentru că ai învăţat mai mult decât oricine *să vrei*.

— Da, acum ştiu să vreau atât de cumplit, încât voinţa mea uneori mă înspăimântă. Dacă întâmplările din ultimii ani ai existenţei mele ar fi aşternute într-o carte, lectorul ar spune: da, e plăcut să citeşti, numai că asemenea lucruri nu se întâmplă în viaţă, autorul le-a *aranjat* cu mâna. Că

eroul său a pus în picioare pe fata moşierului, să zicem asta-i verosimil, verosimilă şi vindecarea lui Gherghel acela, dar că moşneagul Simedru a murit la comandă, ca să-i lase averea, că Marilena Zăvideanu i-a căzut în genunchi, rugându-l să nu refuze averea pe care i-o punea la dispoziţie, astea miros a ticluire de la o poştă. Nu, nu, e o minciună, n-au fost ticluite, faptele s-au întâmplat în realitate, *există*, precum vezi, cum vede oricine. Căci viaţa e mai bogată decât orice imaginaţie. Toate astea eu le-am creat, datorită acestei forţe universale care se cheamă *dragostea*. Unde vreau să ajung? Ei bine, Marlen, am să-ţi spun ceva nou: hazardul există, evident, dar noutatea pe care voiam să ţi-o împărtăşesc e că am *angajat* acest hazard în serviciul meu, înţelegi? Moartea ta n-a fost un act monstruos, aşa cum credeam, ci unul necesar, marea ta jertfă, care se aseamănă cu aceea a soţiei meşterului Manole, căci creaţia nicicând nu poate trăi fără viaţa pusă în ea. Întâlnirea cu Stroia, plecarea la nunta soră-mii, strangularea lui Zăvideanu, în fine procesul, toate astea, trebuiau să se întâmple, aveam nevoie de ele. Cerându-le atât de imperios prin neîntrerupte mesaje, cum ar fi putut oare să nu asculte de crâncena poruncă? Destinul meu fiind mai puternic a călcat peste alte destine, pe unele le-a modificat, pe altele le-a distrus, şi toate s-au polarizat în juru-mi, colaboratoare docile.

— S-ar zice că acum nu mai crezi în atotputernicia hazardului?

— Nu, ceea ce nu puteam înţelege din fenomenologia vieţii de toate zilele ridicam din umeri şi spuneam: acesta e hazardul. Dar de unde ştiu eu că moartea unui bărbat, căruia i-a căzut o cărămidă în cap şi l-a zdrobit, n-a fost cerută de femeia lui sau de altă voinţă interesată, aşa după cum moartea lui Zăvideanu s-a dovedit pentru mine atât de necesară? Dacă trăia, ar fi fost cu putinţă ceea ce vezi în jurul tău?

...Şi totuşi... Şi totuşi, mă aflu după ani de zile încă la primul pas... Al doilea nu reuşesc să-l fac. Vindecările miraculoase stau, mai departe, sub semnul misterului. Nu le pot repeta după voinţă, n-am descoperit relaţia care există între procesele psihologice şi cele organice, formidabila potenţă umană rămâne în continuare neexplorată înăuntrul fiinţei noastre.

Nu e însă mai puţin adevărat că faţă de Lourdes sunt în vădit progres, deşi stările paroxistice şi extazele sunt mai uşor de obţinut prin ancestralul misticism, decât prin credinţa, oricât de mărită, într-un simplu om ca mine.

M-a ajutat într-o mică măsură şi planta halucinogenă dată de micuţa *Păr Creţ*, leac suprem al bunicului ei, vrăjitorul. Când pacienţii pătrund în cabinetul meu de consultaţii, trec prin anticameră unde inhalează, fără să-şi dea seama, însuşirile plantei lipsită de orice miros. Ori minunata stare paradisiacă de care sunt cuprinşi (în speţă o transformare subită a fiinţei

lor) ei o pun pe seama puterii mele de lecuire, ceea ce face să le sporească încrederea în mine.

Dar n-ajunge nici asta.

Vreau prea mult? Nu, nicidecum! Încă un pas, măcar al doilea pas înainte. Creierul omenesc, cel mai formidabil şi complex organ din câte există în natură, nu funcţionează decât cu o infimă parte din capacitatea sa. Voi sili creierul meu să lucreze mai bine decât o face, să privească mereu îndărăt, în sine, unde dăinuie întunericul. Greu lucru, infinit mai greu decât să priveşti *înainte*, aşa cum au procedat făuritorii civilizaţiei de azi.

Trebuie să izbutesc, detest înfrângerea. Cât m-aş bucura să fiu martor la naşterea omeniei, marea noutate a omenirii. Timpul e încă înaintea mea, el mă ajută. Dacă mai rămâne ceva (şi va rămâne, fără îndoială), urmaşii vor duce opera mea mai departe. M-am împrejmuit de câţiva tineri înflăcăraţi. Lor le trec torţa, după ce le-am netezit drumul.

Şi mai e *cineva*, Marlen, care aşteaptă această torţă... O făptură mică, fragedă, cu ochi neastâmpăraţi. Uite, că vine-ncoace... Maică-sa i-a pus tot numele meu... Va fi un Ilarie Magheru abia în a doua jumătate a secolului nostru.

— Ce vrei să te faci tu, Iluş, când vei fi mare?

— *Doctol* ca tine, tăticule!

— Şi crezi că ai să vindeci pe bolnavi?

— Oho, le suflu în faţă: *pffuu! pffuu!* şi, gata, îi fac bine!

Copilul surâdea anilor ce aveau să-i vină. Pe faţa lui Magheru se aşeză o mare lumină albă. Năluca Martei pieri...